

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI**

**ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA
STANDARTLARINA UYUMUN MUHASEBE BİLGİ
KALİTESİNE ETKİSİ: ULUSLARARASI BİR
KARŞILAŞTIRMA**

DUYGU MELİK

DOKTORA TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. DR. RAİF PARLAKKAYA**

KONYA-2024

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Duygu MELİK		
	Numarası	158111013003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme / İşletme		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora	X	
Tezin Adı	Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Uyumun Muhasebe Bilgi Kalitesine Etkisi: Uluslararası Bir Karşılaştırma			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Duygu MELİK

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Duygu MELİK		
	Numarası	158111013003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İşletme / İşletme		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora	X	
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Raif PARLAKKAYA		
Tezin Adı	Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Uyumun Muhasebe Bilgi Kalitesine Etkisi: Uluslararası Bir Karşılaştırma			

Küreselleşme, sermayenin ve malların farklı ülkeler ve çokuluslu şirketler arasında serbest dolaşımına yol açarak dünya ekonomisinin bütünleşmesini sağlarken, farklı ülkelerdeki şirketlerin mali raporlarının karşılaştırılması ihtiyacını da arttırmaktadır. Böyle bir ortamda her ülkede farklı kurallara göre hazırlanan finansal raporların uyumlaştırılması ihtiyacı ile yaygınlaşan UFRS/UMS'ler, birçok ülkede, özellikle sermaye piyasasında işlem gören şirketler için bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu çalışmada UFRS/UMS'lere uyum sonrasında muhasebe bilgi kalitesine etki eden diğer faktörler Almanya, İngiltere ve Türkiye'de bulunan 30 büyük halka açık şirket verileri karşılaştırılarak kâr yönetimi ve değer ilişkisi modellemeleri kullanılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Duygu MELİK		
	Student Number	158111013003		
	Department	Business Administration / Business Administration		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)		
		Doctoral Degree (Ph.D.)	X	
	Supervisor	Prof. Dr. Raif PARLAKKAYA		
Title of the Thesis/Dissertation	The Impact of International Financial Reporting Standards on Accounting Information Quality: An International Comparison			

While globalization increases the integration of the world economy by leading to the free movement of capital and goods between different countries and multinational companies, it also increases the need to compare the financial reports of companies in different countries. In such an environment, IFRS/IFRSs, which have become widespread with the need to harmonize financial reports prepared according to different rules in each country, have become a necessity in many countries, especially for companies traded in the capital market. In this study, other factors affecting the quality of accounting information after the adoption of IFRSs/IFRSs are explained by comparing the data of 30 large publicly traded companies in Germany, the UK and Turkey using profit management and value relationship models.

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi	iii
Şekiller Listesi	iv
Kısaltmalar Listesi	v
Önsöz ve Teşekkür.....	viii
Giriş.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

1.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Gelişimi.....	5
1.1.1. Almanya’da Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Tarihsel Gelişimi	18
1.1.2. İngiltere’de Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Tarihsel Gelişimi	19
1.1.3. Türkiye’de Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Tarihsel Gelişimi	19
1.2. Finansal Raporlamaya Etki Eden Faktörler	21
1.2.1. İşletmelerin Bulunduğu Çevreye Özgü Faktörler	22
1.2.1.1. Yasal Sistem.....	22
1.2.1.2. Politik Sistem	28
1.2.1.3. Ekonomik Faktörler	30
1.2.1.4. Finansal Piyasaların Gelişmişlik Düzeyi	36
1.2.1.5. Vergi Sistemi.....	38
1.2.1.6. Kültür	39
1.2.1.7. Denetim Firmaları ve Denetim Organları	44
1.2.1.7.1. Bağımsız Denetim.....	44
1.2.1.7.2. Denetim Kalitesi ve Belirleyici Uluslararası Kuruluşlar.....	46
1.2.1.7.2.1. İngiltere Finansal Raporlama Konseyi.....	48
1.2.1.7.2.2. Almanya Denetçi Gözetim Organı.....	52
1.2.1.7.2.3. Türkiye Sermaye Piyasası Kurulu ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu ...	52
1.2.2. İşletmelere Özgü Faktörler.....	56
1.2.2.1. İşletmelerin Büyüklüğü.....	56
1.2.2.2. İşletmelerin Sermaye Yapısı	57
1.2.2.3. İşletmelerin Sahiplik Yapısı.....	58
1.2.2.4. Borsada İşlem Görme Durumu	59
1.2.2.5. Kurumsal Yönetim Anlayışı	60
1.3. Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson Muhasebe Sistemleri Yaklaşımı	63

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE BİLGİ KALİTESİ

2.1. Muhasebe Bilgi Sistemi	67
2.1.1. Finansal Tabloların Sunuluşu.....	70
2.1.1.1. Finansal Durum Tablosu	70

2.1.1.2. Kâr veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu	73
2.1.1.3. Özkaynak Değişim Tablosu	74
2.1.1.4. Nakit Akış Tablosu	75
2.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Temel Kavramları	76
2.3. Faydalı Finansal Bilgi ve Özellikleri	79
2.4. Muhasebe Bilgi Sisteminin Kalitesi	84
2.4.1. Muhasebe Bilgi Sisteminin Kalitesini Belirleyici Yaklaşımlar	84
2.4.1.1. Kâr (Kazanç) Yönetimi ve Kâr Düzleştirmesi	85
2.4.1.1.1. Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları	86
2.4.1.1.2. Net Kârdaki Değişimlerin Sapmalarının Nakit Akışlarındaki Değişimlerin Sapmalarına Oranı	88
2.4.1.1.3. Tahakkuklar ile Nakit Akışları Arasındaki Korelasyon	88
2.4.1.2. Değer İlişkisi	89
2.4.1.2.1. Net Kâr ve Özsermaye Defter Değerinin Hisse Senedi Fiyatları ile İlişkisi	89
2.4.1.2.2. Hisse Başına Kâr ile Hisse Senedi Getirisi İlişkisi	89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE BİLGİ KALİTELERİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK UYGULAMA: BIST 100, DAX 100 VE FTSE 100 ENDEKSLERİNDE YER ALAN ÜRETİM İŞLETMELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. Literatür	91
3.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı	95
3.3. Örneklem ve Veriler	95
3.4. Araştırmanın Yöntemi	97
3.5. Araştırmanın Bulguları	98
3.5.1. Kâr Düzleştirmesi Analizleri	98
3.5.1.1. Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları Analizinin Sonuçları	98
3.5.1.2. Net Kârdaki Değişimlerin Sapmalarının Nakit Akışlarındaki Değişimlerin Sapmalarına Oranı Analizinin Sonuçları	105
3.5.1.3. Tahakkuklar ile Nakit Akışları Arasındaki Korelasyon Analizinin Sonuçları	111
3.5.2. Değer İlişkisi Analizleri	119
3.5.2.1. Net Kâr ve Özsermaye Defter Değerinin Hisse Senedi Fiyatları ile İlişkisi Analizinin Sonuçları	119
3.5.2.2. Hisse Başına Kâr ile Hisse Senedi Getirisi İlişkisi Analizinin Sonuçları	124
3.5.3. Analiz Sonuçları	128
3.5.4. Tanımlayıcı Analizler	134
Sonuç	137
Kaynakça	140
Ekler	153

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. UFRS'lerin Dünyada Kullanımı	16
Tablo 1.2. Anglo-Sakson ile Kıta Avrupası Hukuk Modellerinin Finansal Raporlama Üzerine Etkilerinin Karşılaştırılması	26
Tablo 1.3. Ana Sektörler	31
Tablo 1.4. GSYH ve Ekonomik Büyüklük Karşılaştırması	32
Tablo 1.5. Ortalama Gelire Bağlı Olarak Yaşam Maliyeti ve Satın Alma Gücü.	32
Tablo 1.6. Tarihsel Enflasyon Oranları Karşılaştırması	33
Tablo 1.7. Tarihsel İşsizlik Oranları Karşılaştırması	34
Tablo 1.8. Tarihsel İthalat ve İhracat Dengeleri (milyar USD) Karşılaştırması	35
Tablo 1.9. Tarihsel Bütçe Açığı ve Fazlası (milyar USD) Karşılaştırması	36
Tablo 1.10. Aralık 2022 Dönemi Piyasa Değeri Karşılaştırması	36
Tablo 1.11. Aralık 2022 Dönemi Piyasada İşlem Gören Şirket Sayısı Karşılaştırması ..	37
Tablo 1.12. 2024 Yılı Vergi Oranları Karşılaştırması	39
Tablo 1.13. Kültürel Değer ile Muhasebe Alt Kültürü Eşleştirmesi	40
Tablo 1.14. Araştırma Konusu Ülkelerdeki IFIAR Üyesi Kuruluşlar	47
Tablo 1.15. Anglo-Sakson Modeli ile Kıta Avrupası Modelinin Karşılaştırılması	65
Tablo 2.1. MSUGT/VUK'a göre muhasebenin temel kavramları ve TFRS ilkeleri Karşılaştırılması	79
Tablo 3.1. 2010-2022 Yılları Arasında İşlem Gören En Büyük 30 Üretim Şirketinin Ülkelere Göre Sektör Dağılımları	96
Tablo 3.2. Kâr Düzleştirmesi – Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları – Panel Regresyon Analiz Sonuçları	104
Tablo 3.3. Kâr Düzleştirmesi – Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları/Nakit Akışlarındaki Değişimlerin Sapmaları – Panel Regresyon Analiz Sonuçları	110
Tablo 3.4. Kâr Düzleştirmesi – Nakit Akışları – Panel Regresyon Analiz Sonuçları	117
Tablo 3.5. Kâr Düzleştirmesi – Tahakkuklar – Panel Regresyon Analiz Sonuçları	118
Tablo 3.6. Değer İlişkisi – Net Kâr ve Özsermaye Defter Değerinin Hisse Senedi Fiyatları ile İlişkisi – Panel Regresyon Analiz Sonuçları	123
Tablo 3.7. Değer İlişkisi – Hisse Başına Kâr ile Hisse Senedi Getirisi İlişkisi – Panel Regresyon Analiz Sonuçları	127
Tablo 3.8. Literatüre Göre Muhasebe Bilgi Kalitesini Kâr Kalitesi, Tahakkuk Kalitesi ve Değer İlişkisi Boyutlarında Etkilemesi Beklenen Faktörler.	129
Tablo 3.9. Panel Regresyon Analizlerinin Karşılaştırmalı Özet Sonuçları	131
Tablo 3.10. Modellemeler Bazında Ülkelere Göre Muhasebe Bilgi Kalitesi Sıralaması	134
Tablo 3.11. Panel Regresyon Analizlerine Ait Değişkenlerin Ortalama, Ortanca ve Standart Sapma Değerleri	135

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. UFRS Vakfının Üç Katmanlı Yapısı	7
Şekil 1.2. Finansal Raporlamanın Kalitesine Etki Eden Bağlamsal Faktörler	22
Şekil 1.3. Finansal Bilgi, Sermaye Piyasaları ve Genel Ekonomi	30
Şekil 1.4. Tarihsel Enflasyon Oranları Karşılaştırması	34
Şekil 1.5. Gray'in Ölçülendirmesine Göre Muhasebe Uygulamalarının Sınıflandırılması.....	42
Şekil 1.6. Hofstede Ülke Karşılaştırma Aracına Göre Almanya, Türkiye ve İngiltere Karşılaştırması	43
Şekil 1.7. Değerlendirmeye Genel Bakış.....	51
Şekil 2.1. UMS-1'e Göre Finansal Raporların Sınıflandırılması.....	70
Şekil 2.2. Muhasebenin Temel İlkelerinin Sınıflandırılması ve MSUGT ile Karşılaştırılması	78
Şekil 2.3. Faydalı Finansal Bilginin Özellikleri	80

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AOB (APAS)	Denetçi Gözetim Organı (Auditor Oversight Body)
ASSC	Muhasebe Standartları Belirleme Komitesi (Accounting Standards Steering Committee)
BAFA	Federal Ekonomik İşler ve İhracat Kontrol Ofisi (Federal Office for Economic Affairs and Export Control - Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle)
BIST	Borsa İstanbul
CAS	Çin Muhasebe Standartları (Chinese Accounting Standards)
CAQ	Denetim Kalitesi Merkezi (Center for Audit Quality)
DAX	Frankfurt Menkul Kıymetler Borsası
DMSK	Devlet Muhasebe Standartları Kurulu
DRSC	Almanya Muhasebe Standartları Kurulu (Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee)
EY	Ernst & Young Denetim Şirketi
FTSE	Londra Menkul Kıymetler Borsası
FRC	Finansal Raporlama Konseyi (Financial Reporting Council)
GAAP	Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları (Generally Accepted Accounting Principles)
GPPC	Küresel Kamu Politikası Komitesi (Global Public Policy Committee)
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
HGB	Alman Ticaret Kanunu (Handelsgesetzbuch)
IAASB	Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (International Auditing and Assurance Standards Board)
IASB	Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
IASC	Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee)
ICAEW	İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales)

IFAC	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants)
IFIAR	Uluslararası Bağımsız Denetim Düzenleyicileri Forumu (International Forum of Independent Audit Regulators)
IFRIC	Standart Yorumlama Komitesi'nin (International Financial Reporting Interpretations Committee)
IOSCO	Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (International Organisation of Securities Commissions)
ISSB	Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (International Sustainability Standards Board)
KGK (POA)	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority)
KPMG	Klynveld Peat Marwick Goerdeler Denetim Şirketi
MSUGT	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)
PWC	PricewaterhouseCoopers Denetim Şirketi
SIC	Daimi Yorumlama Komitesinin (Standing Interpretation Committee)
SPK (CMB)	Sermaye Piyasası Kurulu (Capital Markets Board of Turkey)
TDS	Türkiye Denetim Standartları
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUDESK	Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TÜSİAD	Türk Sanayiciler ve İş İnsanları Derneği
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UK	Birleşik Krallık (United Kingdom)
UKEB	Birleşik Krallık Onay Kurulu (United Kingdom Endorsement Board)
UMS	Uluslararası Muhasebe Standartları
USD	Amerikan Doları
VUK	Vergi Usul Kanunu

WPK Alman Serbest Mali Müşavirler Odası (Wirtschaftsprüferkammer)
XKURY Kurumsal Yönetim Endeksi

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

Her aşaması ayrı emek ve özveri isteyen doktora öğrenimim ve tezim süresince ve hayata bakış açımı tamamen değiştiren olaylar yaşarken; desteğini, bilgisini, güvenini ve pozitif enerjisini her zaman hissettiren tez danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Raif PARLAKKAYA'ya en büyük şükranlarımı sunarım. Hayatta hiçbir şeyin tesadüf olmadığını ve atılan tüm adımların bir sebebi olduğunu sizinle deneyimledim.

Tez izleme komitesinde ve tez savunma jürisinde yer alan Prof. Dr. Selim KAYHAN ve Doç. Dr. Mehmet Nuri SALUR hocalarıma bu uzun süreci anlayışla ve sabırla karşıladıkları ve çalışmama verdikleri değerli katkıları için teşekkür ederim.

Yüksek lisans dönemimden bu yana, akademik gelişimimin temellerini birlikte attığımız ve tez savunma jürisinde bulunan Prof. Dr. Ali ALAGÖZ ve Prof. Dr. Baki YILMAZ hocalarıma değerli katkıları için teşekkür ederim.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Araş. Gör. Dr. Muhammet Oğuzhan YALÇIN'a doktora tezime istatistik konulardaki katkıları için teşekkür ederim.

Dünyanın bir diğer ucunda onca saat farkına rağmen, istatistiksel veri analizleri konusunda her soruma sabırla yanıt veren, çalışma verilerine ve analizlerine değer katan, Koç Üniversitesi'nin bana en büyük hediyelerinden kıymetli dostum Abdurrahman GÜLHAN'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Muhasebe biliminde ilk adımları atmaya öğreten, yolumu çizen, teorik bilgilerimi uygulamalarıyla kuvvetlendiren ve SMMM unvanını almamda hiçbir desteğini esirgemeyen Sayın SMMM Abdullah BAĞCI'ya teşekkür ederim.

Tecrübesini ve bilgisini cömertçe paylaşan, değerli fikirleriyle bana önderlik eden ve varlığıyla güven veren Sayın Av. Necip AKKURT'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Her konuda desteğini arkamda hissettiğim sevgili eşim Onur MELİK ve yaşam enerjim kızım Doğa MELİK en büyük şükürlerimsiniz.

GİRİŞ

Muhasebe bilgi sistemlerinin uluslararası düzeyde temel amacı, küresel çapta faydalı bilgi içeren karşılaştırılabilir finansal tablolar sunmaktır. İşletmelerin finansal bilgilerinin toplanması, işlenmesi, saklanması ve raporlanması için kullanılan bu sistemlerin kalitesi, alınan stratejik ve operasyonel kararların doğruluk ve etkinlik derecelerini belirlemektedir. Bilgi kalitesi, bilginin belirli bir amaca hizmet edebilme derecesini ve kullanıcılarının gereksinimlerini karşılama düzeyini ifade etmekte ve bilgi kullanıcıların karar verme süreçlerine değer katmaktadır. Birçok ülkede sermaye piyasalarında işlem gören şirketlerin ortak bir muhasebe dili geliştirmesi bilgi kalitesini beraberinde getirmektedir. Ancak, muhasebe kalitesi; ortak muhasebe uygulamaları yanında ülkelere ve işletmelere özgü faktörlerin etkisi ile şekillenen çok boyutlu bir kavramdır (Gençoğlu ve Ertan, 2012: 2). Şüphesiz muhasebe bilgi kalitesindeki en temel boyut; tahmin ve doğrulama değeri yüksek, işletmenin ekonomik durumu ve işleyişi hakkında tam, tarafsız ve hatasız faydalı finansal bilgilerden oluşan finansal tablo ve raporların sunulmasıdır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyum ile sağlanan bu temel boyut yanı sıra; işletmelerin içinde bulunduğu yasal, politik ve ekonomik çevre, finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi, vergi sistemi, kültür, denetim firmaları ve denetim organları gibi çevresel faktörler finansal raporlama üzerinde büyük etkiye sahiptir. Bunlarla beraber; işletmelerin büyüklüğü, sermaye ve sahiplik yapısı, borsada işlem görme durumu, kurumsal yönetim anlayışı gibi işletmeye özgü faktörler işletmelerin finansal raporlarını şekillendirerek muhasebe bilgi kalitelerini belirlemektedir.

Finansal raporların kalitesini değerlendirmek için literatürde yer alan birçok yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımların temeli, finansal raporlardaki bilgilerin 27/10/2018 tarihli ve 30578 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (Kavramsal Çerçeve)’de tanımlanan faydalı finansal bilginin niteliksel özelliklerini taşımasına dayanmaktadır. Diğer bir yaklaşım ise, kâr (kazanç) kalitesini esas almaktadır. İşletmelerin finansal bilgi kalitelerini belirlemek için muhasebe bazlı ve piyasa bazlı yöntemler bulunmaktadır. Muhasebe bazlı ölçüm yöntemleri; kâr yönetimi, tahakkuk kalitesi, kârların sürekliliği ve istikrarı, kâr tahmin gücü ve kâr hedeflerini karşılama / aşma olarak tanımlanmaktadır. Piyasa bazlı ölçüm

yöntemleri ise; kazanç tepki katsayısı, değer ilişkisi, zararların zamanında kaydedilmesi ve muhafazakârlık olarak literatürde yer almaktadır.

Bu kavramlardan yola çıkarak, çalışmada farklı ülkelerde sermaye piyasasında işlem gören büyük üretim işletmelerinin muhasebe bilgi kalitelerini karşılaştırmak ve farklılıklara neden etkenleri belirlemek amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, muhasebe ve finansal raporlamaya etki eden yasal, politik, ekonomik ve kültürel faktörler, vergi sistemleri, işletmelerin finansman yapısı ve kurumsal yönetim anlayışı bakımından farklılık gösteren Kıta Avrupası ülkelerinden Almanya, Anglo-Sakson ülkelerinden Birleşik Krallık (İngiltere) ve karma bir yapıya sahip olan Türkiye araştırma kapsamı ülkeler seçilerek, borsada işlem gören en büyük üretim işletmelerinin finansal tabloları, muhasebe bazlı ölçüm yöntemlerinden olan kâr yönetimi ve piyasa bazlı ölçüm yöntemlerinden değer ilişkisi kullanılarak farklı modellerle test edilmiştir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları açıklanarak, dünyada ve araştırma konusu ülkelerdeki tarihsel gelişimleri anlatılmaktadır. Finansal raporlamaya etki eden işletmelerin bulunduğu çevreye özgü faktörler ve işletmelere özgü faktörler Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson ülkeleri özellikleri karşılaştırmaları yapılarak Almanya, İngiltere ve Türkiye özelinde incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde muhasebe bilgi sistemi ve muhasebe bilgi sisteminin kalitesi kavramları açıklanmıştır. Muhasebe bilgi sisteminin kalitesini belirleyici yaklaşımlardan kâr yönetimi; kâr düzleştirme doğrultusunda ele alınarak, belirtilen ülkelerin borsalarında 2010-2022 yılları arasında aralıksız işlem gören en büyük 30 üretim şirketinin, *net kârlarındaki değişimlerin sapmaları, net kârlarındaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimin sapmalarına oranı ve tahakkuklar ile nakit akışları arasındaki korelasyon* denklemleri kullanılarak finansal raporlarında yer alan muhasebe bilgi kaliteleri değerlendirilmiştir. Ayrıca, piyasa bazlı ölçüm yöntemlerinden değer ilişkisi kullanılarak bu şirketlerin; *net kâr ve özsermaye defter değerlerinin hisse senedi fiyatları ile ilişkileri ve hisse başına kârları ile hisse senetleri getirileri ilişkileri* literatürde yer alan modellemelerle değerlendirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, araştırma konusu her bir ülke için 360 veri seti oluşturulmuş olup, kâr düzeltmesi ve değer ilişkisi modellemeleri doğrultusunda Eviews 10 ve SPSS programları ile; veri setlerindeki değişkenlere sırasıyla korelasyon testleri, varyans analizleri, birim kök testleri, Kao ve Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testleri, panel Granger nedensellik testleri, panel regresyon analizleri ve Kruskal-Wallis sıralamalı tek yönlü varyans analizi yapılarak sonuçları yorumlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

Sermaye ve malların çeşitli ülkeler ve çok uluslu şirketler arasında serbestçe hareket etmesi nedeniyle, küreselleşme dünya ekonomisini daha entegre hale getirmiştir. Bu nedenle, uluslararası işletmelerin yatırım kararlarında farklı ülkelerdeki şirketler arasındaki mali tabloların karşılaştırılması çok daha önemli hale gelmiştir (Aysan, 2008: 46).

Küreselleşme sonucu artan rekabetle birlikte, şirketlerin mali yapısına ilişkin ihtiyaca ve gerçeğe uygun, karşılaştırılabilir, doğrulanabilir, anlaşılabilir ve zamanında sunulan finansal raporlara olan ihtiyaç daha da artmıştır. “Küreselleşmenin hızla arttığı bir ortamda, farklı ülkelerde farklı kurallara göre hazırlanan finansal raporların uyumlaştırılması ihtiyacı doğmuştur. Bu çerçevede, muhasebe standartlarında uluslararası uyumun sağlanması ve uluslararası muhasebe standartlarının oluşturulmasını gerektiren faktörler şu şekilde sıralanabilir” (Üstündağ, 2000: 44):

- Sermaye piyasalarının uluslararası hale gelmesi,
- Çok uluslu şirketlerin sayısındaki artış,
- Bağımsız denetim firmalarının etkinliğinin artması,
- Ekonomik birlik oluşturma hedefleri,
- Uluslararası düzenlemelerdeki gelişmeler.

Muhasebe bilgi sistemi ve finansal raporlamada uluslararası standartlara uyumla birlikte, bilgi kalitesi de büyük önem taşımaktadır. Finansal raporlamada bilgi kalitesi, aşağıda özetlenen faydaları sayesinde, finans sektörünün gelişimine ve ekonominin büyümesine katkıda bulunmaktadır (Oksay ve Acar, 2005: 19-20):

- Finans piyasasının daha sağlam işlemlerini sağlaması, böylelikle kriz riskini ve dolayısıyla krizlerin olumsuz ekonomik etkilerini azaltması,
- Doğrudan yabancı yatırımları hızlandırması ve tasarrufları harekete geçirmesi,
- Borç verme maliyetlerini azaltarak küçük ölçekli şirketlerin de finans sektöründe kredi almasını kolaylaştırması,

- Yatırımcıların şirketlerin genel finansal görünümünü daha kolay değerlendirmesini ve yatırım kararları hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayarak sermaye maliyetlerini azaltması ve kaynakların daha iyi dağıtılmasına yardımcı olması,
- Hem bölgesel hem de küresel anlamda ekonomik bütünleşmenin sağlanmasına destek olması.

1.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Gelişimi

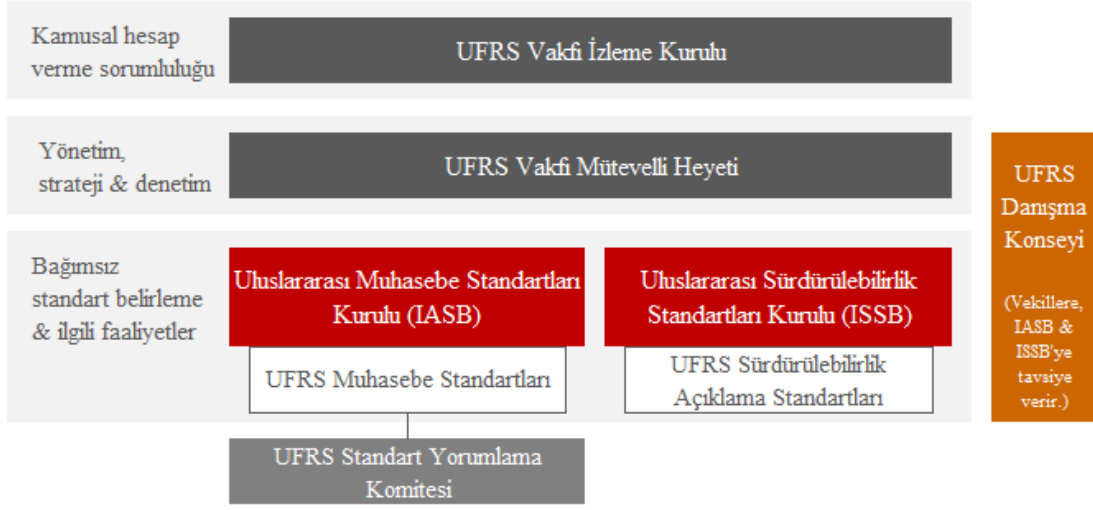
“Finansal raporlama düzenlerinin uluslararası düzeyde uyumlaştırılması için çalışma yapan kuruluşların başında Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (International Accounting Standards Committee - IASC) gelmektedir. Komite, 1973 yılında Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, İngiltere, İrlanda ve Amerika’daki profesyonel muhasebe kurumları tarafından yapılan bir anlaşma ile kurulmuştur. Komitenin temel amacı, denetlenmiş hesapların ve finansal raporların sunulmasında dikkate alınması gerekli temel standartları belirleyip, bunları kamuya açık bir şekilde yayınlamak ve böylece bu hesapların dünya çapında kabul edilme ve dikkate alınma olanağını arttırmaktır” (Gökçen, Akgül ve Çakıcı, 2006: 13). Komite, 1975 yılında ilk standartları yayınlamıştır: UMS-1 Muhasebe Politikalarının Açıklanması ve UMS-2 Tarihi Maliyet Sistemi Kapsamında Stokların Değerlendirilmesi ve Sunumu.

1977 yılında Münih’te düzenlenen kongrede, küresel anlamda muhasebe mesleğinin devamlı bir organizasyonu olan Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants - IFAC) 70 ülkeden meslek örgütlerinin katılımı ile kurulmuştur. 1982 yılında, üye sayısını artıran IASC’ı, IFAC küresel standart yapıcı olarak kabul etmiştir (Aysan, 2008: 47). IASC, 1989 yılında, ilk uluslararası 'kavramsal çerçeve' olan Finansal Tabloların Hazırlanması ve Sunumuna İlişkin Çerçeve’yi yayınlamıştır. 1990 yılında ise ilk kapsamlı 31 Uluslararası Muhasebe Standardı setini tamamlamıştır. 1993 yılında, on adet standardı revize eden IASC, standartların Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (International Organisation of Securities Commissions - IOSCO) tarafından gelecekte değerlendirilebilmesinin yolunu açan “karşılaştırılabilirlik ve iyileştirme projesini”

tamamlamıştır. 1995 yılında, IOSCO sınır ötesi menkul kıymet tekliflerini onaylayabilmek için temel standartları gözden geçirmeyi taahhüt etmiştir. 1996 yılında, Uluslararası Muhasebe Standartlarının yorumlarını hazırlamak için bir Daimi Yorumlama Komitesinin (Standing Interpretation Committee - SIC) kurulması kararlaştırılmıştır. 1999 yılında toplantılarını halka açık biçimde gerçekleştirmeye başlayan IASC; 2000 yılında standartları tamamlamış ve yeni bir kurula geçiş önerileri sunan bir bildiri yayınlamıştır (<https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/#history>).

Başlangıçta, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu'nun (IFAC) bir kolu gibi çalışan Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASB), 24 Mayıs 2000 tarihinde IFAC'nin de katılımıyla Edinburg'da yapılan Genel Kurul toplantısında bağımsız bir kuruluş haline gelmiştir. Burada kabul edilen kuruluş sözleşmesine göre, yeni yapının standart belirleme organı olarak, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board - IASB) oluşturulmuştur. Bu yeni yapılanma sonucu, tüm yayın ve yazışmaların IASB adına yapılmasına karar verilmiş ve böylece 2001 yılından itibaren IASB, IASC'nin yerini alarak standartları ve taslakları geliştirmek, yayınlamak ve Standart Yorumlama Komitesi'nin (International Financial Reporting Interpretations Committee - IFRIC) yorumlarını onaylamak görevlerinden sorumlu olmuştur (Oksay ve Acar, 2005: 25).

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), UFRS Vakfı adı verilen bağımsız bir kuruluş altında örgütlenmiştir. Vakıf, 8 Mart 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'nin Delaware Eyaleti yasaları uyarınca kurulmuştur (<https://www.iasplus.com/en/resources/ifrsf>). UFRS Vakfı; tek bir yüksek kaliteli, anlaşılabilir, uygulanabilir ve küresel olarak kabul görmüş muhasebe standartlarını (UFRS Standartları) geliştirmek ve standartların kabul edilmesini teşvik etmek ve kolaylaştırmak amacıyla kurulan kâr amacı gütmeyen bir kamu yararı kuruluşu olarak varlık amacını tanımlamaktadır. UFRS Standartları, UFRS Vakfı'nın standart belirleyici kuruluşu Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından belirlenmektedir.

Şekil 1.1. UFRS Vakfının üç katmanlı yapısı.
Kaynak: IFRS resmi web sitesinden alınarak Türkçe'ye çevrilmiştir.

2024 yılı itibariyle, UMS/UFRS'ler dünya genelinde toplam 168 ülke tarafından kabul görmüştür. 2024 yılında yürürlükte olup aşağıda amaçları açıklanarak sıralanan 25 adet UMS ve 17 adet UFRS Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (2018) ve yorumlar ile desteklenmektedir.

Uluslararası Muhasebe Standartları

- *UMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu:* Genel amaçlı finansal tabloların sunumuna ilişkin kuralları, işletmenin genel amaçlı finansal tablolarının hem işletmenin önceki döneme ait finansal tablolarıyla hem de diğer işletmelerin finansal tablolarıyla karşılaştırılabilirliğini sağlamak için belirlemektedir.
- *UMS-2 Stoklar:* Stok maliyetinin hesaplanması, gider olarak finansal tablolara yansıtılması ve stokların net gerçekleşebilir değere indirgenmesi de dâhil olmak üzere, maliyet hesaplama teknikleri hakkında tavsiyelerde bulunmaktadır.
- *UMS-7 Nakit Akış Tablosu:* Nakit ve nakit benzerlerinde meydana gelen değişiklikleri göstermek için, işletmenin döneme ilişkin nakit akışlarını ana, yatırım ve finansman faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları olarak sınıflandıran bir nakit akış tablosu oluşturmaktadır.
- *UMS-8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerindeki Değişiklikler ve Hatalar:* İşletmelerin finansal tablolarının ihtiyaca uygunluk, güvenilirlik ve

karşılaştırılabilirliğini artırmak için; muhasebe politikalarının seçimi ve değiştirilmesine yönelik kriterleri belirleyerek, muhasebe politikaları ve tahminlerdeki değişiklikler ile hataların düzeltilmesine dair muhasebeleştirme esaslarını ve açıklamaları düzenlemektedir.

- *UMS-10 Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar:* Raporlama döneminden sonra meydana gelen olaylar hakkında işletmenin yapması gereken açıklamaları, finansal tabloların yayımlanması için onaylandığı tarihi ve finansal tablolarda düzeltme yapılması gereken tarihleri belirlemektedir. Ayrıca, raporlama döneminden sonra meydana gelen olaylar veya işletmenin sürekliliği varsayımının geçersiz olduğu durumlarda, işletmenin finansal tablolarını süreklilik esasına göre hazırlamamasının gerektiğini açıklamaktadır.
- *UMS-12 Gelir Vergileri:* Kurum kazancı üzerinden hesaplanan gelir vergilerin muhasebeleştirilmesini yönetmektedir. Bu standart, bir işletmenin finansal durum tablosunda yer alan varlıklarının defter değerlerinin gelecekte fayda sağlamasının ve borçlarının defter değerlerinin ileride ödenmesinin vergisel sonuçlarını belirlemektedir. Ayrıca, dönem içinde meydana gelen ve işletmenin finansal tablolarına yansıyan işlemler veya diğer olayların vergisel sonuçları hakkında bilgi vermektedir.
- *UMS-16 Maddi Duran Varlıklar:* Maddi duran varlıklarla ilgili muhasebe işlemlerini düzenleyerek finansal tablo kullanıcılarının işletmenin maddi duran varlıklarındaki yatırımını ve bu varlıklardaki değişiklikleri görmelerini sağlamaktadır. Maddi duran varlıkların muhasebeleştirilmesindeki ana noktalar; varlıkların muhasebeleştirilmesi, defter değerlerinin belirlenmesi ve bunlarla ilgili olarak finansal tablolara yansıtılması gereken amortisman tutarları ve değer düşüklüğü zararları olarak ifade edilmektedir.
- *UMS-19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar:* Çalışanlara işletme tarafından sağlanan faydaların muhasebeleştirilmesi ve bu yöndeki uygulamaların açıklanması ile ilgili konuları belirtmektedir. Bu standarda göre, şirketin personeline çalışmalarını karşılığında ileride ifa edeceği faydalara dair borçları ve sağlanan faydalar karşılığında personelin sağladığı hizmetten edinilen

ekonomik kazanımların şirket tarafından tüketilmesi durumunda yapılan harcamanın muhasebeleştirilmesi zorunludur.

- *UMS-20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması:* Devlet tarafından işletmelere sağlanan destekler, teşvikler ve yardımlar yani sübvansiyonların da muhasebeleştirilmesi zorunludur. Bu yöndeki muhasebeleştirmelerde ve muhasebeleştirme usulünün açıklanmasında UMS-20 standardı uygulanmaktadır. Bu standart, devlet teşvikleri sonucunda meydana gelen kaynak transferinin muhasebeleştirilme usulü ve bir raporlama döneminde işletmenin bu teşviklerden ne kadar yararlandığı hususlarını açıklamaktadır.
- *UMS-21 Kur Değişiminin Etkileri:* Döviz ile yapılan işlemler ile yurt dışındaki bağlı şirketlerin finansal tablolarında ne şekilde gösterileceğini ve bu tablolarda kullanılan para birimine nasıl dönüştürüleceğini bu standart düzenlemektedir. Kullanılacak döviz ve döviz kurlarındaki değişen göstergelerin finansal tablolardaki etkilerinin nasıl raporlanacağı UMS-21 Standardının konusudur.
- *UMS-23 Borçlanma Maliyetleri:* Söz konusu standart; özellikli bir varlığın edinilmesi, inşası veya üretimi ile doğrudan ilgili olan borçlanma maliyetleri, bu varlığın maliyetini oluşturan unsurları açıklamaktadır. Diğer borçlanma maliyetleri ise gider olarak muhasebeleştirilmektedir.
- *UMS-24 İlişkili Taraf Açıklamaları:* İşletmenin mali yapısı, kâr veya zararı, bu finansal durumla ilgili olan mevcut taraflar ile taraflar arasında gerçekleştirilen her türlü işlemde ve ilişkili bu tarafların birbirlerine olan taahhütleri de dâhil, ortaya çıkacak bakiyeler nedeniyle işletmenin finansal durumu etkilenebileceği ihtimaline dair gerekli bilgilerin, işletmenin finansal tablolarında gösterilmesini sağlamaktadır.
- *UMS-26 Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama:* Finansal tablolar hazırlanırken emeklilik fayda planları ile ilgili tablolarda UMS-26 Standardı uygulanır. UMS-26 standardı emeklilik ile ilgili fayda planlarını, emeklilik katılımcılarını işverenlerinden ayrı olarak muhasebeleştiren bir şirket olarak değerlendirmektedir.

- *UMS-27 Bireysel Finansal Tablolar:* Şirketlerin bağlı ortaklıklarının, iş ortaklarının ve iştiraklerinin yatırımları ile ilgili zorunlu olarak uyulması gereken muhasebeleştirme kuralları ile bunların açıklanmasına dair düzenlemeleri amaçlamaktadır.
- *UMS-28 İştiraklerdeki ve İş Ortaklarındaki Yatırımlar:* Şirketlerin iştiraklerindeki yatırımları ile ilgili muhasebeleştirme işlemi, bu standart ile tanımlanmaktadır. Ayrıca iştirak ve ortaklık yatırımları muhasebeleştirildiğinde, özkaynak yöntemine dair hükümleri açıklamaktadır.
- *UMS-29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama:* Bu standart, yüksek enflasyon baskısı altında bir para birimi kullanan şirketler tarafından konsolide ve temel finansal tablolara uygulanmaktadır. Bu şirketler, raporlama yaparken yüksek enflasyonun ortaya çıktığı raporlama döneminin başından itibaren bu standarda uygun raporlama yapmak zorundadırlar.
- *UMS-32 Finansal Araçlar: Sunum:* Bu standart, şirketlerin finansal tablolarındaki finansal araçların nevisinin borç veya özkaynak olarak sunulması ve bu kalemlerin netleştirilmesine dair ilkelerin belirlenmesini sağlamaktadır. İhraç edenin finansal araçlarının, varlıklarının, finansal borç ve özkaynağa dayalı finansal araç olarak tasnifi ile bunlara dair her türlü faiz, temettü, kayıp ve kazançların tasnifi ve finansal varlıklar ile borçların net olarak tespiti için kullanılmaktadır.
- *UMS-33 Hisse Başına Kazanç:* Bu standart, bir raporlama dönemi içinde farklı şirketlerin ve aynı şirketin, farklı dönemlerdeki raporlarını mukayese ederek performanslarını değerlendirmelerine olanak sağlamaktadır ve bu amaçla hissedarların her bir birim hisse başına ne kadar kazanç sağladıklarının finansal tablo kullanıcılarına gösteren ilkeleri belirlemektedir. Ayrıca hisse başına kazancın hesaplamasına dair paydanın da sağlıklı bir şekilde tespitini sağlamaktadır.
- *UMS-34 Ara Dönem Finansal Raporlama:* Bu standart, ara dönem finansal raporlamanın kapsamını açıklamaktadır. Bu döneme ilişkin gerek özet, gerekse ayrıntılı finansal tablolarda, zamanında ve güvenilir ara dönem raporlaması yapılmasına dair muhasebe ve ölçme kurallarını belirlemektedir. Bu şekilde

yatırımcıların, kredi kuruluşlarının ve diğer tarafların işletmenin mali yapısı ve kazanç sağlama kapasitesi ile gerçek likiditesinin daha sağlıklı bir şekilde anlaşılmasını sağlamaktadır.

- *UMS-36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü:* Bir şirketin varlıklarının gerçek değerinden daha yüksek bir seviyede algılanmaması için gerekli olan kuralları bu standart belirlemektedir. Bir varlığın defter değeri, kullanıldıktan sonra veya satıldıktan sonra ortaya çıkan gerçek değerden fazla ise; varlık geri kazanılacak değerden yüksek bir değerden gösterildiği için, söz konusu varlığın değer düşüklüğünün muhasebeleştirilmesini göstermektedir.
- *UMS-37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar:* Bu standart; karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıkların finansal tablolarda gösterilmesine dair mukayese ve ölçüm esaslarının uygulanması ile bunların niteliklerinin, tutarlarının ve zamanlamalarının kullanıcılar tarafından anlaşılabilmesi için gerekli her türlü bilginin dip not olarak belirtilerek daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır.
- *UMS-38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar:* Eğer başka bir standart uygulamasında özel bir hüküm yoksa maddi olmayan duran varlıklar için; UMS-38 Standardı muhasebeleştirme yöntemini belirlemektedir. Bir işletmenin maddi olmayan duran varlığı için belirlenmiş kriterler sağlanmışsa bunun muhasebeleştirilmesi zorunludur. Yine maddi olmayan duran varlıklarla ilgili varsa özel açıklamalar ve defter değerinin nasıl ölçüleceğinin belirlenmesi de bu standart ile sağlanmaktadır.
- *UMS-39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme:* İşletmeler TFRS 9 uyarınca korunduğu işaret edilen bir finansal varlığa, UMS-39 Standardına uygun korunma muhasebesi kurallarını uygulamalıdır.
- *UMS-40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller:* Şirketler tarafından yatırım için satın alınan gayrimenkullerin finansal tablolar içine ne şekilde alınacağına dair ölçümler ve açıklamalar bu standarda göre belirlenmektedir.
- *UMS-41 Tarımsal Faaliyetler:* Tarımsal devlet desteğinin taşıyıcı bitkiler hariç canlı varlıklar, hasatı yapılmış zirai ürünlerle ilgili olduğu hallerde, bu tür varlıkların muhasebeleştirilmesinde bu standart uygulanmaktadır.

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları:

- *UFRS-1 Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının İlk Kez Uygulanması:* İlk kez UFRS'lerin uygulanacağı finansal tablo ve ara dönem finansal raporlarda, muhasebe uygulamaları açısından şeffaf ve mukayese imkânı sağlayan, sağladığı faydanın üzerinde bir maliyet doğurmayan ve yüksek kalitede bilgi sağlamayı amaçlamaktadır.
- *UFRS-2 Hisse Bazlı Ödemeler:* Bir işletme tarafından hisse bazlı ödeme işlemleri gerçekleştiriliyorsa, bu konuyla ilgili finansal raporlamaya ilişkin hususları düzenlenmektedir. Hisse bazlı ödeme işlemlerinin sonuçlarını, çalışanlarının da hisse senedi opsiyon imkânı sağladığı işlemler için gereken bağlı giderlerde dahil olmak üzere, zorunlu olarak kâr veya zarar ile finansal tablolarda gösterilmesini belirtmektedir.
- *UFRS-3 İşletme Birleşmeleri:* İşletmelerin birleşmesi halinde, bunun etkilerine dair bilgilerin ihtiyaca uygun olup olmadığının, güvenilirliğinin ve mukayese imkânlarının raporlayan işletme tarafından finansal tablolar içerisinde artırılmasını sağlamaktadır. Birleşilen şirketin tanımlanabilir varlıklarının borçlarının ve azınlık paylarının (kontrol gücü olmayan paylar) ne şekilde muhasebeleştirileceği ve finansal tablolarda ne şekilde ölçüleceği bu standarda göre belirlenmektedir. Ayrıca şirketlerin birleşmesinde kazanılan şerefiye değeri ve satın alma bedelinin düşük kalması sağlanarak elde edilen kazancın muhasebe sistemine ne şekilde yansıtılacağı ne şekilde ölçümlenebileceği hususları yer almaktadır.
- *UFRS-4 Sigorta Sözleşmeleri:* Şirketler düzenledikleri sigorta sözleşmelerine dair finansal raporlarını bu standarda göre gerçekleştirmelidirler. Sigorta sözleşmeleri ile ilgili muhasebe kayıtlarında, sigortacılar tarafından yapılması gereken iyileştirmeler, sigorta sözleşmesinden doğan tutarlar ve bu rakamları açıklayan, ayrıca gelecekteki nakit akış miktarlarını ve zamanlamasını belirleyen ve bir belirsizlik varsa bu belirsizliği kullanıcıların görmesine ve anlamasına yardımcı olan açıklamalar yer almaktadır.
- *UFRS-5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler:* Bu standardın amacı, satış amaçlı elde tutulan varlıkların

muhasebeleştirilmesi ve durdurulmuş işletme faaliyetleri ile ilgili açıklamaları ve sunumları belirlemektir. Bu varlıklar, defter değerleri ile satış değeri üzerinden katlanılacak maliyetler düşülmüş değerden hangisi en düşük ise o değer üzerinden ölçülmektedir. Bu şekilde tasnif olunmuş ve/veya satılmış varlıklar üzerinden amortisman bedeli ayrılmamakla birlikte bilançoda ayrı bir kalem olarak gösterilmektedir. Durdurulmuş faaliyetlerle ilgili sonuçlar da gelir tablosu da aynı şekilde ayrı bir kalem olarak kaydedilmektedir.

- *UFRS-6 Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi:* Bu standart ile:
  - i) Maden araştırma ve değerlendirmeleri için ayrılacak bütçe için muhasebe uygulamalarının sınırlı da olsa geliştirilmesi,
  - ii) Araştırma ve değerlendirme için gereken varlıkları muhasebeleştirirken değer düşüklüğü varsa bunun rakamsal değerlendirilmesi ve seviyesinin ölçülmesi,
  - iii) Maden kaynaklarının araştırılması ve değerlendirilmesi ile tespit edilen tutarların nasıl belirlendiğinin izah edilerek, muhasebeleştirilen varlıkların miktarını ve değerini, zamanlamasını ve nakit akımının gelecekte de hangi oranlarda gerçekleşebileceği hususunda bilgi edinmelerini kolaylaştırmak sağlanmaktadır.
- *UFRS-7 Finansal Araçlar: Açıklamalar:* Bu standart:
  - i) İşletmenin finansal performansı açısından finansal araçların önemini,
  - ii) İşletmenin söz konusu finansal araçlardan dolayı varsa maruz kaldığı veya kalacağı risklerin niteliği ve seviyesini ve işletmenin bu riskleri yönetebilmesi için gerekli olan bilgilerin finansal tablolar içerisinde açıklanmasını sağlamaktadır.
- *UFRS-8 Faaliyet Bölümleri:* Bu standart ile hedeflenen amaç; finansal tabloları kullananların işletmenin faaliyetleri ve faaliyette bulunduğu piyasa yapısının ve ekonomik şartların niteliği ve bunun finansal etkilerinin

değerlendirilebilmesini ve bu şekilde elde edilen bilgilerin de açıklanabilir olmasını sağlamaktır.

- *UFRS-9 Finansal Araçlar:* Bu standardın amacı, finansal tablolara göre şirketin gelecekte sağlayacağı nakit akış tutarını, akış zamanını ve bu konudaki belirsizliklerin ihtiyaca uygun olarak faydalı bilgiler ışığında değerlendirilebilmesi için finansal varlıklar ve yükümlülüklerle dair finansal kayıtları ve raporlama ilkelerini belirlemektir.
- *UFRS-10 Konsolide Finansal Tablolar:* Bir veya birden fazla işletmenin kontrol edilmesi durumunda düzenlenecek olan konsolide tablolar bu standarda göre hazırlanıp sunulmaktadır. Bu standardın amacı, bu yöndeki finansal raporlama ilkelerini belirlemektir.
- *UFRS-11 Müşterek Anlaşmalar:* İşletmelerin birlikte kontrol ettiği anlaşmalarda, taraf işletmelerin yapacakları finansal raporlama ilkeleri bu standarda göre düzenlenmektedir. Bu amaçla müşterek olarak kontrol edildiği tanımlanmış durumlarda müşterek taraf olan şirketlerin hak ve yükümlülüklerinin neler olduğunun değerlendirilmesi ve taraf olunan anlaşmanın türünün ve mahiyetinin belirlenmesi ile bahse konu hak ve yükümlülüklerin müşterek anlaşma koşullarına göre muhasebeleştirilmesi amaçlanmıştır.
- *UFRS-12 Diğer İşletmelerdeki Paylara İlişkin Açıklamalar:* Şirketin başka işletmelerde payları varsa bu payların niteliği, bunlara ilişkin risk söz konusu ise riskleri ve bu payların şirketin finansal yapısına, performansına ve ayrıca nakit akışına etkilerinin anlaşılabilmesini sağlayacak değerlendirmelerin finansal tablo kullanıcıları tarafından anlaşılmasını sağlayacak bilgilerin açıklanması sağlanmaktadır.
- *UFRS-13 Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü:* Bu standartta *gerçeğe uygun değer*in tanımı, çerçevesi ve ölçümüne dair bilgiler açıklanmaktadır.
- *UFRS-14 Düzenlemeye Dayalı Erteleme Hesapları:* Bu standart ile bir işletmenin belirli bir tarifeye göre düzenlenmiş bir fiyat üzerinden müşterilerine mal veya hizmet sunması durumunda ortaya çıkan sonuca göre

yapılan düzenleme neticesinde meydana çıkan erteleme hesap bakiyelerine dair finansal raporlama hükümleri belirlenmektedir.

- *UFRS-15 Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat:* Bir şirketin müşterisiyle yaptığı sözleşmeden sağladığı hasılatın ve sağlanan nakit akışıyla ilgili her türlü bilginin nitelik, zamanlama ve belirsizlikler açısından raporlanabilmesi için uygulayacağı ilkeler bu standarda göre belirlenmektedir.
- *UFRS-16 Kiralamalar:* Bu standart, kiralamalar ile ilgili ölçüm, sunum ve açıklamaların finansal tablolara kaydı ile ilgili ilkeleri belirlemektedir. Kiralamanın taraflarının kiralama ile ilgili işlemleri gerçeğe ve ihtiyaca uygun bilgiler ile göstermelerini sağlamaktadır. Söz konusu bilgiler, kiralamaların işletmenin finansal tablolarda belirtilmiş finansal performansının ve nakit akışlarının üzerindeki etkisini anlaşılabilir ve değerlendirilebilir bir hale getirmektedir.
- *UFRS-17 Sigorta Sözleşmeleri:* Standart konusu sigorta sözleşmelerinin finansal tablolara ne şekilde yansıtılacağı, ölçüleceği ve sunumuna dair kuralları belirlemektedir. Sözleşmelerin gerçeğe uygun ve ihtiyaca göre bilgiler içermesini sağlamaktadır. Bu standart, sigorta sözleşmelerinin işletmenin genel finansal durumu üzerindeki etkilerini, yani finansal performansı ve nakit akışları etkisinin anlaşılabilmesinde bir bilgi kaynağı olabilmekte ve finansal durumun değerlendirilmesine de bir dayanak oluşturmaktadır.

Her yıl güncellenen bu standartlar, UFRS Vakfı tarafından kullanıcıların erişimine sunulmaktadır.

175 ülkede UFRS'lerin borsada işlem gören ve borsada işlem görmeyen yerel şirketler tarafından ulusal finansal raporlamada kullanımı ile ilgili olarak Deloitte firmasının resmi paylaşım sitesinde Mart 2022 tarihi itibarıyla yaptığı araştırmanın sonuçları, aşağıdaki tabloda özetlenmektedir.

Tablo 1.1 UFRS'lerin dünyada kullanımı.

	Borsada işlem gören yerel şirketler için;		Borsada işlem görmeyen yerel şirketler için;	
	Ülke Sayısı	Yüzde	Ülke Sayısı	Yüzde
UFRS'ye izin verilmiştir.	25	%14,29	47	%26,86
UFRS'ye izin verilmemiştir.	22	%12,57	28	%16,00
UFRS bazı şirketler için zorunludur.	9	%5,14	38	%21,71
UFRS tüm şirketler için zorunludur.	98	%56,00	30	%17,14
Ülkede borsa yoktur.	21	%12,00	-	-
Bilgi alınamamıştır.	0	%0,00	32	%18,29
Toplam	175	%100,00	175	%100,00

Kaynak: <https://www.iasplus.com/en/resources/ifrs-topics/use-of-ifrs#Note1> sitesinden derlenmiştir (Erişim Tarihi: 30.03.2022).

Araştırmada Çin Halk Cumhuriyeti hariç tutulmaktadır. Bunun nedeni, önemli ölçüde UFRS'ye yakınsak olan yeni Çin Muhasebe Standartları'nın (CAS) ülkedeki benzersiz koşul ve ekonomik çevre nedeniyle UFRS ile farklılıklar göstermesidir. 31 Avrupa Birliği/Avrupa Ekonomik Alanı üyesi ülkeler araştırma kapsamındadır. Araştırmaya konu olan ülkelerdeki borsada işlem gören yerel şirketlerin %56'sında UFRS tüm şirketler için zorunlu iken, bu oran borsada işlem görmeyen yerel şirketler için %17,14'tür. Bu ülkelerde borsada işlem gören yerel şirketlerin %14,29'unda ve borsada işlem görmeyen şirketlerin %26,86'sında UFRS kullanımına izin verilmekle birlikte, yasal bir zorunluluk söz konusu değildir. UFRS'nin bazı şirketler için ülke bazında zorunlu olma oranı, borsada işlem görmeyen yerel şirketler için daha yüksek olup, bu oran %21,71'dir. Araştırmanın yapıldığı ülkelerin %12'sinde borsa yoktur. Borsada işlem görmeyen yerel şirketler hakkında bilgi alınamayan ülke oranı %18,29'dur. Genel olarak, yasal zorunluluklar dikkate alınmaksızın araştırmaya konu ülkelerde borsada işlem gören şirketler için 132 ülkede ve %75,43 oranında UFRS kabul görmektedir. Söz konusu ülkelerde borsada işlem görmeyen şirketlere bakıldığında, 115 ülkede ve %65,71 oranında UFRS kabul görmektedir. Geçmiş

yıllardaki araştırmalar ile karşılaştırıldığında dünyada UFRS kabul görme oranı her geçen yıl artış göstermektedir.

Almanya ve İngiltere’de borsada işlem gören tüm yerel şirketlerde UFRS zorunludur. Denetim raporu ve sunum notunun esası ‘‘Avrupa Birliği (AB) tarafından kabul edilen UFRS’lere’’ uygunluğu ifade etmektedir. AB hemen hemen tüm UFRS’leri benimsemiştir. Türkiye’de ise borsada işlem gören yerel şirketlerde, UFRS’lerin Türkçe’ye çevrilmesindeki gecikmeler nedeniyle iki seçenekten biriyle UFRS’yi izlemelerine izin verilmektedir. Türkiye’de borsada işlem gören yerel bir şirket IASB tarafından yayınlanan UFRS’lerin tam İngilizce versiyonunu takip edebilmektedir; bu durumda denetim raporu ve sunum dipnotu, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyum konusunda açık bir beyanda bulunmaktadır. Diğer bir seçenek olarak; Türkiye’de borsada işlem gören yerel bir şirket, UFRS’lerin Türkçe tercümelerini takip edebilmektedir. Çeviri gecikmeleri nedeniyle, bu şirketler UFRS’ye tam anlamıyla uymamaktadır; denetim raporu ve sunum dipnotunda ‘‘Türkiye’de kullanılmak üzere kabul edilen UFRS’ler’’ ile uyumlu olduğu belirtilmektedir.

Borsada işlem görmeyen şirketlere bakıldığında; Almanya ve İngiltere’de hem konsolide hem ayrı mali tablolarda UFRS’lere izin verilmektedir. Almanya’da ulusal Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri’ne (German GAAP - Generally Accepted Accounting Principles) uygun yasal hesapların sunulması da gerekmektedir. Türkiye’de borsada işlem görmeyen bazı yerel şirketler için UFRS’ye uyum şartı bulunmakla beraber, diğer şirketler için UFRS kullanımına izin verilmektedir.

Bu çalışmada, muhasebe ve finansal raporlamaya etki eden yasal, politik, ekonomik ve kültürel unsurlar, vergi sistemleri, işletmelerin finansman yapısı ve kurumsal yönetim yaklaşımları bakımından farklılaşan Kıta Avrupası, Anglo-Sakson ve karma yapıya sahip ülkelerdeki muhasebe bilgi kalitelerini karşılaştırmak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, Kıta Avrupası lkelerinden Almanya, Anglo-Sakson lkelerinden İngiltere ve karma bir yapıya sahip olan Türkiye araştırma kapsamında incelenecek ülkeler olarak seçilmesi nedeniyle, bu bölümde araştırma konusu ülkelerdeki Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının tarihsel gelişimleri ele alınmaktadır.

1.1.1. Almanya’da Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Tarihsel Gelişimi

UMS ve UFRS’lerin Almanya’daki tarihsel gelişimi, uluslararası muhasebe uyumlaştırması ve Avrupa Birliği etkisi ile yakından ilişkilidir. Almanya Muhasebe Standartları Kurulu (Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee - DRSC), Almanya’da grup finansal raporlaması alanında ulusal standart belirleyici kuruluş olup, 17 Mart 1998 tarihinde Berlin’de Alman Endüstrisi tarafından bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir dernek olarak kurulmuştur. Dernek şu amaçlarla kurulmuştur:

- Başta muhasebeciler olmak üzere, finansal raporlamanın teknik dünyasına ilgi duyanları bir araya getirerek finansal raporlamanın kamu yararına daha da geliştirilmesini teşvik etmek,
- Federal Hükümet tarafından Alman Standart Belirleyicisi olarak tanınmak, hedeflerinde desteklenmek ve yasa koyucunun ve mahkemelerin egemenliğinden ödün vermeden yetkin bir danışman olarak duyulmak,
- Uluslararası finansal raporlama alanında Alma Endüstrisi’nin görüşlerini temsil etmek,
- Giderek daha geniş bir muhasebe ve raporlama anlayışına doğru dönüşüm için teknik destek sağlamak ve bunu daimî komitelerin çalışmalarına entegre etmektir (<http://drsc.de/en/about/>).

2012 yılından bu yana IASB Muhasebe Standartları Danışma Forumu’nun kurucu üyelerinden olan DRSC, finansal raporlama alanında Almanya ve AB düzeyinde yasama işlerinde hükümete danışmanlık yapmaktadır. Ayrıca, sadece UFRS değil GAAP uygulanmasına yönelik tavsiyeler geliştirmektedir.

Almanya’yı diğer ülkelerden ayıran en önemli husus, 1998 yılından beri üç standart setinin birden uygulanabilmesidir. Şirketler, Ticaret Kanunu (HGB), GAAP, ve UFRS’den birine göre raporlama yapma tercihinde bulunabilmektedir. Ancak, 2005 yılındaki AB düzenlemeleri ile birlikte uluslararası uyumlaştırma amacıyla, borsada işlem gören şirketlerin konsolide finansal tablolarını UFRS’ye uygun hazırlamaları gerekmektedir.

1.1.2. İngiltere’de Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Tarihsel Gelişimi

İngiltere’de muhasebe standartları uygulamaları konusunda ilk çalışmalar, muhasebe meslek mensuplarının oluşturduğu İngiltere ve Galler Yeminli Muhasebeciler Enstitüsü (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales - ICAEW) tarafından 1942 yılında yapılmaya başlanmıştır. 1970 yılında bu enstitü tarafından Muhasebe Standartları Belirleme Komitesi (Accounting Standards Steering Committee - ASSC) muhasebe uygulamalarındaki farklılığı ortadan kaldırmak amacıyla kurulmuştur. Etkinliği ve çalışmaları sorgulanan bu komitenin yerine, 1989 yılında Şirketler Kanunu ile yeni bir standart sistemi oluşturulmuştur. Bu kanun muhasebe standartlarının yayınlanması, bu standartlara uyumun denetlenmesi ve sürecin gözetiminden sorumlu olan kuruluşların onaylanması ve bu kuruluşlara gerekli imkânların sağlanması yetkisini hükümete vermektedir. Üyeleri endüstri, ticaret, muhasebe mesleği gibi değişik çevrelerin temsilcilerinden oluşan Finansal Raporlama Konseyi (Financial Reporting Council - FRC) İngiltere’de standart oluşturma sürecinin gözetiminden ve etkin işleyişinden sorumlu olan kuruluş haline gelmiştir (Şensoy, 2008: 31-33).

Birleşik Krallık’ta UFRS benimseme süreci 2000’li yılların başlarında gerçekleşmiştir. Tıpkı AB üyesi Almanya gibi, 2005 yılından itibaren borsaya kayıtlı tüm şirketlerin konsolide finansal tablolarının UFRS’ye uygun olarak hazırlanması zorunlu kılınmıştır. FRC bu süreçte muhasebe standartlarının Birleşik Krallık’ta uygulama uygunluğunu incelemek ve onaylamaktan sorumlu olmuştur. 31 Ocak 2020 tarihinde Birleşik Krallık’ın AB’den resmen ayrılmasıyla beraber, UFRS güncellemeleri için onay süreci ulusal bir sorumluluk haline gelmiştir. 2021 yılında bu sorumluluk Birleşik Krallık Onay Kurulu’na (UK Endorsement Board-UKEB) aktarılmıştır.

1.1.3. Türkiye’de Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de muhasebe standartlarının gelişimi devlet öncülüğünde gerçekleşmiş, ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizin yoğun olduğu Fransa ve Almanya örnek alınarak aktarılan yasalar ile bu ülkelerin uygulamalarının etkileri

gerçekleşmiştir. 1950 yılından sonra ABD ile olan ilişkilerin ekonomik ve kültürel alanda gelişmesiyle Amerikan sistemi ile etkileşimleşme başlamış ve 1987 yılı sonrası Avrupa Birliği'ne tam üyelik başvurusunda bulunulması ile AB düzenlenmelerinin ve son olarak da Uluslararası Muhasebe Standartlarının etkisinde kalınmıştır (Sağlam, 2001: 44).

Türkiye'de muhasebe standartlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalarda aşağıdaki kuruluşlar etkili olmuştur (Elitaş ve Elitaş, 2010: 5-6):

- i) İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu
- ii) Türkiye Bankalar Birliği
- iii) Türk Standartları Enstitüsü Muhasebe Standartları Özel Daimi Komitesi
- iv) Sigorta Murakebe (Denetleme) Kurulu
- v) Maliye Bakanlığı Koordinatörlüğü'nde kurulan Muhasebe Standartları Komisyonu
- vi) Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)
- vii) Sermaye Piyasası Kurulu
- viii) Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
- ix) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK)
- x) Devlet Muhasebe Standartları Kurulu (DMSK)

2011 yılında bağımsız denetim alanını düzenlemek üzere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca kanun hükmünde kararname ile kurulan Türkiye Cumhuriyeti Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), Uluslararası Muhasebe Standartlarıyla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartlarını (TMS) ve Uluslararası Denetim Standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarını (TDS) oluşturmak ve yayımlamaktan sorumludur.

KGK, Uluslararası Muhasebe Standartları/Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nı (UMS/UFRS'leri), Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından geliştirilerek yayımlanan muhasebe standartları seti olarak tanımlamaktadır. Bu Standartların dünya genelinde tutarlı bir şekilde uygulanmasıyla, halka açık işletmelerin finansal durumlarının finansal tablo kullanıcıları tarafından

uluslararası düzeyde karşılaştırılabilmesine olanak sağlanmasının amaçlandığını vurgulamaktadır. Türkiye’de 2001 yılına kadar UMS adıyla yayımlanan bu Standartlar, bu tarihten sonra UFRS adıyla yayımlanmaya başlamıştır.

Türkiye’deki kamu gözetimi, kalite güvence, inceleme ve yaptırım sistemlerinin Yıllık Mali Tabloların ve Konsolide Mali Tabloların Bağımsız Denetimine İlişkin 2006/43/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifinin ilgili hükümlerini karşıladığı belirlenmiş ve 01.08.2016 tarihinden itibaren AB üyesi ülkelerle eşdeğer kabul edilmiştir. Bu kararla, devredilebilir menkul kıymetleri AB üyesi ülkelerin düzenlenmiş piyasalarında işlem gören işletmelerin, Türk denetçiler tarafından düzenlenen denetim raporları, AB ülkelerinde geçerli hale gelmiştir. Ayrıca, Avrupa Birliği’nden 31.01.2020 tarihinde resmi olarak ayrılan İngiltere’nin, devredilebilir menkul kıymetleri İngiltere’nin sermaye piyasalarında işlem gören işletmelerin, Türk denetçiler tarafından düzenlenen denetim raporlarını kabul etmektedir (KGK Faaliyet Raporu, 2021: 13-14).

1.2. Finansal Raporlamaya Etki Eden Faktörler

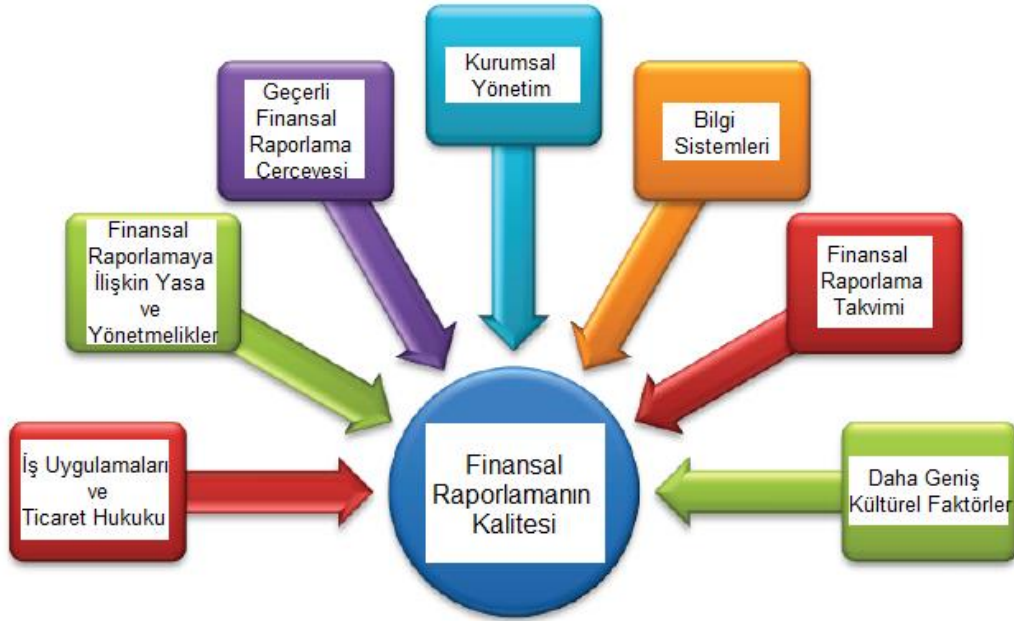
“İşletmelerce kullanıcılara sunulmak üzere hazırlanan finansal tablolar büyük ölçüde benzerlik göstermekle birlikte, muhtelif sektörlerdeki farklı sosyal, ekonomik ve yasal koşullar nedeniyle bazı farklılıklar olabilmektedir. Finansal tabloların unsurlarının tanımları farklı olabildiği gibi, finansal tabloların kapsamaları, finansal tablolara ilişkin açıklamalar da farklı olabilmektedir. Finansal tablolardaki unsurların belirlenmesinde değişik ölçütlerin kullanılması ve bu unsurlar için farklı ölçüm esaslarının tercih edilmesi de tanımlamalarda farklılıklara yol açmaktadır” (Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, 2007: 6). Finansal tablolardaki söz konusu bu farklılıkları minimize etmeyi amaçlayan uluslararası finansal raporlama standartları, işletmelerin yapısı ve içinde buldukları koşul ve etkenleri göz ardı edememektedir.

Tüm dünyada muhasebenin yakınsaması ve uyumlaştırılmasını hedefleyen UMS/UFRS'lere tek başına odaklanmak yeterli kalmamaktadır. Sistemin tamamı değerlendirilerek, işletme ve içinde bulunduğu çevre konudan bağımsız bırakılmamalıdır. Bu bağlamda, finansal raporlamaya etki eden faktörler belirlenerek değerlendirme yapılmalıdır.

Finansal raporlamaya etki eden faktörler, işletmelerin bulunduğu çevreye özgü faktörler ve işletmelere özgü faktörler olarak sınıflandırılmaktadır.

1.2.1. İşletmelerin Bulunduğu Çevreye Özgü Faktörler

Finansal raporlamanın kalitesi, işletmelerin içerisinde bulunduğu çevresel faktörlere bağlı olarak değişebilmektedir. Finansal raporlamanın kalitesine etki eden bağlamsal faktörler Şekil 1.2’de gösterilmektedir:

Şekil 1.2. Finansal raporlamanın kalitesine etki eden bağlamsal faktörler.

Kaynak: Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB) Denetim Kalitesi Çerçevesinden (2013) alınarak Türkçe 'ye çevrilmiştir.

1.2.1.1. Yasal Sistem

Yasal sistem, bir ülkenin veya topluluğun yasalarını oluşturan, yürürlüğe koyan, yorumlayan ve uygulayan kuralların bütünüdür. Yasal sistem, o ülke veya topluluğun yasama organı tarafından kabul edilen yasalardan, mahkemelerin yasaları yorumlayıp uygulamasından ve yürütme organının yasaları uygulamasından oluşmaktadır. Yasal sistem, bir ülkenin hukuk sistemini oluşturmaktadır; bununla birlikte yasalara uygun olarak davranmayı düzenlemektedir. Hukuk literatüründe başlıca dört hukuk sistemine yer verilmektedir:

- *Kıta Avrupası Hukuk Sistemi (Kara Avrupası, Roma-Germen Hukuk Sistemi, Code Law)*: Genellikle Avrupa kıtası ülkelerinde kullanılan bu hukuk sistemi sivil hukuk sistemi olarak da adlandırılan, Türk hukuk sisteminin de bu gruba dâhil olduğu ve hukuk konularının yazılı kanunlar temelinde düzenlendiği bir sistemdir. Hukuk kuralları genellikle yazılı kanunlar, yönetmelikler ve kodlar şeklinde belirlenmektedir. Bu sistemde, yargı kararları genellikle önce gelen yargı kararlarının bağlayıcılığına dayanmak yerine, kanunlara dayanmaktadır. Bu da hukukun daha tutarlı ve öngörülebilir olmasını sağlamaktadır. Mahkemelerin ve hâkimlerin hukuku yorumlama ve uygulama konusunda aktif bir rolü vardır. Hâkimler, kanunları yorumlayarak ve uygulayarak, yasada yer almayan bazı konularda da yasanın genel anlamına aykırı bir sonuç yaratmadan yasadaki boşluğu doldurmak suretiyle, hukuki ihtilaflara çözüm bulmaktadırlar. Bu sistemde avukatlar, hukuki temsilin ve savunmanın önemli bir parçasını oluşturmaktadırlar. Hukuki süreç içerisinde yer alan kurumlar içerisinde kamu adına iddia makamını oluşturan ve soruşturma evresindeki suç soruşturmalarını yürüten Savcılık Kurumu ve Kamu önünde ve bireysel sorunların çözümünde, vatandaşların ve tüzel kişilerin savunma görevlerini yürüten Avukatlık Kurumu vardır. Avukatlar, hukuki süreçte müvekkillerini temsil ederek kanunları yorumlamakta ve mahkemelerde savunma görevini icra etmektedirler. Kıta Avrupası hukuk sistemi genellikle insan haklarına ve temel özgürlüklere büyük önem veren; bu nedenle de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İstanbul Sözleşmesi gibi uluslararası belgelere ve insan haklarına ilişkin yerel yasalara yer verilmektedir. Büyük ölçüde yazılı hukuk ile düzenlenmiştir. Hukuk sistemi içinde Kamu Hukuku ve Özel Hukuk ayrımı yapılmıştır. Ayrıca idari yargı ile adli yargı birbirlerinden ayrı düzenlenmiştir. Yüksek Mahkemelerin vermiş olduğu bazı yargı kararları, Dava Daireleri şeklinde oluşturulan yargı içi kurulların birlikte vermiş oldukları ortak kararlarla içtihat haline dönüştürüldüğü takdirde, yardımcı hukuk kaynağı olarak kabul edilmektedir. Bu uygulama Anglo-Sakson hukuk Sisteminde daha fazla ağırlık kazanmaktadır.
- *Anglo-Sakson Hukuk Sistemi (İngiliz Hukuk Sistemi, Common Law)*: İngiliz kökenli olan ve yaygın olarak İngilizce konuşulan ülkelerde (örn. ABD,

İngiltere, Kanada, Avustralya) uygulanan bu sistem ortak hukuk sistemi olarak adlandırılmaktadır. Bu hukuk sistemi, yazılı hukuk kurallarından ziyade, önceki mahkeme kararlarına dayalı olarak hukuku geliştirme sürecine önem vermektedir. Başka bir deyişle, içtihat ve uygulamaların şekillendirdiği bir hukuk sistemidir. Kazanılmış haklar önemli bir kavramdır. Bu hukuk sistemi genellikle esnek ve gelişime açıktır; zamanla değişen toplumsal normlara ve ihtiyaçlara uyum sağlama yeteneğine sahiptir. İki taraflı hukuk sistemi olarak yazılı yasalara ek olarak "teamüller" adı verilen yazılı olmayan hukuk kuralları da önemli bir rol oynamaktadır. Jüri sistemi yaygın olarak kullanılmaktadır; yargıçlar yasal kararları alırken jüriyi de dâhil edilebilmektedirler.

- *İslam Hukuk Sistemi (Şeriat):* İslam hukuku, İslam inancına dayalı olarak oluşturulmuş bir hukuk sistemidir ve bazı Müslüman ülkelerde yasal bir etkiye sahiptir. İslam Hukuku'nun temel kaynağını Kuran, Hadisler (Peygamber Muhammed'in sözleri ve eylemleri) ve İslam âlimlerinin yorumları oluşturmaktadır. Laiklikten farklı olarak hukuk ve dinin ayrılmaz bir şekilde bağlı olduğu bir sistemdir. Hukukun kaynağı dini kurallar olduğu için dinin önemi hukuk sistemi içinde çok yüksektir. İslam Hukuku; kişisel ilişkiler, ticari işlemler, aile hukuku, ceza hukuku gibi geniş bir alanda yasal düzenlemeler içermektedir. Belirli hukuk prensiplerine dayanan bu sistemde belirli prosedürler ve kurallar söz konusudur.
- *Sosyalist Hukuk Sistemi:* Eski Sovyetler Birliği ve onunla ilişkili sosyalist ülkeler, tarihsel olarak sosyalist hukuk sistemine sahip olarak kabul edilmektedir. Bu ülkeler genellikle Marksist-Leninist ideolojiye dayalı olarak hukuklarını ve yasalarını oluşturmuşlardır. Ancak Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra, bu tür hukuk sistemlerinin çoğu değişime uğramış veya evrim geçirmiştir. Günümüzde, özellikle Çin, Vietnam, Küba ve Kuzey Kore gibi ülkelerde sosyalist sistemler bulunmaktadır ve bu ülkelerin hukuk sistemleri de genellikle sosyalist ilkelere dayanmaktadır. Bu ülkelerdeki hukuk sistemleri devletin sosyalist ideolojilerini yansıtmakta ve uygulamaktadır. Ancak küresel ticaret ve para politikaları, tüm hukuk sistemlerini, iktisadi düzenlemeler konusunda, ortak uygulamalar kullanmaya zorunlu hale getirmektedir.

Bir ülkenin yasal sistemi, yerleşik muhasebe bilgi kalitesini en temelden etkileyebilecek güce sahiptir. Ülkedeki geçerli ticaret hukuku, kabul edilen muhasebe standartları, finansal raporlamaya ilişkin yasa ve yönetmelikler o ülkedeki işletmelerin finansal raporlama kalitesine birincil derecede etki etmektedir. Bunun nedeni yasal sistemin finansal raporlamayı ve kalitesini doğrudan etkilemesinin yanı sıra; politik sistem ile beraber finansal raporlamaya etki eden finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi, işletmelerin sermaye ve sahiplik yapılarını ve ülkedeki vergi sistemlerini de belirleyerek dolaylı bir şekilde de etki yaratmasıdır (Arıcı, 2017: 221).

Muhasebesel ve hukuksal anlamda birlikte incelenen bu dört hukuk sistemine bakıldığında, Anglo-Sakson hukuk sistemi haricindeki tüm sistemlerde devletin yasa koyucu olarak önemli bir rol oynadığı açıktır. Bu nedenle, başta Kıta Avrupa sistemi olmak üzere, bir kamu gereksinimi ve hizmeti olan muhasebe kuralları ve uygulamalarında devlet baskın bir role sahiptir ve muhasebe mesleğinin etkisinin zayıf olduğu görülmektedir. Anglo-Sakson hukuk sistemine sahip ülkelerde ise muhasebeye ilişkin düzenlemeler ile uygulamalar kanun koyucular veya yasalar yerine muhasebe meslek örgütlerince belirlenmekte ve kullanıcılara daha fazla finansal bilgi raporlanarak sunulmaktadır (Elitaş: 2011; 7-8).

Hissedar haklarının yüksek düzeyde korunduğu Anglo-Sakson hukuk sistemine sahip ülkeler, muhasebe bilgi kalitesini olumlu yönde etkileyen şeffaflık, adil değerlendirme ve işletme performansının doğru bir şekilde raporlanması konularının daha öncelikli olduğu görülmektedir. Öte yandan Kıta Avrupası hukuk sistemine sahip ülkelerde, muhasebe standartlarının uygulanması konusunda yasal yaptırım gücü daha yüksektir. Anglo-Sakson hukuk sistemine sahip ülkelerde, sermaye piyasaları daha etkindir ve standartların uygulanması konusunda esneklik bulunmaktadır. Ancak, yalnızca ülkelerin hukuk sistemlerine bakılarak muhasebe bilgi kalitesi üzerinde bir yargıya varmak mümkün değildir. Bunun nedeni muhasebe kalitesini etkileyen iç ve dış kaynaklı birçok faktörün olmasıdır. Örneğin, denetim standartları, muhasebe standartlarına uyum, şirketlerin iç kontrol sistemleri, denetim kuruluşlarının bağımsızlığı gibi unsurlar da muhasebe kalitesini etkilemektedir. Ayrıca, hukuk sistemleri arasında farklılıklar olsa da, her ülkenin kendi spesifik koşulları ve uygulamaları da muhasebe kalitesini belirlemektedir.

Tablo 1.2’de Anglo-Sakson hukuk sistemine sahip olan ülkeler ile Kıta Avrupası hukuk sistemine sahip olan ülkelerdeki işletmelerin finansal raporlamaları arasında literatürde yer alan farklılıklar nedenleri ile birlikte özetlenmiştir. Bu farklılıklar; yatırımcılar, finansal analistler ve işletmenin diğer paydaşları tarafından finansal raporlamanın yorumlanması üzerinde etkiye sahiptir. Yatırımcıların farklı hukuk sistemlerine ait finansal raporlamaların analizlerini yaparken farklı parametreler ve değerlendirme yöntemleri kullanmaları gerektiği sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle, uluslararası pazarda faaliyet gösteren şirketlerin de, farklı hukuk sistemlerinin finansal raporlama üzerindeki etkilerini dikkate almaları önemlidir.

Tablo 1.2 Anglo-Sakson ile Kıta Avrupası hukuk modellerinin finansal raporlama üzerine etkilerinin karşılaştırılması.

Kıta Avrupası Hukuk Sistemi	Anglo-Sakson Hukuk Sistemi
<p>Yasal Kodlar ve Detaylı Kurallar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kıta Avrupası hukuk sistemi ise daha kodifiye bir yapıya sahiptir ve genellikle yazılı yasal metinlere dayanmaktadır. • Finansal raporlama genellikle daha standartlaştırılmış ve uzun vadeli düşünceyi destekleyici olma eğilimindedir. 	<p>Esneklik ve Ortak Hukuk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anglo-Sakson hukuk sistemi daha esnek bir yapıya sahiptir ve genellikle ortak hukuk sistemine dayanmaktadır. • Esnek ve ilke tabanlı bir yapıya sahip olan finansal raporlama genellikle daha şeffaf ve bilgi odaklı olma eğilimindedir.
<p>Kural Odaklı Yaklaşım:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansal raporlama genellikle belirlenen kurallara sıkı sıkıya bağlı olarak yapılmaktadır. Titizlikle belirlenmiş standartlar ve yönetmeliklere uyulması beklenmektedir. • Şirketlerin daha sıkı denetime tabi olmaları ve belirli standartlara uymaları gerektiği için, finansal raporlar genellikle daha genel ve kısa vadeli olabilmektedir. 	<p>Prinsip Odaklı Yaklaşım:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Finansal raporlama genellikle dürüstlük, adil değerlendirme ve şeffaflık ilkeleriyle şekillenir. Özellikle finansal raporlamanın şirket performansını yansıtmaya ön plandadır. • Finansal raporlamanın daha detaylı ve analitik olma ihtimali yüksektir.

Türk Ticaret Kanunu (TTK) muhasebe sisteminin gelişiminde uluslararası hukuk sistemi ile entegre olunabilmesi için özellikle muhasebe standartları ve finansal raporlama ile ilgili önemli düzenlemeler getirmiştir. Yeni Türk Ticaret Kanununun 13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı ile kabul edilmesi ile yasanın özellikle 64 ve 88. maddeleri arasında Ticari Defterler başlığı altında Defter Tutma ve Envanter, Açılış Bilançosu, Yıllık Finansal Tabloları, Belgelerin Saklanması ve süresi ayrıntılı olarak

düzenlenmiştir. Yasanın 88. maddesi ile Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun yetkileri kesin hükümlerle belirlenmiştir. TTK 88. madde düzenlemesine göre;

- a) “64 ila 88. madde hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişiler münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara uymak ve bunları uygulamak zorundadır. 514 ila 528. maddeler ile bu Kanunun ilgili diğer hükümleri saklıdır.
- b) Bu düzenlemeler, uygulamada birliği sağlamak ve finansal tablolara milletlerarası pazarlarda geçerlilik kazandırmak amacıyla, uluslararası standartlara uyumlu olacak şekilde, yalnız Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından belirlenir ve yayımlanır.
- c) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, değişik işletme büyüklükleri, sektörler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar için özel ve istisnai standartlar koymaya ve farklı düzenlemeler yapmaya yetkilidir. Bu standart ve düzenlemeler, Türkiye Muhasebe Standartlarının cüz’ü addolunur.
- d) Kanunlarla, belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuş bulunan kurum ve kurullar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak şartıyla, kendi alanları için geçerli olacak standartlar ile ilgili olarak ayrıntıya ilişkin sınırlı düzenlemeleri yapabilirler.
- e) Türkiye Muhasebe Standartlarında hüküm bulmayan hallerde, ilgili oldukları alan dikkate alınarak, dördüncü fıkrada belirtilen ayrıntıya ilişkin düzenleme, ilgili düzenlemede de hüküm bulunmadığı takdirde milletlerarası uygulamada genel kabul gören muhasebe ilkeleri uygulanır.”

Türk Ticaret Kanununun sair maddeleri incelendiği zaman yasa koyucunun iradesi uluslararası ticari kural ve teamüllere uygun düzenlemeler içerdiği kolaylıkla anlaşılabilir. Dolayısıyla ile madde 88 Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun yetkisini düzenlerken uluslararası uygulamadan kabul gören muhasebe ilkelerinin uygulanmasına işaret etmektedir. Bu yasaya eklenen 7408/9 numaralı kanun ile 88.

maddenin 6. fıkrası oluşturulmuştur. Bu fıkra ile de KGK belirlediği işletmeler ve kuruluşlar için hem uygulamada birliği ve sürdürülebilirliğe ilişkin raporlamaların uluslararası alanda geçerliliğini sağlama, hem de buna ilişkin raporlamaların, uluslararası alanda geçerliliğini sağlamak amacıyla uluslararası standartlarla uyumlu olabilmek adına yetkilendirilmiştir. Ancak TTK 514 ve 528. maddeleri ile bu Kanunun ilgili diğer hükümleri ayrı tutulmuştur. Ayrı tutulan hükümler başta Anonim Şirketler olmak üzere, genel olarak şirketler hukukuna ait olması nedeniyle, bu konuda uluslararası standartlara uygun olabilecek daha belirgin düzenlemeler yapılması gerektiği sorunsalı 6102 sayılı yeni TTK ile devrim niteliğinde yeni düzenlemeler getirilerek çözülmeye çalışılmıştır. Yeni TTK, vergisel yükümlülüklerin yerine getirilmesi adına yapılan muhasebe anlayıştan kurtularak, yönetime ve işletme ile ilgili diğer paydaşlara uluslararası standartlarda raporlama yaparak işletmenin mali durumu hakkında doğru bilgi vermeyi amaçlamaktadır. (Uluslan, 2012: 13). Ayrıca TTK'nın Son Hükümler başlıklı 1521 ve 1531 arasındaki yasa maddeleri şirket davalarında yargılama usullerini düzenlemiş olup, bu yönde getirilen düzenlemeler de uluslararası düzenlemelere uygun olduğu kabul edilebilmektedir. Ayrıca Almanya ve İngiltere ile ülkemiz arasında mütekabiliyet ve karşılıklılık ilkeleri uyarınca benzer ticaret yasaları ve muhasebe düzenlemeleri mevcuttur.

1.2.1.2. Politik Sistem

Politik sistem, yasal sistemle beraber finansal raporlamanın çerçevesini belirlemede ve konuya bir bakış açısı kazandırmaktadırlar. Siyasi ve yasal sistemin belirlediği düzenleyici kurumlar, muhasebe ve denetim standartlarının yaptırım ve etkinliklerine bağlı olarak finansal raporlamanın kalitesinde önemli rol oynamaktadırlar. İstikrarlı ve şeffaf bir politik sisteme, bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurumlara ve uzun vadeli ekonomik politikalara sahip bir ülkede, finansal raporlama kalitesinin yüksek olması beklenmektedir. Politik sistemleri bakımından karşılaştırıldığında;

- Almanya, federal parlamenter bir cumhuriyettir. Cumhurbaşkanı törenselle devlet başkanıdır. Şansölye hükümetin başıdır ve önemli yürütme yetkilerine sahiptir. Almanya'da iki meclisli bir yasama organı bulunmaktadır. Federal

Meclis, üyelerin nispi temsil ile seçildiği alt meclistir. Federal Konsey ise eyaletleri temsil ederek yasamada rol oynamaktadır.

- Birleşik Krallık, parlamenter demokrasiye sahip anayasal bir monarşidir. Hükümdar törensel devlet başkanıdır. Başbakan hükümetin başıdır ve çoğunlukçu sistemle seçilmiş siyasi partinin lideridir. Yasama organı Avam Kamarası ve Lordlar Kamarası olarak adlandırılan iki meclisten oluşur.
- Türkiye, parlamenter bir cumhuriyettir. Cumhurbaşkanı, devletin ve hükümetin başı olarak görev yapmaktadır. 9 Temmuz 2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş yapılmıştır. Cumhurbaşkanı yürütme yetkisi yanı sıra, kararnameler yolu ile yasama yetkisine de sahiptir. Nispi temsil sistemi ile seçilen üyeleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama organıdır. Bakanların kabine dışından Cumhurbaşkanı tarafından atanabilmesi nedeniyle, yürütme organını tek başına Cumhurbaşkanı temsil etmektedir.

Her üç ülkenin de güçler ayrılığı, yönetim figürlerinin rolleri ve seçim süreçlerindeki farklılıkları bakımından kendine özgü bir politik sisteme sahip olduğu görülmektedir.

Her ülkenin politik sistemi, o ülkedeki işletmelerin finansal raporlamaları üzerinde farklı etkilere sahiptir. Araştırma konusu ülkelerin mali politikalarına bakıldığında, Almanya ve Birleşik Krallık'ta mali istikrar ve disiplini amaçlayan muhafazakâr politikalar uygulanmaktadır. Türkiye'de ise ekonomik büyüme sağlamak adına genişlemeci yönde hareket gösteren bir politika uygulanmaktadır. Türkiye'deki politik sistemin genellikle hükümet kontrolünde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durum vergi afları, teşvikleri ve cezaları gibi politikaların ve düzenlemelerin sık sık değişebileceği ve işletmelerin finansal raporlama süreçlerini etkileyebileceği anlamına gelmektedir. Ayrıca, finansal raporlamanın şeffaflığını ve denetimini belirleyen muhasebe standartları ve denetim uygulamaları politik düzenlemelerden etkilenebilmektedir. Almanya'daki politik sistem genellikle istikrarlı ve düzenli olarak kabul edilmektedir. Bunun temel nedeni Almanya'nın sağlam bir hukuk yapısına sahip olmasıdır. Bu durum, finansal raporlama standartlarının belirlenmesinde ve uygulamasında süreçlerin daha şeffaf ve güvenilir olmasını sağlamaktadır. Aynı

şekilde, finansal raporlamayı etkileyen vergi politikaları ve yönetimi dengeli bir şekilde yürütülmektedir. İngiltere’de ise serbest piyasa ekonomisine dayalı bir politik sistem yürütülmekte ve bu sayede uluslararası yatırımcılar için cazip bir ortam sunulmaktadır.

1.2.1.3. Ekonomik Faktörler

Bir şirketin içinde bulunduğu ülkenin ekonomik faktörleri, şirketin finansal raporlama kalitesini etkilediği gibi; kaliteli finansal bilgilerin ülke içerisinde yaygınlaşması da o ülkenin ekonomisine pozitif yönde katkılar sağlamaktadır. Doğru finansal bilgi sermayeyi verimli bir şekilde en kârlı fırsatlara tahsis ederek sermaye piyasalarına yardım etmektedir. Sermaye piyasaları ise ekonomik büyümeyi yönlendirmektedir. Gelişmiş bir ekonomi ise, bir ülkeyi doğrudan yabancı yatırımcıların tercihi haline getirecek ve işletmelerin finansal raporlarının kalitelerinin yüksek olması yönünde etkisi olacaktır. Dolayısıyla finansal bilgi, sermaye piyasaları ve ekonomi arasında tek yönlü bir ilişki yerine, iç içe geçmiş ve etkileşimli bir ilişkiden bahsetmek daha doğru olacaktır.

Şekil 1.3. Finansal bilgi, sermaye piyasaları ve genel ekonomi.

Kaynak: Denetim Kalitesi Merkezi (CAQ) Haziran 2021 Denetimin Değeri: Kısa Bir Tarih ve İleriye Giden Yol Raporu'ndan alınarak Türkçe 'ye çevrilmiştir.

Bir ülkenin en temel ekonomik performansını gayrisafı yurtiçi hasıla (GSYH) değeri yansıtmaktadır. GSYH, bir yıl boyunca bir ülke sınırları içerisinde üretilen tüm nihai mal ve hizmetlerin toplam değerini ölçmektedir (D'Alisa: 2015: 103).

Gelişmiş bir sosyal piyasa ekonomisine sahip olan Almanya, otomotiv ve makine başta olmak üzere imalat sektöründeki büyüklüğü ile GSYH değeri en yüksek Avrupa ekonomisidir. Karma bir ekonomiye sahip olan Birleşik Krallık, başta finans ve makine ekipmanları olmak üzere önemli bir GSYH büyüklüğüne sahiptir. Büyüyen bir özel sektörle karma bir ekonomisi olan Türkiye ise, tekstil ve inşaat ağırlıklı çeşitli imalat, tarım ve hizmet sektörleri dâhil olmak üzere orta ölçekte bir ekonomiye sahiptir. Tablo 1.3'te araştırma konusu ülkelerdeki ana sektörler detaylı olarak görülmektedir. Bu bölümde kullanılan tüm ekonomik verilerin temel kaynağı <https://www.worlddata.info> adresindeki göstergelerdir.

Tablo 1.3. Ana sektörler.

Türkiye	Almanya	İngiltere
• Tekstil	• Otomotiv	• Makine aletleri
• Gıda işleme	• Makine Mühendisliği	• Elektrik güç ekipmanları
• Otomobiller	• Kimyasallar	• Otomasyon ekipmanları
• Elektronik	• Elektrik ve bataryalar	• Demiryolu ekipmanları
• Madencilik	• Metaller	• Gemi İnşaatı
• Çelik	• Finans ve bankacılık	• Uçak
• Petrol	• Telekomünikasyon	• Motorlu taşıtlar ve parçaları
• İnşaat	• Sağlık Hizmetleri	• Elektronik ve iletişim ekipmanları
• Kereste ve kâğıt	• Perakende	• Metaller
		• Kimyasallar
		• Kömür
		• Petrol
		• Kâğıt ve kâğıt ürünleri
		• Gıda işleme
		• Tekstil
		• Giyim
		• Tüketim malları

2022 yılında dünya genelinde GSYH kişi başına 12.607,00 Amerikan Doları (USD) seviyesindedir. ABD 25.462,70 milyar dolarlık GYSH ile önemli bir farkla

dünyanın en büyük ekonomisi konumundadır. Almanya’da GSYH kişi başına 48.432,00 USD ve Birleşik Krallık’ta bu değer 45.850,00 USD’dir. 4.072,20 milyar dolarlık GYSH ile Almanya dünyada dördüncü büyük ekonomi iken, Birleşik Krallık 3.070,70 milyar dolarlık GYSH ile altıncı sıradadır. Türkiye’de GSYH kişi başına dünya ortalaması altında olup 10.616,00 USD ve tüm ülke için 905,99 milyar USD’dir. Türkiye 2022 yılında büyük ekonomiler arasında 20. sırada yer almaktadır.

Tablo 1.4. GSYH ve ekonomik büyüklük karşılaştırması.

2022 Dünya Sıralaması	Ülke	GSYH (milyar USD)	Kişi başı GSYH
1	Amerika Birleşik Devletleri	\$25.462,70	\$76.399,00
6	Birleşik Krallık	\$3.070,70	\$45.850,00
4	Almanya	\$4.072,20	\$48.432,00
20	Türkiye	\$906,00	\$10.616,00

Önemli bir ekonomik gösterge olarak, araştırma konusu ülkelerin ortalama gelirlerine bağlı olarak yaşam maliyetleri ve satın alma güçleri 2022 yılı verilerine göre ABD ortalama yaşam maliyetleri 100’lük baz alınarak kıyaslandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır:

Tablo 1.5. Ortalama gelire bağlı olarak yaşam maliyeti ve satın alma gücü.

Ülke	Maliyet Endeksi	Aylık Gelir	Satın Alma Endeksi
Amerika Birleşik Devletleri	100,00	\$6.364,00	100,00
Birleşik Krallık	98,50	\$4.074,00	65,00
Almanya	82,30	\$4.449,00	85,00
Türkiye	30,40	\$883,00	45,60

Bu tabloya bakıldığında, yaşam maliyeti endeksi 98,50 olan Birleşik Krallık’ta tüm mallar Amerika Birleşik Devletleri’ne kıyasla ortalama %1,50 daha ucuzdur; fakat aylık gelir \$4.074,00 ile %36 daha azdır. Bu tablo Birleşik Krallık’ta insanların bir ABD vatandaşıdan yaklaşık %35 daha azını karşıladıklarını ortaya koymaktadır. Türkiye 30,40 değeri ile maliyet endeksi en düşük ülke iken, aylık gelir seviyesi diğer ülkelere oranla o kadar düşüktür ki, satın alma endeksi ABD’nin yarısından bile

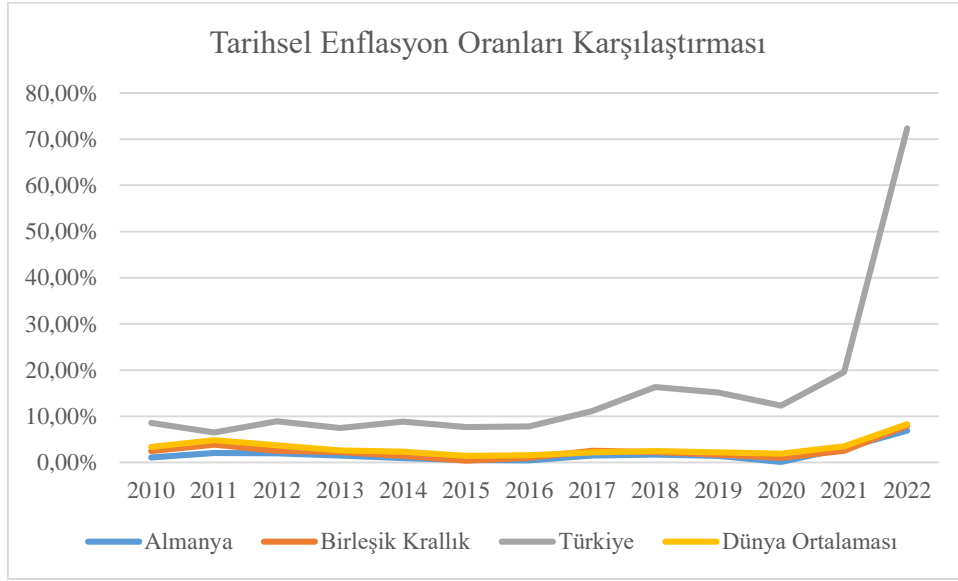
aşağıda kalmaktadır. Araştırma konusu ülkeler arasında Almanya aylık gelir ortalaması ve satın alma endeksi açısından en iyi konumda bulunmaktadır.

Yıllara oranla GSYH büyüme değerlerine bakıldığında, Almanya istikrarlı ve ılımlı bir GSYH büyüme oranına sahiptir. Birleşik Krallık'ta Brexit belirsizliği gibi bazı etkenlere bağlı olarak dalgalanmalarla beraber ılımlı seyretmektedir. Türkiye'de ise yüksek GSYH büyüme oranlarına rağmen, yüksek enflasyon oranları ve döviz kurları ile bir ekonomik tablo sergilenmiştir.

Tablo 1.6. Tarihsel enflasyon oranları karşılaştırması.

Yıl	Almanya	Birleşik Krallık	Türkiye	Avrupa Ortalaması	Amerika Ortalaması	Dünya Ortalaması
2010	%1,10	%2,49	%8,57	%1,53	%1,64	%3,35
2011	%2,08	%3,86	%6,47	%3,29	%3,16	%4,82
2012	%2,01	%2,57	%8,89	%2,66	%2,07	%3,73
2013	%1,50	%2,29	%7,49	%1,22	%1,46	%2,62
2014	%0,91	%1,45	%8,85	%0,20	%1,62	%2,35
2015	%0,51	%0,37	%7,67	-%0,06	%0,12	%1,43
2016	%0,49	%1,01	%7,78	%0,18	%1,26	%1,55
2017	%1,51	%2,56	%11,14	%1,43	%2,13	%2,19
2018	%1,73	%2,29	%16,33	%1,74	%2,44	%2,44
2019	%1,45	%1,74	%15,18	%1,63	%1,81	%2,21
2020	%0,14	%0,99	%12,28	%0,48	%1,23	%1,93
2021	%3,07	%2,52	%19,60	%2,55	%4,70	%3,48
2022	%6,87	%7,92	%72,31	%8,83	%8,00	%8,27

2010-2022 yılları arasındaki enflasyon oranlarına bakıldığında, Almanya'nın genel olarak düşük ve istikrarlı bir enflasyon yapısına sahip olduğu görülmektedir. Birleşik Krallık'ta değişkenliklerle beraber genellikle yönetilebilir bir aralıkta olduğu izlenmektedir. Türkiye ise, ekonomik zorluklara işaret eden ciddi enflasyon oranları gözlemlenmektedir. Araştırma konusu yılların tamamında Almanya ve Birleşik Krallık enflasyon ortalamaları açısından dünya ortalamasının altında seyrederken, Türkiye her zaman dünya ortalaması üzerinde enflasyon oranına sahiptir ve bu oran dramatik olarak yükselmektedir.

Şekil 1.4. Tarihsel Enflasyon Oranları Karşılaştırması

Bir diğer ekonomik gösterge olan işgücü piyasaları ve işsizlik oranlarına bakıldığında, Almanya nitelikli işgücü ve işçi sendikaları ile bilinmektedir ve bunlar sayesinde diğer ülkelere nispeten daha düşük bir işsizlik oranlarına sahiptir. Birleşik Krallık esnek işgücü piyasası ile bölgesel farklılıkları olan istihdam yapısı, ekonomik döngü ve hükümet politikalarından etkilenmektedir. Türkiye büyük ve genç bir işgücü yapısına sahip olmasına rağmen; ekonomik istikrarsızlık, demografik faktörler ve kayıt dışı istihdam gibi faktörler nedeniyle Almanya ve Birleşik Krallık'tan daha yüksek bir işsizlik oranına sahip olma eğilimindedir.

Tablo 1.7. Tarihsel işsizlik oranları karşılaştırması.

Yıl	Almanya	Birleşik Krallık	Türkiye
2010	% 6,97	% 7,79	% 10,66
2011	% 5,82	% 8,04	% 8,80
2012	% 5,38	% 7,88	% 8,15
2013	% 5,23	% 7,52	% 8,73
2014	% 4,98	% 6,11	% 9,88
2015	% 4,62	% 5,30	% 10,24
2016	% 4,12	% 4,81	% 10,84
2017	% 3,75	% 4,33	% 10,82
2018	% 3,38	% 4,00	% 10,89
2019	% 3,14	% 3,74	% 13,67
2020	% 3,86	% 4,47	% 13,11

2021	%3,57	%4,83	%11,98
2022	%2,99	%3,57	%10,03
Ortalama	%4,45	%5,57	%10,60

İthalat ve ihracat ticaret dengeleri ülkelerin ekonomik yapısını gösteren diğer bir önemli faktördür. Almanya özellikle otomobil, makine ve kimyasal sektörlerindeki önemli ihracat rakamlarıyla, 2010-2022 yılları arasında ticaret fazlası verdiği görülmektedir. Birleşik Krallık ve Türkiye ise sırasıyla 2020 ve 2021 yılları haricinde ihraç ettiklerinden fazlasını ithal ederek ticaret açığı vermektedirler.

Tablo 1.8. Tarihsel ithalat ve ihracat ticaret dengeleri (milyar USD) karşılaştırması.

Yıl	Almanya			Birleşik Krallık			Türkiye		
	İthalat	İhracat	Fark	İthalat	İhracat	Fark	İthalat	İhracat	Fark
2010	1.268	1.447	179	750	703	-47	197	157	-40
2011	1.505	1.689	184	849	822	-27	253	184	-69
2012	1.418	1.633	215	848	814	-34	248	206	-42
2013	1.481	1.696	215	872	835	-37	275	226	-49
2014	1.517	1.774	257	922	868	-54	268	236	-32
2015	1.320	1.575	255	860	811	-49	229	211	-18
2016	1.342	1.598	256	827	774	-53	218	199	-19
2017	1.481	1.742	261	863	824	-39	255	223	-32
2018	1.637	1.882	245	943	899	-44	248	238	-10
2019	1.602	1.833	231	939	893	-46	228	249	21
2020	1.464	1.692	228	783	792	9	230	207	-23
2021	1.785	2.021	236	938	899	-39	284	286	2
2022	1.973	2.060	87	1113	1001	-112	384	344	-40

Bütçe açığı, bir ülkenin belirli bir dönemdeki gelirleri ve giderleri arasındaki negatif fark olarak tanımlanmaktadır. Daha farklı bir ifadeyle eğer bir ülke dönem sonunda, dönem başına göre daha az paraya sahipse; bu fark bütçe açığı olarak açıklanmaktadır. Aynı bakış açısıyla bütçe fazlası ise, bir ülkenin belirli bir dönemdeki gelirleri ve giderleri arasındaki pozitif fark olarak tanımlanabilmektedir. 2010-2022 yılları arasında araştırma konusu ülkelerden Birleşik Krallık ve Türkiye her yıl bütçe açığı verirken, Almanya çoğu dönemde bütçe fazlası vermiştir. Tüm bu ekonomik parametreler doğrultusunda, Almanya'nın diğer iki ülkeye göre çok daha büyük ve güçlü bir ekonomik yapısına sahip olduğu ortadadır.

Tablo 1.9. Tarihsel bütçe açığı ve fazlası (milyar USD) karşılaştırması.

Yıl	Almanya	Birleşik Krallık	Türkiye
2010	-148,86	-229,1	-21,18
2011	-33,05	-199,11	-2,42
2012	0,33	-220,56	-8,15
2013	1,49	-153,2	-5,46
2014	22,54	-169,84	-4,58
2015	32,25	-133,37	-0,81
2016	40,26	-88,35	-10,26
2017	49,31	-64,57	-15,17
2018	77,5	-64,32	-16,81
2019	59,53	-65,32	-22,11
2020	-168,54	-352,05	-27,02
2021	-158,78	-257,855	-14,72
2022	-106,7	-192,231	-6,41

1.2.1.4. Finansal Piyasaların Gelişmişlik Düzeyi

“Finansal piyasalar, fon arz ve talebinin karşılaştığı piyasalardır. Bu piyasaların gelişmişlik düzeyi, muhasebe bilgilerinin kalitesini doğrudan etkilemektedir” (Arıcı, 2017: 224). Piyasa katılımcılarının bilgi talebi ile finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi birbirleri ile paralel bir şekilde artış göstermektedir. Bu durum yöneticilerin muhasebe kalitelerini arttırmaları adına bir teşvik unsuru niteliğindedir (Gençoğlu, 2012: 10).

Tablo 1.10. Aralık 2022 dönemi piyasa değeri karşılaştırması

Menkul Kıymetler Piyasası	Piyasa Değeri (milyon \$)	%Değişim (Aralık 2021)
Londra Menkul Kıymetler Borsası	3.095.983,43	%-18,52
Frankfurt Menkul Kıymetler Borsası	1.889.663,94	%-24,51
Borsa İstanbul	330.011,02	%138,46

Tablo 1.10 ve Tablo 1.11’de Aralık 2022 döneminde araştırma konusu ülkelerin menkul kıymetler piyasalarının değerleri, bu piyasalarda işlem gören şirket sayıları ve geçen yıla göre değişim oranları gösterilmektedir. Londra Menkul Kıymetler Borsası piyasa değeri geçen yıla göre %18,52’lik bir küçülme oranıyla

3.095.983,43 milyon dolar olarak belirlenmiştir. Frankfurt Menkul Kıymetler Borsası piyasa değeri geçen yıla göre %24,51'lik bir küçülme oranıyla 1.889.663,94 milyon dolardır. Borsa İstanbul'un piyasa değeri ise önceki yıla kıyasla %138,46 büyüyerek 330.011,02 milyon dolara ulaşmıştır. Piyasa değerleri göz önünde bulundurulduğunda, araştırma konusu her üç borsanın da gelişmişlik düzeylerinin birbirinden çok farklı olduğunu ve Borsa İstanbul'un diğer iki borsadan çok daha az gelişmiş olduğu sonucuna varılmaktadır. Finansal piyasaların gelişmişlik düzeyleri, bu açıdan değerlendirildiğinde İngiltere ve Almanya'daki finansal bilgi kalitelerinin Türkiye'den daha yüksek olması beklenmektedir. Öte yandan, piyasa değerinin önceki yıllara göre değişimi incelendiğinde, İngiliz ve Alman borsalarının gerilemesine rağmen; Borsa İstanbul yüksek oranda gelişmiştir.

Tablo 1.11. Aralık 2022 dönemi piyasada işlem gören şirket sayısı karşılaştırması.

Menkul Kıymetler Piyasası	İşlem Gören Şirket Sayısı			%Değişim (Aralık 2021)
	Toplam	Yerli	Yabancı	
Londra Menkul Kıymetler Borsası	1.934	1.606	328	%-3,20
Frankfurt Menkul Kıymetler Borsası	481	429	52	%-2,43
Borsa İstanbul	462	461	1	%21,58

Tablo 1.11'de görüldüğü gibi, Londra Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören işletme sayısı Frankfurt Menkul Kıymetler Borsası ve Borsa İstanbul'da işlem gören şirket sayılarının 4 katından daha fazladır. Yabancı yatırımcı oranı %16,96 ile diğer iki ülkeye kıyasla en yüksek olan İngiltere'dir. Almanya'da bu oran %10,81 iken, Türkiye'de 1 tane yabancı firma borsada işlem görmektedir. Bu fark yatırımcıların Türk piyasasına daha az güven duyduğunu gözler önüne sermektedir. Bunun nedeni Borsa İstanbul'da uzun dönemli bir istikrar sağlanamaması ve beklenmedik iniş ve çıkışların kontrol edilememesi olarak özetlenebilmektedir.

Finansal piyasaların gelişmişlik düzeyleri işlem gören şirket sayılarına göre değerlendirildiğinde, İngiltere'deki finansal bilgi kalitesinin diğer iki ülkeden yüksek olması beklenmektedir. Diğer taraftan, Londra ve Frankfurt Menkul Kıymetler Borsaları'nda işlem gören şirket sayısında önceki yıllara göre azalma yaşanırken, Borsa İstanbul'da geçen seneye göre %21,58 oranında artış gerçekleşmiştir.

1.2.1.5. Vergi Sistemi

Vergi sistemi, işletmelerin finansal raporlama süreçleri üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bunun nedeni vergilerin işletmelerin finansal durumunu, performansını ve raporlama süreçlerini doğrudan etkileyen önemli bir unsur olmasıdır. Bu nedenle, işletmelerin vergi politikalarını, mevzuatını ve avantajlı düzenlemelerini doğru bir şekilde anlamaları ve finansal raporlama süreçlerine entegre etmeleri önemlidir.

Vergi odaklı düzenlemeler veya muhasebe uygulamalarının vergisel bakış açısıyla düzenlenmesi, ülkenin finansal raporlama kalitesini düşürmektedir. Bunun nedeni, vergi odaklı muhasebenin finansal bilgi kullanıcılarının bilgi ihtiyaçlarını karşılamaktan çok, vergi otoritelerinin vergi matrahlarının belirlenmesi için gerekli bilgileri karşılamasıdır. Bu tür muhasebe sistemlerinde vergi oranlarının yüksek veya düşük olması, finansal raporları manipüle etme olasılığı ile doğrudan ilişkilidir (Durak, 2014: 104).

UMS 12 Gelir Vergileri standardı gereğince kurum kazancı üzerinden hesaplanan vergiler muhasebeleştirilmektedir. Raporlama yapan işletmeler, muhasebenin temel ilkelerinden *dönemsellik ilkesi* gereği, belirli bir muhasebe dönemi içerisinde *tahakkuk esasına* göre elde ettikleri gelirleri, yine aynı döneme ait giderlerle karşılaştırarak *ticari kârlarını* tespit etmektedirler. Diğer yandan, işletmeler, vergi yasalarınca belirlenen bir *mali yıl* içerisinde, yine vergi yasalarınca belirlenen *mali kâr* üzerinden vergi ödemektedirler (Yalçın, 2015: 842). Bu açıklamadan yola çıkarak gelir (kurumlar) vergisi şu şekilde hesaplanmaktadır:

- Mali Kâr (Kurumlar Vergisi Matrahı) = Dönem Ticari Kârı + İlaveler (Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler) – İndirimler (Vergiye Tabi Olmayan Gelirler)
- Kurumlar Vergisi = Mali Kâr x Vergi Oranı

Finansal raporlama kalitesi, vergi otoritelerinin etkin vergi kontrolü ve işletmelerin vergi kaçırma eğilimlerinin azaltılması yoluyla iyileşebilir (Hanlon, 2014: 140).

Araştırma konusu ülkelerin Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi Katma Değer Vergisi ve Sermaye Kazançları Vergisi oranları Tablo 1.12’de sunulmaktadır. Almanya, İngiltere ve Türkiye’de gelir vergileri, vergi dilimlerine göre değişen oranlarda belirlenmiştir. Almanya’da kurumlar vergisi oranı tabloda diğer ülkelere göre düşük görünse de, ticaret yapan her işletme için ek %7 ila %17 oranında ticaret vergisi alınmaktadır.

Tablo 1.12. 2024 yılı vergi oranları karşılaştırması.

2024	Gelir Vergisi ve Dilimleri	Kurumlar Vergisi	KDV	Sermaye Kazançları Vergisi
Almanya	0-10.908 EUR: %0 10.909-62.809 EUR: %14 - %42 62.810–277.825 EUR: %42 277.826 EUR ve üzeri: %45	%15+Dayanışma Katkısı %5,5=15,825	Standart: %19 İndirimli: %7	Bireyler: %26+Dayanışma Katkısı %5,5=%27,825 Şirketler: 15,825
İngiltere	0-12.570 GBP: %0 12.571-50.270 GBP: %20 50.271-125.140 GBP: %40 125.141 GBP ve üzeri: %45	%25	Standart: %20 İndirimli: %5 Sıfır: %0	Bireyler: Temel Oran: %10 Yüksek Oran: %20 Şirketler: %25
Türkiye	0 - 70.000 TL: %15 70.001 - 150.000 TL: %20 150.001 - 370.000 TL: %27 370.001 - 1.250.000 TL: %35 1.250.001 TL ve üzeri: %40	%25	Standart: %20 İndirimli: %10 Sıfır: %0	Bireyler: Hisse senetleri: %10 Gayrimenkul: %40 Şirketler: %25

1.2.1.6. Kültür

Fransızca kökenli bir kelime olan “kültür; tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak tanımlanmaktadır” (Türk Dil Kurumu: www.sozluk.gov.tr). Ülkelerin sahip oldukları kültür, birçok alanda farklılıklar yarattığı gibi finansal raporlama ve muhasebe uygulamaları üzerinde de önemli etkilere sahiptir. Muhasebenin bir bilim dalı olduğu açık olup, rasyonelliğinin tartışılmayacağı kesindir. Ancak kültürün yoğun etkisinde olan muhasebeci bir insanın tamamen rasyonel olamayacağı, uygulamada bir takım hata ve hileler ortaya çıkabileceği konusunda Hofstede’nin çalışmaları vardır.

Kültür ve muhasebe ilişkisi hakkında literatür taraması yapıldığında, Hofstede’nin toplumsal kültür boyutlarını temel alarak muhasebe değerlerini

tanımlayan Gray'in 1988 yılında yaptığı çalışma, çoğu araştırmanın temelini oluşturduğu görülmektedir. Ülkeleri sınıflandırmaya yönelik olan bu teorik çalışma, günümüzde kültürün finansal raporlama süreçlerini nasıl etkileyebileceği konusunda farkındalık yaratmaktadır. Kültürel faktörlerin finansal raporlama standardizasyonu, şeffaflık, doğruluk ve hesap verebilirlik üzerindeki etkilerini açıklamak ve işletmelerin küresel pazarlarda başarılı olmalarına yardımcı olmak anlamında önemli veriler sağlayan analizlerin temelini oluşturmaktadır.

Hofstede (1980)'nin orijinal çalışmasında açıklanan kültürün boyutları şu şekildedir (Karabınar, 2014: 236-237):

- *Bireysellik-Kollektiflik*: Toplumu oluşturan bireyler arasındaki ilişkinin derecesini belirtmektedir.
- *Güç mesafesi*: Toplumda yer alan kurum ve örgütlerdeki eşitsiz güç ve otorite dağılımının kabullenme derecesini ifade etmektedir.
- *Belirsizlikten Kaçınma*: Toplumu oluşturan bireylerin belirsizlikten ne derece rahatsızlık duydukları ile ilgilidir.
- *Erillik-Dişillik*: Erillik; toplumda başarı, iddiacılık ve maddi başarılar elde edilmesinin öncelikli olması durumudur. Dişillik; ilişkilerde başarıyı ve alçakgönüllü olmayı önemseyen ve yaşam kalitesinin yüksek olmasını tercih eden toplumlar olarak tanımlanmışlardır.

Tablo 1.13. Kültürel değerler ile muhasebe alt kültürü eşleştirmesi.

KÜLTÜREL DEĞERLER (HOFSTEDE)	MUHASEBE KÜLTÜRÜ DEĞERLERİ (GRAY)	MUHASEBE UYGULAMALARI
Bireysellik-Kollektivizm	Profesyonellik-Statükoculuk	Otorite
Güç Mesafesi	Tekdüzelik-Esneklik	Uygulama
Erillik-Dişillik	Gizlilik-Şeffaflık	Varlıkları ve Kârlılığı Ölçme
Belirsizlikten Kaçınma	Tutuculuk-İyimserlik	Bilgileri Açıklama

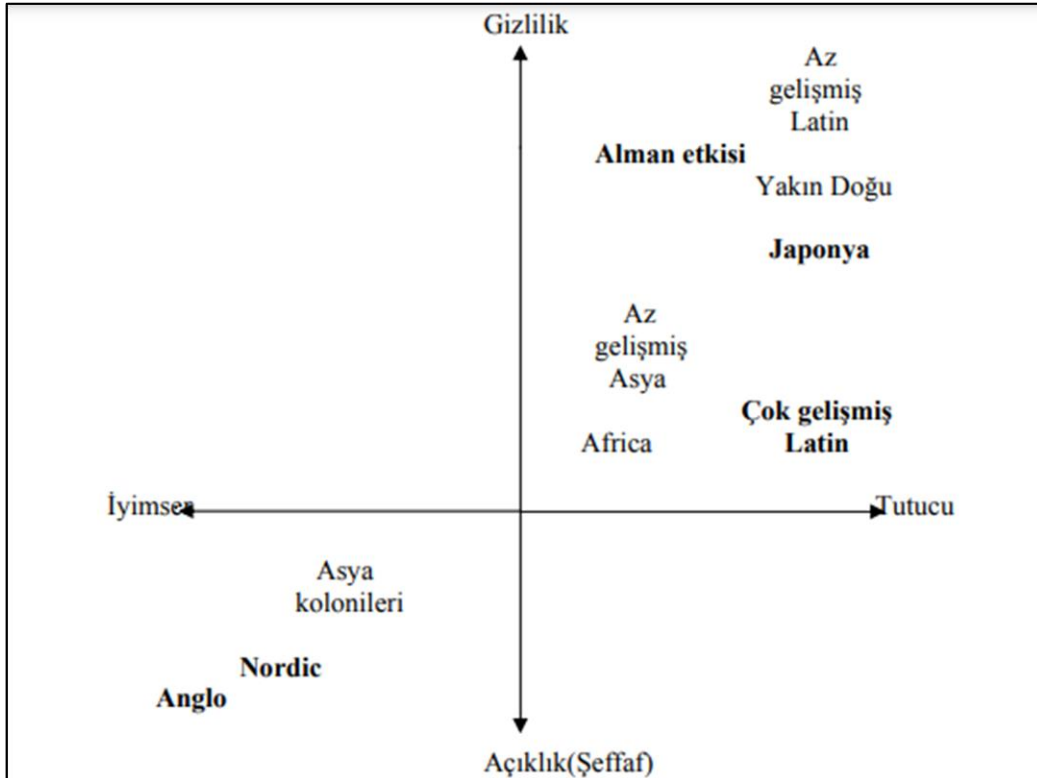
Kaynak: Chanchani, 2004: 131; Kestane, 2017: 632.

Hofstede'nin kültür boyutlarında yola çıkan Gray (1988) ise, muhasebe uygulamalarından yola çıkarak muhasebe kültürü değerlerini tanımlamıştır. Bu değerler şu şekilde açıklanmaktadır (Karabınar, 2014: 240-241):

- *Profesyonellik-Statükoculuk*: Profesyonel veya bireysel yorumların kullanımı, muhasebe konusunda gerekli düzenlemelerin profesyonel meslek mensupları tarafından yapılmasına karşı resmi düzenlemelere uygunluk ve bu durumun kontrol edilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Muhasebe kültüründe profesyonellik, muhasebe sisteminin otoritesini nasıl etkilediğini göstermektedir. Profesyonellik düzeyi yüksek olduğunda, "kendine yetme" becerisi artmaktadır.
- *Tekdüzelik-Esneklik*: Tekdüzelik, karşılaştırılabilirlik adına yıllar boyunca tüm şirketlerde aynı muhasebe uygulamalarının olması gerektiğini savunurken; esneklik, her şirketin kendine özgü muhasebe uygulamalarını seçme özgürlüğüne sahip olması gerektiği anlamına gelmektedir. Yüksek seviyede tekdüzelik, düşük derecede profesyonellik anlamına gelen daha fazla kural ve prosedüre uyma zorunluluğunu beraberinde getirmektedir.
- *Gizlilik-Şeffaflık*: Mali tablolarda açıklanacak bilginin kapsamı ve düzeyi işletmenin gizlilik ve şeffaflık seviyesi tarafından doğrudan etkilenmektedir. Yüksek seviyede gizlilik düzeyi, daha az bilgi içeren mali tablolarla sonuçlanacaktır.
- *Tutuculuk-İyimserlik*: Muhasebe sistemlerinde tutuculuk, belirsizlikle başa çıkabilmek için daha ihtiyatlı ölçüm yöntemlerinin kullanılmasını gerektirirken; iyimserlik, gelecekteki olaylara karşı daha olumlu ve risk alabilen bir yaklaşım göstermektedir.

Şekil 1.5'te Gray'in ölçülendirmesine göre muhasebe uygulamalarının sınıflandırılmasına bakıldığında, Almanya gizliliğin yüksek olduğu, tutucu uygulamalara sahip olarak gösterilirken; Anglo-Sakson ülkesi olan İngiltere şeffaflık ve iyimserliğin yüksek olduğu bir skalada yer almaktadır. "Türkiye'nin güç mesafesi değerinin yüksek, bireysellik özelliğine, eril toplum yapısına ve belirsizlikten önemli düzeyde kaçınan bir yapıya sahip olması muhasebe uygulamaları bakımından; tekdüze, kurallara bağlı, gizliliğin ön planda olduğu ve tutucu uygulamalara sahip olduğu anlamına gelmekte olup günümüzdeki durumla örtüşebilmektedir" (Kestane, 2017: 638-639).

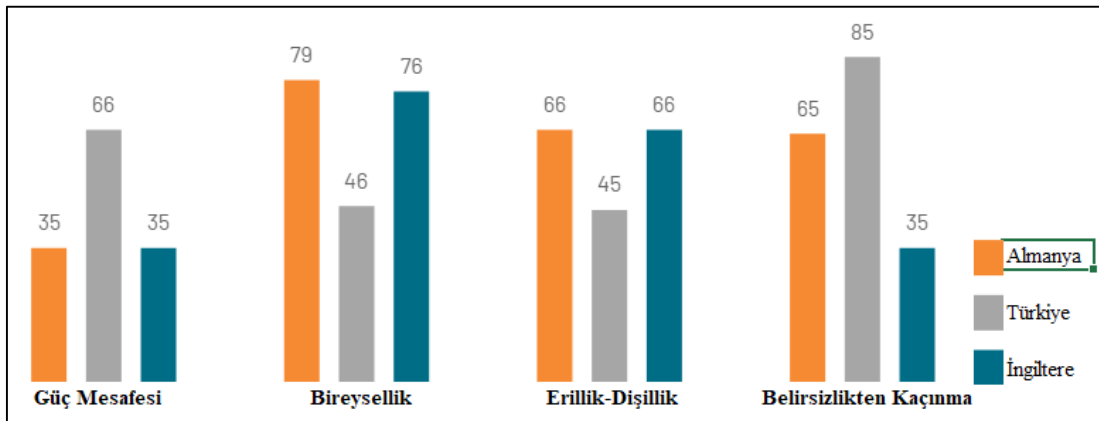
Şekil 1.6 Hofstede ülke karşılaştırma aracında, güç mesafesi bakımından Almanya ve İngiltere'nin eş değer puan aldığı (35) görülmektedir. Merkeziyetçi ve güçlü bir orta sınıf tarafından desteklenen Almanya'da ortak karar alma hakları nispeten geniştir olmakla beraber doğrudan ve katılımcı bir iletişim ve toplantı tarzı yaygındır. Kontrol sevilmaz; liderlik ancak uzmanlığa dayandığı takdirde en iyi şekilde kabul edilir. İngiltere ise insanlar arasındaki eşitsizliklerin en aza indirilmesi gerektiğine inanan bir toplumdur. Köklü ve tarihi İngiliz sınıf sistemiyle uyumsuz görünmektedir ve İngiliz kültürünün doğasında var olan gerilimlerden birini ortaya koymaktadır. Türkiye güç mesafesi boyutunda daha yüksek bir puana sahiptir (66). Bu da Türk tarzını aşağıdaki özelliklerin karakterize ettiği anlamına gelmektedir: Bağımlı, hiyerarşik, üstler genellikle erişilemez ve ideal patron bir baba figürüdür. Güç merkezileştirilmiştir ve yöneticiler patronlarına ve kurallara güvenmektedirler. Çalışanlar kendilerine ne yapacaklarının söylenmesini beklemektedirler. İletişim dolaylıdır ve bilgi akışı seçicidir.

Şekil 1.5. Gray'in ölçülendirmesine göre muhasebe uygulamalarının sınıflandırılması.

Kaynak: Fritz, 2005: 29; Çankaya, 2008 :321.

Bireysellik anlamında Alman (79) ve İngiliz (76) toplumu yakın değerlerde olup, gerçek anlamda bireysel toplumlardır (79) ve küçük aileler en yaygındır. Almanya’da kendini gerçekleştirme idealine güçlü bir inanç vardır. Sadakat, insanların görev ve sorumluluk duygusuna dayanmaktadır. İngiltere’de çocuklara küçük yaşlardan itibaren kendileri için düşünmeleri ve hayattaki amaçlarının ne olduğunu ve topluma nasıl katkıda bulunabileceklerini bulmaları öğretilir. Mutluluğa giden yol kişisel tatminlerden geçer. Son on yılda Britanya'nın refah düzeyi arttıkça, yaygın tüketimcilik artmış ve 'ben' kültürü güçlenmiştir. Türkiye (46) kolektivist bir toplumdur. Bu “biz” kavramının önemli olduğu, insanların sadakat karşılığında birbirlerini gözetten gruplara (aileler, klanlar veya örgütler) ait olduğu anlamına gelmektedir. İletişim dolaylıdır ve grubun uyumu korunarak açık çatışmalardan kaçınılmaktadır. İlişkiler ahlaki bir temele dayanmaktadır ve bu durum bir görevin yerine getirilmesinden daha önemlidir. Güven ilişkisi kurmak adına zaman harcanmalıdır.

Şekil 1.6. Hofstede ülke karşılaştırma aracına göre Almanya, Türkiye ve İngiltere karşılaştırması.

Kaynak: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool?countries=germany%2Cturkey%2Cunited+kingdom> (Erişim Tarihi: 23.07.2024)

Erillik bakımından Almanya ve İngiltere (66) eş puanlarla kararlı bir toplum olarak kabul edilmektedir. Almanya’da ve İngiltere’de insanlar daha ziyade “çalışmak için yaşamakta” ve görevlerinden büyük bir özgüven duymaktadırlar. Yöneticilerin kararlı ve iddialı olmaları beklenmektedir. İngiltere son derece başarı odaklı ve azimlidir. Yabancılar için en önemli kafa karışıklığı noktalarından biri, İngiliz kültüründeki alçakgönüllülük ve abartısızlık ile bu kültürün altında yatan başarı odaklı

değer sistemi arasındaki görünür çelişkidir. Türkiye (45) puanı ile bu ölçeğin dışılık tarafında yer almaktadır. Bu, kültürün diğerleriyle eşitlik, fikir birliği ve mazluma sempati gibi daha yumuşak yönlerine değer verildiği ve teşvik edildiği anlamına gelmektedir. Özel ve iş hayatında çatışmalardan kaçınılarak uzlaşma sağlanmaktadır. Türkler için tüm ailenin ve arkadaşların bir araya gelerek hayatın tadını çıkardığı anlar önemlidir.

Almanya (65) ve İngiltere (35) belirsizlikten kaçınma konusunda ayrılmaktadırlar. Almanya tümdengelim yaklaşımları ile ilerlemek için sistematik genel bakış sağlanmalıdır. Bu durum hukuk sistemi tarafından da yansıtılmaktadır. Belirli bir konu veya projenin detayları konu ya da projeyle aynı derecede önemlidir. İngiltere ise bir ulus olarak günün ne getireceğini bilmeden uyanmaktan oldukça mutlu oldukları ve yeni bilgiler ortaya çıktıkça planları değiştirmekten memnundurlar. İngilizler belirsiz durumlarda rahattırlar İngiliz toplumunda genellikle çok fazla kural yoktur, ancak var olanlara da uyulmaktadır. İş açısından bu, detay odaklı olmayan bir planlama ile sonuçlanmaktadır; ancak işe dair detaylar hafif ve gerçek süreç akışkan ve gelişen ve değişen çevreye karşı esnek olacaktır. Planlama ufukları da daha kısa olacaktır. En önemlisi, son derece bireyci ve meraklı bir ulusun birleşimi, yüksek düzeyde yaratıcılık ve güçlü bir yenilik ihtiyacıdır. Türkiye (85) bu boyutta en yüksek puanı almıştır ve bu nedenle yasalara ve kurallara büyük bir ihtiyaç vardır. Kaygıyı azaltmak adına yapılan pek çok ritüel bulunmaktadır.

1.2.1.7. Denetim Firmaları ve Denetim Organları

4 büyük bağımsız denetim firmaları sermaye piyasalarının ve ekonomilerin temel taşlarından biridir. Bilgi söz konusu olduğunda, insanlar her yerde bir ölçüde güvence isterler. Bağımsız denetim finansal tablo bilgilerinin doğruluğu hakkında makul güvence sağlayarak güven oluşturur. Denetim kalitesinin iki temel köşe taşı, uzmanlık ve bağımsızlıktır. (CAQ, 2021: 5-9).

1.2.1.7.1 Bağımsız Denetim

Sermaye piyasası mevzuatı kapsamında bağımsız denetim; “işletmelerin yıllık finansal tablo ve diğer finansal bilgilerinin, bu tablo ve bilgiler için belirlenen kriterlere (Örneğin, halka açık şirket finansal tabloları için Kurulca belirlenmiş veya

kabul edilmiş finansal raporlama standartlarına) uygunluğu ve doğruluğu hususunda, makul güvence sağlayacak yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla, genel kabul görmüş bağımsız denetim standartlarında öngörülen gerekli tüm bağımsız denetim tekniklerinin uygulanarak, defter, kayıt ve belgeler üzerinden denetlenmesi ve değerlendirilerek rapora bağlanması” olarak tanımlanmıştır. (Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, Seri: X No: 22: 1). Daha farklı bir anlatımla, “bağımsız denetim; belli bir ekonomik varlığa ilişkin sayısal veriler hakkındaki delillerin, bu sayısal verilerin, önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini belirlemek ve rapor etmek amacıyla, bağımsız ve yeterli bir kişi tarafından toplanması ve değerlendirilmesi sürecidir” (Acar, 2011: 289).

Türkiye’de; yatırım kuruluşları, yatırım fonları hariç kolektif yatırım kuruluşları, ipotek finansmanı kuruluşları ve sermaye piyasası araçları bir borsada ve/veya teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde işlem gören anonim ortaklıklara ait altı aylık ara dönem finansal tablolar sınırlı bağımsız denetime tabidir.

“Finansal tabloların bağımsız denetiminin amacı; finansal tabloların finansal raporlama standartları doğrultusunda bir işletmenin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını tüm önemli yönleriyle gerçeğe uygun ve doğru bir biçimde gösterip göstermediği konusunda bağımsız denetçinin görüş bildirmesini sağlamaktır (Madde 3: 3).

Seri: X, No: 28 sayılı Tebliğ ile işletmelerin finansal tablolarının bağımsız denetimi ile görevlendirilecek bağımsız denetim kuruluşlarının;

- a) Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilmiş olması,
- b) Anonim şirket şeklinde kurulmuş ve hisse senetlerinin nama yazılı olması,
- c) Sermayesinin ve oy haklarının en az %51’inin sorumlu ortak baş denetçilere ait olması,
- d) Bağımsız denetim kuruluşunun kalite kontrol sisteminin işleyişinden ve gözetiminden sorumlu en az bir sorumlu ortak baş denetçi nezaretinde

çalışacak yeter sayıda denetçi veya konusunda uzman personelden oluşan bir Kalite Kontrol Güvence Komitesi'ne sahip olması,

- e) 26/9/2011 tarihli ve 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca yaptırması zorunlu mesleki sorumluluk sigortasının asgari tutarının 200.000 TL'den az olmamak üzere bir önceki faaliyet döneminde bağımsız denetim faaliyetinden elde edilen gelirin iki katından az olmayacak şekilde belirlenmesi şarttır.”

Bağımsız denetim kuruluşlarında çalışan bağımsız denetçilerin alabilecekleri unvanlar kıdem sırasına göre; sorumlu ortak baş denetçi, baş denetçi, kıdemli denetçi, denetçi ve denetçi yardımcısıdır.

Bağımsız denetim kuruluşları ve bağımsız denetçilerin uyacakları etik ilkeler mesleki şüphecilik, bağımsızlık, mesleki özen ve titizlik, ticaret ve mesleğe aykırı faaliyet yasağı, reklam yasağı, sır saklama yükümlülüğü ve haksız rekabetten kaçınmaktır.

Türkiye’de 31.12.2021 tarihi itibarıyla sicilde aktif olarak kayıtlı bulunan denetim kuruluşu sayısı 356’dır. Bu denetim kuruluşlarında 1.829’u sorumlu denetçi olmak üzere toplamda 4.018 denetçi görev almaktadır. Denetim kadrosunda en fazla denetçi yer alan bağımsız denetim kuruluşunun denetim kadrosu 56 kişiden, en az denetçi yer alan bağımsız denetim kuruluşunun denetim kadrosu 5 kişiden oluşmaktadır (KGK Faaliyet Raporu, 2021: 29).

1.2.1.7.2. Denetim Kalitesi ve Belirleyici Uluslararası Kuruluşlar

Denetim kalitesi, denetçi ve denetim firmasının kendi iç süreçlerinde kaliteli olması, istenilen sonuçları sağlayan ve bunu güvence altına alan bir sisteme sahip olması anlamına gelmektedir (Ceylan, 2007: 220).

Tüm dünyada yüksek kalitede denetim, güvence ve diğer ilgili standartları belirleyerek kamu yararına hizmet etmeyi amaçlayan Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (International Auditing and Assurance Standards Board - IAASB) denetim kalitesi ile ilgili olarak denetçiler, denetim komiteleri, hazırlayıcılar, yatırımcılar ve diğer paydaşlar arasında etkili bir iletişimi desteklemek amacıyla “Denetim Kalitesi Çerçevesi”ni yayınlamıştır. Bu çerçevede; finansal

tablolarla ilişkin denetçi görüşü aşağıdaki özelliklere sahip bir denetim ekibi tarafından elde edilen yeterli ve uygun denetim kanıtına dayandığı takdirde kaliteli bir denetime ulaşılacağı belirtilmektedir. Buna göre denetim ekibinin:

- Uygun değerler, etik ve tutumlar sergilemesi,
- Yeterince bilgili ve deneyimli olması, denetim çalışmasını gerçekleştirmek için yeterli zamana sahip olması,
- Sıkı bir denetim süreci ve kalite kontrol prosedürlerinin uygulamış olması,
- Değerli ve zamanında rapor sağlanması,
- Çeşitli farklı paydaşlarla uygun etkileşim kurması gerekmektedir (Denetim Kalitesi Çerçevesi, 2013: 18).

Küresel Kamu Politikası Komitesi (Global Public Policy Committee - GPPC) denetim ve finansal raporlama kalitesini artırmak için kamuya hizmet eden bir kuruluştur.

Uluslararası Bağımsız Denetim Düzenleyicileri Forumu (IFIAR), yatırımcıları korumak adına bağımsız denetimin kalitesini artırarak 2006 yılında Paris'te kurulmuştur. Denetim kalitesi konusunda önde gelen bir kuruluş olan IFIAR'ın dünya çapında 54 üyesi bulunmakta olup, IFIAR'ın araştırma konusu ülkelerdeki üye kuruluşları Tablo 1.14'te aktarılmaktadır:

Tablo 1.14. Araştırma konusu ülkelerdeki IFIAR üyesi kuruluşlar.

Ülke	Üye Kuruluş	Web Sitesi
İngiltere	Finansal Raporlama Konseyi Financial Reporting Council (FRC)	www.frc.org.uk
Almanya	Denetçi Gözetim Organı Auditor Oversight Body (AOB) Abschlussprüferaufsichtsstelle (APAS)	www.apasbafa.bund.de
Türkiye	Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Capital Markets Board of Turkey (CMB)	www.spk.gov.tr
	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority (POA)	www.kgk.gov.tr

1.2.1.7.2.1. İngiltere Finansal Raporlama Konseyi

Finansal Raporlama Konseyi (FRC); Birleşik Krallık'ta Kurumsal Yönetim Kodu, Yönetim Kodu ve Muhasebe Standartlarını belirlemekte ve kurumsal raporlamanın kalitesini artırmak amacıyla faaliyet göstermektedir. Birleşik Krallık'ta denetim konusunda yetkili otorite olarak FRC, denetim ve etik standartlarını belirlemekte, denetim kalitesini izlemekte ve yürütmektedir. FRC'nin yetki ve sorumlulukları konseyin internet adresinde aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

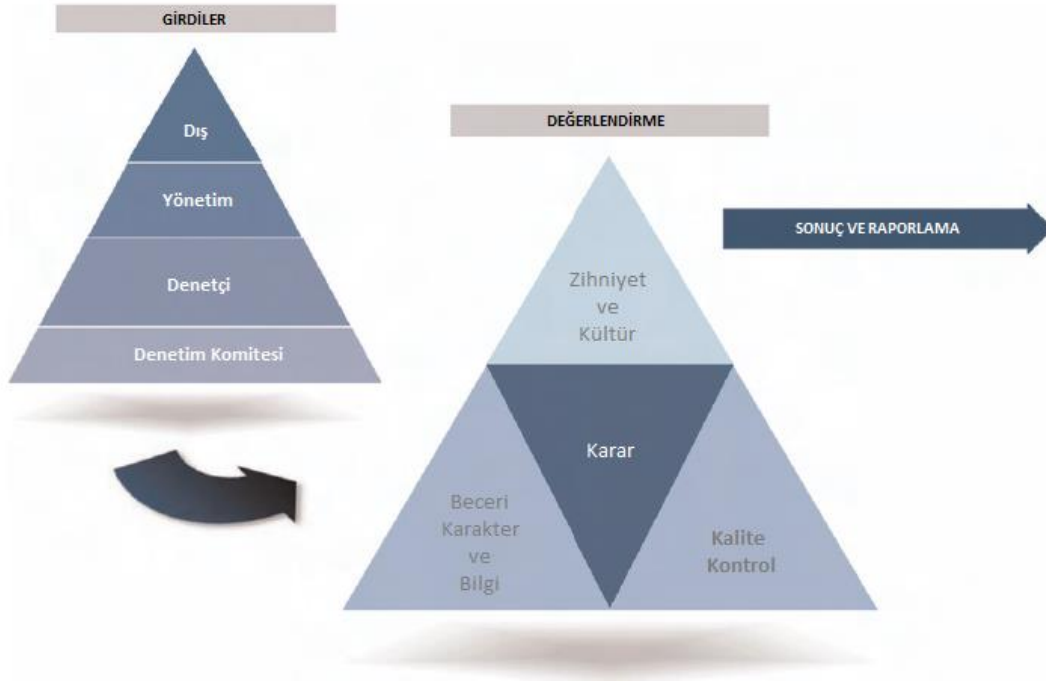
- Yasal Denetim ve Üçüncü Dünya Ülkesi Yönetmelikleri 2017 kapsamında yasal denetçilerin kamu gözetimi,
- Teknik, etik ve diğer standartların belirlenmesi uygulama şekli,
- Kurumsal Yönetim Kodu, Yönetim Kodu ve Muhasebe Standartlarının uygulanması,
- Yasal denetçi olarak atanacak kişilerin uygunluğunun belirlenmesi için kriterlerin belirlenmesi (uygunluk kriterleri ve onaylanan denetçiler),
- Uygunluk kriterlerinin uygulanması, onaylanmış kişilerin kaydedilmesi, kayıtların tutulması ve denetime hazır hale getirilmesi,
- Onaylı kişilerin uygun sürekli eğitim programlarına katılmalarının sağlanması,
- Yasal denetçilerin ve denetim çalışmalarının teftişler yoluyla izlenmesi,
- Yasal denetçilerin ve denetim çalışmalarının soruşturulması ve yaptırımların uygulanması,
- Tanınmış Denetleyici ve Yeterlik Kurumlarının Dışişleri Bakanı Delegesi sıfatıyla tanınması,
- Avrupa Birliği üyesi olmayan ve AB'nin düzenlenmiş piyasalarında işlem gören menkul kıymetler ihraç eden şirketleri denetlemek üzere onaylanmış kişilerin (Üçüncü Dünya Ülkesi Kuruluşları ve Üçüncü Dünya Ülkesi Denetçisi) kayıt altına alınması ve Üçüncü Dünya Ülkesi Denetim Sicilinin tutulması,
- Üçüncü Dünya Ülkesi Denetçilerinden bildirim veya bilgi talep edilmesi
- Üçüncü Dünya Ülkesi denetim fonksiyonlarının performansı, izlenmesi ve uygulanması,

- Yerel kamu kurumlarının denetçilerinin yetkili denetim organları tarafından düzenlenmesinin gözetimi,
- Büyük yerel kuruluşların şeffaflık raporlarına ilişkin düzenlemelerin yapılması,
- Yerel Kamu Denetçileri Sicilinin tutulmasına ilişkin düzenlemelerin yapılması,
- Kilit Denetim Ortaklarının onaylanması konusunda yetkili gözetim organlarına yasal rehberlik sağlanması,
- Büyük yerel denetimlerin kalitesinin izlenmesi,
- Büyük yerel denetimler sırasında tespit edilen aksaklıklar uyarınca yaptırımların belirlenmesi,
- Denetçilerin bağımsız denetimi – Genel ve disiplin düzenlemeleri,
- Jersey, Guernsey veya Man Adası’nda kurulmuş olan ve menkul kıymetleri Avrupa Ekonomik Alanı’nda düzenlenmiş bir piyasada işlem gören kuruluşların denetimlerinin izlenmesi (Kraliyet Bağımlılık Denetimleri – Crown Dependency Inspections),
- Kraliyet Bağımlılık Denetimleri sırasında tespit edilen aksaklıklar uyarınca yaptırımların belirlenmesi,
- Muhasebe standartlarının yayınlanması,
- Muhasebe standartlarının tatmin edici olmayan veya çelişkili yorumlarının ele alınması,
- Halka açık ve büyük şirketler tarafından, yönetici raporları da dâhil olmak üzere finansal bilgilerin hazırlanmasının Şirketler Yasası (Companies Act) gerekliliklerine uygun olmasını sağlamak,
- Borsada işlem gören menkul kıymetlerin ihraççıları tarafından kotasyon kurallarının muhasebe gerekliliklerine uyumunun izlenmesi,
- Muhasebe firmaları ve muhasebe meslek kuruluşlarının üyeleri ile ilgili olarak, kamu yararını etkileyen önemli sorunları ortaya çıkaran veya çıkarıyor gibi görünen konular için bağımsız bir soruşturma ve disiplin programı sağlamak,
- Muhasebecilik mesleğinin profesyonel muhasebecilik kurumları tarafından düzenlenmesinin bağımsız gözetimi,

- Aktüeryal standartların oluşturulması,
- Aktüerlik mesleği mensupları ile ilgili olarak kamu yararını etkileyen önemli sorunları ortaya çıkaran veya çıkarmış gibi görünen konular için bağımsız bir soruşturma ve disiplin programı sağlamak,
- Aktüerlik mesleğinin profesyonel aktüerya kurumları tarafından düzenlenmesinin bağımsız gözetimi,
- Birleşik Krallık Kurumsal Yönetim Kodu ve ilgili kılavuzunun izlenmesi ve sürdürülmesi,
- Yönetim Kodu (Stewardship Code) ve ilgili kılavuzlarının izlenmesi ve sürdürülmesi (FRC, Roles and Responsibilities, 2017: 1-6).

Finansal Raporlama Konseyi tarafından Aralık 2019'da yayınlanan Denetim Kalitesi Kılavuzu'nda yüksek kaliteli bir denetimin tanımı şu şekilde yapılmıştır: Yatırımcılara ve diğer paydaşlara bir işletmenin finansal tablolarının doğru ve adil bir görünüm sağladığına ve karar almak için güvenilir ve sağlam bir temel oluşturduğuna dair yüksek düzeyde güvence sağlayan veya yönetimle olan herhangi bir anlaşmazlığın temelini ya da denetçinin görüş bildirme kabiliyeti üzerindeki kısıtlamayı ortaya koyan bir denetçi raporuyla sonuçlanan bir denetim yüksek kalitededir.

Aynı kılavuzda denetim kalitesine etki eden faktörler Girdiler ve Değerlendirme piramitleri ile açıklanmaya çalışılmıştır (Şekil 1.7 Değerlendirmeye genel bakış). İlk olarak, denetim komitesinin dış denetim sürecine ilişkin değerlendirmesi sadece denetçinin değil, bir bütün olarak sürecinin başarılı olup olmadığına ilişkin bir değerlendirmedir. Yüksek kaliteli bir denetim elde etmek için kritik faktör, sürecin iyi başlamasını sağlamak ve yüksek kaliteli bir denetim sunabilecek bir denetçi atamaktır. Denetim süresince en önemli belgeler denetim planı, denetim bulguları ve denetçinin dış raporu olarak belirtilmiştir. Denetim komiteleri denetime tabi olan şirket yönetiminden, denetim riskini azaltmak adına girdi olarak kanıtlanabilir kanıtlar alabilmekte ve yönetimden gelen geri bildirimleri değerlendirmektedirler. Yatırımcılardan ve bunu sağlamaya istekli olan diğer paydaşlardan dış girdiler elde etmek de denetim kalitesini etkileyen bir diğer faktör olarak belirtilmiştir.

Şekil 1.7. Değerlendirmeye genel bakış.

Kaynak: Finansal Raporlama Konseyi (FRC) Aralık 2019 Denetim Kalitesi Kılavuzu'ndan alınarak Türkçe 'ye çevrilmiştir.

Değerlendirme piramidinin en üst basamağını denetim firmaları ve denetçilerin zihniyet ve kültürleri oluşturmaktadır. Denetçiler, dürüstlüklerini ve bağımsızlıklarını korumak için yüksek mesleki ve etik ilkelere bağlı kalmalıdır. Denetim firmasının hem denetçilerin uygun kişisel zihniyetlerini hem de uygun firma kültürünü desteklemesi gerekmektedir. Değerlendirme piramidinde karar vermeye etki eden bir diğer bölüm ise denetçilerin beceri, karakter ve bilgisidir. Denetçiler, etkin eğitim ve ilgili deneyim yoluyla geliştirilmiş güçlü denetim becerilerine (araştırmacı, analitik ve yargısal) sahip olmalıdır. Bir denetim görevinin etkin kalite kontrolü, denetim kalitesine yönelik risklerin belirlenmesini ve denetim firması düzeyindeki kontrolleri de dikkate alarak yönetim düzeyinde yeterli kontrollerin oluşturulmasını içermektedir. Kalite kontrol uygun yazılım ve metodolojilerin sağlanmasını, eğitimi, teknik desteği ve firmanın üst düzeyindeki atmosferi içermektedir. Denetimin tüm aşamalarında güvenilir ve tarafsız yargılara ulaşabilmek için denetçinin zihniyeti ve kültürü, becerileri, karakteri ve bilgisi ile kalite kontrolleri önemlidir. Bu yargılar denetim görüşlerinin temelini oluşturarak yüksek kaliteli bir denetim sağlamaktadır (FRC, 2019: 6-16).

1.2.1.7.2.2. Almanya Denetçi Gözetim Organı

Almanya’da Denetçi Gözetim Organı olarak faaliyet gösteren APAS, 2016 yılında Federal Ekonomik İşler ve İhracat Kontrol Ofisi (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle-BAFA) bünyesinde Berlin’de kurulmuştur. Bağımsız kamu gözetiminden sorumlu APAS, Almanya’da yasal denetimlerin kalitesinin ve mesleki standartlarının korunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda Alman Serbest Mali Müşavirler Odası’nın (Wirtschaftsprüferkammer-WPK) kamusal mesleki gözetiminden ve dolaylı olarak diğer tüm şirketlerin yasal denetimlerinin kalitesinden sorumludur. Ayrıca, denetim hizmetleri piyasasındaki gelişmeleri izlemekte ve ulusal düzeyde elde ettiği bilgileri Avrupa denetim organlarına sunmaktadır.

1.2.1.7.2.3. Türkiye Sermaye Piyasası Kurulu ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

Türkiye’de ise Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) sermaye piyasasındaki işlemlerin güvence altına alınması ve bağımsız denetim kalitesini sağlamak amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı’na bağlı olarak çalışan iki ayrı kuruldur.

1981 yılında 2499 sayılı sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulan Sermaye Piyasası Kurulu; sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılıkla işlemlerini ve yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunmasını amaçlamaktadır. 2012 yılında önceki kanunu yürürlükten kaldıran 6362 sayılı Sermaye Kanunu ile SPK’nın yeniden düzenlenen görev, yetki ve sorumlulukları kurulun internet adresinde şu şekilde açıklanmıştır:

- “6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile verilen görevler ile bu Kanunun emrettiği uygulamaların yerine getirilmesini ve öngörülen neticelerin sağlanmasını teminen gerekli olan iş ve işlemleri yapmak,
- Sermaye piyasası kurumlarının, halka açık ortaklıkların, borsaların ve öz düzenleyici kuruluşların sermaye piyasası mevzuatı kapsamında gerçekleştirecekleri işlemlerin mevzuata uyumunun kontrol, gözetim ve denetimini yapmak,

- Kamunun zamanında, yeterli ve doğru olarak aydınlatılmasını sağlamak amacıyla genel ve özel nitelikte kararlar almak,
- Kanun kapsamına giren kurum ve ortaklıkların bağımsız denetim, derecelendirme, değerlendirme ve bilgi sistemleri denetimi faaliyetine ilişkin şartları ve çalışma esaslarını belirlemek ve bu şartları taşıyanları listeler halinde ilan etmek,
- Finansal istikrar ve ulusal veya uluslararası mevzuatın gereklerinin sağlanması amacıyla diğer finansal düzenleyici ve denetleyici kurumlarla her türlü iş birliğini yapmak ve bilgi alışverişinde bulunmak,
- Sermaye piyasalarında düzenleme ve denetimle yetkili muadili yabancı kurumlar ile sermaye piyasalarıyla ilgili olarak karşılıklılık ve mesleki sırrın korunması ilkeleri çerçevesinde karşılıklı bilgi alışverişinde bulunulmasına ve belge taleplerinin karşılanmasına, yabancı ülkelerdeki sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kuruluşların Türkiye'deki merkez, şube veya ortaklıkları ile yazılı bir sözleşme çerçevesinde dışarıdan hizmet aldıkları kurumlarda denetim yapılmasına ve gerekli idari tedbirlerin alınmasına, bu kapsamda yürütülecek faaliyetlere ilişkin masrafların paylaşımına yönelik ikili veya çok taraflı mutabakat zabıtları imzalamak ve sermaye piyasalarıyla ilgili her türlü iş birliğini yapmak,
- Sermaye piyasalarının gelişmesini teminen yeni sermaye piyasası kurumlarına ve araçlarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek ve bunları denetlemek,
- Halka açık ortaklıklarda görev alacaklar, sermaye piyasası kurumlarının yönetici ve diğer çalışanlarının mesleki eğitimi, mesleki yeterliliği ve mesleki ehliyetlerini gösterir sertifika verilmesine ilişkin esasları belirlemek, bu amaçlarla merkez veya şirket kurmak ve bunların faaliyet usul ve esaslarını belirlemek,
- Sermaye piyasasında yatırımcı ve tasarruf sahiplerine yönelik olarak yatırım tavsiyesinde bulunacak kişiler ve kuruluşların uyacakları ilke ve esasları belirlemek,

- Kamuyu Aydınlatma Platformunun işletim ve çalışma esasları ile bu Kanun kapsamında Kurula yapılacak bildirim ve başvuruların usul ve esaslarını belirlemek,
- Sermaye piyasası kurumlarının, halka açık şirketlerin, borsaların ve öz düzenleyici kuruluşların bilgi sistemlerinin işletimine ve bu Kanun çerçevesindeki denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- Yerli veya yabancı akademisyen veya uygulamacılardan oluşan çalışma gruplarına veya kişilere, mevcut veya gelecekteki düzenleme tercihlerinde esas teşkil etmek üzere sermaye piyasalarına ilişkin ulusal veya uluslararası nitelikli bilimsel araştırmalar yaptırmak,
- Kurulun üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşlar, mali, iktisadi ve mesleki teşekküller ile Türkiye'nin doğrudan üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşların çalışmalarına katılmak, bu kuruluşlarla ortak projeler geliştirmek ve projelerine katkıda bulunmak,
- Kurulun görev alanı ile ilgili uluslararası kuruluşlara, mali, iktisadi ve mesleki teşekküllere üye olmaktır” (<https://spk.gov.tr/hakkimizda/gorev-yetki-ve-sorumluluklar#>).

Türkiye’de hazırlanan finansal raporların uluslararası standartlarla uyumlu olarak düzenlenmesi ve denetlenmesi için standartlar hazırlamak ve etkin bir kamu gözetimi sağlamak misyonuyla hareket eden Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) Avrupa Birliği ile eşdeğer kamu gözetim sistemi süreçleri uygulamaktadır. KGK tarafından yayınlanan 2021 Faaliyet Raporunda, kurumun görev ve yetkileri aşağıdaki gibi açıklanmıştır (KGK Faaliyet Raporu, 2021: 3):

- “Uluslararası standartlarla uyumlu olarak Türkiye Muhasebe Standartlarını ve bu standartların uygulamasına ilişkin olarak yine uluslararası standartlarla uyumlu ulusal denetim standartlarını oluşturmak,
- Diğer yetkili kurum ve kuruluşların bu alanda olup kendi konuları dâhilinde yapacakları düzenlemeleri onaylamak,
- Bağımsız denetçi ve denetim kuruluşları için şartları ve çalışma prensiplerini belirlemek,

- Bağımsız denetçi ve denetim kuruluşlarını yetkilendirmek, ilan etmek, resmi sicile kaydetmek, kamuoyunun sürekli bilgisine sunmak,
- Bağımsız denetçi ve denetim kuruluşlarının faaliyetleri ile denetim çalışmalarının ulusal standart ve düzenlemelere uyum açısından gözetimini yapmak ve denetlemek,
- İnceleme ve denetim faaliyetleri sonucunda bu alanda gerekli yaptırımları uygulamak,
- Bağımsız denetim meslek mensuplarına yönelik sınav, yetkilendirme, tescil, disiplin ve soruşturma işlemlerini yapmak, sürekli eğitim standartları ile mesleki etik kurallarını belirlemek ve bunların kalite güvence sistemini oluşturmak, bu alanları geliştirmek, yetkinleştirmek,
- Düzenlemek ve denetlemekle görevli olduğu alana ilişkin ikincil düzenlemeler yapmak, kararlar almak,
- Kurumun görev alanıyla ilgili konularda uluslararası uygulamaları ve gelişmeleri izlemek, muhasebe ve denetim alanlarında çalışan uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmaktır.”

Denetim kalitesini ölçmeyi amaçlayan birçok çalışmada, faydalı finansal bilgiyi ifade eden denetim kalitesinin bir göstergesi olarak denetim firmasının boyutu ölçüt alınmıştır. Bu bağlamda, dünyada dört büyük bağımsız denetim firması olarak hizmet veren KPMG (Klynveld Peat Marwick Goerdeler), Deloitte, E&Y (Ernst & Young) ve PWC (PricewaterhouseCoopers) tarafından hazırlanan finansal raporlamalar ile diğer denetim firmaları tarafından hazırlanan denetim raporları literatürde sıkça karşılaştırılmaktadır. Memiş ve Çetenak (2012) çalışmalarında dört büyük denetim firmasından biri tarafından denetlenme faktörünün, daha kaliteli bir denetime işaret eden kâr yönetimini azalttığını raporlamışlardır. Eshleman ve Guo (2014) denetçi firma bazında muhasebe beyanlarının yenilenme sıklığını ele alarak yaptıkları çalışmada, dört büyük denetçilerinin daha yüksek kalitede denetimler gerçekleştirdiğini savunmaktadırlar. Denetim kalitesi üzerinde dört büyük etkisini test eden Che, Hope ve Langli (2020); daha kaliteli personel istihdam etme yeteneği, öğrenmeye daha fazla önem verilmesi ve daha güçlü teşvik ve izleme sistemlerine sahip olmaları nedeniyle denetim kalitesinin dört büyük firmada daha yüksek

olduğunu işaret etmektedirler. Acar, Senal ve Usul (2011), Türkiye'deki bağımsız denetimin kalitesini değerlendirmeyi amaçlayan çalışmalarında denetim firmalarının denetim dışı hizmet gelirlerinin denetim gelirlerine oranının yüksek olduğunu tespit etmişler ve bu durumun bağımsızlığa zarar vererek bağımsız denetim kalitesinin azalmasına neden olabileceği sonucuna varmışlardır. Ayrıca, Türkiye'deki denetim kuruluşlarının büyük bir kısmının kalite güvence sistemi oluşturmadıklarını ve kalite güvence sistemine sahip kuruluşların ise son zamanlarda kalite güvence incelemesinden geçemediklerini çalışmalarında belirtmişlerdir.

1.2.2. İşletmelere Özgü Faktörler

Finansal raporlamanın kalitesi, işletmelerin sahip oldukları özelliklere göre değişebilmektedir. İşletmenin büyüklüğü, sermaye ve sahiplik yapısı, borsada işlem görme durumu ve kurumsal yönetim bu konudaki başlıca etmenlerdir.

1.2.2.1. İşletmelerin Büyüklüğü

İşletmelerin büyüklüğü; çalışan sayısı, ciro (gelir), varlıklar, piyasa değeri, üretim kapasitesi, kâr, şube ve lokasyon sayısı gibi farklı kriter ve göstergeler kullanılarak ölçülebilmektedir. İşletmelerin organizasyon yapısı, işletmede çalışan personellerin eğitim ve yetkinliği, çalışan ilişkileri, iç denetim-girdi kontrolü süreçlerinin varlığı ve süreç yönetimi gibi başlıca konular işletmelerin büyüklüğü ile bağlantılı olup, finansal raporlamaya etki eden faktörler arasındadır. Bu bağlamda büyük işletmelerin;

- Finansal raporlama için daha fazla kaynak ve uzmanlık ayırarak, muhasebe işlemlerini yönetmek için yeterli deneyime sahip muhasebe ve finans profesyonellerine sahip olmaları beklenmektedir.
- Küçük işletmelere nazaran daha fazla yasal zorunluluğa tabii olduklarından finansal raporlamalarının doğruluğu ve şeffaflığının arttığı düşünülmektedir.
- Daha etkili iç kontrol sistemlerine sahip olmak durumundadırlar. Bu kontrollerin finansal raporlama hata ve hilelerini önlemeye katkı sağlaması öngörülmektedir.

- Gelişmiş bilgi teknolojisi ve finansal raporlama sistemlerine yatırım yaparak, verilerin doğru ve hızlı bir şekilde toplanmasını ve raporlanmasını sağlamaktadırlar.
- Kapsamlı ve karmaşık risk yönetimi stratejilerine sahip olmaları, finansal raporlama süreçlerinde olası hataları ve manipülasyonları azaltmaya yardımcı olması beklenmektedir.

Zor ve Korga (2020) TMS ve TFRS'lerin kazanç yönetimi uygulamalarına etkisini araştırdığı çalışmalarında, firma büyüklüğü ile kazanç yönetimi uygulamaları arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki olduğunu sonucuna ulaşmışlardır. Karacaer ve Özek (2010), Memiş ve Çetenak (2012), Gray ve çalışma arkadaşları (2015), Sellami ve Slimi (2016) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik göstererek; büyük firmalarda kazanç yönetimi uygulamalarının daha az olduğu ve muhasebe bilgi kalitelerinin küçük firmalara oranla daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.

1.2.2.2. İşletmelerin Sermaye Yapısı

İşletmelerin sermaye yapısı, finansman kaynaklarının yani özsermaye ve borçların bileşiminden oluşmaktadır. Sermaye yapısı, işletmelerin faaliyetlerinden elde ettiği finansal bilgilerin doğruluğunu, şeffaflığını ve güvenilirliğini etkileyebilecek öneme sahiptir.

İşletmenin sahip olduğu borç ve özkaynak oranları firmaya finansal esneklik ya da finansal stres yaratabilme etkisine sahiptir. Borç oranının yüksek olması, kredi verenlerle ilişkilerini korumak ya da günlük faaliyetlerini finanse edebilmek amacıyla finansal tablolarında bazı bilgileri manipüle ederek saklamasına neden olarak muhasebe bilgi kalitesi üzerinde negatif bir etki yaratabilmektedir. Diğer taraftan, yüksek özsermaye oranına sahip işletmeler, genellikle finansal bilgilerini daha şeffaf ve güvenilir bir şekilde sunma eğiliminde olup, daha yüksek muhasebe bilgi kalitesine sahip olmaları öngörülmektedir. Dengeli bir borç/özkaynak oranı, işletmelerin uzun vadeli stratejik hedeflerine odaklanmalarını sağlayarak, finansal bilgilerin kalitesini olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir.

Hukuki ve politik sistemden etkilenen işletmelerin sermaye yapılarında banka finansmanının yaygın olarak kullanıldığı, yüksek politik riske sahip ülkelerde muhasebe bilgi kalitesinin düşük olduğu ileri sürülmektedir (Arıcı, 2017: 225).

1.2.2.3. İşletmelerin Sahiplik Yapısı

Sahiplik yapısı, işletmenin mülkiyet haklarının nasıl dağıldığını ve kontrol edildiğini ifade etmektedir. Aile şirketleri, halka açık şirketler, kamu sahipliğindeki işletmeler ve özel sermayeli şirketler gibi farklı sahiplik yapıları, finansal raporlama ve bilgi kalitesinde önemli farklar yaratan etmenlerdir. İşletmelerde finansal tabloların ve diğer tüm raporların hazırlanmasında üst yönetim rol almaktadır. Yönetim kurulu ve diğer yöneticilerin bireysel özellikleri, yönetim değişikliği gibi konular finansal tabloların oluşturulmasında önem arz etmektedir.

Aile şirketlerinde, yönetimin de genellikle aile üyeleri arasında paylaşılması nedeniyle tarafsızlık ve gizlilik önemli bir husus haline gelmekte ve finansal bilgilerini kamuoyuna ve yatırımcılara açıklama konusunda hassasiyetler olabilmektedir. Bazı aile şirketlerinde ise, yönetimin daha uzun süreli stratejik kararlar alabilmesi ve istikrarı sayesinde finansal bilgi kalitesinde iyileşme görülebilmektedir.

Halka açık ve yabancı yatırımlı şirketlere düzenleyici kurumlar tarafından getirilen yasal zorunluluklar nedeniyle finansal bilgilerin kalitesi ve şeffaflığı genellikle halka açık olmayan şirketlere göre daha yüksek olması beklenmektedir. Ayrıca, yatırımcı güvenini korumak ve sermaye piyasalarında rekabetçi kalabilmek amacıyla detaylı ve doğru raporlama yapma ihtiyaçları bulunmaktadır.

Ayrıca; yönetim kurulu üyelerinin görev süresi, bağımsızlığı ve kurulun büyüklüğü, finansal raporlama kalitesini etkilemektedir. Yöneticilerin davranışını, etik değerlerini, risk tercihlerini ve ilgi alanlarını etkileyen demografik (yaş, cinsiyet, eğitim vb.) ve kişilik özellikleri yöneticilerin davranışlarına etki ederek finansal raporlama kalitesinde fark oluşturmaktadır.

Deneyimli ve finansal becerilere sahip yöneticilere sahip işletmelerin finansal tablolarında hata yapma olasılığı daha düşüktür. Bununla birlikte, muhasebe ve finans yöneticileri tarafından yapılan araştırmalar, zayıf kurumsal yönetim sistemlerine sahip işletmelerin kâr yönetimini azalttığını göstermektedir (Önce, 2019: 32).

1.2.2.4. Borsada İşlem Görme Durumu

İşletmelerin borsada listelenmesi ve işlem görmesi genel anlamıyla kapsamlı bir süreç olup, işletmelerin bulunduğu ülke ve sektör durumlarına bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Özellikle Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde işletmelerin finansman sağlamak için genel olarak sermaye piyasalarını kullandığı, halka açık işletmelerin sayısının yüksek olduğu ve işletmelerin özsermaye ağırlıklı bir kaynak yapısına sahip olduğu görülmektedir.

“Halka arz, sermaye piyasası araçlarının satın alınması için farklı yollardan yapılan genel bir çağrı ve bu çağrının devamında gerçekleştirilen satışı ifade etmektedir. Payların halka arzı ya da bir şirketin halka açılması, sermayesini oluşturan mevcut paylarının veya sermaye artışı yapılarak ihraç edilecek yeni payların halka satılmasıdır” (Borsa İstanbul, 2024: 6).

Borsada işlem görmek, bir şirketin finansal bilgi kalitesini çeşitli şekillerde etkileyebilmektedir. Öncelikle bir şirketin sermaye piyasalarında işlem görebilmesi için belirli pazar şartlarını sağlayabilecek büyüklük ve yetkinlikte olması gerekmektedir. Genel bir bakış açısıyla sermaye piyasalarında işlem gören şirketlerin;

- UFRS'lere ve genel kabul görmüş muhasebe standartlarına uygun olarak finansal raporlama yapmaları yasal zorunluluktur. Bu durum, finansal bilgilerin daha doğru, güvenilir ve zamanında olmasını sağlamaktadır.
- Bağımsız denetçiler tarafından düzenli olarak denetlenmeleri gerekmektedir. Bu denetim süreçleri, finansal rapordaki hataların ve yanlış beyanların önlenmesine yardım etmekle birlikte, finansal raporlama kalitesini artırıcı yönde etki sağlamaktadırlar.
- Daha kapsamlı kurumsal yönetim uygulamalarına sahip olması beklenmektedir. İyi kurumsal yönetim, finansal raporlama süreçlerinin objektif ve dürüst olmasına katkıda bulunmaktadır.
- Yatırımcılarına karşı daha hesap verebilir durumda ve yatırımcıların talepleri doğrultusunda daha ayrıntılı ve açıklayıcı finansal bilgiler sunmak durumunda olmaları gerekmektedir.

Ayrıca borsada işlem görmek, şirket yönetimi üzerinde piyasa koşullarına ve hisse senedi fiyatlarına duyarlı olma baskısı yaratma potansiyeline sahiptir. Bu baskı, finansal performansı iyileştirmek amacıyla daha dikkatli ve özenli finansal raporlama yapılmasını sağlayarak finansal raporlardaki bilgi kalitesini artırıcı yönde olumlu olarak etkileyecektir.

1.2.2.5. Kurumsal Yönetim Anlayışı

Kurumsal yönetim; şirketin yönetim çerçevesinin, hissedarlarının ve diğer paydaşlarının beklentileri dikkate alınarak, sürdürülebilir değer yarayacak şekilde tasarlanmasıdır. Daha geniş bir tanımla, sürdürülebilir bir şekilde değer yaratma ve uzun vadede şirketin sürekliliğini sağlama amaçları doğrultusunda şirket faaliyetleri yürütülürken; yönetim kurulu, üst yönetim, hissedarlar ve diğer paydaşlarla olan ilişkilerin, bunların rol ve sorumluluklarının şeffaflık, adillik, hesap verilebilirlik ve sorumluluk ilkeleri esas alınarak en uygun şekilde tasarlandığı, yönetim ve denetim fonksiyonlarının birbirinden ayrıldığı, hissedarların çıkarları korunurken diğer ilgili paydaşların hak ve menfaatlerine de saygı gösterildiği, iyi şirket yönetim biçimidir (Alp ve Kılıç, 2014:37).

Kurumsal yönetim anlayışının dört temel dayanağını kısaca özetlemek gerekirse;

“Şeffaflık, pay sahiplerinin ve sermaye piyasasında rol sahibi tüm aktörlerin tam bilgilendirilmesini ve aydınlatılmasını hedeflemektedir.

Eşitlik, sadece pay sahiplerine değil; çalışanlara, alacaklılara, müşterilere, kamuya yani şirketle menfaat ilgileri bulunanlara geniş kapsamlı eşit işlem ilkesidir.

Hesap verilebilirlik, yönetimin şeffaflığına, doğruluğuna, kararların açıklanabilirliğine, kararların bir haklı sebebi, adil temeli olduğuna ve profesyonel niteliğine gönderme yapmaktadır.

Sorumluluk ise, görevden kaynaklanan yükümlülüklerle tam bağlılık, bunları gereği gibi bilinçle hesap verilebilirlik bağlamında yerine getirme anlamındadır” (SPL, 2024:80).

“Kurumsal yönetim ile amaçlanan, ilgili tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesi ve yatırımcı güveninin sağlanmasıdır. Kurumsal yönetim, ortaklık hedefleriyle bunlara ulaşım araçlarının belirlenmesini ve zaman içerisinde yönetimin bu doğrultusunda karar verip vermediğinin gözlemlenmesini sağlar. Ortaklık performansının kontrolü, yöneticilerin hesap verme sorumlulukları açısından da önemlidir. İyi bir kurumsal yönetim, şirketlere finansman kolaylığı, sermaye maliyetinin düşük tutulmasını ve sermayenin verimli kullanılmasını sağlar, yerli ve yabancı yatırımcıların güveni kazanılarak uzun vadeli sermaye girişi hızlanır” (Sakarya ve Özmen, 2008: 104).

Kurumsal yönetim uygulamaları ilk olarak İngiltere’de kullanılmaya başlanmış; diğer birçok ülke ve uluslararası kuruluşlara örnek olmuştur. Birleşik Krallık Kurumsal Yönetim Kodu’nun ilk versiyonu 1992 yılında yayınlanmıştır. Bu kodda kurumsal yönetim “şirketlerin yönetildiği ve kontrol edildiği sistem” olarak tanımlanmıştır. Yönetim kurulları şirketlerinin yönetiminden sorumludur. Hissedarların rolü ise, yöneticileri ve denetçileri atamak ve uygun bir yapının mevcut olduğu konusunda emin olmaktır. Tüm bu hususlar bugün de geçerlidir; ancak şirketlerin, hissedarlarının ve daha geniş paydaşların faaliyet gösterdiği ortam hızla gelişmeye devam etmektedir (The UK Corporate Governance Code, 2018: 1). Kurumsal yönetimi İngiltere’deki mevcut kurumsal yönetime ilişkin hukuki çerçeve; 2006 tarihli Şirketler Yasası (Companies Act 2006), Kotasyon Kuralları (Listing Rules), Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık Kuralları (Disclosure and Transparency Rules), İzahname Kuralları (Prospectus Rules), Finansal Raporlama Konseyi tarafından şirketler için yayımlanan Birleşik Krallık Kurumsal Yönetim Kodu (UK Corporate Governance Code) ve kurumsal yatırımcılar için yayımlanan Birleşik Krallık Yönetim Kodu (UK Stewardship Code) ve Devralma Kodu (Takeover Code) gibi çok sayıda düzenlemeden oluşmaktadır (LSE, 2012: 17). Yıllar içerisinde Birleşik Krallık’ın kurumsal yönetim çerçevesine yönelik artan talepler doğrultusunda, Birleşik Krallık Kurumsal Yönetim Kodu revize edilmiş ve genişletilmiştir. 2018 yılı Temmuz ayın yayınlanmış olan güncel Birleşik Krallık Kurumsal Yönetim Kodu, beş ana bölümden oluşmaktadır: (i) Yönetim Kurulu Liderliği ve Şirket Amaçları, (ii) Sorumlulukların Paylaşılması, (iii) Oluşum, Yedekleme ve Değerlendirme, (iv)

Denetim, Risk ve İç Kontrol (v) Ücretlendirme. Her bir bölüm İlkeler (Principles) ve Hükümler (Provisions) olmak üzere kapsamlı maddeler içermektedir. Bu maddeler katı bir kurallar dizisi ortaya koymamakla beraber, “uy ya da açıkla” esnekliği sunmaktadır. Ayrıca Finansal Raporlama Konseyi tarafından, Birleşik Krallık Kurumsal Yönetim Kodu ilkelerinin yönetim kurullarınca ve denetim komitelerince doğru uygulanmasına ilişkin faaliyetleri desteklemek amacıyla Yönetim Kurulu Etkinliği Rehberi (Guidance on Board Effectiveness), Denetim Komiteleri Rehberi (Guidance on Audit Committees) ve Risk Yönetimi, İç Kontrol ve İlgili Finansal ve Ticari Raporlama Rehberi (Risk Management, Internal Control and Related Financial and Business Reporting) yayınlanmıştır.

Almanya’da kurumsal yönetim kodunu yayımlama sorumluluğu Hükümet Komisyonu (Government Commission) adlı bir kurula verilmiştir. Alman Şirketleri Kanunu’na (German Stock Corporation Act) göre, payları borsada işlem gören şirketlerin Alman Kurumsal Yönetim Kodu’nda yer alan ilke ve önerilere “uygula veya uygulayamıyorsan açıkla” yaklaşımı çerçevesinde uymaları zorunludur (Alp ve Kılıç, 2014: 95-96). 2022 yılında revize edilen Alman Kurumsal Yönetim Kodu’nda yer alan ilke ve öneriler yedi ana bölümden oluşmaktadır: (i) Yönetim ve Denetim, (ii) Yönetim Kurulu Atamaları, (iii) Denetim Kurulu’nun Yapısı, (iv) Denetim Kurulu Prosedürleri, (v) Çıkar Çatışmaları, (vi) Şeffaflık ve Dış Raporlama ve (vii) Yönetim Kurulu ve Denetim Kurulu Ücretlendirmeleri. Her bir bölümde İlkeler (Principles) ve Öneriler (Recommendations) yer almaktadır. Bazı bölümlerde ise bunlara ek olarak Öneri ve Tavsiyeler (Recommendations and Suggestions) bulunmaktadır. İlkeler, sorumlu yönetim için önemli yasal gereklilikleri yansıtmaktadır; yatırımcı ve diğer paydaşları bilgilendirmek için kullanılmaktadır. Şirketler, ilkelerin içinde bulunan tavsiyelerden ayrılabilirler, ancak bu durumda her yıl ayrıldıkları noktaları açıklamakla yükümlüdürler (“uy ya da açıkla”). Şirketler, kural içinde bildirilen önerilerden ise açıklama yapmadan ayrılabilirler (German Corporate Governance Code, 2022: 2).

Türkiye’de kurumsal yönetim konusundaki ilk çalışma, gönüllü bir iş dünyası kuruluşu olan Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) tarafından yapılmıştır. TÜSİAD Kurumsal Yönetim Çalışma Grubu tarafından hazırlanan

“Kurumsal Yönetim: En İyi Uygulama Kodu” 2002 yılında yayınlanmıştır. Daha sonra, “2003 yılında hazırlanan Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Kurumsal Yönetim İlkeleri ile halka açık şirketler için tavsiye niteliğinde olan ilkeler açıklanmıştır. 2004 yılında SPK’nın Uyum Beyanı düzenlemesi ile halka açık şirketler, bu ilkelere ne ölçüde uymakta olduklarını ve uymadıkları hususlar ile ilgili gerekçelerin neler olduğunu faaliyet raporlarında açıklamakla yükümlü tutulmuştur” (Onbulak, 2017: 111). Bu ilkeler ve uyum beyanı, kurumsal yönetim konusunda öncü bir kuruluş olan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD) ilkelerinin ışığında hazırlanmış olup Avrupa Birliği (AB) standartları ile uyum göstermektedir. AB müktesebatı içerisinde temel kriter olarak düzenlenmiş olan “uygula veya uygulayamıyorsan açıkla” ilkesi Türk kurumsal yönetim hukukunda da yer almaktadır. Seri: IV No: 56 sayılı “Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ” ekinde yer alan “Yeni Kurumsal Yönetim İlkeleri Uyum Raporu Formatı” dört ana bölüm içermektedir: (i) Pay Sahipleri, (ii) Kamuyu Aydınlatma ve Şeffaflık, (iii) Menfaat Sahipleri ve (iv) Yönetim Kurulu. Kurumsal yönetimi teşvik amacıyla Borsa İstanbul’da 2007 yılından itibaren kurumsal yönetim ilkelerini uygulayan şirketlerin dahil edildiği Kurumsal Yönetim Endeksi (XKURY) hesaplanmaktadır. SPK tarafından belirlenen derecelendirme kuruluşları tarafından bu şirketlere kurumsal yönetim derecelendirme notu verilmektedir (Karğın, 2015: 503-504).

1.3.Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson Muhasebe Sistemleri Yaklaşımı

“Kıta Avrupası” terimi, Avrupa anakarasında bulunan ülkeleri ifade etmekte ve genellikle Birleşik Krallık (İngiltere, İskoçya, Galler, Kuzey İrlanda) gibi adalarla çevrili olan Avrupa ülkeleri dışında kalan anayasal bölgeleri belirtmek için kullanılmaktadır. Bu terim, hem coğrafi bir ifade olarak hem de farklı kültürel ve siyasal değerleri tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Günümüzde, Kıta Avrupası tanımı ülkelerinin tarih, kültür, ekonomi ve siyaset alanlarındaki ortak yönlerini anlamak açısından önemlidir. Fransız ve Alman ekollerinden doğan Kıta Avrupası’nda, ulusallık kavramı yerine Avrupalı kimliği ile ortak yaşam ve hedefler ile sosyal demokrasi ön plandadır. Ekonomik anlamda genel olarak piyasa ekonomisine karşı olmamakla beraber, liberal ve muhafazakâr özelliklere sahiptirler.

“Anglo-Sakson” terimi, özellikle erken Orta Çağ’da (yaklaşık olarak 5. yüzyıldan 11. yüzyıla kadar) İngiltere’ye yerleşen ve bölgeyi yöneten Germen kökenli kabileler olan Angllar ve Saksonları tanımlamak için kullanılmaktadır. Aynı zamanda, bu dönemde yaşayan insanların kültürünü, dilini ve geleneklerini ifade etmektedir. Günümüzde, anadili İngilizce olan İngiltere, ABD, Avustralya ve Kanada’ya ait hukuki, felsefi, bilimsel, ulusal, yapısal ve kültürel benzerlikler nedeniyle bu ülkeler Anglo-Sakson olarak adlandırılmaktadırlar. Benzer iç ve dış politikalara sahip bu ülkeler, birbirlerini küresel anlamda destekleyerek daha pragmatik, ekonomik anlamda neoliberal ve küreselleşmeci bir benimseyişe sahiptirler.

Muhasebe bilgi sistemleri yaklaşımları açısından hangi kesimin çıkarlarını esas aldığı göz önünde bulundurularak, hissedarların çıkarlarına odaklanan “Anglo-Sakson Modeli” ile hissedarlar dâhil tüm paydaşların çıkarlarını hedef alan “Kıta Avrupası Modeli” olarak iki ayrı sınıflandırma yapılabilmektedir. Literatürde “hissedar yaklaşımı” ve “içerdekiler sistemi” olarak adlandırılan Anglo-Sakson modelini uygulayan başlıca ülkeler İngiltere, ABD, Avustralya ve Kanada iken; “paydaş yaklaşımı” ve “dışardakiler sistemi olarak” literatürde adlandırılan Kıta Avrupası modelini uygulayan başlıca ülkeler ise Almanya, Japonya, Fransa ve İsviçre’dir. Muhasebe bilgi sistemlerinde ve kurumsal yönetimdeki bu ayrışmanın nedeni, bu ülkelerdeki şirketlerin içinde bulunduğu yasal, ekonomik ve kültürel yapıların farklılıklardır.

Anglo-Sakson modeli ile Kıta Avrupası modelinin değişik açılardan karşılaştırılması Tablo 1.15’te özet bir şekilde verilmektedir:

Tablo 1.15. Anglo-Sakson modeli ile Kıta Avrupası modelinin karşılaştırılması.

Karşılaştırma Ölçütü	Anglo-Sakson Modeli	Kıta Avrupası Modeli
<i>Modelin literatürdeki diğer isimleri</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Hissedar yaklaşımı (<i>shareholder approach</i>) ● İçerdekiler sistemi (<i>insider system</i>) ● Anglo-Amerikan modeli 	<ul style="list-style-type: none"> ● Paydaş yaklaşımı (<i>stakeholder approach</i>) ● Dışardakiler sistemi (<i>outsider system</i>) ● Alman/Japon modeli
<i>Modeli uygulayan örnek ülkeler</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● İngiltere, ABD, Avustralya, Kanada 	<ul style="list-style-type: none"> ● Almanya, Japonya, Fransa, İsviçre

<p><i>Modelin uygulandığı ülkelerdeki ortak özellikler</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Ortak hukuk sistemi (<i>common law</i>) ● Esnek ve ilke bazlı düzenlemeler ● Dağınık mülkiyet yapısı ● Sahiplik ve yönetimin birbirinden ayrışması ● Pay sahipliğinde kurumsal yatırımcılar önemli aktör ● Gelişmiş, likit ve derin sermaye piyasalarının varlığı ● Ele geçirmeler yaygın ● Piyasanın miyop bakış açısı ● Paydaşların şirket yönetiminde rolünün bulunmaması ● Şirketin amacının hissedarın refahını maksimize etmek olduğu görüşü 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kıta Avrupası hukuk sistemi (<i>civil law</i>) ● Katı ve kural bazlı düzenlemeler ● Yoğunlaşmış mülkiyet yapısı ● Şirketin büyük ortaklarının yönetimde bulunması ● Aileler, özel şirketler ve mali kurumlar önemli aktörler ● Gelişmiş ve etkili bankacılık sisteminin varlığı ● Ele geçirme yaygın değil ● Piyasanın uzun vadeli bakışı ● Çalışanların ve diğer paydaşların şirket yönetiminde yer almaları ● Şirketlerin sosyal kurumlar olduğu ve tüm paydaşların refahını artırması gerektiği görüşü
<p><i>Şirket yönetimindeki temel sorun</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Vekalet problemi (<i>agency problem</i>): Sahip ile yöneticinin çıkarlarının çatışması 	<ul style="list-style-type: none"> ● Sömürü/istismar problemi (<i>expropriation problem</i>): Büyük hissedarın küçük/azınlıktaki ortakların çıkarlarını gözetmemesi
<p><i>Kurumsal yönetimin öncelikli amacı</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Hissedarların çıkarlarını korumak 	<ul style="list-style-type: none"> ● Hissedarlar yanı sıra diğer paydaşların da haklarını korumak; toplum, çevre ve etik değerlere saygılı olmak

Kaynak: Alp ve Kılıç, 2014: 69

Kıta Avrupası ülkelerinde hukuk sisteminde, devlet yasa belirleyici tek merci olup muhasebe konusunda da kuralların belirlenip uygulanmasında öncüdür. Anglo-

Sakson hukuk sisteminde ise, muhasebeye ilişkin düzenlemeler ve uygulamalar muhasebe meslek mensupları ve kuruluşları tarafından belirlenmektedir. Ayrıca Kıta Avrupası ülkelerinde, Anglo-Sakson ülkelere kıyasla daha uzun vadeli ve daha az muhasebe bilgisi içeren finansal raporlar sunulmaktadır. Anglo-Sakson ülkelerinde hissedarların çıkarlarını gözetilirken, Kıta Avrupası ülkelerinde hissedarların yanı sıra diğer paydaşların da haklarını korumak önemlidir. Politik etkilerin fazla olduğu Kıta Avrupası ülkelerinde vergi odaklı muhasebe kültürü hâkim iken, Anglo-Sakson hukuk sisteminde muhasebe, bilgi verme odaklıdır (Demir, 2021: 215). Karma bir yapıya sahip Türkiye ise, birçok konuda Kıta Avrupası ülkelere daha yakın olmakla beraber ekonomik ve finansal piyasaların büyüklüğü anlamında bu ülkelerdeki gelişimleri geriden takip etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ VE BİLGİ KALİTESİ

Muhasebe bilgi sistemleri, finansal işlemleri kaydetmek, özetlemek ve raporlamak için kullanılan sistemlerdir. Bilgi kalitesi ise, bu sistemlerin ürettiği bilginin güvenilirlik, geçerlilik, zamanında olma, tamlık ve erişilebilirlik gibi belirli kriterlere ne kadar uyduğunu ifade etmektedir. Yüksek kaliteli muhasebe bilgisi, karar vermeyi kolaylaştıran, riskleri azaltan ve işletmelerin finansal durumları hakkında daha net bir görüş sunan doğru, güncel ve güvenilir bilgilere dayanmaktadır. Bu nedenle, muhasebe bilgi sistemlerinin verimli çalışması ve yüksek kaliteli bilgi üretmesi, işletmelerin rekabet gücünü artırmak ve sürdürülebilirliklerini sağlamak için kritik öneme sahiptir.

2.1. Muhasebe Bilgi Sistemi

Muhasebe bilgi sistemi, bir örgütün kaynaklarının oluşumu, bu kaynakların kullanılma biçimi örgütün faaliyetleri sonucunda bu kaynaklarda meydana gelen artış ve azalışları ve örgütün finansal açıdan durumunu açıklayan bilgileri üreten, bunları ilgili kişi ve kuruluşlara ileten bir sistemdir. Bu süreç, karar alma durumunda olanların tutarlı karar alabilmeleri amacıyla varlıklar, kaynaklar ve faaliyet sonuçlarına ilişkin doğru ve güvenilir bilgileri zamanında sağlama amacına yönelik olarak faaliyet gösterir (Atabey, 2010: 3).

“Bir organizasyonda muhasebe bilgi sistemi üç önemli işlevi yerine getirmektedir. Bunlar (Parlakkaya ve Tekin, 2002: 676):

- a) Faaliyetler ve işlemler hakkındaki verileri toplamak ve kayıt etmek,
- b) Planlama, uygulama ve kontrol faaliyetleri için karar vermeden kullanılmak üzere veriyi işleyerek bilgiye dönüştürmek,
- c) Organizasyon varlıklarını korumak için gerekli kontrolleri sağlamaktır. Bu kontroller, ihtiyaç duyulduğu zaman doğru ve güvenilir verilere ulaşılmasını sağlamaktadır.”

Yabancı kaynaklarda ise muhasebe bilgi sisteminin tanımında genellikle muhasebe sisteminin öğelerine yer verilmektedir. Örneğin; muhasebe bilgi sistemi finansal verileri ve diğer verileri çeşitli karar vericilere iletilecek bilgilere dönüştürmek

için tasarlanmış insan ve ekipman gibi kaynakların bir bütünü olarak tanımlanmıştır (Bodnar, 2010:1). Muhasebe bilgi sistemi, organizasyon içindeki çeşitli iç ve dış karar vericiler grubuna veri toplamak, bilgi işlemek ve raporlamak için tasarlanmış birbiriyle ilişkili faaliyetler, belgeler ve teknolojiler setidir (Hurt, 2008:5).

Muhasebe bilgi sisteminin altı bileşeni bulunmaktadır (Romney, 2012:30):

- i. “Sistemi kullanan kişiler,
- ii. Veri toplamak, işlemek ve saklamak için kullanılan prosedür ve talimatlar,
- iii. Kuruluş ve işletme faaliyetleri hakkındaki veriler,
- iv. Verileri işlemek için kullanılan yazılım,
- v. Muhasebe bilgi sisteminde kullanılan bilgisayarlar, çevresel aygıt ve ağ iletişim cihazları dâhil olmak üzere bilgi teknolojisi alt yapısı,
- vi. Muhasebe bilgi sistemi verilerinin güvenliğini sağlayan iç kontroller ve güvenlik önlemleri.”

Yönetim bilgi sisteminin alt sistemlerinden biri olan muhasebe bilgi sistemi finansal, maliyet ve yönetim muhasebelerini içeren geniş bir kavramdır. Diğer bilgi sistemlerinde olduğu gibi, muhasebe bilgi sisteminde de girdi-işlem-çıkış süreçlerinin işleyişi gerçekleşmektedir. Finansal muhasebe bilgi sistemi özellikle işletme dışındaki kullanıcılara bilgi sağlarken, maliyet ve yönetim muhasebesi bilgi sistemleri işletme içindeki kullanıcıları bilgilendirmektedir.

“Finansal tablolar, işletmenin finansal durumunun ve finansal performansının biçimlendirilmiş sunumudur. Finansal tabloların amacı; işletmenin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları hakkında geniş bir kullanıcı kitlesine ekonomik kararlar alırken faydalı olacak bilgi sağlamaktır. Finansal tablolar ayrıca, yöneticilerin kendilerine emanet edilen kaynakları nasıl kullandığının sonuçlarını göstermektedir” (TMS 1, 9).

İşletmenin finansal tablolarının hazırlanmasından ve sunumundan işletme yönetimi sorumludur. Söz konusu raporlar; mevcut ve potansiyel yatırımcılara, borç verenlere ve kredi veren diğer taraflara işletmenin performansına ve değerine yönelik yapacakları tahminlerde yardımcı olacak bilgiyi raporlamaktadırlar (Kızıl, 2013: 4).

Bu bağlamda muhasebe bilgi kullanıcıları iki kategoride gruplandırılabilir (Constantin, 2013: 202):

- i. İşletme içindeki muhasebe bilgi kullanıcıları: işletme sahipleri, yönetim kurulu ve çalışanlar,
- ii. İşletme dışındaki muhasebe bilgi kullanıcıları: yatırımcılar, alacaklılar, tedarikçiler, müşteriler, kamu, devlet kurumları ve diğer yetkililer.

Tam bir finansal tablolar seti (TMS 1, 10);

- a) Dönem sonuna ait finansal durum tablosu (bilanço),
- b) Döneme ait kar veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu (kapsamlı gelir tablosu),
- c) Döneme ait özkaynak değişim tablosu,
- d) Döneme ait nakit akış tablosu,
- e) Önemli muhasebe politikası bilgilerini ve diğer açıklayıcı bilgileri içeren dipnotlar,
- f) İşletmenin, bir muhasebe politikasını geriye dönük uygulaması veya finansal tablo kalemlerinde geriye dönük bir düzeltme yapması ya da finansal tablo kalemlerini yeniden sınıflandırması durumunda bir önceki dönemin başına ait finansal durum tablosundan oluşmaktadır.

“Finansal durum hakkındaki bilgiler öncelikle bilançoda yer alır. Faaliyet sonuçları ile ilgili bilgiler ise öncelikle gelir tablosunda verilir. Finansal durumdaki değişimlerse finansal tablolar arasında yer alan diğer tablolarda gösterilir” (Kavramsal Çerçeve, 2018: 19).

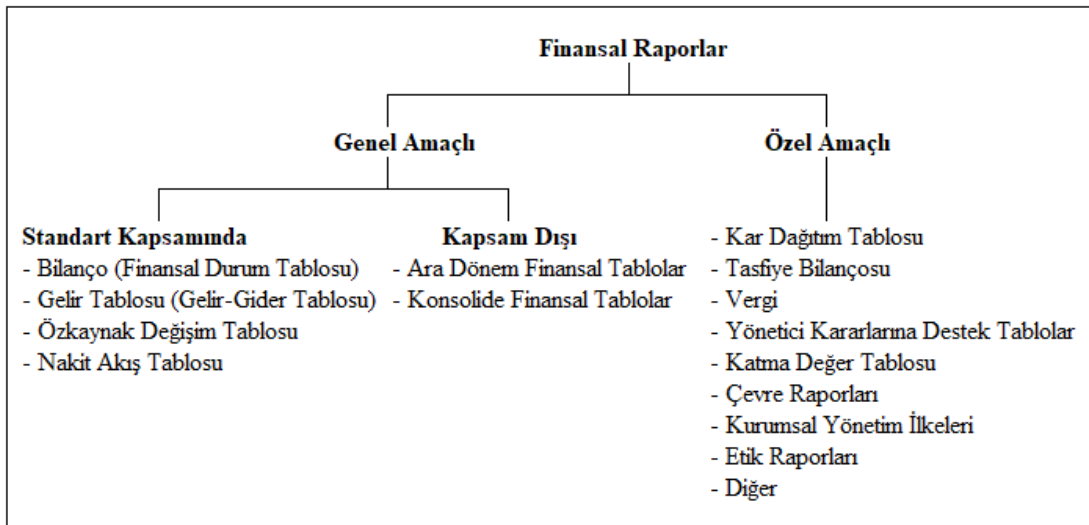
“Finansal tabloları oluşturan unsurlar aynı işlemin farklı yönlerini yansıttıkları için birbirleriyle ilişkilidirler. Her ne kadar bir finansal tablo bir diğerinden farklı bilgiler içerse de hiçbir bilgi sadece tek bir amacı karşılamaya dönük veya kullanıcıların belli bir ihtiyacı için gerekli olan bütün bilgileri karşılamaya yeterli değildir” (Kavramsal Çerçeve, 2018: 20).

Finansal raporlar haline getirilen bilgilerin (finansal raporlama) bilgili kullanıcılar (yatırımcılar, analistler, kreditorler vb.) tarafından analiz edilip yorumlanması ve geleceğe ilişkin tahmin ve öngörüler yapılabilmesi için bu bilgilerin

anlamlı ve güvenilir olması gerekmektedir (Karabayır, 2012: 8). Aksi takdirde, dünya ekonomisi belirsiz ve anlamsız bilgiler ile olumsuz yönde etkilenecektir.

2.1.1. Finansal Tabloların Sunuluşu

UMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı, finansal tabloların sunumuyla ilgili genel kuralları, yapısıyla ilgili hususları ve finansal tabloların içeriğine ilişkin asgari şartları düzenlemektedir. Bu standartta, “genel amaçlı finansal tablolar; kendi özel bilgi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik raporlar hazırlanmasını talep edebilme imkânı bulunmayan finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik finansal tablolar” şeklinde tanımlanmıştır. Standart yalnızca genel amaçlı finansal tablolarının sunuluşuna ilişkin esasları düzenlemektedir. Özel amaçlı tablolar, belirli bir alanda bilgi sunmak için talep edilmesi halinde hazırlanan tablolardır. Genel amaçlı olan ara dönem ve konsolide finansal tablolar ise bu standardın kapsamı dışındadır. Şekil 2.1’de UMS-1’e göre finansal raporların sınıflandırılması yapılmıştır.

Şekil 2.1. UMS-1’e göre finansal raporların sınıflandırılması.

Kaynak: Akdoğan, 2007: 61

2.1.1.1. Finansal Durum Tablosu

Finansal durum tablosu, bir işletmenin belirli bir tarihteki varlıklarını ve bu varlıkların kaynaklarını, yani borçlarını ve özkaynaklarını göstermektedir. Kavramsal Çerçeve (2018)’de “finansal durum; işletmenin kontrolünde bulunan ekonomik kaynaklar, finansal yapısı, likiditesi, borç ödeme gücü, içinde bulunduğu çevresindeki

değişikliklere uyum sağlama yeteneği” olarak tanımlanmaktadır. Finansal durum tablosu aktif ve pasif olarak adlandırılan çift taraflı bir tablodan oluşmaktadır. Finansal durum tablosunu en açık şekilde aşağıdaki matematiksel denklemlerle özetlemek mümkündür:

$$\text{Aktif} = \text{Pasif}$$

$$\text{Varlıklar} = \text{Kaynaklar (Yabancı Kaynaklar + Özkaynaklar)}$$

$$\text{Dönen Varlıklar} + \text{Duran Varlıklar} = \text{Kısa Vadeli Yükümlülükler} + \text{Uzun Vadeli Yükümlülükler} + \text{Özkaynaklar}$$

Finansal durum tablosunda aşağıdaki maddelere ilişkin tutarları likidite esasına göre gösteren kalemlere yer verilmektedir. Bu kalemler, ilgili standartta aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:

Varlıklar:

- *Dönen Varlıklar:* Bir varlık aşağıdaki kıstaslardan birini karşılıyorsa dönen varlık olarak sınıflandırılmaktadır:
  - i. İşletmenin varlığı normal faaliyet döngüsü içinde realize etmeyi beklemesi ya da satmayı veya tüketmeyi amaçlaması,
  - ii. İşletmenin varlığı esas olarak ticari amaçla elde tutması,
  - iii. İşletmenin varlığı raporlama döneminden sonraki on iki ay içinde realize etmeyi beklemesi veya
  - iv. Raporlama döneminden sonraki en az on iki ay içinde bir yükümlülüğü yerine getirmek amacıyla kullanılmasının ya da takas edilmesinin sınırlandırılmamış olması koşuluyla, varlığın nakit veya nakit benzeri olması.

Nakit ve nakit benzerleri, Ticari alacaklar, Diğer alacaklar, Türev araçlar, Stoklar, Canlı varlıklar, Peşin ödenmiş giderler, Cari dönem vergisiyle ilgili varlıklar, Satış amaçlı duran varlıklar ve durdurulan faaliyetler, Diğer dönen varlıklar gibi kalemlerden oluşmaktadır.

- *Duran Varlıklar:* Bir yıldan daha uzun süreli kullanımı olan varlıklardır. Finansal yatırımlar, ticari alacaklar, özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar, canlı varlıklar, yatırım amaçlı gayrimenkuller, maddi duran varlıklar (binalar, makineler), maddi olmayan duran varlıklar, Şerefiye, Peşin ödenmiş giderler, Ertelenmiş vergi varlıkları, Diğer duran varlıklar gibi kalemleri içermektedir.

Kaynaklar:

- *Kısa vadeli yükümlülükler:* Bir varlık aşağıdaki kıstaslardan birini karşılıyorsa kısa vadeli yükümlülük olarak sınıflandırılmaktadır:
  - i. İşletmenin yükümlülüğü normal faaliyet döngüsü içinde ödemeyi beklemesi,
  - ii. İşletmenin yükümlülüğü esas olarak ticari amaçla elde tutması,
  - iii. Yükümlülüğün vadesinin raporlama döneminden sonraki on iki ay içinde dolacak olması veya
  - iv. Raporlama döneminden sonraki en az on iki ay içinde bir yükümlülüğü yerine getirmek amacıyla kullanılmasının ya da takas edilmesinin sınırlandırılmamış olması koşuluyla, varlığın nakit veya nakit benzeri olması.

Kısa vadeli borçlanmalar, Uzun vadeli borçlanmaların kısa vadeli kısımları, Ticari borçlar, Türev araçlar, Çalışanlara sağlanan faydalar kapsamında borçlar, Alınan avanslar, Ertelenmiş gelirler, Diğer borçlar, Dönem karı vergi yükümlülüğü, Kısa vadeli karşılıklar, Diğer kısa vadeli yükümlülükler gibi kalemlerden oluşmaktadır.

- *Uzun vadeli yükümlülükler:* Bir yıldan daha uzun süreli borçlardır. Uzun vadeli borçlanmalar, Uzun vadeli karşılıklar, Türev araçlar, Ertelenmiş vergi yükümlülüğü, Diğer uzun vadeli yükümlülükler gibi kalemleri içermektedir.
- *Özkaynaklar:* İşletme sahip ve ortaklarının tarafından sağlanan sermaye veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki hakları, kâr yedekleri ve dönem sonunda elde edilen net kâr veya zarardan oluşmaktadır. Ana ortaklığa ait

çıkarılmış sermaye ve yedekler (Ödenmiş sermaye, Sermaye düzeltme farkları, Kâr veya zararda yeniden sınıflandırılacak / sınıflandırılmayacak birikmiş diğer kapsamlı gelirler ve giderler, Kârdan ayrılan kısıtlanmış yedekler, Geçmiş yıllar kârları, Net dönem kârı) ve Kontrol gücü olmayan paylar gibi kalemlerden oluşmaktadır.

Dipnotlar finansal durum tablosunun ayrılmaz bir parçasıdır. Finansal durum tablosuna eşlik eden dipnotlar, kullanıcıların finansal tablodaki kalemlerin detaylarını ve işletmenin finansal durumu hakkında daha ayrıntılı bilgi edinmelerini sağlamaktadır. İşletmenin uyguladığı önemli muhasebe politikaları, kullanılan değerlendirme yöntemleri, detaylı varlık ve kaynak açıklamaları dipnotlarda yer almaktadır.

2.1.1.2 Kâr veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu

Kapsamlı gelir tablosu olarak da tanımlanan, kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu, bir işletmenin belirli bir dönemdeki finansal performansını göstermektedir. “İşletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net kârını ya da uğradığı dönem net zararını topluca gösteren muhasebe raporudur” (Akdoğan, 2007: 178).

Gelir, hasılat ve kazançların toplamı olarak tanımlanmaktadır. Kavramsal Çerçeve (2018)’de gelir, “özkaynak üzerindeki talep hakkı sahiplerinin yaptığı katkılar haricinde, özkaynakta artışlara yol açan varlıklardaki artışlar veya yükümlülüklerdeki azalışlar” olarak tanımlanmıştır. *Hasılat*, “işletmenin olağan faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan satış, ücret, faiz, temettü, lisans ücreti ve kira gibi isimlendirilen gelir çeşididir.” *Kazançlar*, “ekonomik yarardaki artışlardır ve işletmenin olağan faaliyetlerinden doğabildiği gibi olağan olmayan faaliyetlerinden de meydana gelebilmektedir.”

Gider, “özkaynak üzerindeki talep hakkı sahiplerine yapılan dağıtımlar haricinde, özkaynaklarda azalışlara yol açan varlıklardaki azalışlar veya yükümlülüklerdeki artışlardır” (Kavramsal Çerçeve, 2018: md. 4.69). İşletmenin

olağan faaliyetleri sırasında doğan gider ve zararların toplamıdır. Satışların maliyeti, ücretler ve amortismanlar gibi giderler işletmenin olağan faaliyetleri nedeniyle ortaya çıkmaktadırlar. Zararlar, ekonomik yarardaki azalışlardır (Yalçın, 2015: 159).

Kâr veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosundaki kalemler aşağıdaki denklemlerle açıklanabilmektedir:

Brüt Kâr / Zarar = Hasılat – Satışların Maliyeti

Esas Faaliyet Kârı / Zararı = Brüt Kâr / Zarar – Genel Yönetim Giderleri – Pazarlama Giderleri – Araştırma ve Geliştirme Giderleri + Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler - Esas Faaliyetlerden Diğer Giderler

Sürdürülen Faaliyetler Dönem Kârı / Zararı = Esas Faaliyet Kârı / Zararı – Finansman Gideri – Vergi

Dönem Kârı / Zararı = Sürdürülen Faaliyetler Dönem Kârı / Zararı + Durdurulan Faaliyetler Dönem Kârı / Zararı

Kapsamlı gelir tablosunda yer alan *kapsamlı gelir* ifadesi; ortaklar tarafından işletmeye yapılan yatırımlar ve ortaklara yapılan dağıtımlar dışında özkaynaklardaki bütün değişimleri kapsamaktadır. Kâr veya zararın bütün bileşenleri ve diğer kapsamlı gelirin toplamından oluşur. *Diğer kapsamlı gelir* ise (Karabayır, 2012: 28):

- Yeniden değerlendirme fazlasındaki değişimler, tanımlanmış fayda planlarındaki tahminlerle gerçekleşen rakamlar arasındaki kazanç veya kayıplar
- Yurtdışındaki bağlı işletmeye ait finansal tabloların raporlama para birimine çevriminden kaynaklanan kazanç ve kayıplar,
- Satışa hazır finansal araçların ölçümlemesinden kaynaklanan kazanç ve kayıplar ve
- Nakit akışı riskine ilişkin riskten korunma araçlarına bağlı olarak oluşan kazanç veya kayıpların etkin kısımlarından oluşmaktadır.

2.1.1.3. Özkaynak Değişim Tablosu

UMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu standardında, Özkaynak değişim tablosunda aşağıdaki bilgilerin yer aldığı açıklanmaktadır:

- i. “Ana ortaklığın sahiplerine ve kontrol gücü olmayan paylara isabet eden toplam tutarlar ayrı olarak gösterilecek şekilde, döneme ait toplam kapsamlı gelir,
- ii. TMS 8’e göre finansal tablolara yansıtılan geriye dönük uygulama veya geriye dönük düzenlemenin, her bir özkaynak bileşeni üzerindeki etkisi ve
- iii. Her bir özkaynak bileşeninin dönem başı ve dönem sonundaki defter değeri arasındaki mutabakat.”

2.1.1.4. Nakit Akış Tablosu

Önemli bir finansal tablo olan Nakit Akış Tablosu, faaliyet dönemindeki işletmeye olan nakit akışlarını, akan nakdin işletmenin ihtiyaçlarına, yatırımlarına ve tüm finansman faaliyetlerine ne şekilde kullanıldığını göstererek, faaliyet dönemi içerisindeki nakit seviyesini göstererek ve gelecekteki bütçenin hazırlanmasına rehber olmaktadır.

Uluslararası Muhasebe Standartları setindeki UMS-7 Nakit Akış Tabloları Standardı ile nakit akış tablosunun kapsamı, faydaları ve sunumu açıklanmaktadır. İşletmeler kâr etmek, devamlılıklarını sağlamak, yükümlülüklerini yerine getirmek için nakde ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle nakit akış tablosu hazırlanması zorunlu bir tablodur. İşletmelerin faaliyet dönemi sonucunda nakitlerindeki artış ve azalışları farklıdır. Dolayısı ile gelir tablosu ile nakit akış tablosu birbirinden farklıdır ve farklı sonuçlar vermektedirler. Nakit akış tablosunun düzenlenmesi nakit ile; gelir tablosu ise nakit veya başka gelirlerle yapılan giderleri para hareketi gözetmeden dikkate almaktadır.

Dolayısıyla nakit akış tablosu, işletmedeki her türlü para hareketini gelir sağlayan faaliyetlerden olmasa da dikkate almaktadır. Bu nedenle nakit akış tablosu hem gelir tablosundaki nakit hareketleri, hem de bilançodaki nakit hareketlere neden olan değişimleri açıklamaktadır. Standardın 6. Maddesinde nakit ve nakit benzeri varlıklar açıklanmıştır. Buna göre nakit işlemlerdeki nakit ile vadesiz mevduatı, nakit benzeri varlıklar ise kısa vadeli yükümlülükler için elde bulundurulmuş ve başka bir

amaçla kullanılmayan varlıklardır. Değerleri saptanabilen ve nakde dönüştürülebilen ve değer değişim riski minimum olan varlıklardır.

Nakit akış tablosundaki nakit akışları faaliyet bazlı olarak sınıflandırılmaktadır ve sınıflandırma, işletmenin yatırım ve finansman faaliyetleri arasındaki ilişkilerin açıklanmasını sağlamaktadır. Örneğin; bir kredi borcunun para ödenmesinde anaparanın ödenmesi finansman faaliyeti, faizin ödenmesi ise işletme faaliyetidir. Nakit akış tablosu:

- İşletme faaliyetlerine ilişkin nakit akışları,
- Yatırım faaliyetlerine ilişkin nakit akışları,
- Finansman faaliyetlerine ilişkin nakit akışlarından oluşmaktadır.

2.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Temel Kavramları

Muhasebe bilgi sisteminin varsayımları, sistemin oluşturulmasına ve işleyişine yol gösteren temel ilkelerdir. Muhasebenin temel ilkelerinden bazıları, ulusal mevzuat olan 26/12/1992 tarih ve 21447 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve 01.01.1994 tarihinde yürürlüğe giren 1 Seri Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde (MSUGT) muhasebenin temel kavramları olarak 12 başlık altında toplanmıştır:

“Sosyal Sorumluluk Kavramı; muhasebenin organizasyonunda, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde ve mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında, belli kişi veya grupların değil, tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve dolayısıyla bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılması gerektiğini ifade etmektedir.

Kişilik Kavramı; işletmenin sahip veya sahiplerinden, yöneticilerinden, personelinden ve diğer ilgililerden ayrı bir kişiliğe sahip olduğunu ve o işletmenin muhasebe işlemlerinin sadece bu kişilik adına yürütülmesi gerektiğini öngörmektedir.

İşletmenin Sürekliliği Kavramı; işletmelerin faaliyetlerini bir süreye bağlı olmaksızın sürdüreceğini ifade etmektedir. Bu nedenle, işletme sahiplerinin ya da hissedarlarının yaşam süreleriyle bağlı değildir. Bu kavram maliyet esasının da temelini oluşturmaktadır.

Dönemsellik Kavramı; işletmenin sürekliliği kavramı uyarınca sınırsız kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. Gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi, hasılat, gelir ve kârların aynı döneme ait maliyet, gider ve zararlarla karşılaştırılması bu kavramın gereğidir.

Parayla Ölçülme Kavramı; parayla ölçülebilen iktisadi olay ve işlemlerin muhasebeye ortak bir ölçü olarak para birimiyle yansıtılmasını ifade etmektedir. Muhasebe işlemleri ulusal para birimine göre yapılmaktadır.

Maliyet Esası Kavramı; para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi mümkün veya uygun olmayan diğer kalemler hariç, işletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gereğini ifade etmektedir.

Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı; muhasebe kayıtlarının gerçek durumu yansıtan ve usulüne uygun olarak düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarına esas alınacak yöntemlerin seçilmesinde tarafsız ve ön yargısız davranılması gereğini ifade etmektedir.

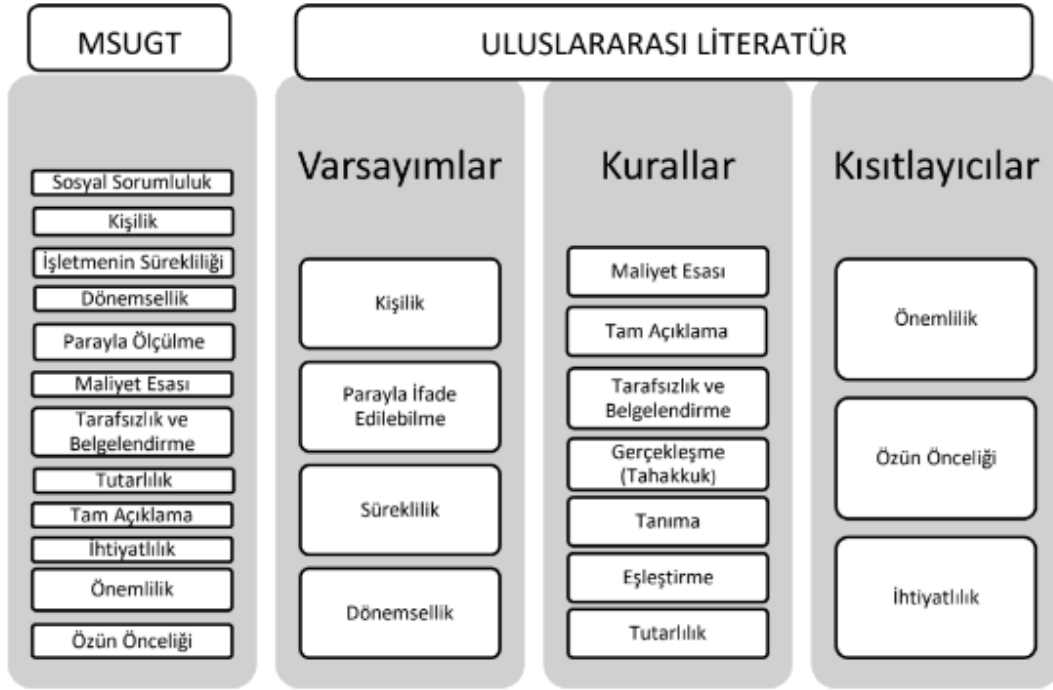
Tutarlılık Kavramı; muhasebe uygulamaları için seçilen muhasebe politikalarının, birbirini izleyen dönemlerde değiştirilmeden uygulanması gereğini ifade etmektedir. İşletmelerin mali durumunun, faaliyet sonuçlarının ve bunlara ilişkin yorumların karşılaştırılabilir olması bu kavramın amacını oluşturmaktadır.

Tam Açıklama Kavramı; mali tabloların, bu tablolardan yararlanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır olmasını ifade etmektedir.

İhtiyatlılık Kavramı; muhasebe olaylarında temkinli davranılması ve işletmenin karşılaşılabileceği risklerin göz önüne alınması gereğini ifade etmektedir. Bu kavramın sonucu olarak; işletmeler, muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırırlar, muhtemel gelir ve kârlar için ise gerçekleşme dönemlerine kadar herhangi bir muhasebe işlemi yapmazlar.

Önemlilik Kavramı; bir hesap kalemi veya mali bir olayın nispi ağırlık ve değerinin mali tablolara dayanılarak yapılacak değerlemeleri veya alınacak kararları etkileyebilecek düzeyde olmasını ifade etmektedir.

Özün Önceliği Kavramı; işletmelerin muhasebeye yansıtılmasında ve onlara ilişkin değerlendirmelerin yapılmasında biçimlerinden çok özlerinin esas alınması gereğini ifade etmektedir.”

Şekil 2.2. Muhasebenin Temel İlkelerinin Sınıflandırılması ve MSUGT ile Karşılaştırılması
Kaynak: Tulum, 2022: 99

Şekil 2.2 ve Tablo 2.1.’de görülebileceği üzere, MSUGT/VUK’a göre muhasebenin temel kavramaları ile genel finansal raporlama ilkeleri benzerlik göstermekle beraber, bazı noktalarda ayrışmaktadır. TFRS’ye göre genel finansal raporlama ilkelerindeki farklı kavramlar aşağıda açıklanmaktadır.

Tahakkuk Esası: Bir hasılat unsurunun gelir olarak kaydedilebilmesi için veya aynı şekilde bir harcama veya aktif tüketiminin de gider, zarar veya maliyet olarak kaydedilebilmesi için mahiyet ve tutar itibarıyla kesinleşmiş olmaları yeterlidir. Gelirin tahsil edilip edilmediği ve giderin ödenip ödenmediği önemli değildir. Nakit

akış tablosu hariç, diğer tüm finansal tablolar muhasebenin tahakkuk esasına göre düzenlenmektedir.

Tablo 2.1. MSUGT/VUK'a göre muhasebenin temel kavramları ve TFRS ilkeleri karşılaştırması.

MSUGT/VUK'a göre Muhasebenin Temel Kavramları	TFRS'ye göre Genel Finansal Raporlama İlkeleri
<ul style="list-style-type: none"> • Sosyal Sorumluluk • Kişilik • İşletmenin Sürekliliği • Dönemsellik • Parayla Ölçülme • Maliyet Esası • Tarafsızlık ve Belgelendirme • Tutarlılık • Tam Açıklama • İhtiyatlılık • Önemlilik • Özün Önceliği 	<ul style="list-style-type: none"> • İşletmenin Sürekliliği • Tahakkuk Esası • İhtiyatlılık • Önemlilik • Mahsup (Netleştirme) Yasağı • Raporlamanın Sıklığı • Karşılaştırmalı Bilgi • Sunumda Tutarlılık

Mahsup (Netleştirme) Yasağı: Bir UFRS zorunlu kılmadıkça veya izin vermedikçe varlıklar ve borçlar ya da gelirler ve giderler netleştirilemezlerdir. Varlıklar ile borçlar ve gelirler ve giderler finansal tablolarda ayrı ayrı gösterilmelidir.

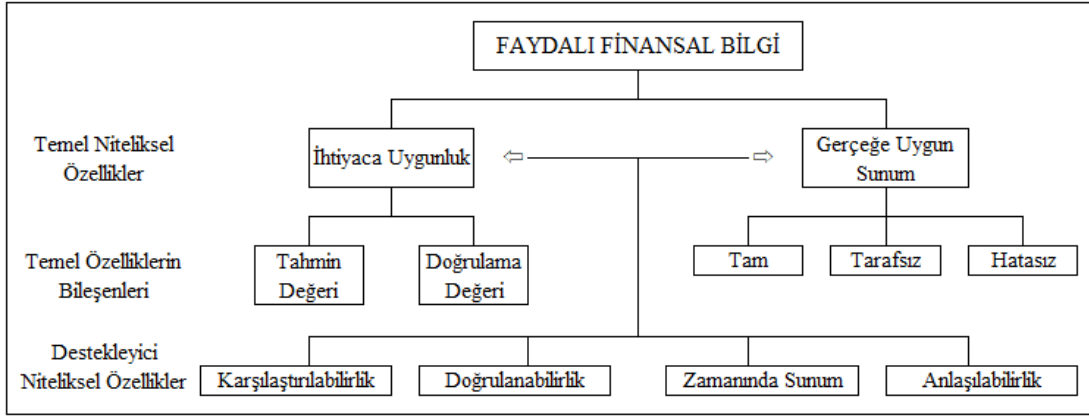
Raporlamanın Sıklığı: Bir işletme karşılaştırılabilir bilgileri içeren tam bir finansal tablolar setini en az yılda bir kez sunmalıdır. Raporlama döneminin değişmesi halinde, bunun nedeni ve bilgilerin tümüyle karşılaştırılabilir olmadığının açıklanması gerekmektedir.

Karşılaştırmalı Bilgi: Başka bir UFRS'de aksine bir hüküm bulunmadıkça, işletme cari dönem finansal tablolarında raporlanan tüm tutarlara ilişkin bir önceki döneme ait karşılaştırmalı bilgileri sunmaktadır. Cari dönemin finansal tabloların anlaşılması bakımından gerekli olması durumunda, metin ve tanım olarak karşılaştırmalı bilgi de verilmektedir (Yalçın, 2015: 197-199).

2.3. Faydalı Finansal Bilgi ve Özellikleri

Kavramsal Çerçeve (2018)'de finansal raporlamanın amacı şu şekilde açıklanmıştır: “Mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer

tafirlara, raporlayan işletme hakkında o işletmeye kaynak sağlamaya ilişkin kararlar verirken faydalı olacak finansal bilgiyi sağlamaktır.” Finansal bilginin faydalı olabilmesi için taşıması gereken temel ve destekleyici niteliksel özellikler bulunmaktadır. Temel niteliksel özellikler ihtiyaa uygunluk ve gerçeğe uygun sunumdur.

şekil 2.3. Faydalı finansal bilginin zellikleri.

Kaynak: Kieso, D.E., Weygandt, J.J., Warfield, T.D. (2018). Intermediate Accounting – IFRS Edition, 3rd Edition, ABD.

İhtiyaca uygun finansal bilgi, tahmin değeri ve/veya doğrulama değeri taşıyorsa kullanıcılar tarafından verilen kararlarda fark yaratma gücüne sahiptir. Finansal bilgi, kullanıcıların gelecekteki sonuçları tahmin etmek için yararlandığı süreçlerde girdi olarak kullanılabiliriyorsa, tahmin değerine sahiptir. nceki değerlendirmeleri doğruluyor ya da değiştiriyorsa da doğrulama değerine sahiptir. Birbiri ile ilişkili olan bu iki değer, finansal bilginin *nemlilik* kavramıyla anlam kazanmaktadır. Önemlilik, “belirli bir işletmenin finansal raporu bağlamında bilgilerin ilgili olduğu kalemlerin yapısı veya büyüklüğüne ya da her ikisine dayalı olan ihtiyaa uygunluğun işletmeye özgü yönüdür.”

Faydalı finansal bilginin en önemli özelliklerinden biri olan ihtiyaa uygunluk; bilginin, kullanıcıların karar verme ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması anlamına gelmektedir. Bu nedenle uyumlu olma özelliği olarak da literatürde yer alan bu özellik, finansal bilgilerin özel amaçlı olarak belirli bir kesimin değil, genel amaçlı olarak geniş bir kullanıcı kitlesinin ihtiyaçları ile uyumlu olarak hazırlanmasını esas kılmaktadır.

Gerçeğe uygun sunum

Finansal raporlarda, ekonomik olaylar kelimelerle ve sayılarla ifade edilir. Finansal bilginin kullanıcılara faydalı olabilmesi için sadece ilgili olayları sunması değil, aynı zamanda açıklamayı amaçladığı ekonomik olayların özünü gerçeğe uygun sunması gereklidir. Gerçeğe uygun sunumun tam anlamıyla sağlanabilmesi için üç özelliğe sahip olması gerekir. Buna göre sunum tam, tarafsız ve hatasız olmalıdır. Tam bir sunum; bir kullanıcının sunulan olayı anlaması için gerekli tanımlamalar ve açıklamalar dâhil olmak üzere gereken tüm bilgileri içerir. Tarafsız sunum; “finansal bilginin seçiminde ve gösteriminde tarafsızlığın olmadığı sunumdur.” Tarafsızlık ihtiyatlı davranışla desteklenir. *İhtiyatlılık*, “belirsizlik koşullarında yargıda bulunurken temkinli davranmaktır.” Hatasız sunum; “ekonomik olayın tanımlanmasında hataların veya ihmallerin olmaması ve raporlanan bilginin elde edilmesinde kullanılan sürecin hatasız olarak seçilmiş ve uygulanmış olması” anlamına gelir.

Faydalı finansal bilginin destekleyici niteliksel özellikleri karşılaştırılabilirlik, doğrulanabilirlik, zamanında sunum ve anlaşılabilirliktir. Bu özellikler hem ihtiyaca uygun hem de gerçeğe uygun olarak sunulması amaçlanan finansal bilginin faydasını arttıran niteliksel özelliklerdir.

Karşılaştırılabilirlik

Karşılaştırılabilirlik, “kullanıcıların kalemler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirleyebilmesini ve anlayabilmesini sağlayan niteliksel bir özelliktir”. Bu amacı gerçekleştirmeye yardımcı olan *tutarlılık* kavramı ile ilişkilidir. Tutarlılık, “raporlayan işletme bünyesinde dönemden döneme ya da işletmeler arasında tek bir dönemde, aynı kalemler için aynı yöntemlerin kullanılması” anlamına gelmektedir.

Doğrulanabilirlik

Doğrulanabilirlik, “bilgili ve bağımsız farklı gözlemcilerin belirli bir açıklamanın gerçeğe uygun sunulduğu hususunda görüş birliğine varabilmeleri” anlamına gelmektedir. Doğrulama, direkt ya da endirekt olabilir. Direkt doğrulama, “nakdin sayılması gibi bir tutarın ya da başka bir sunumun doğrudan yapılan bir

gözlemle doğrulanması” anlamına gelmektedir. Endirekt doğrulama, “bir modelde, formülde ya da diğer bir yöntemde kullanılan girdilerin kontrol edilmesi ve aynı yöntem kullanılarak çıktıların yeniden hesaplanması” anlamına gelir.

Literatürde kanıtlanabilirlik olarak da yer alan bu kavram, finansal tablodaki bilgilerin işletmede meydana gelen işlem ve olaylarla ön yargıdan uzak gerçek durumu yansıtacak biçimde muhasebe ölçümlerinin yapılarak, işlem ve olayları doğru temsil etmelerinin sağlanmasıdır. Ancak, değerlendirme ve mali bilgi sunma süreci insan faktörüne dayalı olduğundan mali bilgileri objektif gerçeklik temeli üzerine oturtmak oldukça güçtür. Başka bir deyişle, finansal tabloların veya mali bilgilerin doğrulanabilir olma niteliği, birbirinden bağımsız ilgililerin aynı finansal tablo üzerinde yaptıkları incelemelerde aynı sonuca ulaşabilmeleridir (Akdoğan, 2007: 45-46).

Zamanında sunum

İhtiyaca ve gerçeğe uygun finansal bilginin unsurlarından olan zamanında sunum; “bilginin, karar verenlerin kararlarını etkileyebilecek bir zamanda kullanıma sunulması” anlamına gelmektedir. Çoğu durumda, bilginin üzerinden zaman geçtikçe faydasının azaldığı görülmektedir. Ancak, bazı durumlarda kullanıcı eğilimlerini belirlemek ve değerlendirmek anlamında raporlama dönemi sona erdikten sonra da kullanışlı olmaya devam etmektedir (Yalçın, 2015: 149).

Anlaşılabilirlik

Anlaşılabilirlik; “bilginin açık ve öz olarak sınıflandırılması, tanımlanması ve sunulması onu anlaşılabilir kılar” (Kavramsal Çerçeve, 2018:10-13). Finansal tablolarda sunulan bilgilerin yöneticilere, yatırımcılara, kredi verenlere ve diğer kullanıcılara yararlı olabilmesi için; bu bilgilerin anlaşılabilir olması gerekir (Akdoğan ve Tenker, 2007:41). Ancak, finansal bilgilerin anlaşılabilir olması bilginin basitleştirilmesi ya da sadeleştirilmesi olarak ele alınmamalıdır. Bu kavram, temel bilgilere sahip mali tablo kullanıcılarının kolaylıkla anlayabileceği şekilde finansal bilgilerin sunulması olarak değerlendirilmelidir.

Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (2018)'de; karşılaştırılabilirlik, anlaşılabilirlik ve doğrulanabilirlik olarak destekleyici niteliksel özelliklerin ve maliyet kısıtının ölçüm esasının seçimi üzerinde etkileri olduğu açıklanmaktadır. Maliyet, diğer finansal raporlama kararlarını kısıtladığı gibi ölçüm esasını seçimini de kısıtlar. Bu nedenle ölçüm esasını seçerken, finansal tablo kullanıcılarına bu ölçüm esasını seçilerek sağlanan bilginin faydalarının, söz konusu bilgileri sağlama ve kullanma maliyetlerini doğrulama olasılığının olup olmadığını değerlendirmek önemlidir.

Ölçüm Esasları

Finansal tablolardaki kalemler parasal tutarlar olarak ölçülmektedir. Farklı kalemlerin ölçülmesi için de belirli ölçüm esasları tanımlanmıştır. Bir ölçüm esasının bir varlık veya yükümlülüğe uygulanması, söz konusu varlık veya yükümlülüğe ve ilgili gelir ve giderlere ilişkin bir ölçüm ortaya çıkarmaktadır. Kavramsal Çerçeve (2018)'de yer alan ölçüm esasları aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

Tarihi maliyet; “bir varlığın edinilmesi veya oluşturulması sırasında katlanılan maliyetlerin değeri ya da bir yükümlülüğe katlanıldığında veya bir yükümlülüğün devralındığında, yükümlülüğe katlanmak veya onu üstlenmek için alınan bedelin değeridir.”

Cari değer; “ölçüm tarihindeki koşulları yansıtabilecek şekilde güncellenmiş bilgileri kullanarak varlıklar, yükümlülükler ve ilgili gelir ve gider hakkında parasal bilgi sağlayan ölçümlerdir.” Güncelleme, bir önceki ölçüm tarihinden bu yana nakit akış tahminlerinde ve diğer faktörlerde meydana gelen değişiklikleri yansıtmaktadır.

Gerçeğe uygun değer; “piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir yükümlülüğün devrinde ödenecek fiyattır.”

Kullanım değeri; “işletmenin bir varlığın kullanımından ve nihai olarak elden çıkarılmasından elde etmeyi beklediği nakit akışlarının ya da diğer ekonomik faydaların bugünkü değeri” olarak tanımlanmaktadır. *İfa değeri*; “işletmenin bir yükümlülüğü yerine getirdiğinde devretmek zorunda olmayı beklediği nakit ya da

diğer ekonomik kaynakların bugünkü değeridir.” Kullanım değeri ve ifa değeri, piyasa katılımcılarından ziyade işletmeye özgü varsayımları yansıtmaktadır.

Cari maliyet; “ölçüm tarihinde bir varlık için ödenecek bedel ve o tarihte katlanılabilecek işlem maliyetlerinin toplamıdır.” Tarihi maliyet ile cari maliyet arasındaki fark; cari maliyetin ölçüm tarihindeki koşulları yansıtmadır.

2.4. Muhasebe Bilgi Sisteminin Kalitesi

Muhasebe bilgi sistemlerinin kalitesi, işletmelerin finansal verilerini analiz etme, raporlama ve karar alma süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Etkili bir muhasebe bilgi sistemi, ihtiyaca uygun verilerin gerçeğe uygun sunularak karşılaştırılabilirliğini, doğrulanabilirliğini, anlaşılabilirliğini ve zamanında erişilebilirliğini sağlamaktadır. Yüksek kaliteli bir muhasebe bilgi sistemi, hesap verebilirliği artırarak, mali tabloların şeffaflığını ve doğruluğunu sağlayarak yöneticilerin stratejik ve operasyonel kararlarını desteklemektedir. Bu bağlamda, literatürde muhasebe bilgi sistemi kalitesinin, işletme performansı ve sürdürülebilirliği üzerindeki olumlu etkileri geniş ölçüde kabul edilmektedir.

Muhasebe bilgi sisteminin kalitesi, sunulan finansal bilgilerin Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri ve muhasebe standartlarına (UMS/UFRS) uyumu ile yakından ilişkilidir. Kaliteli finansal raporlamanın temel basamağı kaliteli muhasebe bilgi sistemidir. Sağlıklı işleyen bir muhasebe bilgi sistemi için, kuruluşların sistemsel ve örgütsel faktörleri göz önünde bulundurulmalıdır.

2.4.1. Muhasebe Bilgi Sisteminin Kalitesini Belirleyici Yaklaşımlar

UFRS’ye göre finansal tablolarını hazırlayan şirketlerin muhasebe bilgi kalitelerinin literatürde geçen ölçüm yöntemleri kullanılarak ülke bazında değerlendirilmesi araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu ölçüm yöntemleri; kâr (kazanç) yönetimi ve değer ilişkisi başlıkları altında toplanmaktadır. Barth, Landsman ve Lang (2008: 475) yüksek seviyede kâr kalitesinin daha az kâr yönetimi, daha sık zararların zamanında kaydedilmesi, kâr ve özsermaye defter değeri arasında daha yüksek değer ilişkisi ortaya koyduğunu açıklamaktadırlar. Bu çalışmada, Barth ve çalışma arkadaşlarının (2008) modellemeleri kullanılarak, UFRS sonrası dönemde muhasebe bilgi kalitesinin önemli göstergeleri olan kâr ve tahakkuk kaliteleri, hisse

başı kâr, defter değeri ve getiri ilişkileri Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson ülkelerinin sahip olduğu özellikler ile birlikte değerlendirilmektedir.

2.4.1.1. Kâr (Kazanç) Yönetimi ve Kâr Düzleştirmesi

Kâr (kazanç) yönetimi, muhasebe bilgi sistemlerinin kalitesini belirleyen önemli yaklaşımlardan biridir. Kâr yönetimi, bir şirketin genel kârlılığını artırmayı amaçlayan stratejiler ve uygulamalar bütünüdür. Şirket yöneticileri, mali verileri analiz ederek ve çeşitli kararlar alarak şirketin gelirlerini en üst düzeye çıkarmayı ve maliyetlerini en aza indirmeyi hedeflemektedirler. Literatürde kâr yönetimi konusunda farklı bakış açıları bulunmaktadır. Yapılan çalışmaların bazılarında, kâr yönetimi negatif anlamda fırsatçı bir yaklaşımla değerlendirilirken; bazı çalışmalarda ise kâr yönetimi olumlu bir yönde faydacı bir tutumla ele alınmaktadır. Fırsatçı yaklaşım, yöneticilerin yatırımcıları yanlış yönlendirmeye çalıştığı varsayımına dayanırken, faydacı yaklaşım ise yöneticilerin, işletmenin gelecekteki nakit akışlarıyla ilgili beklentilerini yatırımcılarla paylaştıklarını savunmaktadır (Özden, 2014: 15). Kâr yönetimi, kâr düzleştirmesi yönelimi doğrultusunda ele alınmaktadır. Yüksek seviyede kâr kalitesi göstergesi olan daha az kâr düzleştirmesi *Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları*, *Net Kârdaki Değişimlerin Sapmalarının Nakit Akışlarındaki Değişimlerin Sapmalarına Oranı* ve *Tahakkuklar ile Nakit Akışları Arasındaki Korelasyon* modelleri aracılığıyla incelenecektir.

Kâr düzleştirmesi, muhasebe uygulamaları kullanılarak şirketlerin kârlarını zaman içinde daha istikrarlı ve öngörülebilir bir şekilde göstermeyi amaçlayan bir muhasebe stratejisidir. Kârların belirli bir dönemde aşırı dalgalanmasını önlemek için yapılan bir yönetim politikası olarak da tanımlanabilmektedir. Bu uygulamada temel amaç, işletmenin gelir ve giderlerini dengeli bir şekilde finansal tablo ve raporlarda sunarak mali performansı istikrarlı hale getirmek ve böylelikle yatırımcı ve diğer paydaşlarda öngörülebilir ve olumlu bir şirket yönetimi algısı oluşturmaktır.

Kâr düzleştirmesi aşağıdaki yöntemler kullanılarak işletme karar vericileri tarafından gerçekleştirilebilmektedir:

- *Gelir ve giderlerin zamanlamalarının ayarlanması* ile bir şirket gelecekte beklenen önemli bir gelir kaydını veya büyük bir gideri erken raporlayarak dönem kârında değişiklik yapabilmektedir.
- *Farklı stok değerlendirme yöntemleri kullanarak*, stok maliyetleri ve dolayısıyla dönem kârı değiştirilebilmektedir.
- *Maddi ve maddi olmayan duran varlıkların amortisman ve itfa yöntemlerini değiştirerek* dönem içi giderlerini değiştirerek dönem kârını etkileyebilmektedirler.
- *Şüpheli alacaklar, çalışan emeklilik ve ayrılan kıdem tazminatı gibi karşılık giderleri artırarak veya azaltarak* kârın zamanlaması ayarlanabilmektedir.
- *Ar-ge harcamalarının dönemlerini yöneterek* kârın daha istikrarlı olması sağlanabilmektedir.

Kâr düzeltmesi için kullanılan bu yöntemler genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve/veya uluslararası finansal raporlama standartları ve yasal sınırlar çerçevesinde yapıldığı takdirde kâr yönetiminin etik sınırları içerisinde sayılmaktadır. Ancak yatırımcıları yanıltmak ve şirketin mali durumunu olduğundan farklı göstermek amacıyla yapılan manipülasyonlar, etik olmayan kâr düzeltme uygulamalarıdır. Aşırı veya yanıltıcı kâr düzeltmesi, şirketin gerçek finansal durumu hakkında yanlış bir tablo çizerek uzun vadede güven ve itibar kaybına sebebiyet verecektir.

2.4.1.1.1. Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları

Gerçeğe uygun sunulan kaliteli finansal bilgilerin bir gereği olarak, daha az kâr düzeltmesi sonucu net kârdaki değişimlerin sapmalarının daha fazla olması beklenmektedir. Net kârdaki değişimlerin sapmalarını belirlemek için Barth, Landsman ve Lang (2008: 482) tarafından geliştirilen aşağıdaki denklem kullanılmaktadır:

$$\Delta NI_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 SIZE_{it} + \alpha_2 GROWTH_{it} + \alpha_3 EISSUE_{it} + \alpha_4 LEV_{it} + \alpha_5 DISSUE_{it} + \alpha_6 TURN_{it} + \alpha_7 CF_{it} + \alpha_8 AUD_{it} + \epsilon_{it}$$

(1)

Denklemden, *i* firmasının *t* yılındaki değerleri aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

- ΔNI_{it} : Toplam varlıklara göre ölçeklendirilmiş dönem kârındaki değişimin varyansı

$$= ((\text{Net Kâr})_{it} - (\text{Net Kâr})_{i(t-1)}) / (\text{Aktif Toplamı})_{it}$$
- $SIZE_{it}$: Yıl sonunda işletmenin piyasa değerinin doğal logaritması

$$= \text{LN}((\text{Hisse Senedi Sayısı})_{it} \times (\text{Yıl Sonu Hisse Senedi Kapanış Fiyatı})_{it})$$
- $GROWTH_{it}$: Satışlardaki yüzdece değişim

$$= ((\text{Net Satışlar})_{it} - (\text{Net Satışlar})_{i(t-1)}) / (\text{Net Satışlar})_{i(t-1)}$$
- $EISSUE_{it}$: Bir önceki yıla göre sermayedeki yüzdece değişim

$$= ((\text{Sermaye})_{it} - (\text{Sermaye})_{i(t-1)}) / (\text{Sermaye})_{i(t-1)}$$
- LEV_{it} : Yıl sonu toplam borçların yıl sonu özsermaye defter değerine oranı

$$= ((\text{Aktif Toplamı})_{it} - (\text{Özkaynaklar})_{it}) / (\text{Özkaynaklar})_{it}$$
- $DISSUE_{it}$: Yıl sonundaki toplam borçların yüzdece değişimi

$$= [((\text{Aktif Toplamı})_{it} - (\text{Özkaynaklar})_{it}) - ((\text{Aktif Toplamı})_{i(t-1)} - (\text{Özkaynaklar})_{i(t-1)})] / ((\text{Aktif Toplamı})_{i(t-1)} - (\text{Özkaynaklar})_{i(t-1)})$$
- $TURN_{it}$: Satışların yıl sonu toplam varlıklara oranı

$$= (\text{Net Satışlar})_{it} / (\text{Aktif Toplamı})_{it}$$
- CF_{it} : İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan yıllık net nakit akışının yıl sonu toplam varlıklara oranı

$$= (\text{İşletme Faaliyetlerinden Nakit Akışları})_{it} / (\text{Aktif Toplamı})_{it}$$
- AUD : Gösterge değişken (firmanın denetçisi dört büyükten biri ise 1, değilse 0)

$$= \text{Bağımsız Denetim Firması; Deloitte, Ernst \& Young (EY), KPMG ve PricewaterhouseCoopers (PWC) ise 1, değilse 0.}$$

Bu denklemdaki kâr değişkenliği ölçütü, net kârdeki değişimin tanımlanan değişkenler üzerindeki regresyonundan elde edilen artıkların varyansıdır. Net kârdeki değişimin daha küçük bir varyansa sahip olması, finansal raporlarda kâr düzleştirmesi yapıldığının bir kanıtı olduğundan kâr kalitesi ve muhasebe kalitesi üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu söylenebilmektedir. Öte yandan, net kârdeki değişim işletmelerin içinde bulunduğu ekonomik çevre ve standartların uygulanmasına yönelik

çeşitli faktörlere duyarlı olsa da denklem değişkenlerinin muhtemel etkilerinin devam etmesi beklenmektedir.

2.4.1.1.2. Net Kârdaki Değişimlerin Sapmalarının Nakit Akışlarındaki Değişimlerin Sapmalarına Oranı

Net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranı daha az kâr düzleştirmesi bulgusu varsayılması nedeniyle, bu oranın yüksekliği daha yüksek kalite muhasebe bilgisinin göstergesidir. Barth, Landsman ve Lang (2008: 483) tarafından kullanılan ikinci kâr düzleştirmesi ölçütü aşağıdaki gibidir:

$$\Delta CF_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 SIZE_{it} + \alpha_2 GROWTH_{it} + \alpha_3 EISSUE_{it} + \alpha_4 LEV_{it} + \alpha_5 DISSUE_{it} + \alpha_6 TURN_{it} + \alpha_7 CF_{it} + \alpha_8 AUD_{it} + \varepsilon_{it}$$

(2)

Denklemden kullanılan değişkenlerin tanımları denklem (1) ile aynıdır. Daha değişken nakit akışlarına sahip firmaların, tipik olarak daha değişken net kâra sahip olması beklenmektedir. Eğer firmalar kazançlarını yönetmek için tahakkukları kullanıyorsa, net kâr değişiminin sapmaları faaliyet nakit akışlarından daha düşük olması gerekmektedir.

2.4.1.1.3. Tahakkuklar ile Nakit Akışları Arasındaki Korelasyon

Tahakkuklar ile nakit akışları arasında negatif korelasyon olması beklenmektedir (Barth, Landsman & Lang, 2008). Bu korelasyonun daha fazla negatif olması daha fazla kâr düzleştirmesine işaret etmektedir, çünkü yöneticiler düşük nakit akışlarının olumsuz etkisini gidermek için tahakkukları artırmaktadırlar (Karabayır, 2012: 175). Daha az negatif korelasyon anlamına gelen bu korelasyonun yüksekliği daha yüksek kâr kalitesi anlamına gelmektedir.

$$CF_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 SIZE_{it} + \alpha_2 GROWTH_{it} + \alpha_3 EISSUE_{it} + \alpha_4 LEV_{it} + \alpha_5 DISSUE_{it} + \alpha_6 TURN_{it} + \alpha_7 AUD_{it} + \varepsilon_{it}$$

(3)

$$ACC_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 SIZE_{it} + \alpha_2 GROWTH_{it} + \alpha_3 EISSUE_{it} + \alpha_4 LEV_{it} + \alpha_5 DISSUE_{it} + \alpha_6 TURN_{it} + \alpha_7 AUD_{it} + \varepsilon_{it}$$

(4)

Denklemden, i firmasının t yılındaki;

ACC_{it} : İşletme tahakkuklarının yılsonu toplam varlıklara oranı olarak tanımlanmaktadır. Tahakkuklar yılsonu dönem kârından yılsonunda işletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarının çıkarılması ile hesaplanmaktadır.

$$= ((Net\ Kâr)_{it} - (İşletme\ Faaliyetlerinden\ Nakit\ Akışları)_{it}) / (Aktif\ Toplamı)_{it}$$

Diğer değişkenler denklem (1) ile aynı tanımlanmaktadır.

2.4.1.2. Değer İlişkisi

Muhasebe bilgi kalitesini ölçme konusunda değer ilişkisi analizleri, finansal verilerin şirket değerine olan etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu analizler, muhasebe bilgilerinin doğruluğu, güvenilirliği ve karar verme süreçlerinin değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır.

2.4.1.2.1. Net Kâr ve Özsermaye Defter Değerinin Hisse Senedi Fiyatları ile İlişkisi

Yüksek seviyede muhasebe bilgi kalitesi içeren finansal tablolarda net kâr ve özsermaye defter değerinin hisse senedi fiyatlarına yansımalarının daha fazla olması beklenmektedir. Bu öngörüye dayanılarak, aşağıdaki regresyon modeli ile analiz yapılmaktadır (Barth, 2008: 486):

$$P^*_{it} = \beta_0 + \beta_1 BVEPS_{it} + \beta_2 NIPS_{it} + \varepsilon_{it} \quad (5)$$

Denklemden, i firmasının t yılı sonundaki;

P_{it} : İkinci çeyrek dönem sonu hisse senedi kapanış fiyatı

$BVEPS_{it}$: Hisse başı özsermaye defter değeri

$$= (\text{Özkaynaklar})_{it} / (\text{Hisse Senedi Sayısı})_{it}$$

$NIPS_{it}$: Hisse başı net kârı olarak tanımlanmaktadır.

$$= (\text{Net Kâr})_{it} / (\text{Hisse Senedi Sayısı})_{it}$$

2.4.1.2.2. Hisse Başına Kâr ile Hisse Senedi Getirisi İlişkisi

Konuyla ilgili ikinci bir ölçüt olarak, hisse başına kâr ile hisse senedi getirisi arasındaki ilişki aşağıdaki model ile test edilmektedir (Barth, 2008: 486):

$$[NI / P]_{it} = \beta_0 + \beta_1 RETURN_{it} + \varepsilon_{it} \quad (6)$$

Denkleimde, i firmasının t yılı sonundaki;

$[NI / P]_{it}$: Hisse başı net kârın yılbaşındaki hisse senedi fiyatına oranı
 $= [(Net\ Kâr)_{it} / (Hisse\ Senedi\ Sayısı)_{it}] / (Yıl\ Başındaki\ Hisse\ Senedi\ Kapanış\ Fiyatı)_{it}$

$RETURN_{it}$: İlk çeyrek dönem sonu hisse senedi fiyatının bundan 1 yıl önceki hisse fiyatına oranının doğal logaritması olarak tanımlanmaktadır.

$= LN((İlk\ Çeyrek\ Hisse\ Senedi\ Kapanış\ Fiyatı)_{it} / (İlk\ Çeyrek\ Hisse\ Senedi\ Kapanış\ Fiyatı)_{i(t-1)})$

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE BİLGİ KALİTELERİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK UYGULAMA: BIST 100, DAX 100 VE FTSE 100 ENDEKSLERİNDE YER ALAN ÜRETİM İŞLETMELERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

Muhasebe bilgi sistemlerinin kalitesini ölçmeye yönelik literatürde çeşitli yöntemler ve çerçeveler geliştirilmiştir. Bu çalışmada kâr yönetimi göstergelerinden kâr düzleştirmesi ile ilgili üç farklı modelleme ve değer ilişkisi ile ilgili iki farklı modelleme üç ayrı endekste yer alan seçili şirketler için ayrı ayrı test edilerek, sonuçları karşılaştırılmıştır. Konuyla ilgili literatürde yer alan çalışmalar, araştırmamanın amacı, endeks ve şirket seçimi ile kullanılan yöntem ve bulgular, analiz sonuçları ve tanımlayıcı analizler çalışmanın bu bölümünde detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

3.1. Literatür

Muhasebe bilgi kalitesi, uluslararası literatürde ve Türkiye’de sıkça yer alan bir konu olmakla beraber; muhasebe bilgi kalitesini belirleyici faktörler sınıflandırılırken farklı alt başlıklardan yararlanılmaktadır. Muhasebe bilgi sistemlerinde bilgi kalitesini etkileyen faktörler Xu (2003) ve çalışma arkadaşları tarafından:

- i) Muhasebe bilgi sisteminin özelliği ile ilgili faktörler,
- ii) Bilgi kalitesi özellikleri ile ilgili faktörler,
- iii) Paydaşlarla ilgili faktörler ve
- iv) Örgütsel faktörler olarak incelenmiştir. Çalışmada ilk faktör olarak muhasebe bilgi sisteminin doğal yapısı ele alınırken; bilgi kalitesine ait politika ve standartlar, sistem ve veri kontrolleri ve sürekli iyileştirme konuları bilgi kalitesine bağlı etkenler olarak belirlenmiştir.

Yönetimin yükümlülüğü, kullanıcı görüşleri, personel yetkinliği ve ilişkileri, denetim ve gözden geçirme paydaşlarla ilgili faktörler olarak sınıflandırılmıştır. İşletmeye özgü örgütsel faktörler ise; eğitim, kurumsal yönetim anlayışı, örgütsel yapı ve kültür, fiziksel çevre, risk yönetimi, performans değerlendirme ve ödüllendirme olarak açıklanmıştır.

Othman ve Zeghal (2006), Anglo-Sakson ve Kıta Avrupası muhasebe modellerine atıfta bulunarak kazanç yönetimi faaliyetlerini etkileme potansiyeline

sahip faktörleri araştırmışlardır. 1674 adet Kanada ve 1470 adet Fransız firma-yıl gözlemi üzerinden uygun panel tahmin teknikleri kullanılarak yapılan çalışmada; Fransız firmaları için kazanç yönetimine yönelik girişimlerin, özellikle sözleşmeye bağlı borç maliyetleri ve efektif vergi oranı ile bağlantılı olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır. Bununla birlikte, Kanadalı firmalar dinamik bir sermaye piyasası ile eşleşen özellikler göstermektedir.

Barth, Landsman ve Lang (2008), muhasebe bilgi kalitesini ölçmek adına kâr düzleştirmesi, zararların zamanında kaydedilmesi ve değer ilişkileri modellemeleri geliştirmişlerdir. 21 ülkeyi kapsayan bu çalışmada, UMS uygulayan firmaların daha az kâr düzleştirmesi yaptığı, kazançlarının daha az yönetildiği, zararlarının daha zamanında muhasebeleştirildiği ve muhasebe tutarlarının hisse fiyatları ve getirileri ile daha yüksek bir ilişki sergilediği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Çankaya (2019) ve çalışma arkadaşlarının muhasebe bilgi kalitesinin boyutlarını inceleyen ve ortak muhasebe ilkelerinin muhasebe bilgi kalitesi üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik yaptıkları araştırmada, kalite boyutları ülkeye özgü ve işletmeye özgü faktörler olarak sınıflandırılmaktadır. Ülkeye özgü muhasebe dışı faktörler; ekonomi, vergi sistemi, politik sistem ve dış çevre olarak ve ülkeye özgü muhasebe içi faktörler; muhasebe mesleğine verilen önem ve muhasebe sistemi ile ilgili hukuki düzenlemeler olmak üzere gruplandırılmıştır. İşletmeye özgü muhasebe dışı faktörler; sürekli iyileşme, risk yönetimi, denetim, yönetim stratejileri ve şirket yapısı olarak ve işletmeye özgü muhasebe içi faktörler; muhasebe personeli ve eğitimi, etik, iletişim, tahakkuklar ve UFRS alt başlıkları altında incelenmiştir. Araştırmaya katılan meslek mensuplarının yaş, tecrübe, meslek ve TFRS eğitimlerine sahip olma kriterleri ile bu kalite boyutları arasındaki ilişki ortaya konmak istenmiştir. TFRS eğitimlerine sahip olan ve olmayanlar arasındaki anlamlı farkı çıkaran bu çalışma, sürekli gelişen muhasebe sisteminde eğitimin önemini vurgulamaktadır.

Fitrios (2019), Endonezya'nın Riau Eyaleti bölgesindeki 34 adet hastanede gerçekleştirdiği çalışmada, üst yönetim bağlılığı ve kullanıcı eğitiminin, muhasebe bilgi sistemi uygulamasını aynı anda ve önemli ölçüde etkilediği ve muhasebe bilgi sistemi uygulamasının muhasebe bilgilerinin kalitesini belirlediği sonucuna ulaşmıştır.

Köse, Bekçi ve Çetenak (2020) dünyada ve ülkemizde UFRS uygulamalarının muhasebe kalitesi üzerindeki etkisini analiz etmek amacıyla, 26 ülkede faaliyet

gösteren 5.435 adet işletmenin isteğe bağlı tahakkuklarını düzeltilmiş Jones modeli ile hesaplayarak karşılaştırmışlardır. UFRS öncesi (2000-2004) ve UFRS sonrası (2005-2014) dönemler ele alındığında Türkiye, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya, İsveç, Polonya, Güney Kore, İsrail, Filipinler, Güney Afrika ve Arjantin'deki işletmelerin isteğe bağlı tahakkuklarında anlamlı bir azalma tespit edilerek UFRS uygulamalarının muhasebe kalitesini pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Demir ve Onocak (2021) çalışmalarında muhasebe bilgisinin çevresini tanımlayarak muhasebe bilgi kalitesini artıran ve azaltan faktörleri ele almışlardır. Bu çalışmaya göre; tekdüzen muhasebe sistemine ve standartlara uyum, iç kontrol ve iç denetim sistemlerinin etkinliği, denetim komitesi, bağımsız dış denetim, meslek mensubunun eğitimi ve muhasebe meslek kuruluşlarının alt yapısı muhasebe bilgi kalitesini artıran faktörlerdir. Yetersiz iç ve dış denetim, yasalardaki eksiklik ve esneklikler, etik problemlerin varlığı ve yasal olmayan talepler muhasebe bilgi kalitesini azaltan etkenlerdir.

Çalışan ve Erdem (2021) 2009-2019 dönemleri arasında BIST-50'de işlem gören işletmelerin muhasebe bilgilerinin kalitelerini ölçmeye ilişkin yaptıkları çalışmada; değer ilişkisi, kârların kalitesi, toplam tahakkuklar ve bağımsız denetçi görüşü yaklaşımlarını kullanarak birleşik yeni bir model kurgulamışlardır. Panel veri analizi ile hisse başına kârdaki değişkenliğin, hisse başı tahakkuk, hisse başı defter değeri ve bağımsız denetçi görüşü ile %92,21 oranında açıklandığı ortaya konmuştur. Çalışmada, UFRS sonrası dönemde Borsa İstanbul'da işlem göre ilk 50 şirketin muhasebe bilgilerinin genel olarak kaliteli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Coffie ve çalışma arkadaşı (2022) 1995-2013 yılları arasında 45 ülkeden 39.490 adet borsada işlem gören şirket verilerine örneklem olarak almış ve üç temel değişken arasındaki karmaşık etkileşimi inceleyerek muhasebe bilgi kalitesi ve hisse senedi getirisi bağlantısına daha fazla ışık tutmayı amaçlamışlardır. Muhasebe bilgi kalitesinin üç ölçütüne ilişkin olarak, çalışmada nakit akışlarının kazançlardan daha kalıcı olduğunu ve dolayısıyla bir firmanın gelecekteki performansı hakkında daha iyi bilgi sağladığını gösteren ampirik kanıtlar sunulmakta ve firmaların muhafazakar muhasebe uyguladıklarını göstermektedir. Muhasebe bilgi kalitesi ve yasama gücü etkileşiminin hisse senedi getirisi üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Nguyen ve çalışma arkadaşları (2023) Vietnam'da borsada işlem gören şirketlerde iç kontrol faktörlerinin muhasebe bilgilerinin kalitesi üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmada işletme yöneticilerine ve muhasebe çalışanlarına 193 adet anket uygulanarak; uygunluk, doğrulanabilirlik, karşılaştırılabilirlik ve anlaşılabilirlik olmak üzere dört özelliğe göre bağımlı değişken olan muhasebe bilgi kalitesi arasında çok değişkenli doğrusal regresyon modeli kullanılmıştır.

Piartrini ve Putri (2024) çalışmalarında muhasebe bilgilerinin kalitesinin, özellikle yatırım fırsatlarının değerlendirilmesi ve risklerin yönetilmesi açısından yatırımcıların karar alma süreçlerini nasıl etkilediğini keşfetmeyi amaçlamışlardır. Literatür taraması bulguları ile yüksek kaliteli muhasebe bilgilerinin yatırımcıların yatırım seçeneklerini doğru bir şekilde değerlendirme kabiliyetini olumlu yönde etkilediğini, şeffaflığı artırdığını, bilgi asimetrisini azalttığını ve finansal piyasalara olan güveni artırdığını gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Öte yandan, düşük kaliteli muhasebe bilgilerinin yanlış kararlara, artan belirsizliğe ve yatırımcılar için potansiyel finansal kayıplara yol açacağı sonucuna ulaşmışlardır.

Geçici ve Can (2022) tarafından yapılan Türkiye’de muhasebe bilgi kalitesi hakkında yazılan tezlerle ilgili bibliyometrik çalışmada, konuyla ilgili ilk çalışmaların 25 yıl önce yapılmaya başlandığı ortaya konulmuştur. Son yıllardaki doktora tezlerinden yola çıkarak, muhasebe kalitesi kavramının halen gündemde olup, derinlemesine araştırıldığı ve yüksek akademik seviyede teorik ve dikey olarak tartışıldığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışmada, 2022 yılına kadar konuyla ilgili YÖK Ulusal Tez Merkezi’nde erişime açık 69 tez bulunduğu ve bu tezlerde en çok “kâr yönetimi” konusunda (%37,7) araştırma yapıldığı ve BIST 100’e kayıtlı işletmeleri (%65,2) kapsadığı ve tezlerin tamamında nicel araştırma yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu analiz ile Türkiye’de BIST-100’de yer alan işletmelerin muhasebe bilgi kalitelerinin UFRS sonrası dönemde başka ülkeler ile karşılaştırılması ile ilgili bir çalışmanın daha önce yapılmadığı söylenebilmektedir.

3.2. Araştırmanın Önemi ve Amacı

Çalışmada, muhasebe ve finansal raporlamaya etki eden ekonomik, politik, hukuki ve kültürel etkenler, vergi sistemleri, işletmelerin finansal yapısı ve kurumsal yönetim anlayışı gibi faktörler açısından farklılık gösteren Kıta Avrupası, Anglo-Sakson ve karma yapıya sahip ülkelerdeki muhasebe bilgi kalitelerini karşılaştırmak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda; Kıta Avrupası ülkelerinden Almanya, Anglo-Sakson ülkelerinden İngiltere ve karma bir yapıya sahip olan Türkiye araştırma konusu ülkeler olarak seçilmiştir.

Literatürde UFRS öncesi ve sonrası muhasebe bilgi kalitesini değerlendiren sektörel ve genel kapsamda birçok çalışma bulunurken, uluslararası anlamda Kıta Avrupası ve Anglo-Sakson ülkelerin farklılıklarını da göz önünde bulundurarak, UFRS sonrası ülke bazında muhasebe bilgi kalitesini araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır.

3.3. Örneklem ve Veriler

Çalışmanın örneklemini aşağıda belirtilen ülke ve endekslerde işlem gören en büyük 30 üretim şirketi oluşturmaktadır.

- Almanya (Frankfurt Menkul Kıymetler Borsası - DAX 100 Endeksi)
- Birleşik Krallık (Londra Menkul Kıymetler Borsası - FTSE 100&250 Endeksi)
- Türkiye (Borsa İstanbul - BIST 100 Endeksi)

Verilerin tutarlılığı açısından 2010-2022 yılları arasında yukarıda belirtilen borsalarda kesintisiz olarak işlem gören ve bütün gerekli verilerine ulaşılabilen şirketler tercih edilmiştir. 2010 yılı, veriler açısından baz yıl olarak kabul edilip, her ülke için 360 ayrı gözlem yılı incelenerek muhasebe bilgi kaliteleri arasında karşılaştırma yapılacaktır. Analizde kullanılan şirketler EK-1, EK-2 ve EK-3'te listelenmiştir. Bu şirketlerin her bir ülke için sektörlere göre dağılımları ise Tablo 3.1'de gösterilmektedir:

Tablo 3.1. 2010-2022 yılları arasında işlem gören en büyük 30 üretim şirketinin ülkelere göre sektör dağılımları

Almanya	
Sektör	Firma Sayısı
Endüstri, Fabrika ve Makine Mühendisliği	10
Kimya, Özel Kimyasallar ve Plastikler, Tüketim Malları	8
Ticari Araçlar ve Otomobil Üretimi	4
Giyim, Tekstil, Ayakkabı ve Tüketim Malları	3
İlaç, Tüketim Malları	2
Eczacılık, Plastik / Tıbbi, Biyoteknoloji	1
Elektrik Mühendisliği, Havacılık ve Savunma Sanayii	1
İnşaat Tedarikçileri / İnşaat Malzemeleri	1
Toplam	30
İngiltere	
Sektör	Firma Sayısı
Temel Malzemeler	8
Gıda, İçki ve Tütün	6
Sanayi	4
Enerji / Petrol ve Entegre Gaz	3
Sağlık Hizmeti / İlaç ve Medikal Üreticileri	3
Tüketim Malları / Ev ve Kişisel Ürünler	3
Tüketici Döngüsü / Paketleme ve Konteyner	2
Çeşitli Kamu Hizmetleri	1
Toplam	30
Türkiye	
Sektör	Firma Sayısı
Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	9
Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	9
Gıda, İçki ve Tütün	5
Metal Ana Sanayi	3
Taş ve Toprağa Dayalı	2
Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri	1
Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın	1
Toplam	30

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada kullanılan şirketler, belirtilen endekslerin web sitelerindeki bilgiler arasından faaliyet konuları ve büyüklükleri göz önüne alınarak seçilmiştir. Seçilen şirketlerin mali tablo verileri, şirketlerin kendi web sitelerindeki yatırımcı ilişkileri başlığı altındaki yılsonu bağımsız denetim raporları sekmelerinden elde edilmiştir. Şirketlerin sermaye piyasası verileri ise <https://finance.yahoo.com> web adresinden alınmaktadır.

Muhasebe bilgi kalitesini belirlemeye yönelik çalışmada, Eviews 10 programı aracılığıyla panel regresyon analizi kullanılmıştır. Her bir ülkede seçilen şirketlerin finansal bilgi veri setleri oluşturulmuş, gerekli analizler yapılarak ilgili başlıklar altında ülke bazında karşılaştırmalar yapılmıştır.

Panel regresyon analizi yapabilmek için öncelikle korelasyon analizi ile değişkenler arasında ilişileşim olup olmadığına bakılmıştır. Ardından varyans analizi ile modele alınan değişkenler arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Daha sonra Augmented Dickey-Fuller (ADF) testi ile birim kök analizi yapılmıştır. Bu test, zaman serisi verilerinin durağanlık durumunu test etmek için kullanılmaktadır. Yaygın olarak kullanılan bu istatistiksel test, belirli bir zaman serisinin sabit olup olmadığını test etmektedir (Greene, 2002: 13). Durağanlık; zaman serilerinde istatistiksel özelliklerin zaman içerisinde değişmediği, sabit kaldığı anlamı taşımaktadır. Durağanlık sonucuna göre zaman serisine uygun model seçilmektedir. Kao ve Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testleri ile modelde yer alan verilerin birlikte hareket edip etmediği incelenmiştir. Bu analizler panel veri analizinde kullanılan ve uzun vadeli ilişkileri inceleyen testlerdir. Kao eşbütünleşme testi genellikle panel veri setlerinde uzun vadeli ilişkileri ve durağanlığı test etmek için kullanılmaktadır. Pedroni (2004) testi ise, panel veri setlerinde uzun vadeli eşbütünleşme ilişkilerini test etmek için kullanılmaktadır. Her iki test de panel veri analizinde eş bütünleşme ve durağanlığın sınanması aşamalarında kullanılabilir. Bunun seçimi çalışmacı ya da program tarafından veri setine uygun şekilde gerçekleşmektedir. Daha sonraki aşamada, nedensellik testi ile değişkenlerin birbirlerine olan etkileri incelenmiştir. Granger nedensellik testi, iki zaman serisi arasındaki nedensellik ilişkilerini belirlemek için kullanılan bir istatistiksel testtir. Test, bir zaman serisinin diğer bir zaman serisinin gelecekteki

değerlerini tahmin etmede yardımcı olup olmadığını değerlendirmektedir. Bu testle birlikte nedensellik olup olmadığı sonucuna ulaşılabilmektedir; ancak ilişkilerin neden-sonuç ilişkileri hakkında net bilgi elde edilememektedir. Ardından uygun olan panel veri regresyon modeliyle her üç ülke için analiz aşaması tamamlanmıştır. Bu çalışmada, veri setinin normal dağılım göstermediği durumlarda kullanılan ve ortalama yerine medyanlar arasındaki farklılığı test eden Kruskal-Wallis testinden de yararlanılmıştır.

3.5. Araştırmanın Bulguları

2010-2022 yılları arasında DAX 100, FTSE 100&250 ve BIST 100 endekslerinde kesintisiz olarak işlem gören 30 büyük üretim şirketinin finansal tablolarındaki veriler, kâr düzeltmesi ve değer ilişkisi analizleri ile değerlendirilerek, elde edilen sonuçlar anlaşılır ve sistematik bir şekilde karşılaştırılarak sunulmaya çalışılmıştır.

3.5.1. Kâr Düzeltmesi Analizleri

Kâr yönetimi metotlarından olan kâr düzeltmesi hipotezi, net kârdaki değişimlerin sapmaları, net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranı ve tahakkuklar ile nakit akışları arasındaki korelasyon ölçütleri ile değerlendirilmiştir. Kaliteli muhasebe bilgilerinin bir göstergesi dönemler arası kâr düzeltmesinin az olmasıdır. Muhasebe bilgilerinin kalite göstergeleri:

- Net kârdaki değişimlerin sapmaları yüksek olması,
- Net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranının yüksek olması,
- Tahakkuklar ile nakit akışları arasındaki korelasyonun düşük olmasıdır.

3.5.1.1. Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları Analizinin Sonuçları

Almanya, İngiltere ve Türkiye'den seçilen şirketlerin, ilgili dönemlerde kâr düzeltmelerinin karşılaştırılabilmesi için (1) numaralı denklem ile net kârdaki değişimlerin sapmalarını gösteren ΔNI_{it} değerlerinin panel regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Öncelikle verilerin panel regresyon analizine uygunluğunu

gösteren değişkenler arasındaki korelasyon testi yapılmıştır. Korelasyon test sonuçları her üç ülke için değerlendirilerek EK-4'te sunulmuştur. Korelasyon değerleri incelendiğinde, Almanya için:

- ΔNI_{it} ile $Growth_{it}$ ($p = 0,0374 < 0,05$; $r = 0,109725$) değerleri arasında,
- ΔNI_{it} ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0006 < 0,05$; $r = 0,179575$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = -0,33144$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile Lev_{it} ($p = 0,0184 < 0,05$; $r = -0,12419$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,266076$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0016 < 0,05$; $r = 0,165318$) değerleri arasında ve
- $Eissue_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,273147$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenler için, p değerinin 0,05'ten büyük olduğu, aralarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca bu sonuçlara bakıldığında en yüksek korelasyon değerinin 0,273147; en düşük ise 0,109725 olduğu, ilişkilerin düşük seviyede etkileşim içinde olduğu söylenebilmektedir.

İngiltere için:

- ΔNI_{it} ile $Growth_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,237637$) değerleri arasında,
- ΔNI_{it} ile CF_{it} ($p = 0,0318 < 0,05$; $r = 0,11319$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = -0,20895$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,278166$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile CF_{it} ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,226518$) değerleri arasında,
- $Eissue_{it}$ ile CF_{it} ($p = 0,0461 < 0,05$; $r = -0,1052$) değerleri arasında ve
- Lev_{it} ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0205 < 0,05$; $r = 0,122125$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenlerde p değerinin 0,05'ten büyük olduğu, aralarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca korelasyon değerleri incelendiğinde en yüksek 0,278166; en düşük ise 0,1052 değeri aldığı, ilişkilerinin düşük seviyede olduğu söylenebilmektedir.

Türkiye için:

- ΔNI_{it} ile $Size_{it}$ ($p = 0,0171 < 0,05$; $r = 0,125605$) değerleri arasında,
- ΔNI_{it} ile $Growth_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,46664$) değerleri arasında,
- ΔNI_{it} ile Lev_{it} ($p = 0,0017 < 0,05$; $r = -0,16456$) değerleri arasında,
- ΔNI_{it} ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,0009$; $r = 0,174819$) değerleri arasında,
- ΔNI_{it} ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0453 < 0,05$; $r = 0,105575$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Growth_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,339029$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile Lev_{it} ($p = 0,0429 < 0,05$; $r = 0,106794$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,0003 < 0,05$; $r = 0,189854$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile Lev_{it} ($p = 0,0374 < 0,05$; $r = 0,10976$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,489587$) değerleri arasında,
- $Turn_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,0013 < 0,05$; $r = -0,16927$) değerleri arasında,
- Cf_{it} ile ΔNI_{it} ($p = 0,008 < 0,05$; $r = 0,176758$) değerleri arasında,
- Cf_{it} ile $Size_{it}$ ($p = 0,0164 < 0,05$; $r = 0,126361$) değerleri arasında,
- Cf_{it} ile $Growth_{it}$ ($p = 0,0035 < 0,05$; $r = -0,153687$) değerleri arasında,
- Cf_{it} ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,0010 < 0,05$; $r = -0,17238$) değerleri arasında ve
- Cf_{it} ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0051 < 0,05$; $r = 0,147339$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Almanya ve İngiltere ile karşılaştırıldığında Türkiye’de aralarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olan daha çok değişken olduğu görülmektedir. Korelasyon değerleri incelendiğinde en yüksek 0,339029; en düşük ise 0,105575 değeri aldığı, ilişkilerinin düşük ancak diğer ülkelere göre daha yüksek seviyede olduğu söylenebilmektedir.

Almanya, İngiltere ve Türkiye’ye ait verilerin aralarındaki ilişki varyans analizleri ile ayrı ayrı incelendiğinde p değerlerinin her üç ülke için de 0,00 olduğu EK-9’da görülmektedir. Bu analiz sonucunda gruplar arasında fark olduğu söylenebilmektedir; böylelikle tüm değişkenlerin panel regresyon analizine oldukları gibi alınmasının uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Eşbütünleşme testleri basitçe durağan olmayan zaman serileri arasında uzun dönem ilişkinin varlığını araştıran testlere verilen isimdir. Araştırmada net kârdaki değişimlerin sapmaları denklemindeki değişkenlere Almanya ve İngiltere için Kao eşbütünleşme testi ve Türkiye için Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testi uygulanmıştır. EK-11 ve EK-12'deki eşbütünleşme testi tablolarında görüleceği üzere; p değerleri Almanya için 0,4183; İngiltere için 0,3671 ve Türkiye için 0,8162'dir. Bu testler sonucunda, her üç ülke için de p değerleri 0,05'ten büyük olduğu için veriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin olmadığı söylenebilmektedir. Bunun anlamı, verilerin uzun dönemde birlikte hareket eğilimi göstermemeleri olup; denklem değişkenleri analize herhangi bir değişikliğe uğramadan alınabileceklerdir. Kao eşbütünleşme testi uygulanan Almanya ve İngiltere için (1) numaralı denklem verileri için Augmented Dickey-Fuller birim kök testi uygulanmıştır. Verilerin birim kök içerip içermediği artık değerlerin arasında ilişki olup olmadığına bakılarak değerlendirilmektedir. EK-10'daki birim kök testi tablosunda p değerlerinin bu denklemde Almanya ve İngiltere için 0,00 olduğu, yani 0,05'ten düşük olduğu görülmektedir. Bunun anlamı verilerin düzeyde durağan oldukları şeklinde yorumlanmaktadır. Eğer veriler durağan olmasalardı, durağanlaştırarak aynı seviyeye indirgenerek eşbütünleşme analizi gerçekleştirilmeliydi.

Panel regresyon analizine geçmeden son olarak panel Granger nedensellik testleri her üç ülkenin denklem değişkenlerine uygulanmıştır. EK-13'deki tabloda görülebileceği üzere değişkenler arasındaki nedensellik etkisi incelendiğinde;

- Almanya'da $Growth_{it}$ ile $Size_{it}$, $Growth_{it}$ ile $Turn_{it}$, Lev_{it} ile $Dissue_{it}$ ve Lev_{it} ile CF_{it} ($p < 0,05$) değerleri arasında,
- İngiltere'de $Size_{it}$ ile ΔNI_{it} , $Growth_{it}$ ile ΔNI_{it} , ΔNI_{it} ile $Eissue_{it}$, CF_{it} ile ΔNI_{it} , $Growth_{it}$ ile $Size_{it}$, $Size_{it}$ ile $Dissue_{it}$, $Size_{it}$ ile $Turn_{it}$, $Size_{it}$ ile CF_{it} , $Dissue_{it}$ ile $Growth_{it}$, $Turn_{it}$ ile $Growth_{it}$, Lev_{it} ile $Eissue_{it}$ ve CF_{it} ile $Dissue_{it}$ ($p < 0,05$) değerleri arasında ve
- Türkiye'de $Size_{it}$ ile ΔNI_{it} , ΔNI_{it} ile $Eissue_{it}$, ΔNI_{it} ile $Dissue_{it}$, $Growth_{it}$ ile $Size_{it}$, $Size_{it}$ ile $Dissue_{it}$, $Dissue_{it}$ ile $Growth_{it}$, $Turn_{it}$ ile $Growth_{it}$, Lev_{it} ile $Dissue_{it}$, Lev_{it} ile $Turn_{it}$, $Dissue_{it}$ ile $Turn_{it}$, CF_{it} ile $Size_{it}$ ve $Turn_{it}$ ile CF_{it} değerleri ($p < 0,05$) arasında nedensellik ilişkisi olduğu görülmektedir.

Bu analiz sonucunda, birbirleri ile nedensellik ilişkisi olduğu görülen değişkenlerin arasında bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Yani bu değişkenlerin aynı anda artıp, aynı anda azalarak birbirlerini etkilemekte ve birlikte hareket ettikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Yapılan korelasyon testi, varyans analizleri, birim kök testleri, eşbütünleşme testleri ve nedensellik testleri sonucunda; Almanya, İngiltere ve Türkiye’de sermaye piyasalarında işlem gören 30 büyük üretim işletmesinin kâr düzleştirmesi seviyelerini *Net Kârdaki Değişimlerin Sapmalarını* test ederek belirleyen (1) numaralı denklem verilerinin panel regresyon analizi için uygun olduğu sonucuna varılmaktadır. Tablo 3.2’de yer alan panel regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, p değerlerinin %5’in altında olması nedeniyle, modelin her üç ülke için de istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarındaki R kare değerlerine bakıldığında, Türkiye’de (1) numaralı denklem değişkenlerinin ΔNI_{it} değişkenindeki değişimin %32,73’ünü açıkladığı görülmektedir. Almanya ve İngiltere için R kare değeri %4,26 ve %6,56 olarak düşük ve birbirine yakın değerler elde edilmesi nedeniyle bu modelin Almanya ve İngiltere’deki muhasebe bilgi kalitesini açıklaması yönünden yeterli olmadığı kanısına varılmaktadır.

Ayrıca verilerin dağılımları incelendiğinde, veriler normal dağılıma uymadığı için Kruskal-Wallis Testi ile bu üç ülke değerleri arasındaki fark incelenmiştir (EK-18). Test sonucuna göre üç ülke arasında istatistiksel olarak fark olduğu söylenebilmektedir ($p = 0,00 < 0,05$). Farkın, Türkiye değerlerinin diğer iki ülkeden daha yüksek sıra numarası ortasına sahip olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılabilmektedir.

Tablo 3.2’de kâr düzleştirmesi modellemelerinin ilki olan net kârdaki değişimlerin sapmaları denkleminin her üç ülke için panel regresyon analiz sonuçları yer almaktadır. Buna göre:

- Almanya için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, sadece $TURN_{it}$ değerinin 0,05’ten düşük olduğu (0,0014) ve bu nedenle $TURN_{it}$ değişkeni haricindeki diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı söylenebilmektedir. $TURN_{it}$ değişkeninin katsayısı incelendiğinde ise, bu

değerin 1 birim artmasının net kârdaki değişimlerin sapmalarını 0,204699 birim artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır.

- İngiltere için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde sadece $GROWTH_{it}$ değerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0000) ve bu nedenle $GROWTH_{it}$ değişkeni dışındaki diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı görülmektedir. $GROWTH_{it}$ değişkeninin katsayısı incelendiğinde ise, bu değer 1 birim artmasının net kârdaki değişimlerin sapmalarını 0,099527 birim artırdığı sonucu elde edilmektedir.
- Türkiye için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde $GROWTH_{it}$, LEV_{it} ve CF_{it} değerlerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0000), diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı söylenebilmektedir. Bu üç değişken için katsayılara bakıldığında; $GROWTH_{it}$ değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,091111 birim arttığı, LEV_{it} değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,008158 birim azalttığı, CF_{it} değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,162099 birim arttığı şeklinde yorum yapılabilmektedir.

Tablo 3.2. Kâr düzleştirmesi – Net kârdaki değişimlerin sapmaları – Panel regresyon analiz sonuçları.

ALMANYA					İNGİLTERE					TÜRKİYE				
<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>				
R Kare	0,042637				R Kare	0,065572				R Kare	0,327339			
Ayarlı R Kare	0,023599				Ayarlı R Kare	0,046990				Ayarlı R Kare	0,313962			
Gözlem	360				Gözlem	360				Gözlem	360			
F istatistiği	2,239536				F istatistiği	3,528749				F istatistiği	24,470630			
p değeri	0,030689				p değeri	0,001120				p değeri	0,000001			
AIC	0,892241				AIC	-2,486021				AIC	-2,917579			
<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>	
Kesişim	-0,441889	0,327607	-1,348837	0,178300	Kesişim	0,004682	0,063736	0,073466	0,941500	Kesişim	0,037393	0,032671	1,144546	0,253200
SIZE _{it}	0,012615	0,013360	0,944220	0,345700	SIZE _{it}	-0,000529	0,002622	-0,201878	0,840100	SIZE _{it}	-0,002325	0,001566	-1,484085	0,138700
GROWTH _{it}	0,271986	0,162014	1,678778	0,094100	GROWTH_{it}	0,099527	0,023439	4,246151	0,000000	GROWTH_{it}	0,091110	0,008760	10,400580	0,000000
EISSUE _{it}	0,002396	0,026976	0,088835	0,929300	EISSUE _{it}	-0,000639	0,011852	-0,053929	0,957000	EISSUE _{it}	0,000116	0,001154	0,100698	0,919800
LEV _{it}	-0,000140	0,006524	-0,021415	0,982900	LEV _{it}	0,000959	0,000822	1,166305	0,244300	LEV_{it}	-0,008158	0,001853	-4,401337	0,000000
DISSUE _{it}	-0,087524	0,134869	-0,648952	0,516800	DISSUE _{it}	-0,010855	0,013648	-0,795380	0,426900	DISSUE _{it}	-0,003214	0,007089	-0,453358	0,650600
TURN_{it}	0,204699	0,063711	3,212934	0,001400	TURN _{it}	-0,001176	0,007745	-0,151793	0,879400	TURN _{it}	0,007351	0,006409	1,146924	0,252200
CF _{it}	-0,003816	0,060682	-0,062882	0,949900	CF _{it}	0,078193	0,071496	1,093674	0,274800	CF _{it}	0,162099	0,031211	5,193708	0,000000

3.5.1.2. Net Kârdaki Değişimlerin Sapmalarının Nakit Akışlarındaki Değişimlerin Sapmalarına Oranı Analizinin Sonuçları

Almanya, İngiltere ve Türkiye’den seçilen şirketlerin, ilgili dönemlerde kâr düzeltmelerinin karşılaştırılabilmesi için (2) numaralı denklem ile net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranını gösteren ΔCF_{it} değerlerinin panel regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Öncelikle verilerin panel regresyon analizine uygunluğunu gösteren değişkenler arasındaki korelasyon testi yapılmıştır. Korelasyon test sonuçları her üç ülke için değerlendirilerek EK-5’te sunulmuştur. Korelasyon değerleri incelendiğinde, Almanya için:

- ΔCF_{it} ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,254042$) değerleri arasında,
- ΔCF_{it} ile CF_{it} ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,702751$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = -0,33144$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile Lev_{it} ($p = 0,0184 < 0,05$; $r = -0,12419$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,266076$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0016 < 0,05$; $r = 0,165318$) değerleri arasında,
- $Eissue_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,273147$) değerleri arasında ve
- $Dissue_{it}$ ile CF_{it} ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,328984$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenler için, p değerinin 0,05’ten büyük olduğu, aralarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca bu sonuçlara bakıldığında en yüksek korelasyon değerinin 0,702751 ΔCF_{it} ile CF_{it} arasında olduğu ve bu değerlerin yüksek ilişkide olduğu görülmektedir. Diğer değerler ise düşük seviyede etkileşim olduğu göstermektedir.

İngiltere için:

- ΔCF_{it} ile $Growth_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,454809$) değerleri arasında,
- ΔCF_{it} ile $Eissue_{it}$ ($p = 0,0281 < 0,05$; $r = -0,115729$) değerleri arasında,
- ΔCF_{it} ile CF_{it} ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,462236$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0001 < 0,05$; $r = -0,208947$) değerleri arasında,

- $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,278166$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile CF_{it} değerleri ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,226518$) değerleri arasında,
- $Eissue_{it}$ ile CF_{it} değerleri ($p = 0,0461 < 0,05$; $r = -0,105198$) değerleri arasında ve
- Lev_{it} ile $Turn_{it}$ değerleri ($p = 0,0205 < 0,05$; $r = 0,122125$) değerleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenlerde p değerinin 0,05'ten büyük olduğu, istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca bu sonuçlara bakıldığında en yüksek korelasyon değerlerinin 0,462236 ve 0,454809 olduğu, bunların ΔCF_{it} ile CF_{it} ve $Growth_{it}$ arasında olduğu ve bu değerlerin yüksek ilişkide olduğu görülmektedir. Diğer değerler ise düşük seviyede ilişki olduğu göstermektedir.

Türkiye için:

- ΔCF_{it} ile CF_{it} ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,752558$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Growth_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,339029$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile Lev_{it} ($p = 0,0429 < 0,05$; $r = 0,106794$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,0003 < 0,05$; $r = 0,189854$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile CF_{it} ($p = 0,0164 < 0,05$; $r = 0,126361$) değerleri arasında,
- $Growth$ ile Lev_{it} ($p = 0,0374 < 0,05$; $r = 0,10976$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,489587$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile CF_{it} ($p = 0,0035 < 0,05$; $r = -0,15369$) değerleri arasında,
- $Dissue_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0013 < 0,05$; $r = -0,16927$) değerleri arasında,
- $Dissue_{it}$ ile CF_{it} ($p = 0,001 < 0,05$; $r = -0,17239$) değerleri arasında ve
- $Turn_{it}$ ile CF_{it} ($p = 0,0051 < 0,05$; $r = 0,147339$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenlerde p değerinin 0,05'ten büyük olduğu, istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür.

Almanya ve İngiltere ile karşılaştırıldığında Türkiye'de aralarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olan daha çok değişken olduğu görülmektedir. Korelasyon değerleri incelendiğinde en yüksek 0,752558 ve 0,489587 olduğu, bunların ΔCF_{it} ile

CF_{it} ve $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ arasında olduğu söylenebilmektedir. Diğer ilişkilerin ise düşük seviyede olduğu görülmektedir.

Ek-9'daki varyans analizleri tablosunda; Almanya, İngiltere ve Türkiye verilerinin aralarındaki ilişki incelediğinde p değerlerinin 0,00 olduğu görülmektedir. Bu analiz, gruplar arasında fark olduğunu ve bu da tüm değişkenlerin panel regresyon analizine uygun olarak dâhil edilmesi gerektiğini göstermektedir.

Durağan olmayan zaman serileri arasında uzun dönem ilişkinin varlığını araştıran eşbütünleşme testlerine bakıldığında, net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranı denklemindeki değişkenlere Almanya ve Türkiye için Kao eşbütünleşme testi ve İngiltere için Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testi uygulanmıştır. EK-11 ve EK-12'deki eşbütünleşme testi tablolarında görüleceği üzere; p değerleri Almanya için 0,3213; İngiltere için 0,8440 ve Türkiye için 0,0617'dir. Bu testler sonucunda, her üç ülke için de p değerleri 0,05'ten büyük olduğu için veriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin olmadığı söylenebilmektedir. Bunun anlamı, verilerin uzun dönemde birlikte hareket eğilimi göstermemeleri olup; denklem değişkenleri analize herhangi bir değişikliğe uğramadan alınabileceklerdir. Kao eşbütünleşme testi uygulanan Almanya ve Türkiye için (3) ve (4) numaralı denklem verileri için Augmented Dickey-Fuller birim kök testi uygulanmıştır. Verilerin birim kök içerip içermediği artık değerlerin arasında ilişki olup olmadığına bakılarak değerlendirilmektedir. EK-10'daki birim kök testi tablosunda p değerlerinin bu denklemde Almanya ve Türkiye için 0,00 olduğu, yani 0,05'ten düşük olduğu görülmektedir. Bunun anlamı verilerin düzeyde durağan oldukları şeklinde yorumlanmaktadır. Eğer veriler durağan olmasalardı, durağanlaştırarak aynı seviyeye indirgenerek eşbütünleşme analizi gerçekleştirilmeliydi.

Panel regresyon analizine geçmeden önce, her üç ülkenin denklem değişkenlerine panel Granger nedensellik testleri uygulanmıştır. Ek-14'teki tabloda gösterildiği gibi, değişkenler arasındaki nedensellik etkisi araştırıldığında;

- Almanya’da ΔCF_{it} ile LEV_{it} , $Dissue_{it}$ ve CF_{it} , $Growth_{it}$ ile $Size_{it}$, $Growth_{it}$ ile $Turn_{it}$, Lev_{it} ile $Dissue_{it}$ ve Lev_{it} ile CF_{it} arasında nedensellik ilişkisi olduğu ($p < 0,05$) değerleri arasında,
- İngiltere’de $Size_{it}$ ile ΔCF_{it} , $Growth_{it}$ ile ΔCF_{it} , CF_{it} ile ΔCF_{it} , $Growth_{it}$ ile $Size_{it}$, $Size_{it}$ ile $Dissue_{it}$, $Size_{it}$ ile $Turn_{it}$, $Size_{it}$ ile CF_{it} , $Dissue_{it}$ ile $Growth_{it}$, $Turn_{it}$ ile $Growth_{it}$, Lev_{it} ile $Eissue_{it}$ ve CF_{it} ile $Dissue_{it}$ ($p < 0,05$) değerleri arasında ve
- Türkiye’de ΔCF_{it} ile $Size_{it}$, $Turn_{it}$ ile ΔCF_{it} , ΔCF_{it} ile CF_{it} , $Growth_{it}$ ile $Size_{it}$, $Dissue_{it}$ ile $Size_{it}$, CF_{it} ile $Size_{it}$, $Dissue_{it}$ ile $Growth_{it}$, $Turn_{it}$ ile $Growth_{it}$, Lev_{it} ile $Turn_{it}$, $Dissue_{it}$ ile $Turn_{it}$ ve $Turn_{it}$ ile CF_{it} değerleri ($p < 0,05$) arasında nedensellik ilişkisi olduğu görülmektedir.

Bu analiz, birbirleri ile nedensellik ilişkisi olduğu düşünülen değişkenlerin arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle, bu değişkenlerin birlikte hareket ettikleri ve aynı anda artıp azalarak birbirlerini etkiledikleri sonucuna varılabilmektedir.

Yapılan tüm istatistik testleri sonucunda; araştırma konusu ülkelerdeki sermaye piyasalarında işlem gören 30 büyük üretim işletmesinin kâr düzleştirme seviyelerini *Net Kârdaki Değişimlerin Sapmalarının Nakit Akışlarındaki Değişimlerin Sapmalarına Oranını* test ederek belirleyen (2) numaralı denklem verilerinin panel regresyon analizi için uygun olduğu sonucuna varılmaktadır. Tablo 3.3’te yer alan panel regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, p değerlerinin %5’in altında olması nedeniyle, modelin her üç ülke için de istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. %58,87 R kare değeri ile bu model yine Türkiye verilerini açıklamak için daha uygun bulunmuştur. Almanya’da bu değer %49,90 olup, İngiltere’de ise %34,99’dur. Bu modelin Türkiye ve Almanya’daki muhasebe bilgi kalitesini açıklaması yönünden yeterli olduğu kanısına varılmaktadır.

Veriler normal dağılıma uymadığı için Kruskal-Wallis Testi ile bu üç ülke değerleri arasındaki fark incelenmiştir (EK-18). Test sonucuna göre üç ülke arasında istatistiksel olarak fark olduğu söylenebilmektedir ($p = 0,005 < 0,05$). Farkın, Türkiye değerlerinin diğer iki ülkeden daha yüksek sıra numarası ortasına sahip olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılabilmektedir.

Tablo 3.3'te kâr düzleştirmesi modellemelerinin ikincisi olan net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranı denkleminin her üç ülke için panel regresyon analiz sonuçları yer almaktadır. Bu tabloya göre:

- Almanya için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, sadece CF_{it} değerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0000) bu nedenle CF_{it} değişkeni haricindeki diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı söylenebilmektedir. CF_{it} değişkeninin katsayısı incelendiğinde ise, bu değer 1 birim artmasının net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranının değerini 0,981468 birim artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- İngiltere için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, sadece $GROWTH_{it}$ ve CF_{it} değerlerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0000) ve bu nedenle bu iki değişken dışındaki diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı görülmektedir. $GROWTH_{it}$ değişkeninin katsayısı incelendiğinde ise, bu değer 1 birim artmasının modeli 0,091389 birim artırdığı ve CF_{it} değişkeninin katsayı değerinin modeli 0,287150 birim artırdığı sonucu elde edilmektedir.
- Türkiye için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, LEV_{it} , $TURN_{it}$ ve CF_{it} değerlerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0066; 0,0278; 0,0000), diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı söylenebilmektedir. Bu üç değişken için katsayılar incelendiğinde; LEV_{it} değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,006504 birim arttığı, $TURN_{it}$ değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,018173 birim azaldığı ve CF_{it} değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,878865 birim arttığı şeklinde yorum yapılabilmektedir.

Tablo 3.3. Kâr düzleştirmesi – Net kârdaki değişimlerin sapmaları/Nakit akışlarındaki değişimlerin sapmaları – Panel regresyon analiz sonuçları.

ALMANYA					İNGİLTERE					TÜRKİYE				
<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>				
R Kare	0,499044				R Kare	0,349856				R Kare	0,588673			
Ayarlı R Kare	0,489081				Ayarlı R Kare	0,336927				Ayarlı R Kare	0,580493			
Gözlem	360				Gözlem	360				Gözlem	360			
F istatistiği	50				F istatistiği	27,059840				F istatistiği	71,966690			
p değeri	0,0000001				p değeri	0,000001				p değeri	0,000001			
AIC	0,755317				AIC	-3,931283				AIC	-2,418170			
<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>	
Kesişim	0,377768	0,305929	1,234822	0,217700	Kesişim	-0,048873	0,030942	-1,579490	0,115100	Kesişim	0,010686	0,041938	0,254799	0,799000
SIZE _{it}	-0,020245	0,012476	-1,622711	0,105500	SIZE _{it}	0,000598	0,001273	0,470054	0,638600	SIZE _{it}	-0,003402	0,002011	-1,691871	0,091600
GROWTH _{it}	-0,092422	0,151294	-0,610882	0,541700	GROWTH_{it}	0,091389	0,011379	8,031289	0,000000	GROWTH _{it}	0,007304	0,011245	0,649518	0,516400
EISSUE _{it}	-0,002928	0,025191	-0,116225	0,907500	EISSUE _{it}	-0,007929	0,005754	-1,377966	0,169100	EISSUE _{it}	0,002678	0,001481	1,808364	0,071400
LEV _{it}	-0,001344	0,006092	-0,220666	0,825500	LEV _{it}	0,000209	0,000399	0,523290	0,601100	LEV_{it}	0,006504	0,002379	2,733649	0,006600
DISSUE _{it}	0,095173	0,125945	0,755675	0,450300	DISSUE _{it}	-0,003485	0,006626	-0,526043	0,599200	DISSUE _{it}	0,009090	0,009099	0,999013	0,318500
TURN _{it}	-0,006270	0,059495	-0,105384	0,916100	TURN _{it}	0,002734	0,003760	0,727022	0,467700	TURN_{it}	-0,018173	0,008227	-2,208915	0,027800
CF_{it}	0,981468	0,056666	17,320100	0,000000	CF_{it}	0,287150	0,034709	8,272976	0,000000	CF_{it}	0,878865	0,040063	21,936810	0,000000

3.5.1.3. Tahakkuklar ile Nakit Akışları Arasındaki Korelasyon Analizinin Sonuçları

Araştırma konusu ülkelerden seçilen işletmelerin ilgili dönemlerde kâr düzleştirmelerini karşılaştırmak için son olarak (3) ve (4) numaralı denklem ile tahakkuklar ile nakit akışları arasındaki korelasyonu gösteren CF_{it} ve ACC_{it} değerlerinin panel regresyon analizi yapılarak korelasyonları hesaplanmıştır. Öncesinde, verilerin panel regresyon analizine uygunluğunu gösteren değişkenler arasındaki korelasyon testi yapılmıştır. Her üç ülkenin korelasyon test sonuçları EK-6'da sunulmuştur. Korelasyon değerleri araştırıldığında,

Almanya için:

- CF_{it} ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,328984$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = -0,33144$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile Lev_{it} ($p = 0,0184 < 0,05$; $r = -0,12419$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,266076$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0016 < 0,05$; $r = 0,165318$) değerleri arasında ve
- $Eissue_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,273147$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenlerde p değerinin 0,05'ten büyük olduğu, istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca korelasyon değerleri incelendiğinde en yüksek değer 0,33144; en düşük değer ise 0,12419 olduğu ve ilişkilerin düşük seviyede olduğu söylenebilmektedir.

İngiltere için:

- CF_{it} ile $Growth_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,226518$) değerleri arasında,
- CF_{it} ile $Eissue_{it}$ ($p = 0,0461 < 0,05$; $r = -0,1052$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = -0,20895$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,278166$) değerleri arasında ve
- Lev_{it} ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0205 < 0,05$; $r = 0,122125$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenlerde p değerinin 0,05'ten büyük olduğu, istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca korelasyon değerleri incelendiğinde en yüksek 0,278166; en düşük ise 0,1052 değeri aldığı ve ilişkilerin düşük seviyede olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Türkiye için:

- CF_{it} ile $Size_{it}$ ($p = 0,0164 < 0,05$; $r = 0,126361$) değerleri arasında,
- CF_{it} ile $Growth_{it}$ ($p = 0,0035 < 0,05$; $r = -0,15369$) değerleri arasında,
- CF_{it} ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,001 < 0,05$; $r = -0,17239$) değerleri arasında,
- CF_{it} ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0051 < 0,05$; $r = 0,147339$) değerleri arasında,
- $Size$ ile $Growth_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,339029$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile Lev_{it} ($p = 0,0429 < 0,05$; $r = 0,106794$) değerleri arasında,
- $Size_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,189854$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile Lev_{it} ($p = 0,0374 < 0,05$; $r = 0,10976$) değerleri arasında,
- $Growth_{it}$ ile $Dissue_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,489587$) değerleri arasında ve
- $Dissue_{it}$ ile $Turn_{it}$ ($p = 0,0013 < 0,05$; $r = -0,16927$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenlerde p değerinin 0,05'ten büyük olduğu, istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür.

Almanya ve İngiltere ile karşılaştırıldığında Türkiye'de aralarında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olan daha çok değişken olduğu görülmektedir. Korelasyon değerleri incelendiğinde en yüksek 0,489587; en düşük ise 0,106794 değeri aldığı ve ilişkilerinin düşük seviyede olduğu söylenebilmektedir.

Araştırma konusu ülkelere ait verilerin aralarındaki ilişki varyans analizleri ile ayrı ayrı incelendiğinde p değerlerinin her üç ülke için de 0,00 olduğu EK-9'da görülmektedir. Bu analiz sonucunda gruplar arasında fark olduğu söylenebilmektedir; böylelikle tüm değişkenlerin panel regresyon analizine oldukları gibi alınmasının uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Eşbütünleşme testlerine bakıldığında, tahakkuklar ile nakit akışları arasındaki korelasyonu denklemindeki değişkenlere Almanya ve Türkiye için Kao eşbütünleşme

testi ve İngiltere için Pedroni (2004) panel eşbütünlüşme testi uygulanmıştır. EK-11 ve EK-12'deki eşbütünlüşme testi tablosunda görüleceği üzere; p değerleri Almanya için 0,2918; İngiltere için 0,3126 ve Türkiye için 0,2541'dir. Bu testler sonucunda, her üç ülke için de p değerleri 0,05'ten büyük olduğu için veriler arasında eşbütünlüşme ilişkisinin olmadığı söylenebilmektedir. Bunun anlamı, verilerin uzun dönemde birlikte hareket eğilimi göstermemeleri olup; denklem değişkenleri analize herhangi bir değişikliğe uğramadan alınabileceklerdir. Kao eşbütünlüşme testi uygulanan Almanya ve Türkiye'nin (3) ve (4) numaralı denklem verileri için Augmented Dickey-Fuller birim kök testi uygulanmıştır. Verilerin birim kök içerip içermediği artık değerlerin arasında ilişki olup olmadığına bakılarak değerlendirilmektedir. EK-10'daki birim kök testi tablosunda p değerlerinin bu denklemde Almanya ve Türkiye için 0,00 olduğu, yani 0,05'ten düşük olduğu görülmektedir. Bunun anlamı verilerin düzeyde durağan oldukları şeklinde yorumlanmaktadır. Eğer veriler durağan olmasalardı, durağanlaştırarak aynı seviyeye indirgenerek eşbütünlüşme analizi gerçekleştirilmeliydi.

Panel regresyon analizine geçmeden son olarak panel Granger nedensellik testleri her üç ülkenin denklem değişkenlerine uygulanmıştır. EK-15'teki tabloda görülebileceği üzere değişkenler arasındaki nedensellik etkisi incelendiğinde;

- Almanya'da $Growth_{it}$ ile $Size_{it}$, $Growth_{it}$ ile $Turn_{it}$, Lev_{it} ile $Dissue_{it}$ ve Lev_{it} ile CF_{it} arasında nedensellik ilişkisi olduğu ($p < 0,05$) değerleri arasında,
- İngiltere'de $Size_{it}$ ile CF_{it} , CF_{it} ile $Turn_{it}$, $Growth_{it}$ ile $Size_{it}$, $Size_{it}$ ile $Dissue_{it}$, $Size_{it}$ ile $Turn_{it}$, $Dissue_{it}$ ile $Growth_{it}$, $Turn_{it}$ ile $Growth_{it}$ ve Lev_{it} ile $Eissue_{it}$ ($p < 0,05$) değerleri arasında ve
- Türkiye'de CF_{it} ile $Size_{it}$, $Turn_{it}$ ile CF_{it} , $Growth_{it}$ ile $Size_{it}$, $Dissue_{it}$ ile $Size_{it}$, $Dissue_{it}$ ile $Growth_{it}$, $Turn_{it}$ ile $Growth_{it}$, Lev_{it} ile $Dissue_{it}$, Lev_{it} ile $Turn_{it}$ ve $Dissue_{it}$ ile $Turn_{it}$ değerleri ($p < 0,05$) arasında nedensellik ilişkisi olduğu görülmektedir.

Bu analiz, nedensellik ilişkisi olduğu düşünülen değişkenlerin birbirleri arasında bir bağlantı olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak, bu değişkenlerin birlikte

çalıştıkları ve aynı anda artıp azalarak birbirlerini etkiledikleri sonucuna ulaşılmaktadır.

Tahakkuklar ve nakit akışları arasında negatif korelasyon olması beklenmektedir. Korelasyonun negatiflik ölçüsü arttıkça kâr düzeltirmesinin de arttığı düşünülmektedir. Tablo 3.4 ve Tablo 3.5'te Almanya, İngiltere ve Türkiye için CF_{it} ve ACC_{it} değerlerinin panel regresyon analizleri ve fark sonuçları sunulmuş olup, tahakkuk ve nakit akışları arasındaki korelasyon hesaplanmıştır. Panel regresyon analizlerinin istatistiksel olarak anlamlı bulunmasının yanı sıra her üç ülke için de R kare değerleri oldukça düşüktür. Korelasyon değerleri Almanya için -0,082989; İngiltere için -0,290285 ve Türkiye için -0,379259 olarak elde edilmiştir. Bu modelin açıklama yüzdesi oldukça düşük olmasına rağmen; korelasyon değerleri göz önüne alındığında, Almanya'nın muhasebe bilgi kalitesinin en yüksek olduğu, İngiltere ve Türkiye'nin sırasıyla Almanya'yı takip ettiğini söylemek mümkündür.

(3) ve (4) numaralı denklem verileri için Kruskal-wallis ile bu üç ülke değerleri arasındaki fark incelendiğinde, bu üç ülke arasında istatistiksel olarak fark olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir ($p = 0,00 < 0,05$). (3) numaralı denklemde fark, İngiltere değerlerinin diğer iki ülkeden daha yüksek ortalama sırasına sahip olmasından; (4) numaralı denklemde İngiltere değerlerinin diğer iki ülkeden daha düşük ortalama sırasına sahip olmasından kaynaklanmaktadır (EK-18).

Tablo 3.4'te kâr düzeltirmesi modellemelerinin üçüncüsü olan tahakkuklar ile nakit akışları arasındaki korelasyon analizi için nakit akışlarının her üç ülke için panel regresyon analiz sonuçları yer almaktadır. Bu tabloya göre:

- Almanya için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, sadece $DISSUE_{it}$ değerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0000) bu nedenle $DISSUE_{it}$ değişkeni haricindeki diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı söylenebilmektedir. $DISSUE_{it}$ değişkeninin katsayısı incelendiğinde ise, bu değer 1 birim artmasının nakit akışları değerini 0,754975 birim artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- İngiltere için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, sadece $GROWTH_{it}$ ve $DISSUE_{it}$ değerlerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0000;

0,031200) ve bu nedenle bu iki değişken dışındaki diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı görülmektedir. $GROWTH_{it}$ değişkeninin katsayısı incelendiğinde ise, bu değer 1 birim artmasının modeli 0,081334 birim artırdığı ve $DISSUE_{it}$ değişkeninin katsayı değerinin modeli 0,021838 birim azalttığı sonucu elde edilmektedir.

- Türkiye için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde; $SIZE_{it}$, $GROWTH_{it}$, LEV_{it} ve $TURN_{it}$ değerlerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,000100; 0,005400; 0,03400; 0,0082), diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı söylenebilmektedir. Dört değişken için katsayılar incelendiğinde; $SIZE_{it}$ değeri 1 birim arttığında modelin 0,010125 birim arttığı, $GROWTH_{it}$ değeri 1 birim arttığında modelin 0,041350 birim azaldığı, LEV_{it} değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,006684 birim azaldığı, $TURN_{it}$ değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,028764 birim azaldığı yorumu yapılabilmektedir.

Tablo 3.5'te kâr düzleştirmesi modellemelerinin üçüncüsü olan tahakkuklar ile nakit akışları arasındaki korelasyon analizi için tahakkukların her üç ülke için panel regresyon analiz sonuçları yer almaktadır. Bu tabloya göre:

- Almanya için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, $GROWTH_{it}$ ve $DISSUE_{it}$ değerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0000; 0,0005) ve bu nedenle bu iki değişken haricindeki diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı söylenebilmektedir. Katsayılar incelendiğinde, $GROWTH_{it}$ değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,098947 birim artacağı, $DISSUE_{it}$ değişkeni 1 birim arttığında ise modelin 0,060148 birim azalacağı sonucuna ulaşılmaktadır.
- İngiltere için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, sadece $TURN_{it}$ değerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0059) ve bu nedenle bu değişken dışındaki diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı görülmektedir. $TURN_{it}$ değişkeninin katsayısı incelendiğinde ise, bu değer 1 birim artmasının modeli 0,019795 birim artırdığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- Türkiye için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde; $SIZE_{it}$, $GROWTH_{it}$, LEV_{it} ve $TURN_{it}$ değerlerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,01590;

0,00010; 0,00000; 0,0205), diğer değişkenlerin model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı söylenebilmektedir. Dört değişken için katsayılar incelendiğinde; $SIZE_{it}$ değerinin 1 birim arttığında modelin 0,009987 birim azaldığı, $GROWTH_{it}$ değerinin 1 birim arttığında modelin 0,094986 birim arttığı, LEV_{it} değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,023432 birim azaldığı ve $TURN_{it}$ değişkeni 1 birim arttığında modelin 0,039686 birim arttığı şeklinde yorum yapılabilmektedir.

Tablo 3.4. Kâr düzleştirmesi – Nakit akışları – Panel regresyon analiz sonuçları.

ALMANYA: Nakit Akışları					İNGİLTERE: Nakit Akışları					TÜRKİYE: Nakit Akışları				
<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>				
R Kare	0,123324				R Kare	0,075044				R Kare	0,101724			
Ayarlı R Kare	0,108423				Ayarlı R Kare	0,059322				Ayarlı R Kare	0,086455			
Gözlem	360				Gözlem	360				Gözlem	360			
F istatistiği	8				F istatistiği	4,773273				F istatistiği	6,662468			
p değeri	0,0000001				p değeri	0,000107				p değeri	0,000010			
AIC	0,627278				AIC	-3,078980				AIC	-1,852779			
<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>	
Kesişim	-0,332514	0,286802	-1,159383	0,247100	Kesişim	0,098143	0,047160	2,081080	0,038100	Kesişim	-0,125013	0,055316	-2,259998	0,024400
SIZE _{it}	0,016737	0,011684	1,432454	0,152900	SIZE _{it}	0,000601	0,001952	0,307702	0,758500	SIZE_{it}	0,010125	0,002616	3,870112	0,000100
GROWTH _{it}	-0,130136	0,141935	-0,916866	0,359800	GROWTH_{it}	0,081334	0,016904	4,811655	0,000000	GROWTH_{it}	-0,041350	0,014776	-2,798466	0,005400
EISSUE _{it}	-0,040826	0,023561	-1,732737	0,084000	EISSUE _{it}	-0,015033	0,008787	-1,710874	0,088000	EISSUE _{it}	0,000768	0,001967	0,390458	0,696400
LEV _{it}	-0,002785	0,005720	-0,486877	0,626600	LEV _{it}	-0,000296	0,000612	-0,483460	0,629100	LEV_{it}	-0,006684	0,003141	-2,128138	0,034000
DISSUE_{it}	0,754975	0,111261	6,785606	0,000000	DISSUE_{it}	-0,021838	0,010093	-2,163540	0,031200	DISSUE _{it}	-0,020055	0,012041	-1,665522	0,096700
TURN _{it}	0,020588	0,055871	0,368494	0,712700	TURN _{it}	-0,002480	0,005765	-0,430217	0,667300	TURN_{it}	0,028764	0,010822	2,657985	0,008200

Tablo 3.5. Kâr düzeltirmesi – Tahakkuklar – Panel regresyon analiz sonuçları.

ALMANYA: Tahakkuklar					İNGİLTERE: Tahakkuklar					TÜRKİYE: Tahakkuklar				
<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>				
R Kare	0,075235				R Kare	0,055486				R Kare	0,138110			
Ayarlı R Kare	0,059516				Ayarlı R Kare	0,039432				Ayarlı R Kare	0,123460			
Gözlem	360				Gözlem	360				Gözlem	360			
F istatistiği	4,786402				F istatistiği	3,456216				F istatistiği	9,427465			
p değeri	0,000104				p değeri	0,002485				p değeri	0,000001			
AIC	-3,115045				AIC	-2,651101				AIC	-0,943115			
<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>	
Kesişim	-0,063051	0,044152	-1,428052	0,154200	Kesişim	-0,156048	0,058409	-2,671620	0,007900	Kesişim	0,177075	0,087172	2,031325	0,043000
SIZE _{it}	0,002006	0,001799	1,115264	0,265500	SIZE _{it}	0,003906	0,002418	1,615815	0,107000	SIZE_{it}	-0,009987	0,004123	-2,422468	0,015900
GROWTH_{it}	0,098947	0,021850	4,528429	0,000000	GROWTH _{it}	0,024716	0,020936	1,180529	0,238600	GROWTH_{it}	0,094986	0,023285	4,079230	0,000100
EISSUE _{it}	-0,000676	0,003627	-0,186390	0,852200	EISSUE _{it}	0,001276	0,010883	0,117220	0,906800	EISSUE _{it}	-0,000983	0,003100	-0,317181	0,751300
LEV _{it}	0,000204	0,000881	0,231835	0,816800	LEV _{it}	0,001475	0,000758	1,945670	0,052500	LEV_{it}	-0,023432	0,004950	-4,734192	0,000000
DISSUE_{it}	-0,060148	0,017128	-3,511630	0,000500	DISSUE _{it}	0,024462	0,012501	1,956762	0,051200	DISSUE _{it}	0,031480	0,018976	1,658954	0,098000
TURN _{it}	-0,008470	0,008601	-0,984750	0,325400	TURN_{it}	0,019795	0,007140	2,772582	0,005900	TURN_{it}	0,039686	0,017054	2,327033	0,020500

3.5.2. Değer İlişkisi Analizleri

Muhasebe bilgi kalitesinin diğer bir önemli göstergesi, finansal tablolardaki göstergelerin hisse senedi piyasalarına yansımada derecesinin yüksekliğidir. Bu bağlamda muhasebe bilgilerinin kalite göstergeleri:

- Net kâr ve özsermaye defter değerinin hisse senedi fiyatları ile yüksek oranda ilişkili olması,
- Hisse başına kâr ile hisse senedi getirisinin yüksek oranda ilişkili olmasıdır.

3.5.2.1. Net Kâr ve Özsermaye Defter Değerinin Hisse Senedi Fiyatları ile İlişkisi Analizinin Sonuçları

Araştırma konusu şirketlerin, ilgili dönemlerde değer ilişkilerinin karşılaştırılabilmesi için (5) numaralı denklem ile ikinci çeyrek dönem sonu hisse senedi kapanış fiyatını gösteren P_{it} değerleri için, hisse başına özsermaye defter değeri ve hisse başına net kâr değişkenleri ile panel regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Öncesinde, verilerin panel regresyon analizine uygunluğunu gösteren değişkenler arasındaki korelasyon testi yapılmıştır. Her üç ülkenin korelasyon test sonuçları EK-7'de sunulmuştur. Korelasyon değerleri araştırıldığında,

Almanya için:

- Altı ay sonraki hisse senedi kapanış fiyatları ile $BVEPS_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,276484$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenlerde p değerinin $0,05$ 'ten büyük olduğu, istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür.

İngiltere için:

- Altı ay sonraki hisse senedi kapanış fiyatları ile $BVEPS_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,57414$) değerleri arasında,
- Altı ay sonraki hisse senedi kapanış fiyatları ile $NIPS_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,530288$) değerleri arasında ve

- $BVEPS_{it}$ ile $NIPS_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,571888$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Tüm değişkenlerde p değerinin 0,05'ten küçük olduğu ve istatistiksel olarak yüksek seviyede anlamlı ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye için:

- $BVEPS_{it}$ ile $NIPS_{it}$ ($p = 0,00 < 0,05$; $r = 0,5321$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Diğer değişkenlerde p değerinin 0,05'ten büyük olduğu, istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür.

(5) numaralı denkleme ait veriler arasındaki ilişki varyans analizleri ile her üç ülke için ayrı ayrı incelendiğinde p değerlerinin her üç ülke için de 0,00 olduğu EK-9'da görülmektedir. Bu analiz sonucunda gruplar arasında fark olduğu söylenebilmektedir ve tüm değişkenlerin panel regresyon analizine oldukları gibi alınmasının uygun olduğu anlamına gelmektedir.

Eşbütünleşme testleri değerlendirildiğinde, net kâr ve özsermaye defter değerinin hisse senedi fiyatları ile ilişkisi denklemindeki değişkenlere Almanya ve Türkiye için Kao eşbütünleşme testi ve İngiltere için Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testi uygulanmıştır. EK-11 ve EK-12'deki eşbütünleşme testi tablosunda görüleceği üzere; p değerleri Almanya için 0,4272; İngiltere için 0,0515 ve Türkiye için 0,6512'dir. Bu testler sonucunda, her üç ülke için de p değerleri 0,05'ten büyük olduğu için veriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin olmadığı söylenebilmektedir. Bunun anlamı, verilerin uzun dönemde birlikte hareket eğilimi göstermemeleri olup; denklem değişkenleri analize herhangi bir değişikliğe uğramadan alınabileceklerdir. Kao eşbütünleşme testi uygulanan Almanya ve Türkiye'nin (5) numaralı denklem verileri için Augmented Dickey-Fuller birim kök testi uygulanmıştır. Verilerin birim kök içerip içermediği artık değerlerin arasında ilişki olup olmadığına bakılarak değerlendirilmektedir. EK-10'daki birim kök testi tablosunda p değerlerinin bu denklemde Almanya için 0,00 ve Türkiye için 0,01870 olduğu; yani 0,05'ten düşük

olduğu görülmektedir. Bunun anlamı verilerin düzeyde durağan oldukları ve panel regresyon analizine uygun oldukları şeklinde yorumlanmaktadır.

Panel Granger nedensellik testleri her üç ülkenin (5) numaralı denklem değişkenlerine uygulanmıştır. EK-16'daki tabloda görülebileceği üzere değişkenler arasındaki nedensellik etkisi incelendiğinde;

- Almanya'da hiçbir p değerinin 0,05'ten düşük olmadığı ve herhangi bir nedensellik ilişkisi görülmediği söylenebilmektedir.
- İngiltere'de Altı ay sonraki hisse senedi kapanış fiyatları ile $BVEPS_{it}$, Altı ay sonraki hisse senedi kapanış fiyatları ile $NIPS_{it}$ ve $BVEPS_{it}$ ile $NIPS_{it}$ ($p < 0,05$) değerleri arasında, kısaca tüm değişkenler arasında nedensellik ilişkisi olduğu görülmektedir.
- Türkiye'de hiçbir p değerinin 0,05'ten düşük olmadığı ve herhangi bir nedensellik ilişkisi görülmediği söylenebilmektedir.

Bu analizde sadece İngiltere'de nedensellik ilişkisi olduğu düşünülen değişkenlerin birbirleri arasında bir bağlantı olduğunu görülmektedir.

Testler sonucunda; araştırma konusu ülkelerdeki işletmelerin değer ilişkisi seviyelerini *Net Kâr ve Özsermaye Defter Değerinin Hisse Senedi Fiyatları ile İlişkisi* test ederek belirleyen (5) numaralı denklem verilerinin panel regresyon analizi için uygun olduğu sonucuna varılmaktadır. Panel regresyon analiz sonuçları Tablo 3.6'da sunulmaktadır. İngiltere ve Almanya için p değerleri %0,001 ($p < 0,05$) olarak çıkarken, Türkiye için %19,40 olarak elde edilmiştir. Bu analize göre, Türkiye'de net kâr ve özsermaye defter değerinin hisse senedi fiyatları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu model ile hisse senedi kapanış fiyatlarındaki değişimin İngiltere'de %39,02'si açıklanabilirken, Almanya'da %7,66'sı açıklanabilmektedir. Bu modelin Türkiye ve Almanya'daki muhasebe bilgi kalitesini açıklaması yönünden yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 3.6'da değer ilişkisi modellemelerinin ilki olan net kâr ve özsermaye defter değerinin hisse senedi fiyatları ile ilişkisi denkleminin her üç ülke için panel regresyon analiz sonuçları yer almaktadır. Bu tabloya göre:

- Almanya için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, $BVEPS_{it}$ değerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0000) görülmektedir. $NIPS_{it}$ değerinin ise model için anlamlı katsayıya sahip olmadığı söylenebilmektedir. $BVEPS_{it}$ değeri 1 birim arttığında, modelin 0,542761 birim arttığı şeklinde yorum yapılabilmektedir.
- İngiltere için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, hem $BVEPS_{it}$ hem de $NIPS_{it}$ değerinin 0,05'ten düşük olduğu (0,0000) görülmektedir. $BVEPS_{it}$ değişkeni 1 birim arttığında, modelin 1,266546 birim arttığı ve $NIPS_{it}$ değeri 1 birim arttığında modelin 3,604715 birim arttığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- Türkiye için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde, her iki değer de 0,05'ten yüksek olduğu (0,4398; 0,0757) görülmektedir. Bu modelde yer alan iki değişken de model için anlamlı katsayı içermemektedir.

Tablo 3.6. Değer ilişkisi – Net kâr ve özsermaye defter değerinin hisse senedi fiyatları ile ilişkisi – Panel regresyon analiz sonuçları.

ALMANYA					İNGİLTERE					TÜRKİYE				
<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>				
R Kare	0,076634				R Kare	0,390238				R Kare	0,009144			
Ayarlı R Kare	0,071281				Ayarlı R Kare	0,386822				Ayarlı R Kare	0,003593			
Gözlem	360				Gözlem	360				Gözlem	360			
F istatistiği	14,31648				F istatistiği	114,237400				F istatistiği	1,647324			
p değeri	0,00001				p değeri	0,000001				p değeri	0,194025			
AIC	11,71512				AIC	8,680932				AIC	12,791640			
<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>	
Kesişim	55,142900	5,966171	9,242595	0,000000	Kesişim	11,219750	1,416402	7,921307	0,000000	Kesişim	33,335750	7,917105	4,210598	0,000000
BVEPS_{it}	0,542761	0,102152	5,313252	0,000000	BVEPS_{it}	1,266546	0,158522	7,989737	0,000000	BVEPS_{it}	-0,882719	1,141427	-0,773347	0,439800
NIPS_{it}	0,027093	0,101471	0,267005	0,789600	NIPS_{it}	3,604715	0,605165	5,956585	0,000000	NIPS_{it}	9,886912	5,549948	1,781442	0,075700

3.5.2.2. Hisse Başına Kâr ile Hisse Senedi Getirisi İlişkisi Analizinin Sonuçları

Araştırma konusu şirketlerin, ilgili dönemlerde değer ilişkilerinin karşılaştırılabilmesi için (6) numaralı denklem ile hisse başı net kârın yılbaşındaki hisse senedi fiyatına oranlarının, ilk çeyrek dönem sonu hisse senedi fiyatının bundan 1 yıl önceki hisse fiyatına oranının doğal logaritması değişkenleri ile panel regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Bundan önce, verilerin panel regresyon analizine uygunluğunu gösteren değişkenler arasındaki korelasyon testi yapılmıştır. Her üç ülkenin korelasyon test sonuçları EK-8'de sunulmuştur. Korelasyon değerleri araştırıldığında,

- Almanya'da p değerinin 0,05'ten büyük olduğu ve iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığını söylemek mümkündür.
- İngiltere'de ve Türkiye'de p değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu ve iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

(6) numaralı denkleme ait veriler arasındaki ilişki varyans analizleri ile her üç ülke için ayrı ayrı incelendiğinde p değerlerinin Almanya için 0,0068; İngiltere için 0,3541 ve Türkiye için 0,0004 olduğu EK-9'da görülmektedir. Bu analiz sonucunda Almanya ve Türkiye için gruplar arasında fark olduğu ve tüm değişkenlerin panel regresyon analizine oldukları gibi alınmasının uygun olduğu söylenebilmektedir. İngiltere için ise, veriler arasında ilişki incelendiğinde p değerinin 0,05'ten büyük olduğu ve gruplar arasında fark olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Eşbütünleşme testlerine bakıldığında, hisse başına kâr ile hisse senedi getirisi ilişkisi denklemindeki değişkenlere Almanya ve Türkiye için Kao eşbütünleşme testi ve İngiltere için Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testi uygulanmıştır. EK-11 ve EK-12'deki eşbütünleşme testi tablosunda görüleceği üzere; p değerleri Almanya için 0,06850; İngiltere için 0,1019 ve Türkiye için 0,3824'tür. Bu testler sonucunda, her üç ülke için de p değerleri 0,05'ten büyük olduğu için veriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin olmadığı söylenebilmektedir. Bunun anlamı, verilerin uzun dönemde birlikte hareket eğilimi göstermemeleri olup; denklem değişkenleri analize herhangi

bir değişikliğe uğramadan alınabileceklerdir. Kao eşbütünleşme testi uygulanan Almanya ve Türkiye'nin (6) numaralı denklem verileri için Augmented Dickey-Fuller birim kök testi uygulanmıştır. Verilerin birim kök içerip içermediği artık değerlerin arasında ilişki olup olmadığına bakılarak değerlendirilmektedir. EK-10'daki birim kök testi tablosunda p değerlerinin bu denklemde Almanya ve Türkiye için 0,00 olduğu; yani 0,05'ten düşük olduğu görülmektedir. Bunun anlamı verilerin düzeyde durağan oldukları ve panel regresyon analizine uygun oldukları şeklinde yorumlanmaktadır.

Panel Granger nedensellik testleri her üç ülkenin (6) numaralı denklem değişkenlerine uygulanmıştır. EK-17'deki tabloda görülebileceği üzere değişkenler arasındaki nedensellik etkisi incelendiğinde;

- Almanya'da hiçbir p değerinin 0,05'ten düşük olmadığı ve herhangi bir nedensellik ilişkisi görülmediği söylenebilmektedir.
- İngiltere'de $[NI / P]_{it}$ ile $RETURN_{it}$ ($p < 0,05$) değerleri arasında nedensellik ilişkisi olduğu görülmektedir.
- Türkiye'de hiçbir p değerinin 0,05'ten düşük olmadığı ve herhangi bir nedensellik ilişkisi görülmediği söylenebilmektedir.

Bu analizde sadece İngiltere'de nedensellik ilişkisi olduğu düşünölen değişkenlerin birbirleri arasında bir bağlantı olduğunu görülmektedir.

Analizler sonucunda; araştırma konusu ölkelerdeki işletmelerin değer ilişkisi seviyelerini *Hisse Başına Kâr ile Hisse Senedi Getirisi İlişkisi* ile test ederek belirleyen (6) numaralı denklem verilerinin panel regresyon analizi için uygun olduğu sonucuna varılmaktadır. Panel regresyon analiz sonuçları Tablo 3.7'de sunulmaktadır. İngiltere ve Türkiye için p değerleri %5'in altındayken, Almanya için %47,89 olarak elde edilmiştir. Bu analize göre, Almanya'da hisse başına kâr ve hisse senedi getirisi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. İngiltere ve Türkiye'de denklem değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olmasına rağmen, modelin verileri açıklama yüzdeleri İngiltere için %1,09 ve Türkiye için %1,60 olarak düşük çıkmıştır. Bu modelin araştırma konusu ölkelerdeki muhasebe bilgi kalitesini açıklaması yönünden yeterli olmadığı kanısına varılmaktadır.

Tablo 3.7’de değer ilişkisi modellemelerinin ikincisi olan hisse başına kâr ile hisse senedi getirisi ilişkisinin her üç ÷lke için panel regresyon analiz sonuçları yer almaktadır. Bu tabloya göre:

- Almanya için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde $RETURN_{it}$ değerinin model için anlamlı olmadığı gr÷lmektedir ($p = 0,4789 > 0,05$).
- İngiltere için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde $RETURN_{it}$ değerinin model için anlamlı olduğu ($p = 0,0474 < 0,05$) gr÷lmektedir. $RETURN_{it}$ değerinin 1 birim artması modeli 0,042064 birim artırmaktadır.
- T÷rkiye için kurulan modeldeki p değerleri incelendiğinde $RETURN_{it}$ değerinin model için anlamlı olduğu ($p = 0,0161 < 0,05$) gr÷lmektedir. $RETURN_{it}$ değerinin 1 birim artması modeli 0,106984 birim artırmaktadır.

Tablo 3.7. Değer ilişkisi – Hisse başına kâr ile hisse senedi getirisi ilişkisi – Panel regresyon analiz sonuçları.

ALMANYA					İNGİLTERE					TÜRKİYE				
<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>					<i>Regresyon İstatistikleri</i>				
R Kare	0,001450				R Kare	0,010939				R Kare	0,016083			
Ayarlı R Kare	0,001436				Ayarlı R Kare	0,008177				Ayarlı R Kare	0,01334			
Gözlem	360				Gözlem	360				Gözlem	360			
F istatistiği	0,502392				F istatistiği	3,959607				F istatistiği	5,851713			
p değeri	0,478928				p değeri	0,047365				p değeri	0,016060			
AIC	2				AIC	-1,269891				AIC	1,251437			
	<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>		<i>Katsayılar</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-değeri</i>
Kesişim	0,161613	0,042283	3,822142	0,000200	Kesişim	0,043212	0,006765	6,387647	0,000000	Kesişim	0,054314	0,025501	2,129858	0,033900
RETURN _{it}	0,087465	0,123399	0,708796	0,478900	RETURN _{it}	0,042064	0,021139	1,989876	0,047400	RETURN _{it}	0,106984	0,044226	2,419031	0,016100

3.5.3. Analiz Sonuçları

Bu çalışmada muhasebe bilgi kalitesinin bileşenlerinden kâr kalitesi, tahakkuk kalitesi ve değer ilişkileri Anglo-Sakson ve Kıta Avrupası ülkeleri özellikleri ele alınarak karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Literatüre göre muhasebe bilgi kalitesini etkileyen faktörler Tablo 3.8’de gösterilmektedir. UFRS’lerin uygulanması, denetim organlarının gelişmişlik düzeyi ve bağımsız denetimin kalitesi, kâr ve tahakkuk kalitesini ve değer ilişkilerinin tamamını artırarak muhasebe bilgi kalitesini pozitif yönde etkilemektedir. Etkin iç denetim, kâr düzeltirmesi uygulamalarını azaltarak tahakkuk kalitesini artırmakta ve muhasebe bilgi kalitesi üzerinde olumlu bir etki oluşturmaktadır. Yapılan çalışmaların birçoğunda meslek mensuplarının eğitim seviyesinin genel olarak kâr ve tahakkuk kalitesi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılsa da, yönetici manipilasyonlarını artırma anlamında muhasebe bilgi kalitesi ile ters yönlü bir etkileşim de yaratabilmektedir.

Kıta Avrupası ülkelerinin ortak özelliklerinden olan finansal tablo hazırlayıcılarının kültürel anlamda güç mesafelerinin yüksek olması; finansal raporlamalarda standardizasyonu sağlayarak, kâr ve tahakkuk kalitesini arttırmak suretiyle muhasebe bilgi kalitesini pozitif yönde etkilemektedir. İşletmelerin yoğunlaşmış sahiplik yapıları, erillik anlamında gizliliği artırıp şeffaflığı azaltarak finansal raporlardaki muhasebe bilgi kalitelerini düşürürken; ortakların az sayıda olması, yönetimde söz sahibi olmaları ve bu durumun uzun süreli yatırım ve stratejik kararlar üzerindeki olumlu etkileri finansal raporlardaki bilgi kalitesini artırmaktadır. Vergi odaklı düzenlemeler, kâr ve tahakkuk kalitesini düşürerek muhasebe bilgi kalitesi üzerinde negatif bir etki yaratmaktadır. Diğer taraftan; toplum, çevre ve etik değerlere önem veren bu ülkelerde hissedarlar kadar diğer paydaşların da haklarının korunuyor olması ve kural bazlı düzenlemeler ile kâr ve tahakkuk kalitesini yükselterek muhasebe bilgi kalitesini artırmaktadır.

Anglo-Sakson ülkelerinin esnek ve ilke bazlı düzenlemelere sahip olması, kâr düzeltirmesini artırma eğilimine yol açarak kâr ve tahakkuk kalitesini azaltmakta ve muhasebe bilgi kalitesi üzerinde negatif bir etki yaratmaktadır. Diğer taraftan, bu ülkelerdeki finansal piyasaların yüksek gelişmişlik düzeyi değer ilişkisi itibariyle muhasebe bilgi kalitesini artırmaktadır.

Tablo 3.8. Literatüre göre muhasebe bilgi kalitesini kâr kalitesi, tahakkuk kalitesi ve değer ilişkisi boyutlarında etkilemesi beklenen faktörler.

		Tablo 3.2 - 3.3:	Tablo 3.4 - 3.5:	Tablo 3.6 - 3.7:			
Faktörler		Kâr Kalitesi	+	Tahakkuk Kalitesi	+	Değer İlişkisi =	Muhasebe Bilgi Kalitesi
Genel Özellikler	UFRS'lerin uygulanması	↑		↑		↑ =	↑
	Denetim organlarının gelişmişlik seviyesi	↑		↑		↑ =	↑
	Bağımsız denetimin kalitesi	↑		↑		↑ =	↑
	Etkin iç denetim	↑		↑		- =	↑
	Meslek mensuplarının eğitim seviyesi	↓↑		↓↑		- =	↓↑
Kıta Avrupası Özellikleri	Hissedarlar kadar diğer paydaşların da haklarını korumak	↑		↑		- =	↑
	Finansal tablo hazırlayıcılarının kültürel yapısı (Güç mesafesi)	↑		↑		- =	↓
	İşletmelerin yoğunlaşmış mülkiyet yapısı (Erillik)	↓↑		↓↑		- =	↓
	Vergi odaklı düzenlemeler	↓		↓		- =	↓
Anglo-Sakson Özellikleri	Esnek ve ilke bazlı düzenlemeler	↓		↓		- =	↓↑
	Finansal piyasaların gelişmişlik düzeyi	-		-		↑ =	↑

Kıta Avrupası ülkelerine yakın bir pozisyonda yer alan karma bir yapıya sahip olan Türkiye’de, araştırma konusu ülkelere göre kültürel anlamda güç mesafesinin ve belirsizlikten kaçınmanın yüksek olması, finansal raporlamada UFRS uygulamaları konusunda standardizasyon sağlayarak muhasebe bilgi kalitesini artırmaktadır.

Çalışmada muhasebe bilgi kalitesini oluşturan kâr kalitesi, tahakkuk kalitesi ve değer ilişkilerinin herbiri için ikişer modelleme kullanılarak panel regresyon analizleri yapılmıştır. Tablo 3.9’da panel regresyon analizlerinin karşılaştırmalı özet sonuçları yer almaktadır. Tablo 3.2 ve 3.3’te bulunan kâr düzeltirmesini test eden (1) ve (2) numaralı denklemlere ait panel regresyon analiz sonuçları, Tablo 3.4 ve 3.5’te yer alan tahakkuk kalitesini ölçen (3) ve (4) numaralı denklemlerin panel regresyon analiz sonuçları ve Tablo 3.6 ve 3.7’deki değer ilişkisini inceleyen (5) ve (6) numaralı denklemlerin panel regresyon sonuçlarına bakılarak karşılaştırıldığında, bu çalışmada literatür ile paralel sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

(1) numaralı denklem ile net kârdaki değişimlerin sapmalarının ülkelere göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde; her üç ülke için de P değerlerinin 0,05’ten küçük olması nedeniyle modellerin anlamlı olduğu görülmektedir.

Panel regresyon analizinde Türkiye’nin R^2 değeri (%32,73) diğer iki ülkeden daha yüksek, Almanya (%4,26) ile İngiltere’nin (%6,55) R^2 değerleri ise benzer seviyelerdedir. Veriler Kruskal-Wallis testi ile analiz edildiğinde ise üç ülke arasında fark olduğu; bu farklılığın Türkiye’nin değerlerinin Almanya ve İngiltere’ye göre daha yüksek sıra numarası ortancasına sahip olmasından kaynaklandığı söylenebilmektedir. Bu modellemeye göre, Türkiye’de örneklem şirketlerin net kârlarındaki değişimlerin sapmalarının daha fazla olması nedeniyle daha az kâr düzeltirmesi yapıldığı varsayımıyla, Türkiye’de muhasebe bilgi kalitesinin araştırma konusu diğer ülkelere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

(2) numaralı denklem ile net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranının ülkelere göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde; her üç ülke için de P değerlerinin %0,0001 olması nedeniyle modellerin anlamlı olduğu görülmektedir.

Tablo 3.9. Panel regresyon analizlerinin karşılaştırmalı özet sonuçları.

Ülkeler	Kâr Düzleştirmesi									Değer İlişkisi			
	(1) ΔNI_{it}		(2) $\Delta NI_{it} / \Delta CF_{it}$		(3) CF_{it}		(4) $ACCF_{it}$		Kor. (CF, ACC)	(5) P_{it}		(6) $[NI / P]_{it}$	
	R ²	P değeri	R ²	P değeri	R ²	P değeri	R ²	P değeri		R ²	P değeri	R ²	P değeri
Almanya	0,042637	0,030689	0,499044	0,000001	0,123324	0,00001	0,075235	0,00001	-0,08299	0,076634	0,00001	0,00145	0,478928
İngiltere	0,065572	0,00112	0,349856	0,000001	0,075044	0,00001	0,055486	0,00248	-0,29029	0,390238	0,00001	0,010939	0,047365
Türkiye	0,327339	0,000001	0,588673	0,000001	0,101724	0,00001	0,13811	0,00001	-0,37926	0,009144	0,194025	0,016083	0,01606

Panel regresyon analizindeki R^2 değerlerine bakıldığında, üç ülkenin de orta derecede değerler aldığı (%34,98; %49,90 ve %58,87) görülmektedir. Ayrıca, veriler Kruskal-Wallis testi ile incelendiğinde ise üç ülke arasında fark olduğu, farklılığın Türkiye'nin değerlerinin diğer iki ülkeden farklı olmasından kaynaklandığı sonucuna varılmaktadır. Net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranının yüksekliği, daha az kâr düzleştirmesi yapıldığı anlamına gelmektedir. Bu nedenle ikinci modellemeye göre, Türkiye'deki örneklem şirketlerde bu oranın Almanya ve İngiltere'de sermaye piyasalarında işlem gören en büyük 30 üretim işletmesine göre daha yüksek olması, Türkiye'de daha yüksek kalitede muhasebe bilgisinin yer aldığının göstergesi sayılmaktadır. Almanya ve İngiltere'deki örneklem şirket verileri karşılaştırıldığında ise; Almanya'nın muhasebe bilgi kalitesinin bu modele göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

(3) ve (4) numaralı denklemler ile tahakkuklar ve nakit akışları arasındaki korelasyonun ülkelere göre farklılıklarına bakıldığında, her üç ülke için de P değerlerinin 0,05'ten küçük olması nedeniyle modellerin anlamlı olduğu görülmektedir. Kruskal-Wallis testine göre ise üç ülke arasında fark olduğu söylenebilmektedir.

(3) numaralı denklem ile nakit akışlarının panel regresyon analizlerindeki R^2 değerleri incelendiğinde, değerlerin birbirine yakın olduğu görülmektedir. (4) numaralı denklem ile tahakkukların panel regresyon analizlerindeki R^2 değerlerine bakıldığında, Türkiye'nin diğer iki ülkeden daha yüksek değer aldığı söylenebilmektedir (%13,81).

Aralarında negatif bir korelasyon olması beklenen tahakkuklar ile nakit akışları korelasyonları değerlendirildiğinde, Almanya'daki örneklem şirketlerin tahakkukları ile nakit akışları arasında daha düşük bir korelasyon olması nedeniyle, daha az kâr düzleştirmesi yapıldığının kabulü, muhasebe bilgilerinin İngiltere ve Türkiye'ye göre daha kaliteli olduğu sonucuna ulaşılmasını sağlamaktadır. Muhasebe bilgi kaliteleri yüksekliği açısından Almanya'yı (-0,082989) sırasıyla İngiltere (-0,290285) ve Türkiye (-0,379259) takip etmektedir.

(5) numaralı denklem ile net kâr ve özsermaye defter değerinin hisse senedi fiyatları ile ilişkisinin p değerleri incelendiğinde İngiltere ve Almanya için modelin anlamlı olduğu, Türkiye için bu modelin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. R^2 değerlerine bakıldığında İngiltere'nin (%39,02) Almanya'ya (%7,66) göre daha yüksek değere sahip olduğu görülmektedir.

Anglo-Sakson hukuk sistemi ile gelişmiş sermaye piyasalarına sahip olan İngiltere'de net kâr ve özsermaye defter değerinin hisse senedi fiyatları ile ilişkisinin daha yüksek çıkması beklenen bir sonuç olmakla beraber, bu modele göre İngiltere'nin muhasebe bilgi kalitesi diğer ülkelere göre daha yüksektir.

(6) numaralı denklem ile hisse başına kâr ve hisse senedi getirisi ilişkisinin ülkelere göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde Almanya'da bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p = 0,478928 > 0,05$); fakat İngiltere ve Türkiye için anlamlı olduğu görülmektedir. İngiltere ve Türkiye arasındaki farklılık incelendiğinde değerlerin birbirine yakın çıktığı, iki ülke arasında fark olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Sonuç olarak, yapılan tüm panel regresyon analizleri değerlendirilerek araştırma konusu ülkelerin muhasebe bilgi kaliteleri; kâr yönetimi, tahakkuk kalitesi ve değer ilişkisi açılarından Tablo 3.10'da sıralanmıştır. Bu tabloya göre, muhasebe bilgi kalitesi ölçütlerinden olan kâr (kazanç) yönetimi ele alınarak bakıldığında, Almanya ve İngiltere'ye kıyasla Türkiye'de kâr düzeltmesi faaliyetlerinin en az seviyede yapılarak muhasebe bilgi kalitesinin ilk sırada olduğu söylenebilmektedir. Muhasebe bilgi kalitesini etkileyen bir diğer faktör olan tahakkuk kalitesi ele alınarak yapılan analiz sonuçlarına göre, İngiltere ve Türkiye'ye kıyasla Almanya'da nakit akışları ve tahakkuk korelasyon seviyesinin daha düşük olması nedeniyle, bu alanda Almanya'nın muhasebe bilgi kalitesi ilk sırada yer almaktadır. Muhasebe bilgi kalitesini ölçmeye yarayan bir diğer önemli yöntem olan değer ilişkisi analizlerine göre, İngiltere'de, Almanya ve Türkiye'ye kıyasla muhasebe bilgi kalitesinin en yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 3.10. Modellemeler bazında ülkelere göre muhasebe bilgi kalitesi sıralaması.

Araştırmanın Sonuçları: Muhasebe Bilgi Kalitesi Sıralaması	Anglo-Sakson (İngiltere)	Kıta Avrupası (Almanya)	Karma (Türkiye)
Kâr (Kazanç) Yönetimi	3.	2.	1.
Tahakkuk Kalitesi	2.	1.	3.
Değer İlişkisi	1.	3.	2.

Bu çalışmada yapılan panel regresyon analiz sonuçları ile Tablo 3.8’de açıklanan literatüre göre muhasebe bilgi kalitesini kâr kalitesi, tahakkuk kalitesi ve değer ilişkisi boyutlarında etkilemesi beklenen faktörler karşılaştırıldığında paralel sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Literatüre bakıldığında, esnek ve ilke bazı düzenlemelerin kâr yönetimini artırarak tahakkuk kalitesini azalttığı görülmektedir. Araştırma sonuçlarında da Anglo-Sakson ülkesi olan İngiltere, bu alanlarda 3. sırada yer almıştır. Finansal piyasalardaki gelişmişlik düzeyinin değer ilişkisini artırdığı belirtilmiştir. Analiz sonucunda, literatüre uygun olarak, araştırma konusu ülkeler arasında en güçlü finansal piyasaya sahip ülke olan İngiltere bu alanlarda ilk sırada yer almıştır.

Kıta Avrupası ülkesi olan Almanya’da, İngiltere ve Türkiye’ye kıyasla tahakkuk kalitesinin en yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Vergi odaklı düzenlemelere rağmen, bu sonuç tüm paydaşlarının haklarının korunması ve kültürel anlamda güç mesafesinin yüksek olması nedenleri ile ilişkilendirilebilmektedir.

Karma bir yapıya sahip olan Türkiye’de ise, araştırma konusu ülkelere göre kültürel anlamda güç mesafesinin en yüksek seviyede olması finansal raporlamada UFRS uygulamaları konusunda standardizasyon ve tutarlılık sağlamaktadır. Üstelik kültürel anlamda belirsizlikten kaçınmanın muhasebe uygulamalarındaki tutuculuk etkisi, finansal raporlarda kâr düzeltmesi uygulamalarından kâr yönetimi uygulamalarının daha az seviyede yapılmasını sağlayarak bilgi kalitesini artırmaktadır.

3.5.4. Tanımlayıcı Analizler

Muhasebe bilgi kalitelerini ölçmeye yönelik kullanılan kâr düzeltmesi ve değer ilişkisi analizlerinde kullanılan değişkenlere ait yapılan tanımlayıcı analizler Tablo 3.11’de gösterilmektedir:

Tablo 3.11. Panel regresyon analizlerine ait değişkenlerin ortalama, ortanca ve standart sapma değerleri.

Değerler	ORTALAMA			ORTANCA			STANDART SAPMA		
	Almanya	İngiltere	Türkiye	Almanya	İngiltere	Türkiye	Almanya	İngiltere	Türkiye
Hisse Başı Özsermaye Defter Değeri	2,117	0,253	0,198	1,090	0,200	0,010	2,302	0,214	0,394
Hisse Başı Net Kâr (NIPS)	4,726	1,315	0,299	3,153	0,768	0,013	6,133	1,966	1,703
Net Kâr / Aktif Toplamı	0,048	0,069	0,078	0,047	0,068	0,069	0,056	0,071	0,084
ΔNI_{it}	0,003	0,006	0,021	0,004	0,006	0,015	0,059	0,071	0,067
$SIZE_{it}$	22,958	23,461	21,295	22,980	23,327	21,381	1,572	1,429	2,043
$GROWTH_{it}$	1,041	0,049	0,317	0,048	0,034	0,201	17,198	0,168	0,411
$EISSUE_{it}$	0,041	0,025	0,291	0,000	0,000	0,000	0,258	0,312	2,551
LEV_{it}	2,371	1,696	1,946	1,652	1,322	1,555	3,072	4,470	1,613
$DISSUE_{it}$	0,111	0,081	0,366	0,035	0,017	0,247	1,111	0,284	0,490
$TURN_{it}$	0,816	0,812	1,026	0,774	0,724	0,906	0,360	0,490	0,477
CF_{it}	0,068	0,112	0,087	0,066	0,108	0,091	0,053	0,053	0,099
AUD_{it}	1,000	1,000	0,864	1,000	1,000	1,000	0,000	0,000	0,343
ΔCF_{it}	0,002	0,004	0,015	0,003	0,004	0,016	0,042	0,041	0,110
ACC_{it}	-0,019	-0,043	0,001	-0,022	-0,040	-0,020	0,056	0,065	0,160
$BVEPS_{it}$	40,529	7,948	2,366	25,224	5,460	0,101	45,729	7,610	8,283
$RETURN_{it}$	0,040	0,027	0,208	0,050	0,056	0,113	0,349	0,319	0,538
$[NI / P]_{it}$	0,082	0,044	0,077	0,059	0,048	0,001	0,171	0,128	0,454

Tabloda verilerin standart sapmalarının yüksek çıkması nedeniyle, değerlendirmelerin ortanca değerler kullanılarak yapılması daha uygun olacaktır. Sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilmektedir:

- Net Kâr / Aktif Toplamı ortancalarına bakıldığında, Türkiye ve İngiltere'deki kârlılık oranları Almanya'ya göre daha yüksektir.
- Türkiye'de büyüme olarak adlandırılan şirketlerin satışlarındaki yüzde değişim Almanya ve İngiltere'ye göre çok yüksektir. Türkiye'deki yüksek enflasyon etkisi bunun temel nedeni olarak sayılabilmektedir.
- Yılsonu toplam borçların yılsonu özsermaye defter değerine oranını gösteren LEV_{it} oranları ortancalarına bakıldığında, üç ülkede de şirketlerin borçlarının özkaynaklarından daha yüksek olduğu söylenebilmektedir.
- Yılsonundaki toplam borçların yüzde değişimini gösteren $DISSUE_{it}$ değişkeni, diğer ülkelere oranla Türkiye'de oldukça yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni Türkiye'deki enflasyon oranının yüksekliğine bağlanabileceği gibi,

Türk şirketlerinin her sene daha fazla borçlandığı da ileri sürülebilmektedir. Enflasyondan arındırılmış bir ileri çalışma ile detaylı analiz yapılabilecektir.

- Net Satışlar / Aktif Toplamı oranını ifade eden $TURN_{it}$ ortancaları incelendiğinde, Türkiye’de daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani bir birim satış yapabilmek için Türkiye’deki şirketlerin daha fazla varlığa sahip olmaları gerekmektedir. Bu da Türkiye’de üretilen ürünlerin katma değerinin Almanya ve İngiltere’ye kıyasla daha düşük olduğunu göstermektedir.
- İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan yıllık net nakit akışının aktif toplamına oranını gösteren CF_{it} değerine bakıldığında, Almanya’daki şirketlerin nakit akış hızının diğer iki ülkeye göre daha düşük olduğu sonucu çıkarılmaktadır.
- Almanya ve İngiltere’de incelenen araştırma konusu şirketlerin tamamının her döneminde bağımsız denetimleri, 4 büyük denetim firması tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkiye’de ise, seçilen şirketlerin tüm dönemleri ele alındığında, %86,39 oranında bağımsız denetimlerin 4 büyük denetim şirketi tarafından gerçekleştirildiği ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ

Faydalı finansal bilgi üretiminde, dünyadaki en önemli gelişme kuşkusuz UFRS kullanımının yaygınlaştırılmasıdır. UFRS ile beraber şirketlerin muhasebe bilgi kalitelerinin arttığı yönünde yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmada finansal raporlamaya etki eden faktörler çok boyutlu bir şekilde ele alınmıştır. Bu faktörlerdeki farklılıkların muhasebe bilgi kalitesi üzerindeki etkisi; Kıta Avrupası ülkelerinden Almanya’da, Anglo-Sakson ülkelerinden İngiltere’de ve karma bir yapıya sahip olan Türkiye’de sermaye piyasalarında işlem gören ve finansal raporlarını UFRS’ye göre hazırlayan en büyük 30 üretim şirketi seçilerek incelenmiştir.

Birinci bölümde, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları açıklanarak, dünyadaki ve araştırma konusu ülkelerdeki tarihsel gelişimleri ele alınmıştır. Finansal raporlamaya etki eden faktörler; işletmelerin çevrelerine özgü faktörler ve işletmelere özgü faktörler olarak kategorize edilmiştir. İşletmelerin çevrelerine özgü faktörler; yasal ve politik sistem, ekonomik faktörler, finansal piyasaların gelişmişlik düzeyleri, vergi sistemleri, kültür, denetim firmaları ve denetim organları başlıkları altında ülke karşılaştırmaları yapılmıştır. Aynı şekilde, işletmelere özgü faktörler olarak; büyüklük, sermaye ve sahiplik yapıları, borsada işlem görme ve kurumsal yönetim anlayışları incelenmiştir.

İkinci bölümde muhasebe bilgi sistemi ve bilgi kalitesi ele alınarak, muhasebe bilgi kalitesini ölçmeye yönelik literatürde sıkça yer verilen kâr yönetimi ve değer ilişkisi modellemeleri açıklanmıştır. Üçüncü bölümde bu modellemeler Almanya, İngiltere ve Türkiye’de seçilen şirket verilerine Eviews 10 ve SPSS programları kullanılarak; sırasıyla korelasyon testleri, varyans analizleri, birim kök testleri, Kao ve Pedroni (2004) panel eşbütünleşme testleri, panel Granger nedensellik testleri, panel regresyon analizleri ve Kruskal-Wallis sıralamalı tek yönlü varyans analizi yapılarak sonuçları yorumlanmıştır.

Üçüncü bölümde muhasebe bilgi kalitesini belirleyen kâr kalitesi, tahakkuk kalitesi ve değer ilişkisi boyutları ile literatürde yer alan muhasebe bilgi kalitesini ölçen beş farklı modelleme kullanılarak; Almanya, İngiltere ve Türkiye’de sermaye

piyasalarında işlem gören en büyük 30 üretim işletmesinin karşılaştırması yapılmıştır. Yapılan tüm istatistiksel çalışmalar 3.5.3. Analiz Sonuçları ve 3.5.4. Tanımlayıcı Analizler başlıkları altında açıklanarak yorumlanmıştır.

Bu çalışmada yapılan 18 ayrı panel regresyon analizinin 16'sı (%88,89'u) anlamlı çıkmıştır. Modellerdeki değişkenler arasındaki korelasyon değerleri birçoğunda düşük çıkmasına rağmen; çalışmada odaklanılan nokta, literatürde yer alan bu modellerin ele alınan üç ülke üzerinden farklılıkları veya aynılıkları analiz etmek olduğundan modellerin korelasyon değerlerindeki düşüklük, modeller anlamlı olduğu için göz ardı edilmiştir. Ele alınan değerler ve modelde kullanılan değişkenler genellikle değişim katsayıları üzerinden işleme alındığı için, beklenen şekilde etki katsayısı ve sabit katsayılar düşük değerler almaktadır.

Net kârdaki değişimlerin sapmaları ve net kârdaki değişimlerin sapmalarının nakit akışlarındaki değişimlerin sapmalarına oranlarının Türkiye'de daha yüksek çıkmasının nedeni olarak, Türkiye'de daha az kâr düzeltmesi yapıldığı söylenebilmektedir. Bu sonuca göre, Türkiye'de UFRS uygulamalarının başarılı olduğu, gelir ve giderlerin zamanında raporlandığı, gerçeğe ve ihtiyaca uygun değerlendirme yöntemleri kullandığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Karma bir yapıya sahip Türkiye'de kültürel anlamda güç mesafesinin ve belirsizlikten kaçınmanın yüksek seviyelerde olması bu sonucun nedenlerinden sayılabilmektedir. Ancak, bu sapmaların büyüklüğünün Türkiye'deki yüksek enflasyonist ortamdan etkilenebileceği gerçeğini de göz ardı etmemek gerekmektedir. Almanya ve İngiltere'de bu oranların düşüklüğü kâr düzeltmesinin daha fazla yapıldığı şeklinde yorumlanabilirse de, bu ülkelerdeki şirketlerin büyüklüğü ve sermaye piyasalarının gelişmişliği göze alındığında daha istikrarlı bir ekonomiye sahip olmaları nedeniyle bu oranların düşük çıkması beklenebilmektedir. Ayrıca, bu sapma oranlarının Türkiye'den seçilen örneklemdeki şirketlerde daha yüksek olması; bu şirketlerin Almanya ve İngiltere'den seçilen şirketlere göre daha yakın zamanda faaliyete geçmiş olmaları ve hala büyüme evrelerinde bulunmalarından kaynaklanabilmektedir. Bütün şirketler olgunluk evresinde olsa bile, üretim şirketlerinin de satın alma/birleşme ya da faaliyette buldukları ülkelerdeki olağanüstü gelişmeler nedeniyle kârlılıkları

etkilenebilmektedir. Söz konusu modellemeler ile ulaşılan sonuçların, bu boyutlar üzerinden de değerlendirilmesi önerilmektedir.

Almanya'daki örneklem şirketlerin nakit akışları ile tahakkukları arasında daha düşük negatif korelasyona sahip olması, bu şirketlerde daha az kâr düzleştirmesi yapıldığı sonucuna ulaştırabileceği gibi, Kıta Avrupası ülkesi olan Almanya'daki işletmelerin yoğunlaşmış sahiplik yapısı ve finansman stratejileri bu konu üzerinde etkili olabilecektir. Vergi odaklı muhasebe anlayışının Türkiye'de araştırma konusu diğer ülkelere oranla daha yüksek olmasının muhasebe kalitesi üzerinde negatif etkisinin olabileceği ve Türkiye'deki şirketlerin nakit akışları ile tahakkukları arasında daha yüksek negatif korelasyona sahip olmasını açıklayabileceği düşünülmektedir.

Sermaye piyasası ile ilgili net kâr ve özsermaye defter değerinin hisse senedi fiyatları ve hisse başına kâr ve hisse senedi getirisi ilişkisini inceleyen değer ilişkisi modellemelerinde, Türkiye ve Almanya'da istatistiksel olarak anlamlı olmayan sonuçlar elde edilmiştir. Her iki model hissedar yaklaşımının ön planda olduğu, esnek ve ilke bazlı düzenlemeleri ile gelişmiş sermaye piyasalarına sahip İngiltere'de istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vermekle birlikte, bu değerlendirme kriterinde İngiltere'deki muhasebe bilgi kalitesinin daha yüksek düzeyde çıkması anlaşılabilir bir sonuçtur.

Sonuç olarak, araştırma konusu ülkelerde muhasebe bilgi kalitesinin temel basamaklarını oluşturan UFRS uygulamaları, denetim organlarının gelişmişlik seviyeleri, bağımsız denetim kalitesi, etkin iç denetim sistemleri ve meslek mensuplarının eğitim düzeyleri finansal raporlamadadaki bilgilerin kalitesini destekleyici düzeydedir. Muhasebe bazlı ve piyasa bazlı yöntemler kullanılarak farklı metotlarla muhasebe bilgi kaliteleri ölçüldüğünde, Anglo-Sakson ve Kıta Avrupası özelliklerinden kaynaklanan nedenlerle finansal bilgi kalitesinde farklı yönler ön plana çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- ACAR**, Durmuş, Serpil Senal ve Hayrettin Usul (2011). “Bağımsız Denetim Kalitesi: Denetim Firmaları Üzerine Bir Araştırma”, **S.Ü. İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, 11 (22), 273-306.
- AKDOĞAN**, Nalan ve Nejat Tenker (2007). **Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri**, 12, Ankara: Gazi Kitabevi.
- ALP**, Ali ve Saim Kılıç (2014). **Kurumsal Yönetim Nasıl Yönetilmeli?**, 1, İstanbul: Doğan Kitap
- ARICI**, Nuray Demirel ve Mahmut Kargın (2017). “Muhasebe Bilgilerinin Kalitesini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Literatür İncelemesi”, **Yönetim ve Ekonomi**, 24 (1), 215-232.
- ATABEY**, N. Ata ve Raif Parlakkaya ve Ali Alagöz (2010). **Genel Muhasebe ve Dönem Sonu İşlemleri**, 1, Konya: Atlas Kitabevi.
- AYSAN**, Mustafa A. (2008). “Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Ulusal Uyum: Türkiye Örneği”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 40, 44-53.
- BARTH**, M. E., W. R. Landsman ve M. H. Lang (2008). “International Accounting Standards and Accounting Quality”, **Journal of Accounting Research**, 46, 3, 467-497.
- BODNAR**, G. H. ve W. S. Hopwood (2010). **Accounting Information System**, 10, Pearson Education.
- CEYLAN**, Ahmet (2007). “Kalite Güvence Standardı, Türkiye’deki Durum ve Meslek Mensubunun Sorumlulukları”, **2. Türkiye Muhasebe Forumu**, Ankara, 30-31 Mart, 2007.
- CEYLAN**, Erdoğan (2023). “Muhasebe Kültürü ile Vergi Kültürü Değerleri Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, 25 (1), 182-212.
- CHANCHANI**, Shalin ve Roger Willet (2004). “An Empirical Assessment of Gray’s Accounting Value Constructs”, **The International Journal of Accounting**, 39 (2), 125-154.
- CHE**, L., O.-K. Hope ve J. C. Langli (2020). “How Big-4 Firms Improve Audit Quality”, **Management Science**, 66 (10), 4552-4572.
- COFFIE**, W., E. K. Brandful, M. Amidu ve S. Fosu (2022). “Stock Return Effects of Accounting Information And Institutional Quality”, **Journal of Accounting and Finance**, 22 (5), 107-127.

CONSTANTIN, D. F. (2013). "The Users of Accounting Information and Their Needs", **Economic Science Series**, 19, 200-204.

ÇANKAYA, Fikret ve Ertan Aydoğan (2008). "Kültürel Farklılıklar Çerçevesinde Muhasebe Standartlarının Uyumu", **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 11 (1), 299-326.

ÇANKAYA, F., A. Karakaya ve N. Keleş (2019). "Muhasebe Bilgi Kalitesinin Boyutlarının İncelenmesi: Bir Uygulama", **Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi**, 8 (16), 161-182.

D'ALISA, Giacomo, Federico Demaria ve Giorgos Kallis (2015). **Degrowth: A Vocabulary For a New Era**, Routledge, New York.

DEMİR, Mehmet ve Derya Onocak (2021). "Muhasebe Bilgisinin Çevresi ve Muhasebe Bilgi Kalitesini Artıran ve Azaltan Faktörler", **Journal of Academic Value Studies**, 7 (3), 210-230.

DURAK, Gürol ve Eymen Gürel (2014). "Finansal Raporların Kalitesine Etki Eden Ülkeye Özgü Faktörler", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Ekim 2014, 95-110.

ELİTAŞ, Cemal ve Bilge Leyli Elitaş (2010). **Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartları Üzerine Yorumlar ve Örnek Uygulamalar**, 1, Ankara: Gazi Kitabevi.

ELİTAŞ, C., F. Yıldız ve M. Üç (2011). "Muhasebe Biliminin Çevresi: Anglo Sakson ve Kıta Avrupa Karşılaştırması", **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 11 (2), 1-18.

ESHLEMAN, J. Daniel ve Peng Guo (2014). "Do Big 4 Auditors Provide Higher Quality after Controlling for the Endogenous Choice of Auditor?", **Auditing a Journal of Practice & Theory**, 33 (4), 197-219.

FITRIOS, Ruhul (2019). "Factors that Influence Accounting Information System Implementation and Accounting Information Quality", **International Journal of Scientific & Technology Research**, 5 (4), 192-198.

GEÇİCİ, Erol ve Ahmet Vecdi Can (2022). "Muhasebe Kalitesi Konusu Kapsamında Türkiye'de Yazılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi", **Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi**, 15 (2), 213-245.

GENÇOĞLU, Ümit ve Yasemin Ertan (2012). "Muhasebe Kalitesini Etkileyen Faktörler ve Türkiye'deki Durum", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 1-24.

GRAY, Sidney John (1988), "Towards a Theory of Cultural Influence on the Development of Accounting Systems Internationally", **Abacus**, 24 (1), 1-15.

GRAY, S. J., T. Kang, Z. Lin ve Q. Tang (2015) “Earnings Management in Europe Post IFRS: Do Cultural Influences Persist?”, **Management International Review**, 55 (6), 827-856.

GREENE, William H. (2002). **Econometric Analysis**, 5, New Jersey: Prentice Hall.

GÖKÇEN, G., B. Ataman Gül ve C. Çakıcı (2006). **Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları**, 1, İstanbul: Beta Basım.

HANLON, M., J. L. Hoopes ve N. Shroff (2014). “The Effect of Tax Authority Monitoring and Enforcement on Financial Reporting Quality”, **American Accounting Association**, 36 (2), 137-170.

HURT, Robert L. (2008). **Accounting Information Systems - Basic Concept & Current Issues**, McGraw-Hill Irwin.

KARABAYIR, Mehmet Emin (2012). **Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Muhasebe Kalitesi: İMKB Örneği**, Doktora Tezi, Danışman: Doç. Dr. Orhan Çelik, Ankara, 234 s.

KARABINAR, Selahattin ve Varol Kışlalıoğlu (2014). “Muhasebe Kültürü ile İlgili Seçilmiş Bazı Çalışmaların Ampirik Analizi”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 17 (31), 233-254.

KARACAER, Semra ve Pelin Özek (2010). “Denetim Firmasının Büyüklüğü ve Kâr Yönetimi İlişkisi: İMKB Şirketleri Üzerinde Ampirik bir Araştırma”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 48, 60-74.

KARĞIN, M., R. Aktaş ve N. Demirel Arıcı (2015). “Kurumsal Yönetimin Finansal Raporlama Kalitesindeki Rolü: Borsa İstanbul Üzerine Karşılaştırmalı Bir Uygulama”, **Yönetim ve Ekonomi**, 22 (2), 501-519.

KESTANE, Ali ve Ahmet Ağca (2017). “UFRS Uygulamaları ve Muhasebe Kültürel Değerler Ekseninde Türkiye'nin Yeri”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, 19 (3), 624-649.

KIESO, D.E., J. J. Weygandt ve T. D. Warfield (2018). **Intermediate Accounting – IFRS Edition**, 3rd Edition, ABD.

KIZIL, Ahmet, M. M. Fidan, C. Kızıl ve İ. Keskin (2013). **TMS-TFRS Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları, Uygulamalar, Yorumlar, Muhasebeleştirme**, 1, İstanbul: Der Yayınları.

KÖSE, E., İ. Bekçi ve H. E. Çetenak (2020). “Finansal Raporlama Standartlarının Muhasebe Kalitesine Etkisi Üzerine Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi**, 13 (1), 1-23.

LSE, London Stock Exchange (2012). **Corporate Governance for Main and AIM Companies**, White Page Ltd, England.

MEMİŞ, Mehmet Ünsal ve Emin Hüseyin Çetenak (2012). “Kurumsal Yönetimin Kazanç Yönetimi Uygulamaları Üzerine Etkisi: İMKB’de İşlem Gören Şirketler Üzerine Uygulama”, **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 21 (3), 205-224.

NGUYEN, T. N. L., T. K. A. Vu ve T. N. Bui (2023). “Impact of Internal Control on the Quality of Accounting Information at Enterprises Listed on the Stock Market in Vietnam”, **International Journal of Professional Business Review**, 8 (5), 1-33.

OKSAY, Suna ve Onur Acar (2005). **Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları**, 11, İstanbul: Ceyma Matbaacılık.

ONBULAK, Erkmen (2017). “Kurumsal Yönetim ve Türkiye Yansımaları”, **Sosyal Siyaset Konferansları**, 72 (1), 101-126.

OTHMAN, Hakim Ben ve Daniel Zeghal (2006). “A Study of Earnings-Management Motives in the Anglo-American and Euro-Continental Accounting Models: The Canadian and French Cases”, **The International Journal of Accounting**, 41 (2006), 406-435.

ÖNCE, Saime ve Gülşen Çavuş (2019). “Finansal Raporlama Kalitesini Etkileyen Faktörler ve Finansal Raporların Kalitesinin Ölçümüne İlişkin Yaklaşımlar”, **Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 20 (1), 30-51.

ÖZDEN, Evrim Altuk ve Başak Ataman (2014). “Kar Yönetimi ve Yöntemleri”, **Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi**, 11 (42), 13-25.

PARLAKKAYA, Raif ve Abdullah Tekin (2002). “Tümleşik Bilgi Sistemleri ve Muhasebe Bilgi Sistemi”, **1. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi**, 675-684.

ROMNEY, Marshall B. ve Paul John Steinbart (2012). **Accounting Information Systems**, Pearson Education.

PIARTRINI, Putu Saroyini ve Andiena Nindya Putri (2024). “The Influence of Accounting Information Quality On Investment Decisions: Investor Perspective in the Capital Market”, **Dinasti International Journal Of Economics, Finance and Accounting**, 5 (1), 161-169.

SAĞLAM, Necdet (2001). **Bölümsel Raporlama ve Uygulaması**, 1282, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

SAKARYA, Şakir ve İbrahim Özmen (2008). “Türkiye’de Kurumsal Yönetim Sürecinin Gelişimi ve Balıkesir’deki İşletmeler Tarafından Algılanması Üzerine Bir Araştırma”, **Muhasebe ve Denetim Bakış**, 103-126.

SELLAMI, Yosra Mnif ve Imen Slimi (2016), "The Effect of the Mandatory Adoption of IAS/IFRS on Earnings Management: Empirical Evidence from South Africa", **International Journal of Accounting and Economics Studies**, 4 (2), 87-95.

ŞENSOY, Hatice Belgin (2008). **Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi ile Muhasebe Standartlarının Türkiye'deki Durumu**, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Semih Hüseyin TOKAY, Ankara, 271 s.

TULUM, Saadet (2022). **Muhasebe ve Finans Alanlarında Seçme Konular**, 1, İstanbul: Efe Akademi Yayınları.

ULUSAN, H., E. Eren ve Ç. Köylü (2012). "6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nın Muhasebe ve Denetim Uygulamalarına Getirdiği Yenilikler Üzerine Bir Araştırma", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 11-34.

ÜSTÜNDAĞ, Saim (2000). "Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci", **Muhasebe ve Denetim Bakış**, 1, 31-57.

XU, H., A. Koronios, ve N. Brown Xu (2003). "Managing Data Quality in Accounting Information Systems", **IT Based Management-Challenges and Solutions**, Idea Group Publishing, 277-300.

YALÇIN, Erhan (2015). **Yorum, Açıklama ve Örneklerle Uluslararası Finansal Raporlama (TMS-TFRS)**, 1, Ankara: Seçkin

ZOR, İsrail ve Selda Korga (2020). "Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Kazanç Yönetimi Uygulamalarına Etkisi", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, 86, 1-24.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (2007). **Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS/IAS) ile Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları**, 2, Ankara: TMSK Yayınları.

Alman Kurumsal Yönetim Kodu, Nisan 2022 (German Corporate Governance Code, April 2022).

Borsa İstanbul, Halka Arz ve Borsada İşlem Görme Broşürü

Birleşik Krallık Kurumsal Yönetim Kodu, Temmuz 2018 (The UK Corporate Governance Code, June 2018) .

Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (2018 Sürümü), 27.08.2018 tarihli ve 30578 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, Seri 1, 26.12.1992 tarih ve 21447 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Seri: IV No: 56 sayılı “Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ.

Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, Seri: X No: 22. TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu (2018 Sürümü), 24.05.2018 tarihli ve 30430 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu Denetim Kalitesi Çerçevesi, 15 Mayıs 2013, (International Auditing and Assurance Standards Board-IAASB A Framework for Audit Quality).

Finansal Raporlama Konseyi (FRC) Aralık 2019 Denetim Kalitesi Kılavuzu, <https://www.ifiar.org/members/member-directory/> (Erişim Tarihi: 16.10.2022).

T.C. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu 2021 Faaliyet Raporu, <https://kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/4102/Y%C4%B1ll%C4%B1k-Faaliyet-Raporlar%C4%B1> (Erişim Tarihi: 01.12.2022).

FRC Roles and Responsibilities Schedule of Functions and Powers, Haziran 2017, <https://www.frc.org.uk/getattachment/67835f0e-e4c2-4d2a-9aeb-e57feed885be/FRC-Roles-Responsibilities-Schedule-of-Functions-Powers-June-2017.pdf#:~:text=The%20FRC%20sets%20the%20UK,arrangements%20for%20accountants%20and%20actuaries> (Erişim Tarihi: 05.12.2022).

Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu, Dar Kapsamlı Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Meslek Kuralları, 2024, https://spl.com.tr/wp-content/uploads/2024/07/1001_MKT_30062024_202407171343-002.pdf (Erişim Tarihi: 28.09.2024).

Türk Dil Kurumu, www.sozluk.gov.tr (Erişim Tarihi: 21.09.2023).

http://bafa.de/EN/AOB/aob_node.html (Erişim tarihi: 16.12.2023).

<http://cci.com.tr/yat%C4%B1r%C4%B1mc%C4%B1-%C4%B0li%C5%9Fkileri/finansal-veriler/finansal-sonu%C3%A7lar> [Ziyaret Tarihi: 03.10.2023).

<http://drsc.de/en/about/> (Erişim Tarihi: 17.12.2023).

<http://en.boerse-frankfurt.de/> (Erişim Tarihi: 22.11.2023).

<http://paracevirici.com/doviz-arsiv/merkez-bankasi/gecmis-tarihli-doviz/sterlin> (Erişim Tarihi: 24.11.2023).

<http://ulkerbiskuviyatirimciiliskileri.com/finansal-ve-operasyonel-veriler/mali-tablo-ve-dipnotlar.aspx> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).

<http://vesbe.vestelyatirimciiliskileri.com/finansal-bilgiler/yillik-faaliyet-raporlari.aspx> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).

<http://www.adidas-group.com/en/investors/financial-reports/> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

<http://www.aksa.com/tr/yatirimci-iliskileri/finansal-tablolar-ve-raporlar/mali-tablolar/mali-tablolar/i-87> (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

<http://www.annualreports.com/> (Erişim Tarihi: 23.11.2023).

<http://www.egeendustri.com.tr/tr/list/financial-statements-andbrindependent-audit-reports> (Erişim Tarihi: 04.10.2023).

<http://www.henkel.com/investors-and-analysts/financial-reports/annual-reports> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).

<http://www.kartonsan.com.tr/tr/page.php?id=42> (Erişim Tarihi: 05.10.2023).

http://www.kordsa.com/financial_informations.asp?g=1&d=tr (Erişim Tarihi: 07.10.2023).

http://www.siemens.com/investor/en/publications_calendar.php (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

<http://www.spiraxsarcoengineering.com/Investors/Pages/results-and-presentations.aspx> (Erişim Tarihi: 16.11.2023).

<http://www.vestelyatirimciiliskileri.com/finansal-bilgiler/yillik-faaliyet-raporlari.aspx> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).

<https://about.puma.com/en/investor-relations/financial-publications> (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

<https://cimsa.com.tr/yatirimci-iliskileri/konsolide-finansal-raporlar/> (Erişim Tarihi: 04.10.2023).

<https://corporate.brenntag.com/en/investor-relations/publications-and-events/financial-publications/> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

<https://en.dmgmori-ag.com/investor-relations/financial-reports> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

<https://finance.yahoo.com> (Erişim Tarihi: 29.11.2023).

<https://group.hugoboss.com/en/investors/publications> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).

<https://group.mercedes-benz.com/investors/reports-news/annual-reports/2022/> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

- <https://hektas.com.tr/yatirimci-iliskileri/mali-raporlar/> (Erişim Tarihi: 05.10.2023).
- <https://kurumsal.aygaz.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-tablolar> (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- <https://lanxess.com/en/Investors/Reporting> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).
- <https://matthey.com/investors/results-reports-and-presentations> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- <https://reckitt.com/investors/latest-annual-report/annual-report-archive/> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- <https://spk.gov.tr/hakkimizda/gorev-yetki-ve-sorumluluklar#>. (Erişim Tarihi: 20.09.2023).
- <https://tr.investing.com/currencies/gbp-eur-historical-data> (Erişim Tarihi: 24.11.2023).
- <https://www.airbus.com/en/investors/financial-results-annual-reports> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).
- <https://www.aixtron.com/en/investors/financial-reports/> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).
- <https://www.anadoluefes.com/sayfa/1/655/finansal-sonuclar> (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- <https://www.angloamerican.com/investors/annual-reporting/reports-library/report-2023> (Erişim Tarihi: 12.11.2023).
- <https://www.arcelikglobal.com/tr/sirket/raporlar-ve-sunumlar/incele/?val=3745> (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- <https://www.astrazeneca.com/investor-relations/annual-reports.html> (Erişim Tarihi: 12.11.2023).
- <https://www.bagfas.com.tr/Yatirimci.aspx?Type=FR> (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- <https://www.banvit.com/kurumsal/donemsel-raporlar> (Erişim Tarihi: 03.10.2023).
- <https://www.basf.com/global/en/investors/calendar-and-publications/reporting.html> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).
- https://www.bat.com/group/sites/UK__9D9KCY.nsf/vwPagesWebLive/DO9DCL3B (Erişim Tarihi: 12.11.2023).

<https://www.bayer.com/en/investors/integrated-annual-reports> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

<https://www.beiersdorf.com/investors/financial-reports/financial-reports> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

<https://www.bhp.com/investors/annual-reporting/past-reports> (Erişim Tarihi: 12.11.2023).

<https://www.bmwgroup.com/en/investor-relations/financial-reports.html> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

<https://www.bp.com/en/global/corporate/investors/results-reporting-and-presentations/archive.html> (Erişim Tarihi: 12.11.2023).

<https://www.brisa.com.tr/yatirimci-iliskileri/sunumlar-ve-raporlar/finansal-tablolar-ve-bagimsiz-denetci-raporu/> (Erişim Tarihi: 03.10.2023).

<https://www.britvic.com/investors/results-reports-and-presentations/> (Erişim Tarihi: 12.11.2023).

<https://www.burberrypc.com/investors/results-reports-presentations> (Erişim Tarihi: 13.11.2023).

<https://www.continental.com/en/investors/reports/financial-reports/> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

<https://www.corporate.ferguson.com/investor/events-results-and-reports/> (Erişim Tarihi: 13.11.2023).

<https://www.crh.com/investors/annual-reports/> (Erişim Tarihi: 13.11.2023).

<https://www.croda.com/en-gb/investors/annual-report/annual-report-archive> (Erişim Tarihi: 13.11.2023).

<https://www.diageo.com/en/investors/financial-results-and-presentations/> (Erişim Tarihi: 13.11.2023).

<https://www.dssmith.com/investors/results-presentations/annual-reports/archive> (Erişim Tarihi: 13.11.2023).

<https://www.durr-group.com/en/investor-relations/reports-presentations> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

<https://www.erdemir.com.tr/yatirimci-iliskileri/rapor-ve-sunumlar/finansal-tablolar/> (Erişim Tarihi: 04.10.2023).

<https://www.fordotosan.com.tr/tr/yatirimcilar/finansal-raporlar/finansal-raporlar> (Erişim Tarihi: 04.10.2023).

<https://www.fresenius.com/financial-reports-and-presentations> (Erişim Tarihi: 08.11.2023).

<https://www.fresnilloplc.com/investors/reports-and-presentations/> (Erişim Tarihi: 13.11.2023).

<https://www.fuchs.com/group/investor-relations/publications/annual-report-and-interim-reports/> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).

<https://www.gea.com/en/investor-relations/releases-reports/annual-reports/index.jsp> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).

<https://www.gerresheimer.com/en/company/investor-relations/reports> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).

<https://www.goltas.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/faaliyet-raporlari/> (Erişim Tarihi: 04.10.2023).

<https://www.google.com/finance/> (Erişim Tarihi: 24.11.2023).

<https://www.gubretas.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-tablo-ve-dipnotlar/> (Erişim Tarihi: 05.10.2023).

<https://www.halma.com/investors/results-reports-presentations/> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).

https://www.heidelberg.com/global/en/investor_relations/financial_publications/financial_reports/reports_presentations.jsp#%3B1474%3B1536%3B0%3B0%3B%3Bscore%3B0 (Erişim Tarihi: 09.11.2023).

<https://www.heidelbergmaterials.com/en/reports-and-presentations> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).

<https://www.hikma.com/investors/results-reports-and-presentations/#page=1> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).

<https://www.hofstedeinsights.com/countrycomparisontool?countries=germany%2Cturkey%2Cunited+kingdom> (Erişim Tarihi: 23.07.2024)

<https://www.iasplus.com/en/resources/ifrsf> (Erişim Tarihi: 25.03.2022).

<https://www.iasplus.com/en/resources/ifrs-topics/use-of-ifrs#Note1> (Erişim Tarihi: 30.03.2022).

- <https://www.ifrs.org/about-us/our-structure/> (Erişim Tarihi: 10.03.2022).
- <https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/> (Erişim Tarihi: 01.11.2019).
- <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/> (Erişim Tarihi: 21.10.2021).
- <https://www.imperialbrandspc.com/creating-shareholder-value/results-reports-and-presentations> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- <https://www.izdemir.com.tr/FinansalRaporlar.asp> (Erişim Tarihi: 05.10.2023).
- <https://www.jungheinrich.com/en/investor-relations/reports-publications-6224> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).
- https://www.kardemir.com/sunumlar_raporlar_ve_tablolar (Erişim Tarihi: 05.10.2023).
- <https://www.karsan.com/tr/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 05.10.2023).
- <https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/10239/TFRS-2020-Seti> (Erişim Tarihi: 21.10.2021).
- <https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/6649/UMS/UFRS-nedir?> (Erişim Tarihi: 13.10.2019).
- <https://www.kpluss.com/en-us/investor-relations/publications/annual-report/> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).
- <https://www.londonstockexchange.com> (Erişim Tarihi: 24.11.2023).
- <https://www.mondigroup.com/en/investors/results-and-reports/> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- <https://www.mtu.de/investor-relations/publications-events/financial-reports/financial-reports-archive/> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).
- <https://www.otokar.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/finansal-tablolar-ve-bagimsiz-denetim-raporlari> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).
- <https://www.petkim.com.tr/faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).
- <https://www.porsche-se.com/en/investor-relations/financial-publications/> (Erişim Tarihi: 09.11.2023).
- <https://www.riotinto.com/en/invest/reports/annual-report> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).

<https://www.rolls-royce.com/investors/annual-report-2018/annual-report-archive/annual-reports.aspx> (Erişim Tarihi: 16.11.2023).

<https://www.sasa.com.tr/yatirimci-iliskileri/yatirimci-iliskileri/raporlar/periodik-mali-tablo-ve-bagimsiz-denetim-raporlari> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).

<https://www.smith-nephew.com/en/about-us/investors/financial-resources#downloadable-reports> (Erişim Tarihi: 16.11.2023).

<https://www.smiths.com/investors/results-reports-and-presentations> (Erişim Tarihi: 16.11.2023).

<https://www.smurfitkappa.com/investors/reports-and-presentations> (Erişim Tarihi: 16.11.2023).

<https://www.sse.com/investors/reports-and-results/?year=archive> (Erişim Tarihi: 16.11.2023).

<https://www.symrise.com/investors/financial-results/> (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

https://www.tateandlyle.com/investors/annual-reports?active=3&field=field_left_link (Erişim Tarihi: 16.11.2023).

<https://www.tatgida.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/raporlar-ve-sunumlar/finansal-raporlar/> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).

<https://www.thecaq.org/value-of-the-audit-2/> (Erişim Tarihi: 25.10.2022).

<https://www.thyssenkrupp.com/en/investors/reporting-and-publications/archiv> (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

<https://www.tofas.com.tr/YatirimciIliskileri/FinansalSonuclar> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).

<https://www.tulloil.com/investors/results-reports-and-presentations> (Erişim Tarihi: 16.11.2023).

<https://www.tupras.com.tr/finansal-ve-raporlar> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).

<https://www.turktraktor.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-sonuclar/bagimsiz-denetim-ve-ara-donem-faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 07.10.2023).

<https://www.unilever.com/investors/annual-report-and-accounts/archive-of-annual-report-and-accounts/> (Erişim Tarihi: 16.11.2023).

<https://www.volkswagen-group.com/en/investors-15766> (Erişim Tarihi: 10.11.2023).

<https://www.woodplc.com/investors/annual-and-interim-reports> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).

<https://www.worlddata.info> (Erişim Tarihi: 27.09.2023).

EKLER

EK-1 Frankfurt Menkul Kıymetler Borsası 100 endeksinde işlem gören imalat sektöründeki şirketler

No	Şirketin Adı	Kod	Şirketin Sektörü	İşlem Gördüğü Pazar	Web Adresi
1.	Adidas AG	ADS	Giyim, Tekstil, Ayakkabı ve Spor Malzemeleri	DAX 30	www.adidas-Group.com
2.	Airbus SE	AIR	Elektrik Mühendisliği, Havacılık ve Savunma Sanayii	DAX 50	www.airbusgroup.com
3.	Aixtron SE	AIXA	Fabrika ve Makine Mühendisliği	DAX 100	www.aixtron.com
4.	Basf SE	BAS	Kimya, Özel Kimyasallar ve Plastik Ürünler	DAX 100	www.basf.com
5.	Bayer AG	BAYN	Eczacılık, Plastik / Tıbbi, Biyoteknoloji	DAX 100	www.bayer.com
6.	Beiersdorf AG	BEI	İlaç, Tüketim Malları	DAX 100	www.beiersdorf.com
7.	Bmw AG	BMW	Otomobil Üretimi	DAX 30	www.bmwgroup.com
8.	Brenntag AG	BNR	Kimya	DAX 50	www.brenntag.com
9.	Continental AG	CON	Endüstri, Fabrika ve Makine Mühendisliği	DAX 30	www.continental-corporation.com
10.	Daimler AG	DAI	Ticari Araçlar ve Otomobil Üretimi	DAX 30	www.daimler.com
11.	Dmg Mori	GIL	Fabrika ve Makine Mühendisliği	DAX 100	www.ag.dmgmori.com
12.	Dürr AG	DUE	Fabrika ve Makine Mühendisliği, Otomotiv Tedarikçileri	DAX 50	www.durr.com
13.	Fresenius SE & Co. KGaA	FREG	İlaç Sanayii, Medikal Ürünler	DAX 100	www.fresenius.com
14.	Fuchs Petrolub SE Vz.	FPE3	Özel Kimyasallar, Endüstri	DAX 50	www.fuchs-oil.com
15.	Gea Group AG	G1A	Fabrika ve Makine Mühendisliği	DAX 50	www.gea.com/en
16.	Gerresheimer AG	GXI	Plastik Maddeler	DAX 50	www.gerresheimer.com
17.	Heidelbergcement AG	HEI	İnşaat Tedarikçileri / İnşaat Malzemeleri	DAX 30	www.heidelbergcement.com

18.	Heidelberger Druckmaschinen AG	HDD	Fabrika ve Makine Mühendisliği	DAX 100	www.heidelberg.com
19.	Henkel KGaA ST.	HEN	Kimya ve Tüketim Malları	DAX 30	www.henkel.com
20.	Hugo Boss AG	BOSS	Giyim, Tekstil, Ayakkabı ve Tüketim Malları	DAX 50	group.hugoboss.com
21.	Jungheinrich Aktiengesellschaft	JUN3	Fabrika ve Makine Mühendisliği	DAX 100	www.jungheinrich.com
22.	K+S AG	SDF	Kimyasallar, Geri Dönüşüm, BT, Lojistik	DAX 30	www.k-plus-s.com
23.	Lanxess AG	LXS	Kimya, Özel Kimyasallar ve Plastikler	DAX 50	lanxess.de/de/corporate/home/
24.	Mtu Aero Engines AG	MTX	Fabrika ve Makine Mühendisliği	DAX 50	https://www.mtu.de/en/
25.	Porsche Automobil Holding SE	PAH3	Otomobil Üretimi	DAX 100	www.porsche-se.com
26.	Puma SE	PUM	Giyim, Tekstil, Ayakkabı ve Spor Malzemeleri	DAX 50	https://eu.puma.com/se/en/home
27.	Siemens AG	SIE	Fabrika, Makine ve Elektrik Mühendisliği, Otomotiv Tedarikçileri, Ağ Yapımı ve Ekipmanı, Tıbbi Ürünler, Lojistik, Yazılım	DAX 30	www.siemens.com
28.	Symrise AG	SY1	Kimya, Özel Kimyasallar ve Tüketim Malları	DAX 50	www.symrise.de
29.	Thyssenkrupp AG	TKA	Fabrika ve Makine Mühendisliği, Otomotiv ve Metal Endüstrisi	DAX 30	www.thyssenkrupp.com
30.	Volkswagen (VW) ST.	VOW	Ticari Araçlar ve Otomobil Üretimi	DAX 30	www.volkswagenag.com/ir

EK-2 Londra Menkul Kıymetler Borsası 100 & 250 endeksinde işlem gören imalat sektöründeki şirketler

No	Şirketin Adı	Kod	Şirketin Sektörü	İşlem Gördüğü Pazar	Web Adresi
1.	Anglo American PLC	AAL.L	Temel Malzemeler / Endüstriyel Metaller ve Mineraller	FTSE 100	https://uk.angloamerican.com/
2.	Astrazeneca PLC	AZN.L	Sağlık Hizmeti / İlaç Üreticileri	FTSE 100	www.astrazeneca.com
3.	BHP Group PLC	BHP.L	Temel Malzemeler / Endüstriyel Metaller ve Mineraller	FTSE 100	www.bhp.com/
4.	BP PLC	BP.L	Enerji / Petrol ve Entegre Gaz	FTSE 100	www.bp.com/
5.	British American Tobacco PLC	BATS.L	Tüketim Malları / Tütün	FTSE 100	www.bat.com
6.	Britvic PLC	BVIC.L	Tüketim Malları / İçecekler - Alkolsüz İçecekler	FTSE 250	www.britvic.com/
7.	Burberry Group PLC	BRBY.L	Lüks Tüketim Malları	FTSE 100	www.burberryplc.com/en/index.html
8.	CRH PLC	CRH.L	Temel Malzemeler / İnşaat Malzemeleri	FTSE 100	www.crh.com/
9.	Croda International PLC	CRDA.L	Temel Malzemeler / Özel Kimyasallar	FTSE 100	www.croda.com/en-gb
10.	Diageo PLC	DGE.L	Tüketim Malları / İçecekler - Şarap İmalathaneleri ve İçki Fabrikaları	FTSE 100	www.diageo.com/
11.	DS Smith PLC	SMDS.L	Tüketici Döngüsü / Paketleme ve Konteyner	FTSE 100	www.dssmith.com/
12.	Ferguson PLC	FERG.L	Sanayi / Endüstriyel Dağıtım	FTSE 100	www.fergusonplc.com/en/
13.	Fresnillo PLC	FRES.L	Temel Malzemeler / Endüstriyel Metaller ve Mineraller	FTSE 100	www.fresnilloplc.com/
14.	Halma PLC	HLMA.L	Sanayi / Güvenlik ve Koruma Servisleri	FTSE 100	www.halma.com/
15.	Hikma Pharmaceuticals PLC	HIK.L	Sağlık Hizmeti / İlaç Üreticileri	FTSE 100	www.hikma.com/home/
16.	Imperial Brands PLC	IMB.L	Tüketim Malları / Tütün	FTSE 100	www.imperialbrandsplc.com/
17.	John Wood Group PLC	WG.L	Enerji / Petrol ve Entegre Gaz	FTSE 100	www.woodplc.com/
18.	Johnson Matthey PLC	JMAT.L	Temel Malzemeler / Özel Kimyasallar	FTSE 100	matthey.com/

19.	Mondi PLC	MNDI.L	Temel Malzemeler / Kağıt & Kağıt Ürünleri	FTSE 100	www.mondigroup.com/
20.	Reckitt Benckiser Group PLC	RB.L	Tüketim Malları / Ev ve Kişisel Ürünler	FTSE 100	www.rb.com/
21.	Rio Tinto Group	RIO.L	Temel Malzemeler / Endüstriyel Metaller ve Mineraller	FTSE 100	https://www.riotinto.com/en
22.	Rolls-Royce Holdings PLC	RR.L	Sanayi / Havacılık ve Savunma	FTSE 100	www.rolls-royce.com/
23.	Smith & Nephew PLC	SN.L	Sağlık Hizmeti / Medikal Ürünler	FTSE 100	www.smith-nephew.com/
24.	Smiths Group PLC	SMIN.L	Sanayi / Çeşitli Endüstri	FTSE 100	www.smiths.com/
25.	Smurfit Kappa Group PLC	SKG.L	Tüketici Döngüsü / Paketleme ve Konteyner	FTSE 100	www.smurfitkappa.com/
26.	Spirax-Sarco Engineering PLC	SPX.L	Sanayi / Çeşitli Endüstri	FTSE 100	www.spiraxsarcoengineering.com/
27.	SSE PLC	SSE.L	Çeşitli Kamu Hizmetleri	FTSE 100	sse.com/
28.	Tate & Lyle PLC	TATE.L	Tüketim Malları / Paketlenmiş Gıda	FTSE 250	www.tateandlyle.com/
29.	Tullow Oil PLC	TLW.L	Enerji / Petrol ve Entegre Gaz	FTSE 250	www.tullowoil.com/
30.	Unilever Group	ULVR.L	Tüketim Malları / Ev ve Kişisel Ürünler	FTSE 100	www.unilever.com/

EK-3 Borsa İstanbul 100 endeksinde işlem gören imalat sektöründeki şirketler

No	Şirketin Adı	Kod	Şirketin Sektörü	İşlem Gördüğü Pazar	Web Adresi
1.	Aksa Akrilik Kimya Sanayii A.Ş.	AKSA	Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	BIST 100	www.aksa.com
2.	Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.	AEFES	Gıda, İçki ve Tütün	BIST 100	www.anadoluefes.com
3.	Arçelik A.Ş.	ARCLK	Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	BIST 30	www.arcelikas.com
4.	Aygaz A.Ş.	AYGAZ	Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	BIST 100	www.aygaz.com.tr
5.	Bagfaş Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş.	BAGFS	Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	BIST 100	www.bagfas.com.tr
6.	Banvit Bandırma Vitaminli Yem Sanayii A.Ş.	BANVT	Gıda, İçki ve Tütün	BIST 100	www.banvit.com
7.	Brisa Bridgestone Sabancı Lastik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	BRISA	Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	BIST 100	www.brisa.com.tr
8.	Coca-Cola İçecek A.Ş.	CCOLA	Gıda, İçki ve Tütün	BIST 50	www.cci.com.tr
9.	Çimsa Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	CIMSA	Taş ve Toprağa Dayalı	BIST 50	www.cimsa.com.tr
10.	Ege Endüstri ve Ticaret A.Ş.	EGEEN	Metal Eşya, Makine Elektrikli Cihazlar ve Ulaşım Araçları	BIST 50	www.egeendustri.com.tr
11.	Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş.	EREGL	Metal Ana Sanayi	BIST 30	www.erdemir.com.tr
12.	Ford Otomotiv Sanayi A.Ş.	FROTO	Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	BIST 30	www.fordotosan.com.tr
13.	Göлтаş Göller Bölgesi Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş.	GOLTS	Taş ve Toprağa Dayalı	BIST 50	www.goltas.com.tr
14.	Gübre Fabrikaları T.A.Ş.	GUBRF	Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	BIST 50	www.gubretas.com.tr
15.	Hektaş Ticaret T.A.Ş.	HEKTS	Kimya, İlaç, Petrol, Lastik ve Plastik Ürünler	BIST 30	www.hektas.com.tr
16.	İzmir Demir Çelik Sanayi A.Ş.	IZMDC	Metal Ana Sanayi	BIST 100	www.izdemir.com.tr
17.	Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	KRDMD	Metal Ana Sanayi	BIST 30	www.kardemir.com
18.	Karsan Otomotiv Sanayii ve Ticaret A.Ş.	KARSN	Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	BIST 100	www.karsan.com.tr

19.	Kartonsan Karton Sanayi ve Ticaret A.Ş.	KARTN	Kağıt ve Kağıt Ürünleri, Basım ve Yayın	BIST 100	www.kartonsan.com.tr
20.	Kordsa Teknik Tekstil A.Ş.	KORDS	Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri	BIST 100	www.kordsa.com
21.	Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi A.Ş.	OTKAR	Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	BIST 30	www.otokar.com.tr
22.	Petkim Petrokimya Holding A.Ş.	PETKM	Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	BIST 30	www.petkim.com.tr
23.	Sasa Polyester Sanayi A.Ş.	SASA	Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	BIST 50	www.sasa.com.tr
24.	Tat Gıda Sanayi A.Ş.	TATGD	Gıda, İçki ve Tütün	BIST 50	www.tatgida.com
25.	Tofaş Türk Otomobil Fabrikası A.Ş.	TOASO	Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	BIST 30	www.tofas.com.tr
26.	Tüpraş-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.	TUPRS	Kimya, Petrol, Kauçuk ve Plastik Ürünler	BIST 30	www.tupras.com.tr
27.	Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş.	TTRAK	Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	BIST 50	www.turktraktor.com.tr
28.	Ülker Bisküvi Sanayi A.Ş.	ULKER	Gıda, İçki ve Tütün	BIST 30	www.ulkerbiskuvi.com.tr
29.	Vestel Beyaz Eşya Sanayi ve Ticaret A.Ş.	VESBE	Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	BIST 100	vesbe.vestelyatirimciiliskileri.com
30.	Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	VESTL	Metal Eşya, Makine ve Gereç Yapım	BIST 50	www.vestelyatirimciiliskileri.com

EK-4 Kâr Düzleştirmesi – Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları - Değişkenler Arasındaki Korelasyon

ALMANYA								
	ΔN_{it}	SIZE _{it}	GROWTH _{it}	EISSUE _{it}	LEV _{it}	DISSUE _{it}	TURN _{it}	CF _{it}
ΔN_{it}	1							
T istatistiği	-----							
P değeri	-----							
SIZE _{it}	-0,01361	1						
T istatistiği	-0,25750	-----						
P değeri	0,79690	-----						
GROWTH _{it}	0,10973	-0,05670	1					
T istatistiği	2,08870	-1,07452	-----					
P değeri	0,03740	0,28330	-----					
EISSUE _{it}	-0,00698	-0,01725	0,05222	1				
T istatistiği	-0,13210	-0,32649	0,98930	-----				
P değeri	0,89500	0,74420	0,32320	-----				
LEV _{it}	-0,02337	0,09401	-0,12419	-0,02671	1			
T istatistiği	-0,44225	1,78656	-2,36805	-0,50549	-----			
P değeri	0,65860	0,07490	0,01840	0,61350	-----			
DISSUE _{it}	-0,01803	0,01367	0,26608	0,27315	-0,03266	1		
T istatistiği	-0,34112	0,25865	5,22267	5,37249	-0,61826	-----		
P değeri	0,73320	0,79610	0,00000	0,00000	0,53680	-----		
TURN _{it}	0,17958	-0,33144	0,16532	-0,02863	-0,09330	-0,02677	1	
T istatistiği	3,45387	-6,64693	3,17160	-0,54188	-1,77311	-0,50675	-----	
P değeri	0,00060	0,00000	0,00160	0,58820	0,07710	0,61260	-----	
CF _{it}	-0,01125	0,07629	0,04602	0,00612	-0,02280	0,32898	-0,01829	1
T istatistiği	-0,21282	1,44771	0,87166	0,11574	-0,43155	6,59160	-0,34602	----
P değeri	0,83160	0,14860	0,38400	0,90790	0,66630	0,00000	0,72950	----

İNGİLTERE								
	ΔNI_{it}	$SIZE_{it}$	$GROWTH_{it}$	$EISSUE_{it}$	LEV_{it}	$DISSUE_{it}$	$TURN_{it}$	CF_{it}
ΔNI_{it}	1							
T istatistiği	-----							
P değeri	-----							
$SIZE_{it}$	-0,00232	1						
T istatistiği	-0,04387	-----						
P değeri	0,96500	-----						
$GROWTH_{it}$	0,23764	0,00865	1					
T istatistiği	4,62890	0,16364	-----					
P değeri	0,00000	0,87010	-----					
$EISSUE_{it}$	-0,02264	-0,04746	-0,02706	1				
T istatistiği	-0,42840	-0,89901	-0,51211	-----				
P değeri	0,66860	0,36930	0,60890	-----				
LEV_{it}	0,05987	-0,00133	0,00472	-0,06293	1			
T istatistiği	1,13483	-0,02513	0,08934	-1,19303	-----			
P değeri	0,25720	0,98000	0,92890	0,23360	-----			
$DISSUE_{it}$	0,02003	-0,05884	0,27817	0,10064	-0,00200	1		
T istatistiği	0,37914	-1,11525	5,47940	1,91387	-0,03782	-----		
P değeri	0,70480	0,26550	0,00000	0,05640	0,96990	-----		
$TURN_{it}$	0,02172	-0,20895	0,06973	-0,05527	0,12213	-0,07791	1	
T istatistiği	0,41096	-4,04269	1,32265	-1,04732	2,32814	-1,47867	-----	
P değeri	0,68140	0,00010	0,18680	0,29570	0,02050	0,14010	-----	
CF_{it}	0,11319	0,03434	0,22652	-0,10520	-0,02079	-0,05318	0,00264	1
T istatistiği	2,15551	0,65018	4,40031	-2,00154	-0,39335	-1,00756	0,04990	----
P değeri	0,03180	0,51600	0,00000	0,04610	0,69430	0,31430	0,96020	----

TÜRKİYE								
	$\Delta N I_{it}$	$SIZE_{it}$	$GROWTH_{it}$	$EISSUE_{it}$	LEV_{it}	$DISSUE_{it}$	$TURN_{it}$	CF_{it}
$\Delta N I_{it}$	1							
T istatistiği	-----							
P değeri	-----							
$SIZE_{it}$	0,12561	1						
T istatistiği	2,39554	-----						
P değeri	0,01710	-----						
$GROWTH_{it}$	0,46664	0,33903	1					
T istatistiği	9,98279	6,81856	-----					
P değeri	0,00000	0,00000	-----					
$EISSUE_{it}$	0,00875	0,02543	-0,01121	1				
T istatistiği	0,16555	0,48134	-0,21204	-----				
P değeri	0,86860	0,63060	0,83220	-----				
LEV_{it}	-0,16456	0,10679	0,10976	-0,03016	1			
T istatistiği	-3,15656	2,03227	2,08939	-0,57082	-----			
P değeri	0,00170	0,04290	0,03740	0,56850	-----			
$DISSUE_{it}$	0,17482	0,18985	0,48959	0,03186	0,05771	1		
T istatistiği	3,35947	3,65876	10,62375	0,60310	1,09379	-----		
P değeri	0,00090	0,00030	0,00000	0,54680	0,27480	-----		
$TURN_{it}$	0,10558	0,04305	0,05468	0,00866	0,06828	-0,16927	1	
T istatistiği	2,00880	0,81531	1,03621	0,16391	1,29485	-3,24960	-----	
P değeri	0,04530	0,41540	0,30080	0,86990	0,19620	0,00130	-----	
CF_{it}	0,17676	0,1264	-0,153687	0,028272	-0,102	-0,17238	0,1473	1
T istatistiği	3,39793	2,4102	-2,942861	0,535146	-1,9401	-3,31125	2,8185	---
P değeri	0,0008	0,0164	0,0035	0,5929	0,0532	0,001	0,0051	---

EK-5 Kâr Düzleştirmesi – Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları/Nakit Akışlarındaki Değişimin Sapmaları - Değişkenler Arasındaki Korelasyon

ALMANYA								
	ΔCF_{it}	SIZE _{it}	GROWTH _{it}	EISSUE _{it}	LEV _{it}	DISSUE _{it}	TURN _{it}	CF _{it}
ΔCF_{it}	1							
T istatistiği	-----							
P değeri	-----							
SIZE _{it}	-0,00947	1						
T istatistiği	-0,17920	-----						
P değeri	0,85790	-----						
GROWTH _{it}	0,02015	-0,05670	1					
T istatistiği	0,38139	-1,07452	-----					
P değeri	0,70310	0,28330	-----					
EISSUE _{it}	0,00882	-0,01725	0,05222	1				
T istatistiği	0,16692	-0,32649	0,98930	-----				
P değeri	0,86750	0,74420	0,32320	-----				
LEV _{it}	-0,02799	0,09401	-0,12419	-0,02671	1			
T istatistiği	-0,52982	1,78656	-2,36805	-0,50549	-----			
P değeri	0,59660	0,07490	0,01840	0,61350	-----			
DISSUE _{it}	0,25404	0,01367	0,26608	0,27315	-0,03266	1		
T istatistiği	4,96975	0,25865	5,22267	5,37249	-0,61826	-----		
P değeri	0,00000	0,79610	0,00000	0,00000	0,53680	-----		
TURN _{it}	0,00058	-0,33144	0,16532	-0,02863	-0,09330	-0,02677	1	
T istatistiği	0,01099	-6,64693	3,17160	-0,54188	-1,77311	-0,50675	-----	
P değeri	0,99120	0,00000	0,00160	0,58820	0,07710	0,61260	-----	
CF _{it}	0,70275	0,07629	0,04602	0,00612	-0,02280	0,32898	-0,01829	1
T istatistiği	18,68990	1,44771	0,87166	0,11574	-0,43155	6,59160	-0,34602	-----
P değeri	0,00000	0,14860	0,38400	0,90790	0,66630	0,00000	0,72950	-----

İNGİLTERE								
	ΔCF_{it}	$SIZE_{it}$	$GROWTH_{it}$	$EISSUE_{it}$	LEV_{it}	$DISSUE_{it}$	$TURN_{it}$	CF_{it}
ΔCF_{it}	1							
T istatistiği	-----							
P değeri	-----							
$SIZE_{it}$	0,03414	1						
T istatistiği	0,64631	-----						
P değeri	0,51850	-----						
$GROWTH_{it}$	0,45481	0,00865	1					
T istatistiği	9,66259	0,16364	-----					
P değeri	0,00000	0,87010	-----					
$EISSUE_{it}$	-0,11573	-0,04746	-0,02706	1				
T istatistiği	-2,20452	-0,89901	-0,51211	-----				
P değeri	0,02810	0,36930	0,60890	-----				
LEV_{it}	0,02457	-0,00133	0,00472	-0,06293	1			
T istatistiği	0,46504	-0,02513	0,08934	-1,19303	-----			
P değeri	0,64220	0,98000	0,92890	0,23360	-----			
$DISSUE_{it}$	0,05037	-0,05884	0,27817	0,10064	-0,00200	1		
T istatistiği	0,95416	-1,11525	5,47940	1,91387	-0,03782	-----		
P değeri	0,34060	0,26550	0,00000	0,05640	0,96990	-----		
$TURN_{it}$	0,06321	-0,20895	0,06973	-0,05527	0,12213	-0,07791	1	
T istatistiği	1,19839	-4,04269	1,32265	-1,04732	2,32814	-1,47867	-----	
P değeri	0,23160	0,00010	0,18680	0,29570	0,02050	0,14010	-----	
CF_{it}	0,46224	0,03434	0,22652	-0,10520	-0,02079	-0,05318	0,00264	1
T istatistiği	9,86281	0,65018	4,40031	-2,00154	-0,39335	-1,00756	0,04990	----
P değeri	0,00000	0,51600	0,00000	0,04610	0,69430	0,31430	0,96020	----

TÜRKİYE								
	ΔCF_{it}	$SIZE_{it}$	$GROWTH_{it}$	$EISSUE_{it}$	LEV_{it}	$DISSUE_{it}$	$TURN_{it}$	CF_{it}
ΔCF_{it}	1							
T istatistiği	-----							
P değeri	-----							
$SIZE_{it}$	0,06221	1						
T istatistiği	1,17937	-----						
P değeri	0,23900	-----						
$GROWTH_{it}$	-0,09049	0,33903	1					
T istatistiği	-1,71929	6,81856	-----					
P değeri	0,08640	0,00000	-----					
$EISSUE_{it}$	0,08016	0,02543	-0,01121	1				
T istatistiği	1,52164	0,48134	-0,21204	-----				
P değeri	0,12900	0,63060	0,83220	-----				
LEV_{it}	0,00577	0,10679	0,10976	-0,03016	1			
T istatistiği	0,10921	2,03227	2,08939	-0,57082	-----			
P değeri	0,91310	0,04290	0,03740	0,56850	-----			
$DISSUE_{it}$	-0,07383	0,18985	0,48959	0,03186	0,05771	1		
T istatistiği	-1,40072	3,65876	10,62375	0,60310	1,09379	-----		
P değeri	0,16220	0,00030	0,00000	0,54680	0,27480	-----		
$TURN_{it}$	0,03693	0,04305	0,05468	0,00866	0,06828	-0,16927	1	
T istatistiği	0,69929	0,81531	1,03621	0,16391	1,29485	-3,24960	-----	
P değeri	0,48480	0,41540	0,30080	0,86990	0,19620	0,00130	-----	
CF_{it}	0,75256	0,12636	-0,15369	0,02827	-0,10200	-0,17239	0,14734	1
T istatistiği	21,62261	2,41017	-2,94286	0,53515	-1,94010	-3,31125	2,81854	----
P değeri	0,00000	0,01640	0,00350	0,59290	0,05320	0,00100	0,00510	----

EK-6 Kâr Düzleştirmesi – Tahakkuklar ile Nakit Akışları Arasındaki Korelasyon - Değişkenler Arasındaki Korelasyon

	ALMANYA							İNGİLTERE						
	CF _{it}	SIZE _{it}	GROWTH _{it}	EISSUE _{it}	LEV _{it}	DISSUE _{it}	TURN _{it}	CF _{it}	SIZE _{it}	GROWTH _{it}	EISSUE _{it}	LEV _{it}	DISSUE _{it}	TURN _{it}
CF _{it}	1							1						
T istatistiği	-----							-----						
P değeri	-----							-----						
SIZE _{it}	0,07629	1						0,03434	1					
T istatistiği	1,44771	-----						0,65018	-----					
P değeri	0,14860	-----						0,51600	-----					
GROWTH _{it}	0,04602	-0,05670	1					0,22652	0,00865	1				
T istatistiği	0,87166	-1,07452	-----					4,40031	0,16364	-----				
P değeri	0,38400	0,28330	-----					0,00000	0,87010	-----				
EISSUE _{it}	0,00612	-0,01725	0,05222	1				-0,10520	-0,04746	-0,02706	1			
T istatistiği	0,11574	-0,32649	0,98930	-----				-2,00154	-0,89901	-0,51211	-----			
P değeri	0,90790	0,74420	0,32320	-----				0,04610	0,36930	0,60890	-----			
LEV _{it}	-0,02280	0,09401	-0,12419	-0,02671	1			-0,02079	-0,00133	0,00472	-0,06293	1		
T istatistiği	-0,43155	1,78656	-2,36805	-0,50549	-----			-0,39335	-0,02513	0,08934	-1,19303	-----		
P değeri	0,66630	0,07490	0,01840	0,61350	-----			0,69430	0,98000	0,92890	0,23360	-----		
DISSUE _{it}	0,32898	0,01367	0,26608	0,27315	-	1		-0,05318	-0,05884	0,27817	0,10064	-0,00200	1	
T istatistiği	6,59160	0,25865	5,22267	5,37249	-	-----		-1,00756	-1,11525	5,47940	1,91387	-0,03782	-----	
P değeri	0,00000	0,79610	0,00000	0,00000	0,53680	-----		0,31430	0,26550	0,00000	0,05640	0,96990	-----	
TURN _{it}	-0,01829	-0,33144	0,16532	-0,02863	-	-0,02677	1	0,00264	-0,20895	0,06973	-0,05527	0,12213	-0,07791	1
T istatistiği	-0,34602	-6,64693	3,17160	-0,54188	-	-0,50675	-----	0,04990	-4,04269	1,32265	-1,04732	2,32814	-1,47867	-----
P değeri	0,72950	0,00000	0,00160	0,58820	0,07710	0,61260	-----	0,96020	0,00010	0,18680	0,29570	0,02050	0,14010	-----

TÜRKİYE							
	CF _{it}	SIZE _{it}	GROWTH _{it}	EISSUE _{it}	LEV _{it}	DISSUE _{it}	TURN _{it}
CF _{it}	1						
T istatistiği	-----						
P değeri	-----						
SIZE _{it}	0,12636	1					
T istatistiği	2,41017	-----					
P değeri	0,01640	-----					
GROWTH _{it}	-0,15369	0,33903	1				
T istatistiği	-2,94286	6,81856	-----				
P değeri	0,00350	0,00000	-----				
EISSUE _{it}	0,02827	0,02543	-0,01121	1			
T istatistiği	0,53515	0,48134	-0,21204	-----			
P değeri	0,59290	0,63060	0,83220	-----			
LEV _{it}	-0,10200	0,10679	0,10976	-0,03016	1		
T istatistiği	-1,94010	2,03227	2,08939	-0,57082	-----		
P değeri	0,05320	0,04290	0,03740	0,56850	-----		
DISSUE _{it}	-0,17239	0,18985	0,48959	0,03186	0,05771	1	
T istatistiği	-3,31125	3,65876	10,62375	0,60310	1,09379	-----	
P değeri	0,00100	0,00030	0,00000	0,54680	0,27480	-----	
TURN _{it}	0,14734	0,04305	0,05468	0,00866	0,06828	-0,16927	1
T istatistiği	2,81854	0,81531	1,03621	0,16391	1,29485	-3,24960	-----
P değeri	0,00510	0,41540	0,30080	0,86990	0,19620	0,00130	-----

EK-7 Değer İlişkisi – Net Kâr ve Özsermaye Defter Değerinin Hisse Senedi Fiyatları ile İlişkisi - Değişkenler Arasındaki Korelasyon

ALMANYA				İNGİLTERE				TÜRKİYE			
	HSKF _{it} (6 Ay Sonraki)	BVEPS _{it}	NIPS _{it}		HSKF _{it} (6 Ay Sonraki)	BVEPS _{it}	NIPS _{it}		HSKF _{it} (6 Ay Sonraki)	BVEPS _{it}	NIPS _{it}
HSKF _{it}	1			HSKF _{it}	1			HSKF _{it}	1		
T istatistiği	-----			T istatistiği	-----			T istatistiği	-----		
P değeri	-----			P değeri	-----			P değeri	-----		
BVEPS _{it}	0,276484	1		BVEPS _{it}	0,57414	1		BVEPS _{it}	0,12540	1	
T istatistiği	5,351500	-----		T istatistiği	13,26795	-----		T istatistiği	0,34696	-----	
P değeri	0,000000	-----		P değeri	0,000000	-----		P değeri	0,72880	-----	
NIPS _{it}	0,032815	0,068843	1	NIPS _{it}	0,53029	0,57189	1	NIPS _{it}	0,03640	0,53210	1
T istatistiği	0,610715	1,283606	-----	T istatistiği	11,83454	13,19054	-----	T istatistiği	1,64305	13,88422	-----
P değeri	0,541800	0,200100	-----	P değeri	0,000000	0,000000	-----	P değeri	0,10130	0,000000	-----

EK-8 Değer İlişkisi – Hisse Başına Kâr ile Hisse Senedi Getirisi İlişkisi - Değişkenler Arasındaki Korelasyon

ALMANYA			İNGİLTERE			TÜRKİYE		
	[NI / P] _{it}	RETURN _{it}		[NI / P] _{it}	RETURN _{it}		[NI / P] _{it}	RETURN _{it}
[NI / P] _{it}	1		[NI / P] _{it}	1		[NI / P] _{it}	1	
T istatistiği	-----		T istatistiği	-----		T istatistiği	-----	
P değeri	-----		P değeri	-----		P değeri	-----	
RETURN _{it}	0,03808	1	RETURN _{it}	0,10459	1	RETURN _{it}	0,12682	1
T istatistiği	0,70880	-----	T istatistiği	1,98988	-----	T istatistiği	2,41903	-----
P değeri	0,47890	-----	P değeri	0,04740	-----	P değeri	0,01610	-----

EK-9 Varyans Analizleri

Varyans Analizleri		ALMANYA					İNGİLTERE					TÜRKİYE				
		df	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	Anova F-testi	P değeri	df	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	Anova F-testi	P değeri	df	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	Anova F-testi	P değeri
Denklem 1	Gruplar arası	7	159.769,10	22.824,15	14.176,21	0,00	7	168.463,20	24.066,17	8.552,14	0,00	6	132.292,30	22.048,71	11.081,02	0,00
	Grup içi	2872	4.624,01	1,61			2875	8.090,40	2,81			2513	5.000,30	1,99		
	Total	2879	164.393,10	57,10			2882	176.553,60	61,26			2519	137.292,60	54,50		
Denklem 2	Gruplar arası	7	159.836,90	22.833,84	14.077,93	0,00	7	168.467,50	24.066,79	8.553,62	0,00	7	136.214,30	19.459,18	11.162,66	0,00
	Grup içi	2872	4.658,27	1,62			2875	8.089,22	2,81			2872	5.006,58	1,74		
	Total	2879	164.495,10	57,14			2882	176.556,80	61,26			2879	141.220,90	49,05		
Denklem 3 & 4	Gruplar arası	6	155.344,70	25.890,79	14.228,96	0,00	6	164.059,00	27.343,17	8.505,23	0,00	6	132.124,40	22.020,74	11.062,72	0,00
	Grup içi	2513	4.572,61	1,82			2516	8.088,61	3,21			2513	5.002,22	1,99		
	Total	2519	159.917,30	63,48			2522	172.147,60	68,26			2519	137.126,60	54,44		
Denklem 5	Gruplar arası	2	720.055,60	360.027,80	95,15	0,00	2	114.173,10	57.086,53	275,12	0,00	2	260.050,30	130.025,10	18,57	0,00
	Grup içi	1085	4.105.313,00	3.783,70			1108	229.904,70	207,50			1077	7.540.466,00	7.001,36		
	Total	1087	4.825.368,00	4.439,16			1110	344.077,70	309,98			1079	7.800.517,00	7.229,39		
Denklem 6	Gruplar arası	1	2,6494	2,6494	7,3653	0,0068	1	0,0508	0,0508	0,8598	0,3541	1	3,1282	3,1282	12,6108	0,0004
	Grup içi	707	254,3157	0,3597			719	42,5183	0,0591			718	178,1052	0,2481		
	Total	708	256,9651	0,3629			720	42,5691	0,0591			719	181,2335	0,2521		

EK-10 Birim Kök Testi

Augmented Dickey-Fuller Test Equation		ALMANYA				İNGİLTERE				TÜRKİYE			
		Katsayılar	Std. Hata	T istatistiği	P Değeri	Katsayılar	Std. Hata	T istatistiği	P Değeri	Katsayılar	Std. Hata	T istatistiği	P Değeri
Denklemler 1	RESID(-1)	-1,409630	0,09359	-15,06050	0,00000	-1,641470	0,09009	-18,21920	0,00000	-	-	-	-
	D(RESID(-1))	0,186285	0,06353	2,93215	0,00360	0,213015	0,05076	4,19595	0,00000	-	-	-	-
	R-squared	0,560071				0,717317				-			
	Adjusted R-	0,558594				0,716368				-			
	Ortalama	0,01007				0,00306				-			
	S.D. dependent var	0,54430				0,10223				-			
Denklemler 2	RESID(-1)	-1,177180	0,08280	-14,21680	0,00000	-1,641470	0,09009	-18,21920	0,00000	-1,112317	0,078318	-14,20256	0,00000
	D(RESID(-1))	0,146053	0,05772	2,53001	0,01190	0,213015	0,05076	4,19595	0,00000	0,050524	0,052272	0,96655	0,33460
	R-squared	0,521935				0,717317				0,562679			
	Adjusted R-	0,520331				0,716368				0,561211			
	Ortalama	0,00512				0,00306				-0,00360			
	S.D. dependent var	0,50868				0,10223				0,08941			
Denklemler 3 & 4	RESID(-1)	-1,176210	0,08414	-13,97887	0,00000	-	-	-	-	-1,009690	0,083083	-12,15276	0,00000
	D(RESID(-1))	0,116269	0,05786	2,00929	0,04540	-	-	-	-	-0,020610	0,058692	-0,35109	0,72580
	R-squared	0,531135				-				0,510015			
	Adjusted R-	0,529561				-				0,508371			
	Ortalama	-0,00177				-				0,00018			
	S.D. dependent var	0,48527				-				0,10842			
Denklemler 5	RESID(-1)	-0,277030	0,04721	-5,86712	0,00000	-	-	-	-	0,086311	0,055158	1,56479	0,01870
	D(RESID(-1))	-0,298180	0,06825	-4,36888	0,00000	-	-	-	-	1,005450	0,08344	12,05003	0,00000
	R-squared	0,255294				-				0,416625			
	Adjusted R-	0,252708				-				0,414667			
	Ortalama	2,35583				-				8,75365			
	S.D. dependent var	33,76262				-				75,09721			
Denklemler 6	RESID(-1)	-0,285710	0,04866	-5,87079	0,00000	-	-	-	-	-0,505040	0,082827	-6,09751	0,00000
	D(RESID(-1))	0,108934	0,06446	1,68991	0,09210	-	-	-	-	0,386255	0,078	4,95198	0,00000
	R-squared	0,105483				-				0,116161			
	Adjusted R-	0,102377				-				0,113195			
	Ortalama	0,02368				-				0,01625			
	S.D. dependent var	0,47757				-				0,31872			

EK-11 Eşbütünleşme Testleri – I - Kao Eşbütünleşme Testi

Kao Eşbütünleşme Testi		ALMANYA		İNGİLTERE		TÜRKİYE	
		T istatistiği	P değeri	T istatistiği	P değeri	T istatistiği	P değeri
Denklemler 1	ADF	-0,20636	0,41830	-0,80114	0,36710	-	-
	Atıkların varyansı	0,26396		0,01239		-	
	HAC varyansı	0,05191		0,00414		-	
Denklemler 2	ADF	-0,54811	0,29180	-0,69634	0,31260	-3,78136	0,25410
	Atıkların varyansı	0,19133		0,00141		0,00667	
	HAC varyansı	0,02394		0,00068		0,00408	
Denklemler 3 & 4	ADF	0,45243	0,32130	-	-	-1,93205	0,06170
	Atıkların varyansı	0,21057		-		0,01239	
	HAC varyansı	0,02309		-		0,00565	
Denklemler 5	ADF	-0,14668	0,42720	-	-	1,91494	0,65120
	Atıkların varyansı	1034,06000		-		5264,85800	
	HAC varyansı	719,90240		-		8393,27900	
Denklemler 6	ADF	0,08557	0,06850	-	-	-0,29909	0,38240
	Atıkların varyansı	0,20805		-		0,09384	
	HAC varyansı	0,15737		-		0,11498	

EK-12 Eşbütünlük Testleri – II - Pedroni (2004) Panel Eşbütünlük Testi

Pedroni Artık Eşbütünlük Testi		İNGİLTERE				TÜRKİYE			
		Statistic	P değeri	Weighted Statistic	P değeri	Statistic	P değeri	Weighted Statistic	P değeri
Denklem 1	Panel v-Statistic	-	-	-	-	-3,34547	0,9996	-3,534506	0,9998
	Panel rho-Statistic	-	-	-	-	4,480079	1	4,656061	1
	Panel PP-Statistic	-	-	-	-	-12,5468	0	-9,760031	0
	Panel ADF-Statistic	-	-	-	-	-3,27383	0,0005	-0,139625	0,8162
Denklem 3 & 4	Panel v-Statistic	-4,45905	1	-4,74243	1				
	Panel rho-Statistic	6,07857	1	6,55597	1				
	Panel PP-Statistic	-7,96523	0	-4,97817	0				
	Panel ADF-Statistic	-0,12656	0,4496	1,01112	0,8440				
Denklem 5	Panel v-Statistic	0,60277	0,2733	-0,88003	0,8106				
	Panel rho-Statistic	0,19205	0,5761	1,00144	0,8417				
	Panel PP-Statistic	-3,61513	0,0002	-3,04569	0,0012				
	Panel ADF-Statistic	0,48829	0,6873	-2,02307	0,0515				
Denklem 6	Panel v-Statistic	-3,00694	0,9987	-1,98531	0,9764				
	Panel rho-Statistic	-7,10916	0	-3,26823	0,0005				
	Panel PP-Statistic	-17,09870	0	-7,46497	0				
	Panel ADF-Statistic	-6,77300	0	-1,23533	0,1019				

EK-13 Kâr Düzleştirmesi – Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları - Nedensellik Testleri

Panel Granger Nedensellik Testi	ALMANYA		İNGİLTERE		TÜRKİYE	
	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri
SIZE does not Granger Cause NI	0,02966	0,97080	4,68983	0,00990		
NI does not Granger Cause SIZE	0,36383	0,69530	0,39390	0,67480		
GROWTH does not Granger Cause NI	1,58891	0,20590	5,09902	0,00670		
NI does not Granger Cause GROWTH	0,69768	0,49860	3,15985	0,04390		
EISSUE does not Granger Cause NI	0,02163	0,97860	0,70327	0,49580		
NI does not Granger Cause EISSUE	0,00956	0,99050	3,59797	0,02860		
LEV does not Granger Cause NI	0,26957	0,76390	1,80312	0,16660		
NI does not Granger Cause LEV	0,05060	0,95070	1,46790	0,23210		
DISSUE does not Granger Cause NI	0,54248	0,58190	1,54345	0,21540		
NI does not Granger Cause DISSUE	0,58604	0,55720	0,17042	0,84340		
TURN does not Granger Cause NI	5,11684	0,00650	1,87966	0,15450		
NI does not Granger Cause TURN	0,20692	0,81320	1,22454	0,29540		
CF does not Granger Cause NI	0,07658	0,92630	3,98589	0,01960		
NI does not Granger Cause CF	0,01674	0,98340	0,67655	0,50920		
GROWTH does not Granger Cause SIZE	11,39900	0,00020	4,23084	0,01540		
SIZE does not Granger Cause GROWTH	2,19439	0,11320	13,76810	0,00000		
EISSUE does not Granger Cause SIZE	0,18978	0,82720	0,99218	0,37200		
SIZE does not Granger Cause EISSUE	0,70061	0,49710	0,57915	0,56100		
LEV does not Granger Cause SIZE	0,08188	0,92140	0,14213	0,86760		
SIZE does not Granger Cause LEV	1,07598	0,34230	2,34676	0,09750		
DISSUE does not Granger Cause SIZE	0,12581	0,88180	0,52812	0,59030		
SIZE does not Granger Cause DISSUE	1,67571	0,18900	3,95003	0,02030		
TURN does not Granger Cause SIZE	0,75612	0,47040	0,20495	0,81480		
SIZE does not Granger Cause TURN	0,95550	0,38580	3,26761	0,03950		
CF does not Granger Cause SIZE	1,68940	0,18640	1,83509	0,16140		
SIZE does not Granger Cause CF	1,24548	0,28930	3,11566	0,04580		
EISSUE does not Granger Cause GROWTH	1,42945	0,24110	1,91329	0,14940		
GROWTH does not Granger Cause EISSUE	0,88299	0,41460	0,16083	0,85150		
LEV does not Granger Cause GROWTH	3,02601	0,05000	0,01199	0,98810		
GROWTH does not Granger Cause LEV	0,62154	0,53780	0,16925	0,84440		
DISSUE does not Granger Cause GROWTH	0,41153	0,66300	4,54452	0,01140		
GROWTH does not Granger Cause DISSUE	2,68720	0,06970	0,58805	0,55610		
TURN does not Granger Cause GROWTH	1,83639	0,16120	11,87870	0,00001		
GROWTH does not Granger Cause TURN	4,27103	0,01480	8,03570	0,00040		
CF does not Granger Cause GROWTH	0,90627	0,40510	1,14179	0,32070		
GROWTH does not Granger Cause CF	1,71740	0,18130	1,31254	0,27070		
LEV does not Granger Cause EISSUE	0,20032	0,81860	20,78120	0,00000		
EISSUE does not Granger Cause LEV	0,00791	0,99210	0,31425	0,73060		
DISSUE does not Granger Cause EISSUE	0,06886	0,93350	0,20197	0,81720		
EISSUE does not Granger Cause DISSUE	0,08796	0,91580	0,05492	0,94660		
TURN does not Granger Cause EISSUE	0,29137	0,74750	0,50001	0,60700		
EISSUE does not Granger Cause TURN	0,15437	0,85700	1,17275	0,31100		
CF does not Granger Cause EISSUE	0,00278	0,99720	0,32794	0,72070		

EISSUE does not Granger Cause CF	0,01506	0,98510	1,32516	0,26730		
DISSUE does not Granger Cause LEV	0,52792	0,59040	0,15577	0,85580		
LEV does not Granger Cause DISSUE	4,38085	0,01330	0,01699	0,98320		
TURN does not Granger Cause LEV	0,06605	0,93610	1,01376	0,36410		
LEV does not Granger Cause TURN	0,00408	0,99590	0,01359	0,98650		
CF does not Granger Cause LEV	0,82229	0,44040	0,16964	0,84410		
LEV does not Granger Cause CF	7,33110	0,00080	0,65006	0,52280		
TURN does not Granger Cause DISSUE	1,40010	0,24820	0,62984	0,53340		
DISSUE does not Granger Cause TURN	0,14467	0,86540	0,96214	0,38330		
CF does not Granger Cause DISSUE	0,14918	0,86150	5,86887	0,00320		
DISSUE does not Granger Cause CF	2,07749	0,12710	0,24565	0,78240		
CF does not Granger Cause TURN	0,18445	0,83170	4,47434	0,01220		
TURN does not Granger Cause CF	0,14566	0,86450	0,60297	0,54790		

EK-14 Kâr Düzleştirmesi – Net Kârdaki Değişimlerin Sapmaları/Nakit Akışlarındaki Değişimin Sapmaları - Nedensellik Testleri

Panel Granger Nedensellik Testi	ALMANYA		İNGİLTERE		TÜRKİYE	
	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri
SIZE does not Granger Cause ΔCF	0,34874	0,70590	13,49140	0,00000	0,13450	0,87420
Δ CF does not Granger Cause SIZE	1,67549	0,18900	1,50980	0,22270	4,64386	0,01030
GROWTH does not Granger Cause ΔCF	2,15364	0,11790	3,08772	0,04710	0,29524	0,74460
Δ CF does not Granger Cause GROWTH	1,01923	0,36210	0,12215	0,88510	0,09280	0,91140
EISSUE does not Granger Cause Δ CF	0,00382	0,99620	1,78493	0,16960	2,17505	0,11540
Δ CF does not Granger Cause EISSUE	0,00931	0,99070	0,12331	0,88400	1,51367	0,22180
LEV does not Granger Cause ΔCF	7,33696	0,00080	1,17903	0,30900	0,96306	0,38290
Δ CF does not Granger Cause LEV	0,87691	0,41710	0,00039	0,99960	1,16555	0,31320
DISSUE does not Granger Cause ΔCF	6,71165	0,00140	0,26223	0,76950	0,99017	0,37270
Δ CF does not Granger Cause DISSUE	0,14310	0,86670	2,21834	0,11060	1,67027	0,19000
TURN does not Granger Cause ΔCF	0,42625	0,65340	0,70292	0,49600	4,25949	0,01500
Δ CF does not Granger Cause TURN	0,13728	0,87180	3,88093	0,02170	0,84143	0,43210
CF does not Granger Cause ΔCF	46,65570	0,00000	5,35516	0,00520	0,44699	0,64000
Δ CF does not Granger Cause CF	0,22782	0,79640	5,89534	0,00310	5,47238	0,00460
GROWTH does not Granger Cause SIZE	11,39900	0,00002	4,23084	0,01540	13,84890	0,00000
SIZE does not Granger Cause GROWTH	2,19439	0,11320	13,76810	0,00000	10,95550	0,00003
EISSUE does not Granger Cause SIZE	0,18978	0,82720	0,99218	0,37200	1,25943	0,28530
SIZE does not Granger Cause EISSUE	0,70061	0,49710	0,57915	0,56100	2,91714	0,05570
LEV does not Granger Cause SIZE	0,08188	0,92140	0,14213	0,86760	0,75334	0,47170
SIZE does not Granger Cause LEV	1,07598	0,34230	2,34676	0,09750	0,39046	0,67710
DISSUE does not Granger Cause SIZE	0,12581	0,88180	0,52812	0,59030	5,38958	0,00500
SIZE does not Granger Cause DISSUE	1,67571	0,18900	3,95003	0,02030	13,63380	0,00000
TURN does not Granger Cause SIZE	0,75612	0,47040	0,20495	0,81480	0,18609	0,83030
SIZE does not Granger Cause TURN	0,95550	0,38580	3,26761	0,03950	2,17127	0,11590
CF does not Granger Cause SIZE	1,68940	0,18640	1,83509	0,16140	6,03934	0,00270
SIZE does not Granger Cause CF	1,24548	0,28930	3,11566	0,04580	0,32692	0,72140
EISSUE does not Granger Cause GROWTH	1,42945	0,24110	1,91329	0,14940	0,26919	0,76420
GROWTH does not Granger Cause EISSUE	0,88299	0,41460	0,16083	0,85150	0,98637	0,37420

LEV does not Granger Cause GROWTH	3,02601	0,05000	0,01199	0,98810	1,12811	0,32500
GROWTH does not Granger Cause LEV	0,62154	0,53780	0,16925	0,84440	1,38862	0,25100
DISSUE does not Granger Cause GROWTH	0,41153	0,66300	4,54452	0,01140	5,02730	0,00710
GROWTH does not Granger Cause DISSUE	2,68720	0,06970	0,58805	0,55610	7,29863	0,00080
TURN does not Granger Cause GROWTH	1,83639	0,16120	11,87870	0,00001	11,66110	0,00001
GROWTH does not Granger Cause TURN	4,27103	0,01480	8,03570	0,00040	7,54328	0,00060
CF does not Granger Cause GROWTH	0,90627	0,40510	1,14179	0,32070	0,69918	0,49780
GROWTH does not Granger Cause CF	1,71740	0,18130	1,31254	0,27070	1,32055	0,26860
LEV does not Granger Cause EISSUE	0,20032	0,81860	20,78120	0,00000	0,19710	0,82120
EISSUE does not Granger Cause LEV	0,00791	0,99210	0,31425	0,73060	0,14869	0,86190
DISSUE does not Granger Cause EISSUE	0,06886	0,93350	0,20197	0,81720	0,21844	0,80390
EISSUE does not Granger Cause DISSUE	0,08796	0,91580	0,05492	0,94660	0,48223	0,61790
TURN does not Granger Cause EISSUE	0,29137	0,74750	0,50001	0,60700	0,09146	0,91260
EISSUE does not Granger Cause TURN	0,15437	0,85700	1,17275	0,31100	0,85611	0,42590
CF does not Granger Cause EISSUE	0,00278	0,99720	0,32794	0,72070	1,16482	0,31340
EISSUE does not Granger Cause CF	0,01506	0,98510	1,32516	0,26730	1,77856	0,17070
DISSUE does not Granger Cause LEV	0,52792	0,59040	0,15577	0,85580	1,97056	0,14120
LEV does not Granger Cause DISSUE	4,38085	0,01330	0,01699	0,98320	3,70814	0,02570
TURN does not Granger Cause LEV	0,06605	0,93610	1,01376	0,36410	0,04981	0,95140
LEV does not Granger Cause TURN	0,00408	0,99590	0,01359	0,98650	5,35763	0,00520
CF does not Granger Cause LEV	0,82229	0,44040	0,16964	0,84410	2,35022	0,09710
LEV does not Granger Cause CF	7,33110	0,00080	0,65006	0,52280	0,94855	0,38850
TURN does not Granger Cause DISSUE	1,40010	0,24820	0,62984	0,53340	1,28841	0,27730
DISSUE does not Granger Cause TURN	0,14467	0,86540	0,96214	0,38330	5,73784	0,00360
CF does not Granger Cause DISSUE	0,14918	0,86150	5,86887	0,00320	1,00408	0,36760
DISSUE does not Granger Cause CF	2,07749	0,12710	0,24565	0,78240	2,70466	0,06860
CF does not Granger Cause TURN	0,18445	0,83170	4,47434	0,01220	1,39095	0,25050
TURN does not Granger Cause CF	0,14566	0,86450	0,60297	0,54790	6,46420	0,00180

EK-15 Kâr Düzleştirme – Tahakkuklar ile Nakit Akışları Arasındaki Korelasyon - Nedensellik Testleri

Panel Granger Nedensellik Testi	ALMANYA		İNGİLTERE		TÜRKİYE	
	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri
SIZE does not Granger Cause CF	1,24548	0,28930	3,11566	0,04580	0,32692	0,72140
CF does not Granger Cause SIZE	1,68940	0,18640	1,83509	0,16140	6,03934	0,00270
GROWTH does not Granger Cause CF	1,71740	0,18130	1,31254	0,27070	1,32055	0,26860
CF does not Granger Cause GROWTH	0,90627	0,40510	1,14179	0,32070	0,69918	0,49780
EISSUE does not Granger Cause CF	0,01506	0,98510	1,32516	0,26730	1,77856	0,17070
CF does not Granger Cause EISSUE	0,00278	0,99720	0,32794	0,72070	1,16482	0,31340
LEV does not Granger Cause CF	7,33110	0,00080	0,65006	0,52280	0,94855	0,38850
CF does not Granger Cause LEV	0,82229	0,44040	0,16964	0,84410	2,35022	0,09710
DISSUE does not Granger Cause CF	2,07749	0,12710	0,24565	0,78240	2,70466	0,06860
CF does not Granger Cause DISSUE	0,14918	0,86150	5,86887	0,00320	1,00408	0,36760
TURN does not Granger Cause CF	0,14566	0,86450	0,60297	0,54790	6,46420	0,00180
CF does not Granger Cause TURN	0,18445	0,83170	4,47434	0,01220	1,39095	0,25050
GROWTH does not Granger Cause SIZE	11,39900	0,00002	4,23084	0,01540	13,84890	0,00000

SIZE does not Granger Cause GROWTH	2,19439	0,11320	13,76810	0,00000	10,95550	0,00003
EISSUE does not Granger Cause SIZE	0,18978	0,82720	0,99218	0,37200	1,25943	0,28530
SIZE does not Granger Cause EISSUE	0,70061	0,49710	0,57915	0,56100	2,91714	0,05570
LEV does not Granger Cause SIZE	0,08188	0,92140	0,14213	0,86760	0,75334	0,47170
SIZE does not Granger Cause LEV	1,07598	0,34230	2,34676	0,09750	0,39046	0,67710
DISSUE does not Granger Cause SIZE	0,12581	0,88180	0,52812	0,59030	5,38958	0,00500
SIZE does not Granger Cause DISSUE	1,67571	0,18900	3,95003	0,02030	13,63380	0,00000
TURN does not Granger Cause SIZE	0,75612	0,47040	0,20495	0,81480	0,18609	0,83030
SIZE does not Granger Cause TURN	0,95550	0,38580	3,26761	0,03950	2,17127	0,11590
EISSUE does not Granger Cause GROWTH	1,42945	0,24110	1,91329	0,14940	0,26919	0,76420
GROWTH does not Granger Cause EISSUE	0,88299	0,41460	0,16083	0,85150	0,98637	0,37420
LEV does not Granger Cause GROWTH	3,02601	0,05000	0,01199	0,98810	1,12811	0,32500
GROWTH does not Granger Cause LEV	0,62154	0,53780	0,16925	0,84440	1,38862	0,25100
DISSUE does not Granger Cause GROWTH	0,41153	0,66300	4,54452	0,01140	5,02730	0,00710
GROWTH does not Granger Cause DISSUE	2,68720	0,06970	0,58805	0,55610	7,29863	0,00080
TURN does not Granger Cause GROWTH	1,83639	0,16120	11,87870	0,00001	11,66110	0,00001
GROWTH does not Granger Cause TURN	4,27103	0,01480	8,03570	0,00040	7,54328	0,00060
LEV does not Granger Cause EISSUE	0,20032	0,81860	20,78120	0,00000	0,19710	0,82120
EISSUE does not Granger Cause LEV	0,00791	0,99210	0,31425	0,73060	0,14869	0,86190
DISSUE does not Granger Cause EISSUE	0,06886	0,93350	0,20197	0,81720	0,21844	0,80390
EISSUE does not Granger Cause DISSUE	0,08796	0,91580	0,05492	0,94660	0,48223	0,61790
TURN does not Granger Cause EISSUE	0,29137	0,74750	0,50001	0,60700	0,09146	0,91260
EISSUE does not Granger Cause TURN	0,15437	0,85700	1,17275	0,31100	0,85611	0,42590
DISSUE does not Granger Cause LEV	0,52792	0,59040	0,15577	0,85580	1,97056	0,14120
LEV does not Granger Cause DISSUE	4,38085	0,01330	0,01699	0,98320	3,70814	0,02570
TURN does not Granger Cause LEV	0,06605	0,93610	1,01376	0,36410	0,04981	0,95140
LEV does not Granger Cause TURN	0,00408	0,99590	0,01359	0,98650	5,35763	0,00520
TURN does not Granger Cause DISSUE	1,40010	0,24820	0,62984	0,53340	1,28841	0,27730
DISSUE does not Granger Cause TURN	0,14467	0,86540	0,96214	0,38330	5,73784	0,00360

EK-16 Değer İlişkisi – Net Kâr ve Özsermaye Defter Değerinin Hisse Senedi Fiyatları ile İlişkisi - Nedensellik Testleri

Panel Granger Nedensellik Testi	ALMANYA		İNGİLTERE		TÜRKİYE	
	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri
BVEPS does not Granger Cause HSKF	0,21387	0,80760	2,68122	0,07010	0,01160	0,98850
HSKF does not Granger Cause BVEPS	0,95428	0,38630	8,73202	0,00020	0,13112	0,87720
NIPS does not Granger Cause HSKF	0,34627	0,70760	0,57089	0,56560	0,36097	0,69730
HSKF does not Granger Cause NIPS	0,38330	0,68200	11,00330	0,00002	0,01737	0,98280
NIPS does not Granger Cause BVEPS	0,06034	0,94150	2,60357	0,07570	2,48527	0,08500
BVEPS does not Granger Cause NIPS	1,08804	0,33830	9,05840	0,00020	2,99985	0,05130

EK-17 Değer İlişkisi – Hisse Başına Kâr ile Hisse Senedi Getirisi İlişkisi -
Nedensellik Testleri

Panel Granger Nedensellik Testi	ALMANYA		İNGİLTERE		TÜRKİYE	
	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri	F-Statistic	P Değeri
RETURN does not Granger Cause [NI / P]	0,87170	0,41940	35,09640	0,00000	0,68368	0,50560
[NI / P] does not Granger Cause RETURN	0,98750	0,37380	0,09756	0,90710	0,03101	0,96950

EK-18 Kruskal-Wallis Test Sonuçları

Denklem	Sıralamalar		
1	Ülkeler	N	Ort. Sıra
ΔNİit	Almanya	360	507,95
	İngiltere	360	518,25
	Türkiye	360	595,3
	Total	1080	

Kruskal Wallis Test	
	ΔNİit
Kruskal-Wallis H	16,866
df	2
Asymp. Sig.	0

Denklem	Sıralamalar		
2	Ülkeler	N	Ort. Sıra
ΔCFit	Almanya	360	511,67
	İngiltere	360	526,74
	Türkiye	360	583,09
	Total	1080	

Kruskal Wallis Test	
	ΔCFit
Kruskal-Wallis H	10,49
Df	2
Asymp. Sig.	0,005

Denklem	Sıralamalar		
3	Ülkeler	N	Ort. Sıra
CFit	Almanya	360	440,42
	İngiltere	361	651,8
	Türkiye	360	530,48
	Total	1081	

Kruskal Wallis Test	
	CFit
Kruskal-Wallis H	83,241
Df	2
Asymp. Sig.	0

Denklem	Sıralamalar		
4	Ülkeler	N	Ort. Sıra
ACCit	Almanya	360	582,27
	İngiltere	361	458,86
	Türkiye	360	582,1
	Total	1081	

Kruskal Wallis Test	
	ACCit
Kruskal-Wallis H	37,517
Df	2
Asymp. Sig.	0